Št. 18 (1397) Leto XXVII
NOVO MESTO, četrtek, 29. aprila 1976
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

Javorovica vabi

Odbor slovenske udarne brigade Ivana Cankarja in odbor krajevne organizacije ZB Šentjernej vabita vse preživele borce IV. bataljona, svojce padlih na Javorovici in vse druge borce in občane tega območja na komemoracijo, ki bo v nedeljo, 9. maja ob 11. uri pri spomeniku na Javorovici. Komemoracija bo posvečena spominu padlih borcev IV. bataljona, na njej pa bo govoril nekdanji borec te brigade polkovnik Lojze Hren. Sodelovali bodo še: godba na pihala, oktet iz Šentjerneja ter mladina osnovne šole „Martin Kotar" iz Šentjerneja.

Odbor SNOUBIC, Ljubljana
Krajevna organizacija Šentjernej

Spomenik

V nedeljo so v Podljubnu pri Birčni vasi ob progi na kilometru 68.718 odkrili spominsko obeležje v spomin na borce in aktiviste, ki so v letih 1974-1945 hodili tam čez progo, ki jo je budno nadzoroval sovražnik.

Ta prehod so še posebej uporabljali borci Belokranjskega odreda, Levstikove čete, ki je kasneje prerasla v Levstikov bataljon, Cankarjevega bataljona, vojaški voditelji NOB ter seveda obveščevalci in kurirji. Čez progo pri kilometru 68.718 je potovala tudi hrana za partizanska oporišča in bolnišnice v Derganjem selu in Starih žagah ter druge baze.

Spominsko obeležje so v sodelovanju z organizacijo Zveze borcev Birčna vas postavili železničarji novomeškega železniškega vozlišča. Nedeljske slovesnosti se je udeležilo več sto domačinov, mladincev, pripadnikov JLA, in gostov. Spomenik je v imenu krajevne organizacije ZB Birčna vas prevzel Tone Pirc.

PRVI DAN NAJLEPŠEGA MESECA V LETU – Komaj smo počastili 27. april, dan, ko je bila pred petintridesetimi leti ustanovljena Osvobodilna fronta, že je pred durmi prvi dan najlepšega meseca v letu. 1. maj, praznik dela! Še so na svetu narodi, ki trepetajo pod peto nasilja, ki hrepenijo po svobodi, narodi, ki so sužnji dela. Odločni, volje in moči polni jugoslovanski narodi pa so si že pred desetletji izbojevali svobodni prostor pod soncem. Njihov vsakoletni prvi maj je resnično praznik dela, saj je prav delo temelj njihove poti v boljši jutri. In združeno delo ob tokratnem praznovanju 1. maja dobiva širše zakonske oblike, postaja še bolj trdna osnova jugoslovanske stvarnosti. – Narava se je docela prebudila, vse je v zelenju in cvetju, 1. maj, praznik dela, pa vabi na zelene trate, ven iz zaprašenih mest.

Zanos mladih v Brestanici

Nekaj tisoč pionirjem je v nedeljo spregovoril Franc Šetinc, sekretar IK predsedstva CK ZKS – Nagrade najboljšim šolam – Nastop mladinskih pevskih zborov

Na zaključni prireditvi sedmega srečanja pionirjev-zgodovinarjev in likovnikov se je v nedeljo zbralo v Brestanici nekaj tisoč mladih. Prišli so tudi njihovi vrstniki iz zamejstva. V grajskih sobanah so odprli razstavo zgodovinskega in likovnega gradiva ter pismenih izdelkov. Gradivo so za to priložnost pripravili zgodovinski in likovni krožki.

Komisija je pod vodstvom dr. Toneta Ferenca nagradila zbrane izdelke ki izstopajo po svoji izvirnosti, kakovosti in urejenosti ter vsebujejo nekatere popolnoma nove, do sedaj muzejski službi neznane zgodovinske vire. Nagrade so prejele osnovne šole Raka, Planina pri Sevnici, Poljčane, Dobova, Vrhnika in Krško. Na sobotnem kvizu pa so pokazali največ znanja učenci osnovnih šol iz Brestanice, z Rake in s Senovega.

Na zunanjem grajskem dvorišču je zbrane pionirje pozdravil najprej pokrovitelj srečanja predsednik občinske skupščine v Krškem Silvo Gorenc, za njim pa je mladim in vsem drugim udeležencem proslave ob 35-letnici izgnanstva, ustanovitve OF in praznika dela spregovoril sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Franc Šetinc.

Obudil je spomine na težko pot izgnanstva, ki je vodila z brestaniškega gradu na tisoče Slovencev, na tisoče otrok in njihovih nesrečnih staršev. „Dokumenti in listine, ki jih hrani muzej izgnanstva," je dejal tov. Šetinc, „vsak dan znova potrjujejo, kako težka in krvava je bila zgodovina slovenskega naroda, zato je toliko spodbudneje, da mladi raziskujejo naš boj, se ob tem uče, povezujejo rodove ter v svobodi snujejo novo pot naše samoupravne skupnosti." Naša dolžnost je torej, da vsakomur omogočimo enakovredne pogoje šolanja in da mladega človeka vzgajamo za samoupravljalca. Tovariš Šetinc je omenil tudi pomen novega zakona o združenem delu, s katerim povečujemo odločanje delavcev. Slavje so zaključili z nastopom mladinskih pevskih zborov v okviru letošnje občinske pevske revije.

J. T.

DVE TRAČNICI, ki ju povezuje jeklena peterokraka zvezda in napis, bosta odslej spominjali na težke, vendar slavne dni, ko je bil na progi v Podljubnu pomemben partizanski prehod. (Foto: M. Bauer)

PET PRIZNANJ OF

Po odkritju spominskega obeležja na partizanskem prehodu čez progo na Gomili so bila v sejni sobi občinske skupščine podeljena tudi letošnja priznanja OF. Prejeli so jih: Bojan Kolenc z Mirne, Anton Kožamelj iz Trebnjega, Tone Krese iz Mokronoga, Alojz Šobar iz Dolnjih Ponikev ter Cirila Zidar iz Trebnjega.

V JE KRŠKO SKRBIJO ZA VARNOST

Udeležencem razširjene seje sveta posavskih občin so predstavniki JE Krško minuli petek pojasnili, do kod je napredovala gradnja in odgovorili na številna vprašanja o upoštevanju varnostnih ukrepov za okolje. Obširneje bomo o tem poročali prihodnjič.

DELAVSKI DOM DO 1977

Akcija, da bi Krško za 500-letnico dobilo nov delavski dom, poteka med krajani z vso naglico. Delavski dom bo imel vzgojno-izobraževalno nalogo. Pod njegovo streho bodo izposojevalnica knjig Valvasorjeve knjižnice, predavalnice delavske univerze in drugih, prostori za tehnično kulturo, za razstave ter za glasbeno in gledališko dejavnost. Predvideni sta dve dvorani, od katerih bo večja imela 500 sedežev. Objekt je izredno pomemben za razvoj kulture v občini. Zgradili ga bodo s samoprispevkom občanov krajevne skupnosti Krško.

SREČANJE V BRESTANICI – Med govorom sekretarja IK predsedstva CK ZKS Franca Šetinca, enega izmed tisočev nekdanjih izgnancev. (Foto: J. Teppey)

Praznično čez nadvoz

Promet v Krškem poslej brez zastojev

Ob izteku nasipa, ki povezuje novo zgrajeni nadvoz nad železnico s cesto Krško – Brestanica, se je v soboto zbrala množica domačinov in gostov in prisostvovala slovesni izročitvi nadvoza prometu. Vrvico je prerezal častni občan dr. Jože Brilej.

Nadvoz v Krškem so gradili v težkih okoliščinah. Delo so morali za nekaj časa celo prekiniti, saj ni bilo lahko sproti zagotoviti dovolj denarja. Nadvoz je veljal 25 milijonov din. Brez premostitvenih posojil Celuloze, Pionirja in drugih bi se gradnja še zavlekla, večala pa bi se gospodarska škoda zaradi prometnih zastojev pred zapornicami.

Novi nadvoz je šola dobre volje in pripravljenosti vseh, ki so kakorkoli sodelovali pri tej investiciji. „Z njim je nagrajena dolgoletna potrpežljivost občanov, ki so po dvakrat na dan čakali v kolonah na obeh straneh proge in izgubljali dragoceni čas," je med drugim dejal predsednik občinske skupščine Silvo Gorenc.

J. TEPPEY

KRŠKI NADVOZ DOGRAJEN – Vrvico je prerezal častni občan krške občine dr. Jože Brilej. (Foto: J. Teppey)

NOVO MESTO V ČAST USTANOVITVE OF IN PRAZNIKA DELA

Občinska konferenca SZDL, zveza kulturno-prosvetnih organizacij, srednješolski zavodi in dom JLA vabijo danes ob 19.30 v športno dvorano na akademijo v počastitev dneva ustanovitve OF in praznika dela. V programu sodeluje godba milice iz Ljubljane, dirigenta Jože Hriberšek in Bojan Adamič, folklorna skupina ZKPO Novo mesto, in recitacijska skupina dijaškega doma Majde Šilc.

POBUDNIK JAVNIH RAZPRAV

Na sejo medobčinskega sveta SZDL Posavje, ki bo 4. maja v Krškem, so povabljeni predsedniki in sekretarji medobčinskih organov v družbeno-političnih organizacij in sveta posavskih občin. Na dnevnem redu je akcija za vpis javnega posojila za ceste, proglasitev regionalne proslave na Bizeljskem za 35-letnico vstaje, sprejem pokroviteljstva nad republiško razstavo cvetja in zelenja v Brežicah, proslava Kozjanskih borcev in aktivistov NOB na Lisci, in sodelovanje na proslavi 100-letnice rojstva Ivana Cankarja 8. maja v Ljubljani.

BREŽICE: NAGRAJENCI OF

Na proslavi v počastitev 27. aprila in 1. maja so v Brežicah podelili 7 priznanj OF. Prejeli so jih: Društvo prijateljev mladine iz Artič, krajevna skupnost Pišece, Milan Rožanc iz Artič, Ivanka Pečnik in Vinko Rožman z Bizeljskega, Damjan Vahen iz Kapel in Stanko Klemenčič iz Velike Doline.

Dobimo se na Drganjih selih

Na Drganjih selih, od Straže 5 km oddaljeni vasi, kjer se je med NOB največ zadrževal prvi bataljon Cankarjeve brigade, bo 1. maja ob 10.30 veliko zborovanje delavcev straškega in topliškega območja, na katerega še posebej vabijo preživele borce Cankarjevega bataljona. Slavje pripravljajo skupaj krajevne družbenopolitične organizacije in sindikati v straški krajevni skupnosti in bo posvečeno dnevu OF, prazniku dela in 100-letnici Cankarjevega rojstva. Govoril bo Franc Šali, član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS.

Na zborovanje, ki bo med drugim posvečeno tudi 35-letnici ustanovitve OF, pričakujejo najmanj 3.000 ljudi. Pripravljalni odbor, v katerem je tudi Ivan Virant, tajnik ZB Straža, ima tudi zato dela čez glavo. „Misliti je treba na vse: kako zagotoviti obisk, posebno iz delovnih organizacij, ki so to srečanje denarno podprle, do tega, kako naj poteka promet po ozki cesti," je povedal Virant. Tako se bodo na Drganjih selih poleg delavcev iz Novolesa, „Gorjancev", straškega tozda GG in zaloške opekarne zbrali tudi člani delovnih kolektivov Bora iz Dolenjskih Toplic in IMV iz Novega mesta.

V kulturnem sporedu bodo sodelovali: moški pevski zbor Gorjanci, moški zbor iz Dolenjskih Toplic, Dolenjski oktet, Novolesov pihalni orkester ter z recitacijami učenci osnovne šole Vavta vas in člani mladinskega aktiva iz Straže. Okrog 100 mladincev bo ta dan na Drganjih selih končalo pohod po poteh cankarjevcev.

Ivan Virant: „Pripravljalni odbor bo poskrbel, da bodo gostje na Drganjih selih tudi dobro postreženi. Kolikor bo iztržka, ga bomo dali za zidavo novega gasilskega doma v Vavti vasi."

OD 12. MARCA DO 23. APRILA 1976:

629 novih naročnikov

Naklado za današnjo številko smo zaključili že v petek zato je tudi tedensko poročilo o novih naročnikih tokrat malce skromnejše: v 4 dnevih se je na naš tednik naročilo 38 novih naročnikov, tokrat največ iz črnomaljske občine.

Po dobrih 7 tednih imamo zdaj 629 novih naročnikov, ki so po občinah razdeljeni takole:

občina BREŽICE:	54
občina ČRNOMELJ:	43
občina KOČEVJE:	59
občina KRŠKO:	106
občina METLIKA:	9
občina NOVO MESTO:	150
občina RIBNICA:	27
občina SEVNICA:	67
občina TREBNJE:	50
razne pošte v SRS in SFRJ:	50
novi naročniki v tujini:	14

Naročilnico za vas in vaše sosede ima vaš pismonoša!

UREDNIŠTVO LISTA

VREME

Ob koncu tedna se bo vreme zboljšalo, bo deloma sončno in razmeroma sveže, popoldan še posamezne plohe.

tedenski mozaik

Fotografija, posneta med obiskom jordanskega kralja Husseina v Kanadi, je odkrila presenetljivo podrobnost: jordanski suveren je imel za pas zataknjen revolver! Film, na katerem je bil ta posnetek, so razvili šele nekaj dni po odhodu kralja Husseina iz Kanade, pa tako njegovo kraljevsko visočanstvo ni imelo priložnosti pojasniti, zakaj je nosil revolver v javnosti – kar sicer tako in tako ne bi pojasnil. Toda nekateri Kanadčani so bili zaradi tega vsi iz sebe: kralj namreč ni imel uradnega dovoljenja za nošenje strelnega orožja na kanadskih tleh. Predstavnik vlade je na vse to dejal: in kaj bi naj naredili? Opravili telesno preiskavo takoj ob njegovem prihodu (prišel je kot gost predsednika vlade) in mu zaplenili revolver? . . . prav nič izmišljeno, marveč umestno vprašanje.

In tudi film, ki ga te dni vrtijo v nekaterih slovenskih krajih in prikazuje tekmo v rugbyju med zaporniki in pazniki, ni izmišljen: minuli teden sta se v New Yorku zares srečali vrsti reprezentance newyorške mestne policije in zapornikov iz najbolj strogega newyorškega zapora Greenhaven. In kdo je zmagal? Policaji in to gladko s 34:6 . . . boljša kondicija . . .

Francosko podjetje Citroen (ki med drugim proizvaja „žabe" in spačke) je končno povsem klonilo pred ambicioznimi šefi drugega francoskega podjetja – Peugeota. Po zadnjem sporazumu je Citroen prodal večji del svojih delnic Peugeotu, ki bo imel poslej 90 odstotkov vse Citroenove lastnine v svojih rokah in bo tako dokončno zavladal na francoski avtomobilski sceni, na kateri je Renault (ki ga nadzira država) sedaj samo drugi . . . vse manj samostojnih in neodvisnih . . .

O približno taki temi premišljuje najbrž tudi nekdanji argentinski šef Hector Campora, ki sedaj živi pod okriljem mehiške ambasade v Buenos Airesu, kjer je zaprosil za azil, ko je oblast v Argentini prevzela vojaška vlada. Ne samo Campora, marveč tudi veliko drugih nekdanjih peronistov je v strahu za svojo svobodo, zakaj vojaška junta je napovedala, da jim bo sodila . . . kazen za minulo delo . . .?

Kupcev več, kot živine

V Sloveniji je uvedena dodatna premija za živino v znesku 1,5 din za kilogram žive teže mladega goveda

Živinorejska poslovna skupnost Slovenije je uvedla dodatno premijo 1,50 din za kg žive teže mladega goveda, spitanega po pogodbi in oddanega v letošnjem aprilu, maju in juniju. Tako bodo kooperanti dobili poleg zajamčene cene 17,60 din za ustrezno kakovost pitanih juncev in junic in 3 din premije po kg, ki je enaka po vsej državi, še poldrugi din premije, ki se bo izplačevala le v Sloveniji.

Kaj je povzročilo tako, lahko bi rekli, nepričakovano spremembo po lanskih težavah, ko je tudi pogodbeno spitano govedo bilo težko prodati, zlasti po zajamčeni ceni? Izplačevanje 3 din premije po kilogramu pa je bilo tako počasno in negotovo, da mnogi živinorejci niso niti pričakovali veliko od tega.

Na mesnem trgu so v nekaj mesecih nastale velike spremembe. Nekateri gospodarstveniki so nanje sicer opozarjali, ko so živinorejce pestile težave. Izvozniki, mesarji in tudi živinorejci pa njihovih opozoril niso upoštevali dovolj. Ali sploh nič. Kdo bi lani verjel, da bo letos premalo mesa. Pred tedni pa so se že začele razprave – sicer le v ožjih krogih – da bi izvoz mesa bilo treba omejiti s prepovedjo. Gotovo ne brez vzroka. V Vojvodini so se mesarji in živinorejci postavili v bran s trditvijo, da izvoza mesa ne bi smeli omejevati, četudi bi ga doma občasno primanjkovalo. S tem so hkrati priznali, da ga tudi po njihovi oceni verjetno ne bo dovolj.

Države EGS, ki so bile pred leti glavni kupec našega izvoženega mesa, sicer še niso odprle svojih meja. Kaže, da tudi niso več tako pomembne za našo živinorejo kot prej. Naši izvozniki mesa so poiskali druge kupce. Prav na to opozarjajo, ko nasprotujejo omejitvam pri izvozu mesa. Pravijo, da jih je stalo veliko truda in sredstev, preden so si zagotovili trg v ZDA, Sovjetski zvezi in neuvrščenih državah, zdaj pa ga ne bi zalagali z mesom.

Podjetnost izvoznikov pri iskanju kupcev zasluži pohvalo. Posebno še, ker so izvozne cene tako ugodne, da že povzročajo zaskrbljenost, ali bo za domače porabnike ostalo dovolj mesa. Ne bi pa smeli spregledati slabosti, ki so se zgodile lani. Sedanji izvoz mesa gotovo ni nastal tako iznenada, da ga že lansko jesen ne bi mogli predvidevati. Seveda najprej izvozniki, saj oni najbolj poznajo – vsaj morali bi! – tuje trge. Pa so vzlic temu molče dovolili klanje telet in mlade še nedopitane živine, ki so se je živinorejci hoteli znebiti v strahu, da pri pitanju ne bi imeli še večje izgube. Cene so namreč bile globoko pod zajamčenimi.

Na srečo je bilo takih prodaj živine v Sloveniji veliko manj kot v drugih republikah. Živinorejci, povezani v kmetijskih organizacijah in poslovni skupnosti so laže premagovali težave kot drugod. Z dodatno premijo za mlado pitano govedo želi živinorejska poslovna skupnost tudi zdaj zagotoviti dovolj mesa domačim porabnikom.

Izplačana bo le za tisto živino, katere meso bodo prodajali na domačem trgu.

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

CELOVEC – V organizaciji Slovenske prosvetne zveze je v nedeljo v Celovcu gostovala opera Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane s Foersterjevo opero „Gorenjski slavček".

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

– Tovariš miličnik, vsak dan govorite drugače: Zadnjič ste me preganjali, ker sem parkiral na pločniku, danes pa spet zato, ker hodim po cesti . . .

BEJRUT – Libanonski predsednik Franžie je naposled podpisal dodatek k ustavi, ki bo omogočil izvolitev novega predsednika pred ustavno določenim rokom, ki se izteče šele septembra letos. Takoj ko se je zvedelo, da je Franžie podpisal dodatek, je napetost v Libanonu opazno popustila. Opazovalci menijo, da je mogoče sedaj s precej več optimizma pričakovati nadaljni razplet dogodkov, pa čeprav ne izključujejo še občasne spopade, kakršen je bil včerajšnji – in po katerem je del mesta gorel še pozno v noč, na sliki. (Telefoto: UPI)

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Minuli teden – če lahko tako rečemo – je bil v našem družbenem dogajanju poudarjeno „prometno" obarvan. Naj začnemo takoj z najbolj bistvenim – predsedstvo republiške konference SZDL Slovenije se je na svoji 5. seji v petek odločilo, da bo na delovne ljudi in občane naše republike naslovilo poziv za vpis javnega posojila za financiranje modernizacije in razvoja cestnega omrežja v Sloveniji. Akcija se bo začela že maja, z njo pa želimo zbrati 900 milijonov dinarjev posojila, to je nekaj manj kot desetino celokupne vsote denarja, predvidenega za razvoj slovenske cestne mreže v tem srednjeročnem obdobju (se pravi do leta 1980).

Kdo bi rekel: že tako in tako gre toliko denarja za naše ceste, sedaj pa še javno posojilo! Vendar je resnici treba pogledati v oči – res je, da so naše ceste navzlic vsem vlaganjem, ki jih (vsaj zadnji čas) namenjamo za gradnjo tega življenjsko nujnega dela naše infrastrukture, precej zaostale za resničnimi potrebami vsakdanjega prometa. Cesta je sodobna povezava med območji – a tudi povezava tistih zaostalih območij z razvitimi – cesta je dandanes življenjska žila, brez katere promet ne more več. Zato ni naključno, da je tudi Socialistična zveza podprla sedanjo akcijo, razpis javnega posojila z nadaljnji razvoj naših cest. To njeno stališče je bilo tudi odsev posojila javne razprave, v kateri so naši ljudje in občani pokazali, da so razumeli svojo vlogo pri razvijanju našega cestnega omrežja, TOZD in krajevne skupnosti, kjer bodo za to organizirali posebne štabe. SZDL je odgovorna za politične priprave in koordinacijo – v akcijo pa se bodo vključile vse družbenopolitične organizacije.

Ob tem še povejmo podatek, kakšne so naše ceste v resnici – slišati ga je bilo prejšnji teden na zveznem posvetovanju o varnosti in zaščiti prometa, ki so se ga udeležili predstavniki UJV iz vseh republik in pokrajin. Najbolj grozljiv podatek je, da je v minulih petih letih izgubilo na naših cestah življenje kar 21.500 ljudi! Res da so vzroki za to različni, nedvomno pa je, da naša cestna mreža hudo zaostaja za potrebami realnega vsakdanjika.

In da upravičimo začetek – ko smo dejali, da je bil prejšnji teden poudarjeno „prometno" obarvan – še povejmo, da je bilo v četrtek na republiškem IS srečanje predstavnikov vseh tistih slovenskih OZD, ki doslej niso (iz tega ali onega razloga) podpisale samoupravnega sporazuma o pokrivanju pre-

POUDAREK CESTAM IN PROMETU

cejšnjih finančnih izgub v železniškem transportnem prometu za letošnje leto in pa izgub v elektrogospodarstvu. Odstotki udeležbe v tej samoupravni solidarnostni akciji so porazni – saj je v Sloveniji podpisala omenjena sporazuma le komaj dobra tretjina oziroma komaj dobra petina vseh delovnih organizacij. Na sestanku na IS so poudarili, da je takšno ravnanje nekaterih OZD skrajno neodgovorno in da ga je treba tudi družbeno prav osvetliti. Akcijo za podpis teh sporazumov je treba pospešiti, so poudarili, sicer bodo nujni zakonski ukrepi.

Vmes pa je ZIS na svoji četrti seji potrdil osnutek družbenega dogovora o ekonomskih in drugih ukrepih, ki naj bi poslej zagotovili normalno ekonomsko poslovanje železnici na območju vseh republik in pokrajin. Tu gre za ukrepe, ki naj pokrijejo denarne izgube, in še za druge potrebne finančne instrumente. ZIS je ob tem obravnaval tudi analizo elektroenergetskega primanjkljaja v državi (ki ni posebno rožnata) in pa informacijo o preskrbi s plinom pri nas – tudi plin postaja namreč vse bolj pomembna postavka v naši energetski bilanci.

Sredi prejšnjega tedna je predsedstvo zvezne konference SZDL podprlo predlog ukrepov in akcije za postopno vračanje naših zdomcev iz tujine ter za njihovo delovno angažiranje doma, v naših delovnih organizacijah. Posebej je bilo ob tem poudarjeno, da je treba povsod tam, kjer tega še niso naredili, zavzeti jasna stališča npr. o vlaganju prihrankov zdomcev v razvoj zmogljivosti tako imenovanega malega gospodarstva, da bi se le-ti lahko ukvarjali z raznimi dejavnostmi s sredstvi v svoji lasti. SZDL bo zdomce v tujini obvestila o naših novostih glede tega – pomembno jim je povedati in jim zagotoviti, da doma razmišljamo o možnostih njihove vrnitve in da želimo zdomcem omogočiti ustrezno vključitev v delovno življenje pri nas.

Izvršni komite predsedstva CK ZKS je prejšnji torek s poudarkom obravnaval eno perečih vprašanj naše kadrovske stvarnosti – vprašanje gradnje dijaških in študentskih domov v Sloveniji. Treba je zagotoviti dosledno uveljavitev družbenega dogovora o razporejanju dohodka v ta namen, so poudarili, saj nam v mnogih občinah (kar 16 jih je bilo omenjenih) operativna izvedba teh načel še vedno zaostaja oziroma je sploh ni. Tu gre tudi za ustrezno prilagoditev stanovanjske zakonodaje in za zbiranje sredstev, za kar smo se načelno že zdavnaj odločili, v resnici pa tega ne izvajamo dosledno. Treba je poudariti – so dejali – da gre tu za vprašanje našega mladega kadra, za potrebno šolanje in za njegovo poznejše vključevanje v družbeno reprodukcijo, torej za skrajno pomembno družbeno področje, ki pa ga kar naprej in zares neodpustljivo zanemarjamo.

tedenski zunanjepolitični pregled

Portugalske volitve so minile brez neredov in po prvih podatkih, ki jih lahko posredujemo v tem trenutku, ob zaključku redakcije – tudi brez kakšnih izjemnih volilnih presenečenj.

Socialistična stranka je dobila po še vedno nepopolnih podatkih, ki veljajo le za 83 odstotkov vseh preštetih volilnih glasov, 34,5 odstotka, narodna demokratska stranka 24,5, konzervativni social-demokratski center 15,3 in komunistična partija 15,2 odstotka glasov.

Že ti začasni podatki pričajo, da so se Portugalci v dilemi med levico in desnico opredelili za prvo – pa čeprav topot o kakšni enotnosti znotraj levice nikakor ni mogoče govoriti, saj socialisti in komunisti niso našli skupnega jezika.

Vendar pa je splošna podoba stanja po prvih delnih rezultatih vendarle taka: desnica (verjetno razen na izrazito konzervativnem severu, ki je pod močnim vplivom cerkve) ni uspela prodreti v ospredje portugalskega političnega vrha, medtem ko je levica (čeprav razdeljena tako politično kot ideološko) ne samo ohranila svoj položaj, marveč ga tudi izboljšala.

Popolnejšo analizo volitev bo mogoče podati šele kasneje, ko bodo znane podrobnosti.

KISSINGERJEVA TURNEJA

Ameriški državni sekretar za zunanje zadeve dr. Henry Kissinger potuje po Afriki. Doslej se je sestal že s predsednikom Kenije Kenyatto in tanzanijskim voditeljem Nyererejem, program njegove afriške turneje pa predvideva še srečanje z nekaterimi drugimi afriškimi voditelji.

Kissingerjev obisk prihaja v času, ko skušajo afriške dežele z enotno akcijo naposled zlomiti rasistični jug svoje celine in omogočiti črnopoltemu prebivalstvu nemoten in svoboden razvoj ne glede na barvo kože.

Združene države Amerike imajo v tem boju pomembno vlogo, saj je prav od stališča Washingtona precej odvisno, kako se bo razpletla bodočnost afriškega juga. Globalna politika najmočnejše zahodne države je jasna: obdržati svoj vpliv kjerkoli je mogoče in (še posebej po zmagi naprednih sil v Angoli) delovati aktivneje ter prepričljiveje v odnosu na Sovjetsko zvezo.

MINIĆ DOMA

Miloš Minić, zvezni sekretar za zunanje zadeve, se je vrnil s svoje azijske poti, med katero so ga povsod sprejeli prisrčno in kjer je imel koristne pogovore s svojimi gostitelji.

Eden imed rezultatov njegove poti so tudi načrtovani bodoči sporazumi za sodelovanje na številnih področjih med Jugoslavijo in deželami, ki jih je obiskal šef jugoslovanske diplomacije.

Tačas pa se v New Yorku, na sedežu svetovne organizacije, nadaljujejo živahne priprave na avgustovsko konferenco neuvrščenih na vrhu.

Te so ob številnih neposrednih stikih med državniki neuvrščenih držav (pri čemer je opazna vloga jugoslovanskega

ZMAGA SOCIALISTOV

predsednika Tita in drugih jugoslovanskih predstavnikov) izjemno pomemben – pa čeprav v javnosti ne kdovekako znan – element, ki bo zagotovil uspešnost konference.

Priprave v New Yorku usklajuje koordinacijski biro, katerega član je tudi naša država.

TELEGRAMI

SAIGON – V obeh Vietnamih so se pričele splošne volitve, na katerih bodo izvolili člane enotne ljudske skupščine. Vsi Vietnamci, ki so dopolnili 18 let, so prišli na volišča, saj so to prve svobodne volitve v zadnjih sto letih. Te volitve dejansko pomenijo konec dolgoletne razcepljenosti in tuje prevlade, ki se je pričela leta 1858, ko so francoske čete zasedle pristanišče Da Nang. Novoizvoljeni parlament bo kmalu po volitvah razglasil združitev obeh Vietnamov v enotno državo in izvolil novo vietnamsko vlado.

BEOGRAD – Veleposlanik SFRJ v Sovjetski zvezi Jože Smole je izročil namestniku ministra za zunanje zadeve sovjetske vlade in članu centralnega komiteja komunistične partije SZ N. Rodinovu osebno poslanico predsednika SFRJ Josipa Broza Tita generalnemu sekretarju centralnega komiteja KP Sovjetske zveze Leonidu Iljiču Brežnjevu in se ob tej priložnosti z njim dalj časa pogovarjal.

BUKAREŠTA – Predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak je na čelu sindikalne delegacije SFRJ pripotoval v Bukarešto, kjer se bo začel kongres romunskih sindikatov.

TUNIS – Tunizijski predsednik Habib Burgiba je sprejel delegacijo devetih dežel EGS, ki jo vodi Gaston Thorn, in je v Tunisu podpisala sporazum o sodelovanju med Tunizijo in EGS. Delegacija bo odpotovala še v Alžir, kjer bo podpisala prav takšen sporazum o sodelovanju z Alžirijo.

BEOGRAD – Predsednik ZIS Džemal Bijedić bo na povabilo predsednika vlade senegalske republike Abduja Diufa v začetku maja odpotoval na uradni in prijateljski obisk v republiko Senegal.

Zadnji dež je godil tratam, ki so jih zasejali mirenski šolarji, da bo lepša okolica šole, kamor nameravajo v sodelovanju z mirenskimi kolektivi postaviti petmetrski kip Franca Tavčarja „Krjavelj preseka hudiča“.

(Foto: Železnik)

NOVO SPOMINSKO OBELEŽJE NOB – Na kraju nekdanjega partizanskega prehoda čez železniško progo na Gomili pri Mirni so 24. aprila odkrili spominsko obeležje. Na posnetku: predstavnik železnice predaja spominsko listino tovarišu Sladiču. (Foto: Zdravko Kramar)

MARLJIVE MLADE ROKE – Vodovodni jarek od Stopič do Velikega Orehka je 18. aprila popoldne zasipavalo veliko marljivih mladih rok. Prostovoljne delovne akcije se je udeležilo nad 200 učencev novomeške OŠ „Grm“ in petdeset stopiških osnovnošolcev. (Foto: Feliks Orel)

PODELITEV PRIZNANJ OF – Minuli ponedeljek je Franc Škof, predsednik komisije za podelitev priznanj OF, v osnovni šoli Baza 20 v Dolenjskih Toplicah podelil 25 občanom iz novomeške občine letošnja priznanja OF. Več o prireditvi na novomeški strani. (Foto: Janez Pezelj)

KAKŠNE POKLICE POTREBUJE POSAVJE

Po oceni sedanjih potreb v gospodarskih in družbenih dejavnostih ter po podatkih o razvoju nekaterih panog predvidevajo v Posavju večje potrebe po poklicih kovinske, tekstilne in kmetijske stroke, po poklicih lesne in trgovske stroke, predvidevajo pa tudi povečane potrebe po administrativnih, gostinsko-turističnih, zdravstvenih in pedagoških delavcih. Ocena ni dokončana, ker delovne organizacije izdelujejo programe po kadrih za svoj bodoči razvoj.

Sejmišča

NOVO MESTO: Kljub deževnemu vremenu je bil ponedeljkov sejem prav živahen. Cene so bile približno enake kot prejšnji teden. Naprodaj je bilo 352 pujskov in 49 nad tri mesece starih prašičev. Skupno so prodali 291 prašičev; do tri mesece stari so veljali od 600 do 820 din, starejši pa od 830 do 960 din.

BREŽICE: Rejci so pripeljali na sejem 596 prašičev, od tega le 27 starih nad tri mesece. Prodali so jih 544; pujski so veljali od 33 do 35 din, starejši prašiči pa od 19 do 21 din kilogram žive teže. Zaradi prvomajskih praznikov bo prihodnji sejem že v petek, 30. aprila.

Kmetje čakajo na „odrešilne“ ukrepe

Danes kmet in nikdar več, pravi marsikdo, ko se primerja z zaposlenim sosedom in zase ne vidi možnosti za hitrejši napredek. In tako sinovi in hčere odhajajo zdoma ter prepuščajo kmetovanje svojim staršem. V brežiški občini je več kot 40 odst. kmetov starih nad petdeset let. Enak je tudi odstotek kmečkega prebivalstva med dvajsetim in petdesetim letom starosti.

Potem se ne smemo čuditi nizki produktivnosti. Ostareli kmetje ne zmorejo tega, kar zmorejo mlade roke, razen tega pa tudi niso primerno opremljeni. Manjka jim denarja za večje nakupe in tako gospodarijo po starem in zmanjšujejo obseg dela z opuščanjem obdelovanja. Parcele postopoma odprodajajo, največkrat za počitniške hišice.

Zemljišča v brežiški občini niso posebno donosna, toda to bi se dalo precej izboljšati z ustreznimi agrotehničnimi in agropolitičnimi ukrepi, ugotavlja delovna skupina, ki je analizirala razmerje v kmetijstvu za razpravo na seji občinske konference ZK.

Ovira za boljše gospodarjenje v zasebnem kmetijstvu so tudi razdrobljene parcele, saj meri povprečna parcela komaj 20 do 30 arov. Kmetje imajo malo strojnih pripomočkov. Stremijo predvsem po tem, da bi se opremili s traktorji in ker mnogi nimajo denarja za nove, kupujejo stare. Ko se pokvarijo, jih nima kdo popraviti. Traktorji podražujejo pridelovalne stroške, če so parcele razdrobljene, zato se že uvejavlja skupinski nakup strojev v okviru strojnih skupnosti. Vanje je letos vključenih 67 kmetov.

Za trajno izboljšanje pogojev gospodarjenja v zasebnem kmetijstvu se bo morala povečati vloga sklada za pospeševanje kmetijstva pri občinski skupščini. Postal naj bi vir za delno nadomestilo obresti pri investicijah, za sofinanciranje pospeševalne službe, za izobraževanje kmetov, regrese pri nakupu semen in gnojil ter za pripravo usmeritvenih programov in pomoč kmečkim skupnostim. To bi ob že priznanih olajšavah pri nakupu mehanizacije, plemenske živine, obnovi poslopij in nasadov lahko pomagalo na noge marsikateremu kmetu.

J. TEPPEY

Živež minira

V prispodobi bi lahko veljalo, da je hrana pravcata „strateška surovina“. Če bo kaj „miniralo“ nedavno podpisani družbeni dogovor o uresničevanju politike cen v letu 1976, ki velja vse letošnje leto, bo to gotovo hrana, kmetijski pridelki.

V državi smo zadnje mesece občutno zmanjšali stopnjo inflacije, kar je, žal ob preslabotni gospodarski rasti, dober in spodbuden znak. Le živež se še nadalje draži čez vse mere in znatno pripomore, da cene in življenjski stroški še nadalje naraščajo. Prav kmetijskim pridelkom gre največ „zaslug“, da so se cene v letošnjem prvem četrtletju povečale za 1,3 odstotka v primerjavi z lanskim decembrom in da so se življenjski stroški povprečne 4-članske jugoslovanske družine povečali v marcu še za 2,3 odstotka v primerjavi z lanskim decembrom.

Čezmerna dražitev živeža je samo zunanji znak dolga leta zapostavljenega in tehnološko premalo razvitega kmetijstva. Lahko bi tudi ponovili, da je draginja posledica odnosa do te gospodarske panoge. Cene pridelkov so, z izjemo nekaterih važnejših, proste, oblikujejo se po zakonu ponudbe in povpraševanja. Če pridelkov primanjkuje, ker se „kmetovanje ne izplača“, kar je pogost primer, ali iz kakih drugih vzrokov, gredo cene navzgor. Predpis in omejevanje jih ne moreta zadržati, saj bi se sicer zgodilo, da ponudbe sploh ne bi bilo. Stvar je navidez preprosta, v bistvu pa kaj težavna in zapletena. Zgolj preganjanje prekupčevalcev kaj malo hasne, saj se lahko zgodi, da ni potem ne prekupčevalcev ne – pridelkov.

M. L.

Solidarno za dom

Trebanjski zdravstveni dom je pretesen. Ni prostora za vrsto specialističnih ambulant. Zaradi razširitve zdravstvenega varstva na kmete gneča že dobesedno razganja splošne ambulante. Normativi predpisujejo organizacijo fizoterapije že na 15.000 prebivalcev in še in še.

Zdravstveni delavci v Trebnjem o tem že vrsto let ne le razmišljajo, ampak imajo tudi načrte, kako iz te zagate. Izhod je edino v dograditvi doma. V prvi fazi – veljala naj bi 5,32 milijona dinarjev – naj bi v glavnem dobili potrebne prostore, v drugi fazi pa bi prišli tudi do svoje reševalne službe, ki jo imajo sedaj skupaj z Novim mestom.

Ne delajo si utvar, kako do denarja. Na posvetovanju predsednikov delavskih svetov in direktorjev predzadnji torek je vladalo glede letošnjega gospodarjenja vse drugo prej kot optimizem. Nobeden od vodilnih si ne upa dati roke v ogenj, da bi lahko prispevali iz dohodka.

Spodbuden je predlog, ki ga je navedel direktor Dane inž. Avgust Gregorčič in je bil osvojen kot edino otipljiva rešitev: delo na prosto soboto, dohodek tega pa naj bi dali za manjkajoča sredstva pri dograditvi doma. Nekaj namreč lahko pokrije zdravstvena skupnost. Lahko dobijo tudi republiški denar, zanj pa je potrebna soudeležba 1,20 milijona dinarjev.

A. ŽELEZNIK

Dokler v Trebnjem ne bo reševalne postaje, ki je predvidena v drugi fazi dograditve tamkajšnjega zdravstvenega doma, bodo morali še vedno ob vsaki večji nesreči na avtomobilski cesti klicati na pomoč Novomeščane.

So vsi zaželeni? Bodo imeli srečno otroštvo?

Bolje kot tablete?

Sterilizacija za ženske in moške, ki so dopolnili 35 let starosti, to je ena predvidenih novosti v naši zakonodaji. Osnutek novega zakona o zdravstvenih vidikih uresničevanja pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok ima namreč kot skrajno sredstvo za preprečevanje nezaželene nosečnosti omenjeno tudi sterilizacijo.

Sestavljalci zakona pričakujejo, da bo v javni razpravi zavoljo tega precej prahu, posebno ker gre za novost, s katero smo malo seznanjeni. Odveč je bojazen, da bi sterilizacija postala množičen pojav in da bi utegnila vplivati na zmanjšano število rojstev pri nas. Strokovnjaki menijo, da bi ta možnost prišla v poštev kot možnost za preprečitev nosečnosti pri ženah, ki so tako rekoč že izpolnile svoje materinsko poslanstvo. Ugotovljeno je namreč, da po 35. letu starosti Slovenke le še redke rodijo.

Nekateri ginekologi sterilizacijo celo priporočajo kot bolj zdravo sredstvo za ženino zdravje kot pa dolgoletno jemanje kontracepcijskih tablet.

Poudariti pa je treba, da bo sterilizacija po novem zakonu, če bo sprejet, še vedno skrajno sredstvo za preprečevanje nosečnosti, odobravala pa jo bo komisija II. stopnje za prekinitev nosečnosti. Šele šest mesecev po pravnomočnosti izdanega sklepa o odobritvi sterilizacije bo lahko zdravnik v pristojni zdravstveni ustanovi opravil poseg. Med tem si namreč lahko še kdo premisli.

Vprašajmo se še: zakaj pa sterilizacija? Samo v prid bodoči generaciji in zaradi tega, da bi se nam rojevali le zaželeni in zdravi otroci.

R. BAČER

Kmetijski nasveti

Teletovi odločilni trenutki

Tele je v nekaterih pogledih kot dojenček: nebogljeno, občutljivo. Zlasti ob odstavitvi zadošča že majhna napaka in že nastopijo težave, ki lahko odločilno vplivajo na potek nadaljnje reje. Namesto zdravega teleta lahko nevednost ali nepazljivost vzgoji kržljavca, neuporabnega za pitanje, kaj šele za plemensko rejo. Mnogo je takih telet, mnogo preveč jih mora v zakol, ki je edini izhod.

Kot rečeno, je odstavitev teleta pravi preizkusni kamen, ob katerem se kroji prihodnost živali. Prehod od sesanja do samostojnega krmljenja je nagel, v tem času postane tele prežvekovalec, kar pomeni, da se v zelo kratkem času spremeni način prehranjevanja. Zato toliko prebavnih motenj v tem obdobju! Da bi se jim izognili, je treba mlade živali krmiti z mehko, lažje prebavljivo krmo, ki nima mnogo težko prebavljive vlaknine, in na tako krmljenje preiti le postopno.

Da so nastopile težave, ugotovimo po napenjanju, krčih in teletovem blatu, ki je praviloma trdo in oblepljeno s sluzjo. Značilen znak je tudi dolga in zmrščena dlaka, po čemer kaj hitro spoznamo kržljavo tele. Bolezen preprečimo tako, da praviloma živali odstavljamo postopno. Zmanjšujemo količino mleka in povečujemo delež krme. Tako je treba ravnati že od 6. tedna naprej.

Koristno je dajati teletu tudi prežveček odraslega goveda, saj z njim vnesemo v prebavila teleta za prebavo potrebne drobnoživke. Kot krma pride v poštev samo zares dobro, mehko seno oziroma mlada trava, kot dodatek pa se obnese krmilo ‚štarter‘.

Če pa je napaka že narejena in tele bolno, živinozdravniki priporočajo, naj se tele najprej en dan posti. Naslednji dan je treba dati oboleli živali svežo vodo, v kateri smo raztopili dve žlici medu na en liter. Po dveh dneh naj bolnik dobi še prežveček. Po zdravljenju naj nekaj dni tele dobiva še napoj, tekočo hrano. Če je napenjanje že zelo močno, lahko zanesljivo pomaga le izrigavanje plina s posebno cevjo. Seveda je v težjih primerih priporočljivo, da živali pomaga živinozdravnik, ker je tako uspeh najbolj zanesljiv.

Inž. M. L.

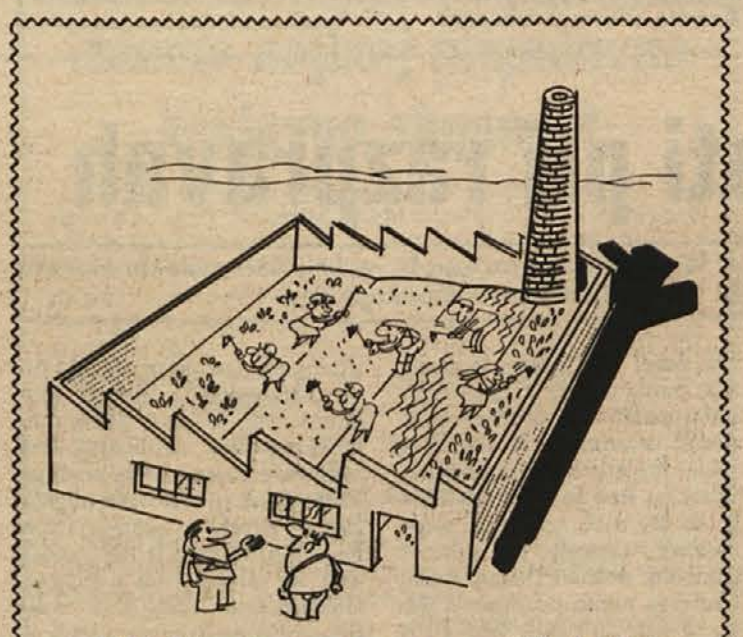

– Vsi hočejo v tovarne, pa smo se domislili, da bi takole uredili kmetijsko proizvodnjo . . .

(Karikatura: Marjan Bregar)

vredno je zapisati...

Zgodilo se je, kot smo pričakovali. Na zelo različen odmev je naletela objava skupnih dohodkov občanov iz kočevske, črnomaljske in trebanjske občine (Dolenjski list 11. marca). Bilo je pritrjevanja, da je tako objavljanje na mestu, doživeli pa smo tudi pomisleke in mnenja, da objava več škoduje

Odmevi po objavi

kot koristi, ker je zaradi pomanjkljivosti podatkov premalo analitična, premalo komentirana, ker ne pove bistvenega, zlasti ne, koliko je kdo delal in če je njegov zaslužek upravičen. Slišali smo tudi, da je premalo komentirano objavljanje prej dezinformacija kot informacija, če ne celo – cenena časnikarska senzacija.

O smislu objavljanja takih podatkov so razpravljali tudi nekateri občinski komiteji ZK in komisija za informativno dejavnost pri medobčinskem svetu ZK Novo mesto. Ta je objavo kritično obravnavala in menila, da je kljub nekaterim resnim pomislekom, ki jih ima, potrebno objaviti podatke tudi iz preostalih občin in obvezno navesti, kolikšen del zaslužka posameznika izvira iz rednega delovnega razmerja in koliko iz dopolnilnega dela.

Že pred prvo objavo smo računali na različne odmeve in prav zato v daljši uvodni besedi poudarili, da objava skupnih dohodkov ni nikakršno preganjanje, sramotenje ali očitanje, je le ena od oblik družbene kontrole. V tem vidimo smiselnost javnosti skupnih dohodkov, ki je zajamčena tudi z zakonom.

Gotovo take objave spremljajo tudi nezaželeni pojavi. Ljudje neodgovorno natolcujejo, obirajo to – kot tudi mnogo drugih stvari. Vendar je taka gostilniška sodba ponavadi kaj malo vredna, ne gradi se na nji, zaradi nje se po našem mnenju ne bi bilo vredno odreči javnosti skupnih dohodkov. Z objavo smo računali na družbeno zavest, na odgovorno stvarno oceno, ki bo upoštevala predvsem delo posameznika. Upravičenost visokih prejemkov posameznikov lahko ocenjujejo samo tisti, ki njihovo delo poznajo, drugi do sodbe takorekoč nimajo pravice ali jo imajo le s pridržki. V tem je najbrž smiselnost objavljanja, saj je konec koncev povsem neizvedljivo, da bi časnik sam ocenjeval delovni prispevek posameznikov – kar terjajo nekateri kritiki objavljanja.

Danes prinašamo na ribniški strani spisek skupnih dohodkov občanov v ribniški občini. Druge davčne uprave – razen metliške – nam doslej zahtevanih podatkov še niso hotele dati.

M. LEGAN

DVELETNA GARANCIJA ZA PRALNE STROJE „GORENJE"

Delovni kolektiv tovarne gospodinjske opreme „Gorenje" iz Velenja že vrsto let posveča veliko skrb kakovosti izdelkov. V zadnjem letu je stoodstotne kontrole deležna proizvodnja pralnih strojev, saj sleherni pralni stroj opravi v proizvodnem procesu celoten program pranja pod nadzorom kontrolorjev. V razvojnih laboratorijih tovarne se nenehno preizkuša zanesljivost in trajnost pralnih strojev. Tako so štirje tipi pralnih strojev v neprekinjenem delovanju vsak zase oprali tolikšno količino perila, kot jo potrebuje štiričlanska družina v 15 letih. Prav zaradi trajnosti proizvodov, ki je hkrati porok kakovosti, se je delovni kolektiv „Gorenja" odločil, da bodo imeli od 15. aprila dalje tipi pralnih strojev PS 620 BIO S, PS 103 INTERNATOINAL, PL 201 INTERNATIONAL in PS 402 OLIMPIC dveletno garancijo.

METLIKA: DANES „VELIKA METLA"

Učenci sedmih razredov metliške osnovne šole so pred kratkim sklenili, da se bodo z „veliko metlo" lotili zanemarjenega mesta. Danes (v primeru dežja bodo akcijo opravili jutri ob 17. uri) popoldan se bodo lotili odvečnih predmetov okoli vseh najbolj zanemarjenih objektov, tovarn in hiš, k čiščenju mesta pa vabijo meščane, podjetja, ustanove in organizacije.

PODARITE STAR PAPIR!

Novomeški občinski odbor Rdečega križa bo tudi v maju pripravil več zbiralnih akcij starega papirja. S pomočjo aktivistov RK in osnovnošolcev bo pobiral star papir po vseh soseskah 10., 11. in 12. maja. Zavoljo tega naproša RK vse občane, nnaj čez praznike, ko se bodo stanovalci tako in tako lotili „očiščevalnih" akcij, zberejo odpadni papir in ga podarijo RK. Akcija bo potekala tako, kot doslej.

Greste na pot?

Ko se pripravljate na prvomajske počitnice in na potovanje, se spomnite pripovedi tistih znancev, ki so vam pravili o lanskem pokvarjenem izletu zaradi nevšečnosti z avtom. Ob pripravah na izlet ne pozabite vozila! So gume v redu, ali zavore prijemljejo, so luči brezhibne? Prav tako raje prej preverite veljavnost vozniškega in prometnega dovoljenja in zelene karte, posebno če greste čez mejo.

Na Hrvaškem, kjer pričakujejo v prvomajskih prostih dneh več kot 300.000 vozil na cestah, je AMZ izdala posebna navodila, kako naj se dopustniki ravnajo in kam naj se obrnejo po pomoč, če bi bila potrebna. V 22 krajih bo služba „Pomoč – informacije" delala od 8. do 22. ure, v Zagrebu pa celo nepretrgano.

Na cesti nisi sam! – tega naj ne pozabijo vozniki, ker bo te dni potrebna še posebna tovariška pozornost in obzirnost. Na kolone je potrebno računati povsod. Kdor tega ne prenese, naj raje ostane doma in peš ali z vlakom krene v naravo. Z nervozo, izsiljevanjem, nepravilnim prehitevanjem, prehitro vožnjo in vinjenostjo vozniki ne spravljajo v nevarnost le sebe in svojih sopotnikov, temveč tudi druge udeležence v prometu. Najbolj soliden voznik lahko zaradi objestnega in brezobzirnega kolega nosi posledice vse življenje.

Razume se, da bodo na vseh cestah poostrene miličniške kontrole in da zlasti voznikom, ki bodo dišali po pijači, ne bodo nikjer pogledali skozi prste. Računajo, da bo v prvomajskih dneh zaradi hujših prekrškov na cestah odvzetih na stotine vozniških knjižic. Bi radi videli med njimi tudi svojo?

R. BAČER

Kaj se je smodilo v Jugotaninu?

Predsednik delavskega sveta in sindikalne organizacije po nasvet na sodišče združenega dela, ali vodilnim višje osebne dohodke – Komisiji podaljšali rok

V torek, 13. aprila, sta šla na posavsko sodišče združenega dela po nasvet, kako glede prizadevanj za višje plače vodilnih v tovarni predsednik delavskega sveta Jože Kozinc in predsednik izvršnega odbora sindikalne organizacije Jože Papež.

Ko je bil Jugotanin še tozd Konusa – z novim letom se je odcepil in išče poslej lastna pota v bazični kemiji – je bila pot po nasvete ponavadi dosti krajša: kar v pisarno občinskega sindikalnega sveta čez prago. Nenavadno je, da je bilo treba sedaj dlje, ko je sekretar sindikalnega sveta postal direktor.

Jože Kozinc je to pojasnjeval takole: „Naš tozd, do nedavna z nobenimi samoupravnimi pristojnostmi v Konusu, je postal samostojen ozd, kar nalaga samoupravnim organom drugačne obveznosti, katerim se nisem čutil kos, zato sva se s predsednikom IO sindikalne organizacije šla posvetovat na sodišče združenega dela. V tem ne vidim nič slabega."

Delavski svet je namreč na seji 16. februarja na predlog računovodje sprejel sklep, da se uredi nagrajevanje. S prihodom direktorja Vilčnika so se lotili drugih nalog. Vseeno je delavski svet pred nedavnim sprejel sklep, da se vodilnim osebni dohodki ne smejo povečati. Pri delu komisije za to vprašanje je prišlo do nesporazuma, ko predsednik te komisije predsedniku delavskega sveta na vprašanje, kako je s tem, ni dal pojasnila, kar je povzročilo razburjenje in nazadnje tudi obisk na sodišču.

V tovarni res ne manjka težav. Do nedavnega so imeli vrednost točke še iz leta 1974, pred kratkim pa so jo povečali za 6,5 odst., kar je po izjavi direktorja Vilčnika v skladu z občinsko resolucijo. Komisiji je podaljšan rok za pripravo predloga do konca aprila, nakar bo šele sledila javna razprava. V tovarni je šlo po novem marsikaj strože. Direktor Slavko Vilčnik je povedal, da je bilo ugotovljeno, kako se je v delavnici npr. delalo marsikaj, dokler niso bili sprejeti ustrezni ukrepi. Boji se, da za velike načrte Jugotanina za prodor v bazično kemijo ne bodo dobili ustreznih strokovnjakov, saj so pred veliko investicijo. Tudi vrsta sedanjih vodilnih delavcev ima zato mnogo odgovornejše naloge. Pri vsem tem jim je Konus zapustil nič kaj obetavno dediščino: med drugim 11 milijonov nerazčiščenih računov s kupci in dobavitelji, kar so že uspešno rešili.

ALFRED ŽELEZNIK

VSE ZARADI SLABE OBVEŠČENOSTI

Da je prišlo do zadnjih napetosti v Jugotaninu je bila v prvi vrsti kriva slaba obveščenost delavcev. Tako je bilo ugotovljeno na sestanku v tovarni 19. aprila. Seje izvršnega odbora sindikalne organizacije in ZK Jugotanina so se poleg direktorja Slavka Vilčnika in računovodje udeležili tudi nekateri gostje. V tovarno so prišli družbeni pravobranilec samoupravljanja za Posavje Branko Pirc, predsednik občinskega izvršnega sveta Mihael Keršič, predsednik občinskega sindikalnega sveta Jože Jeke in sekretar Maks Zupanc.

V kanižarski opekarni so prejšnji teden pokurili zadnje kilograme domačega premoga.

Kanižarica: delo za rudarje

Da bo okoli 170 kanižarskih rudarjev dobilo delo do konca leta, bodo v črnomaljski občini opravili vsa komunalna dela, ki bi jih po srednjeročnem programu razvoja za leti 1976 in 1977, opravili letos. Ker pa so za to potrebna velika dodatna sredstva, bo Ljubljanska banka dala posojilo, ki ga bodo vračale samoupravne interesne skupnosti, predvsem vodna, cestna, gozdnogospodarska in elektro. Ta dela bodo opravljali z rudniško mehanizacijo, povečala se bo tudi prodaja peska iz njihovega peskokopa. Maja se bo v kanižarskih delavnicah začela obdelava prednjih prem za IMV prikolice, o čemer so prejšnji teden že podpisali pogodbo z IMV.

V korist delavke

V Jutranjki niso našli dela za obolelo delavko, na sodišču združenega dela pa domala v hipu

Napeto delo konfekcionark na tekočem traku pušča včasih hude posledice na povsem mladih delavkah. Kaj naj počno invalidne še vso preostalo življenjsko dobo? Naj si nenadoma same iščejo kos kruha kjerkoli, čakajo na dolgotrajne rešitve raznih komisij, če se npr. med tozdi odgovorni ne znajo dogovoriti?

M. R. je bila kljub mladosti že osem let v Jutranjki. Nastopile so težave z zdravjem, norme ni mogla več dosegati, vseeno pa bi si rada zaslužila svoj kruh. Več kot pol leta si je v tovarni prizadevala za rešitev, vendar je ni bilo. Slednjič se je obrnila na posavsko sodišče združenega dela, kjer je bila obravnava 13. aprila.

Pravimo, da sodni mlini meljejo počasi, vendar pri tem delavskem sodišču ni tako: poravnava je bila sklenjena v kratkem času, čeprav nenormiranega dela za M. R. v Jutranjki menda ne bi bilo. To sta izjavljala direktor tozda Radna Ante Glavan in sekretar France Volčanšek. toda po izjavi prizadete delavke je bilo na voljo več režijskih delovnih mest. Delavki bi po njeni izjavi najbolj ustrezalo delovno mesto pri komisionarjih v skladišču ali v prikrojevalnici. Tretja varianta dosežene poravnave govori tudi o ugotovitvah invalidske komisije, te pa so lahko samo še ugodnejše za delavko. Rok za ureditev vprašanj v kolektivu je konec aprila.

Na sodišču je bilo slišati tudi obetavne izjave sekretarja Volčanška o bližnji pripravi posebne delavnice za prizadete delavke, ki naj bi začela delati, če bo na voljo prostor, že julija. Tudi doslej so imeli skrb, med drugim so zaposlili štiri hude izvalide, eno na vozičku. Kot je dejal ob zaključku razprave sodnik Slavko Lubšina, je treba storiti vse, da se najde ustrezno delo za mlade ljudi, ki jim grozi invalidnost.

A. ŽELEZNIK

SNIDENJE TISKARJEV NA BAZI 20

Člani bivše Cntralne tehnike pri Centralnem komiteju KPS se bodo srečali 15. maja ob 10. uri pri Lukovem domu pod Bazo 20 v Rogu, nakar si bodo ogledali še Bazo 20.

Centralna tehnika KPS je med minulo vojno imela dve večji tiskarni, obe v naših gorah. Prva je bila na levem bregu Čabranske doline na Goteniškem Snežniku; v njej je bil nameščen hitrotiskalni stroj iz predvojne novomeške tiskarne. Druga pa je bila v Žabicah na Kočevskem Rogu, kjer so imeli hitrotiskalni stroj iz Pavličkove tiskarne v Kočevju. Tiskarno na Goteniškem Snežniku so četniki uničili 15. aprila 1945, tiskarno na Kočevskem Rogu pa so tehniki nekaj dni kasneje rešili. Iz obroča so odpeljali stroje v Belo krajino.

Pobudo za snidenje partizanskih tiskarjev je dal republiški odbor bivše Centralne tehnike, ki mu predseduje Milan Škerlavaj-Petrač. V Centralni tehniki KPS je bilo tudi več tovarišev iz Novega mesta, Bele krajine in Kočevske.

T. OŽBOLT

TUNIZIJCI NA OBISKU – V četrtek, 22. aprila, je novomeško občino obiskala delegacija gospodarstvenikov iz Tunisa, naše prijateljske neuvrščene dežele. V garni hotelu na Otočcu (na sliki) so se tunizijski gostje pogovarjali z našimi gospodarstveniki predvsem o možnostih izvoza naših izdelkov v Tunizijo. (Foto: S. Mikulan)

rekli so

Makso Šnuderl:

Oplemeniteno izročilo OF

Dogodek, ki se je dogodil 27. aprila 1941, ni bil enkraten in minljiv. Že takrat so iz danih družbenih odnosov in silnic organskih družbenih procesov, ki so se skozi zgodovino spreminjali, pognale korenine današnje samoupravne dobe. Naša družbena politična misel se ni rodila iz togih predpisov ali teorij. Oplemenitena z načeli marksizma in z izkušnjami boja in razvoja in temeljnih pravic človeka, je OF živa še danes. Živa je tudi v nekdanjih borcih NOV, v zavesti mladine in splošni ljudski obrambi; živa je, kakor je bila v dneh krvavih bojev Osvobodilne fronte slovenskega naroda za svobodo in življenje v socializmu.

Kiro Gligorov:

REZERVE SO PREDVSEM V DELU

Ko govorimo o zakonu o združenem delu, ne smemo poudarjati samo eno plat, ker ni samo kodeks pravic, temveč tudi obveznosti in odgovornosti. Prav zato, ker po tem zakonu nihče ne more ekspropiirati delavskega dohodka, odtujiti delavcu proizvajalnih sredstev in preseženega dela, postaja do kraja jasno, da so tudi obveznosti in odgovornosti značilnost nadaljnjega razvoja združenega dela . . . Naša socialistična družba ima s silami osvobojenega dela mnogo več možnosti in neizkoriščenih potencialov kot katera koli druga. Zavedamo pa se tudi tega, da razen nacionalnega dohodka, ki ga bomo ustvarjali, ter inozemskih kreditov, ki nikdar niso igrali odločilnejše vloge v našem razvoju, ni drugih možnosti za pospešeni razvoj. Iz tega se poraja še en zaključek: glavne rezerve so v naših neizkoriščenih sredstvih v domovini, predvsem pa v večji proizvodni moči dela. Tako bo postal naš petletni plan razvoja element uresničevanja družbenih odnosov na temelju ustave in zakona o združenem delu.

(Predsednik zvezne skupščine v razgovoru s člani predsedstva SR Makedonije)

Roman Albreht:

TOZD – sredstvo v rokah delavca

Temeljna organizacija postaja sredstvo v rokah delavca. Omogoča mu, da v osnovni celici združenega dela institucionalizira svoj socialistični samoupravni položaj v združenem delu. Z drugimi besedami, omogoča mu uresničevanje njegove pravice do dela z družbenimi sredstvi, da potem na tej podlagi združuje delo in sredstva z delavci iz drugih temeljnih organizacij v širše oblike organiziranja in povezovanja združenega dela, ki sestavljajo delovne oziroma proizvajalne komplementarne celote ali celote, povezane z uresničevanjem skupnih interesov, bodisi takih, ki se medsebojno dopolnjujejo, bodisi skupnih poslovnih interesov v sami proizvodnji ali v tokovih blaga in denarja v okviru družbene reprodukciie.

(Član ČK ZKJ v uvodnem referatu na 3. seji CK ZKJ)

Med prvimi v Posavju

V Čateških Toplicah je bila 19. aprila skupna seja medobčinskega sveta SZDL in ZKS Posavje, ki ji je prisostvoval član IK predsedstva ZKS Franc Šali. Obravnavali so predlog razvoja usmerjenega izobraževanja v republiki in posebej v Posavju.

Tovariš Šali je v razpravi izrekel priznanje Posavskemu območju, ki je med prvimi v Sloveniji izdelalo predlog in je s to sejo že pričelo javno razpravo. Dejal je še, da so zdaj na vrsti združeno delo, delovni ljudje in občani, ki naj gradivo ovrednotijo in dopolnijo s svojimi predlogi. Zlasti zato, ker ga je treba razširiti z realnimi programi po kadrih. Poglobljeno razpravo pričakujejo predvsem v pedagoških kolektivih, kajti reforma izobraževanja pomeni tudi osveščanje vzgojno izobraževalnih delavcev.

Oba organa podpirata republiški in posavski predlog. O republiškem bo tekla razprava do 10. maja, o posavskem pa do 20. junija. V tozdih in OZD bo nosilec sindikat skupaj z odborom za šolstvo in pedagoškimi kolektivi, ZSMS med dijaki in mladimi delavci, SZDL pa skupaj z ZK v krajevnih skupnostih. Ob tem bo nujno potrebno usklajevanje programov s sosednjimi območji, predvsem z Novim mestom in Celjem. Oba sveta menita, da je nujno povezovanje tudi med šolskimi centri v Posavju, obliko pa naj nakaže javna razprava.

V. PODGORŠEK

Ne sme se končati pri razpravah

O „sladkostih" in „bridkostih" novinarskega poklica in še posebej o razmerah, v kakršnih dela uredništvo Dolenjskega lista, je 22. aprila razpravljal izdajateljski svet Dolenjskega lista

Nenehna preža na dogodke in zanimivosti, zgledne in negativne pojave iz samoupravljanja, pehanje za vestmi, podatki, fotografskimi motivi ne glede na praznik ali nedeljo, vse to in še marsikaj drugega jemlje ure in dneve novinarjem, da se nimajo časa posvečati svojim osebnim in stanovskim (poklicnim) vprašanjem. Vtepli so si v glavo, da morajo imeti pred vsem tem prednost časopisni stolpci, saj časopis vendarle ne more iziti s praznimi ali polpraznimi stranmi. Poleg tega so tu še roki, ki obvezujejo slehernega člana v redakciji, da napolni „svoj vagon", saj „vlak", ki odpelje (ko gre za Dolenjski list) vsak teden ob natanko določenem času, ne more prazen v tiskarno in do naročnikov.

Podobno kot v drugih redakcijah do zdaj tudi novinarji Dolenjskega lista nismo kaj dostikrat govorili o svojih problemih, zlasti ne tako glasno, da bi nas slišali v javnosti, še manjkrat pa na mestih in za omizji s predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Kot smo že rekli, preprosto ni časa za to, kadar pa smo se že zato odločili, so šla naša opozorila glede delovnih pogojev in kadra, s kakršnim delamo Dolenjski list, običajno mimo pozornosti. Tako se zdi, da nas je šele Titov intervju za zagrebški Vjesnik opogumil, da svoje zadeve prenesemo (vsaj občasno) iz svojih utesnjenih (od zunaj slišimo tudi „nemogočih") delovnih prostorov, vse to pa z namenom, da bi naposled mobilizirali zase tudi tiste dejavnike in sredine, ki so do zdaj hitro povzdignili glas ob napaki v časopisu, malo pa je bilo spraviti iz njih, kadar smo jih prosili, naj pomagajo Dolenjskemu listu kot politično-informativnemu tedniku.

V tem smislu je minuli četrtek tekla tudi razprava na seji izdajateljskega sveta v Novem mestu, razširjena s člani uredniškega odbora DL, kajpak ob gradivu, ki je bolj vsestransko in temeljito, kot smo lahko tu navedli, podčrtalo vse „sladkosti" in „bridkosti" novinarskega poklica, še posebno novinarjev pri Dolenjskem listu. Nenehna navzočnost „sredi arene življenja", kakor bi rekel Cankar, stalna hajka za informacijami in rokopisi, se je novinarjem, kot lahko povzamemo iz omenjenega gradiva, že maščevala: tu so poklicna obolenja, tu so psihosomatske motnje, kardiovaskularne in ulkusne bolezni ter še kaj, kar se pri novinarju pojavlja pogosteje kot pri drugih poklicih. In ob takem stanju je zahteva, naj novinarji pišejo poglobljeno, komentirano, naj bodo luč javnosti, naj bodo na vsakem koraku in predvsem družbenopolitični delavci, naj se za vse to usposobijo, nenehno študirajo in podobno. Še in še bi lahko naštevali, kakšne naloge se valijo na novinarska pleča, kako odgovorno je njihovo delo, ob tem pa ugotavljali: kako malo so se spremenili delovni pogoji, kako noče biti dotoka novih novinarskih peres itd.

Izdajateljski svet je pokazal veliko razumevanja za delo in težave novinarjev Dolenjskega lista, ob tem pa je menil, da bi morali o vprašanjih novinarjev kaj reči tudi na medobčinskih forumih – v SZDL in ZK. S tem bi v teh organih in organizacijah ne le ujeli politični trenutek (Titov intervju to narekuje), ampak bi dobili v roke „še vroče železo".

Filatelistični kotiček

ŠE DVE ZNAMKI

Čeprav izhajajo letos znamke po sprejetem programu, je biro za izdajo znamk pri skupnosti JPTT v Beogradu že objavil dopolnitev programa. Izkazalo se je, da z znamkami nista bili pravočasno načrtovani počastitvi dveh jubilejev. Zato bo 10. julija izšla znamka ob 120-letnici rojstva znanstvenika Nikola Tesle, 16. avgusta, ob začetku 5. konference neuvrščenih držav, pa znamka v počastitev 15-letnice prve konference neuvrščenih držav v Beogradu.

„RADOST EVROPE" NA ZNAMKAH

Zamisel za znamke, na katerih bi bile otroške risbe, je dala naša država ob srečanju pionirjev vsega sveta „Radost Evrope" v Beogradu. Do l. 1963 so delali osnutke za znamke „Radost Evrope" le umetniki, od tedaj naprej pa je na znamkah prikazano delo pionirjev. V Jugoslaviji smo do zdaj izdali že 16 takih znamk, od katerih sta na dveh osnutka slovenskih pionirk. Tudi v drugih državah že izdajajo podobne znamke, jugoslovanske znamke „Radost Evrope" za letos pa bodo izšle 2. oktobra v skupni vrednosti 11,20 din. Mladim filatelistom priporočamo, da bi se lotili zbiranja znamk, za katerih osnutke so prispevali njihovi vrstniki, saj takih zbirk na dosedanjih pionirskih razstavah še ni bilo videti.

A. A.

Končno do ZFZJ

Zaradi številnih nesoglasij, nerazumevanja in vsiljevanja nekaterih funkcionarjev je maja 1965 prenehala delovati takratna Zveza filatelistov Jugoslavije, kar je povzročilo velike težave doma in na tujem pri pripravljanju razstav.

Po enajstih letih so se končno le zbrali v Beogradu delegati vseh republiških in pokrajinskih filatelističnih zvez ter ustanovili Združenje filatelističnih zvez Jugoslavije. Osemčlanski izvršni odbor ZFZJ, pred katerim je veliko dela pri urejanju administrativnih predpisov doma in v mednarodnem pogledu, je bil izvoljen za mandatno dobo treh let, vodi pa ga Lazar Mojsov, namestnik zveznega sekretarja za zunanje zadeve, dolgoletni filatelist in predsednik Filatelistične zveze Srbije. ZFZJ ima sedež v beograjski Sremski ulici 6/IV, Filatelistično zvezo Slovenije pa v izvršnem odboru ZFZJ zastopa njen predsednik inž. Boris Mikoš, republiški sekretar za urbanizem. Slovenski filatelisti so bili ob ustanovitvi ZFZJ še posebej zadolženi, da najdejo možnosti za prihodnje redne zvezne pionirske filatelistične razstave.

ANDREJ ARKO

Vinko Dulmin

Pred kratkim smo v Kočevju pokopali 50-letnega Vinka Dulmina iz Podpreske, ki je zadnja leta živel v Kočevju. Rojen je bil 19. aprila 1926 v Ribnici, kjer je bil tedaj oče gaterist.

Dulminovi so živeli tudi v Glažuti in v Podpreski, kjer jih jn doletela vojna. Vinko je že oktobra 1941 po naključju prišel v stik s prvimi partizani. Tedaj je kot deček delal v Mikličevi vili nad Drago. Tja se je po napadu na Lož napotila z Debelega vrha skupina partizanov s komisarjem Krimskega bataljona Dušanom Pirjevcem – Ahacem. Vinko jih je srečal in jih odpeljal v vilo. Z njimi je preživel noč. Še na um mu ni prišlo, da bi Mežnarjev iz Drage, ki je šel v dolino, utegnil partizane izdati. Zato so naslednje dni Italijani prijemali in zasliševali Vinka, saj je njegov sodelavec povedal, da je Vinko odpeljal partizane v vilo.

Vsa Dulminova družina je od začetka vojne delovala v Osvobodilni fronti. Vinkov brat Anton je spomladi 1942 odšel v partizane. Od italijanske kapitulacije do osvoboditve pa je bil v Centralni tehniki KPS. Po osvoboditvi je bil tudi predsednik OLO Kočevje.

Očeta Antona, brata Mirka in Vinka so Italijani poleti 1942 aretirali in jih odpeljali v Italijo. Le mati Julijana in mlajši brat Ernest sta ostala doma.

Po vrnitvi iz internacije je šel Vinko v partizane. Bil je s Štirinajsto divizijo na Štajerskem. Po vojni je bil v KNOJ.

Ta zapis naj ohrani spomin nanj in na trpke dni, ki jih je kot partizan preživel v minuli vojni. Žal je bil Vinko Dulmin eden izmed pozabljenih partizanov, kar se je pokazalo tudi na njegovi zadnji poti, ko je 18. aprila legel v prerani grob.

TONE OŽBOLT

IGRALCI „ZARJE" – Največje priznanje prinaša uspeh pri gledalcih. Prizor je s komedije „Zgledna devica".

„Zarja" osvaja podeželske odre

Soteska pri Dolenjskih Toplicah je znana po svojih kulturno-prosvetnih dejavnostih še iz predvojnih časov. Uprizarjanje domačih ljudskih iger se je ohranilo do danes, čeprav ima zdaj vsaka hiša radio in televizor. Ljudski amaterizem ni izgubil svojega pomena in poslanstva.

Prosvetno društvo se je uspešno uveljavilo in črpalo moč ter lepoto slovenske besede iz slovenskih leposlovnih del, segalo pa je tudi po jugoslovanskih. Ni še pozabljen čas, ko se je soteška igralska skupina pred kakimi 20 leti s konjskimi vpregami vozila iz kraja v kraj in navduševala publiko.

Pred štirimi leti so se spet na svojo pobudo zbrali nekdanji starejši pa tudi mladi amaterski igralci ter ustanovili društvo „Zarja". Čeprav je društvo mlado, se je že uspešno uveljavilo. Z „Zarjo" v nove zarje, tako pravijo njeni člani, ki so kljub novim razmeram, ki jih prinaša nov čas, še pripravljeni sodelovati, z veseljem in zvrhano mero idealizma. Kulturna bilanca štirih let je velika, saj so vsako leto uprizorili po eno igro ter z njo osvajali publiko v različnih dolenjskih krajih. Prestopili so tudi meje svoje občine in gostovali v grosupeljski in trebanjski občini ter v Zasavju. Povsod so doživeli velik obisk.

Omeniti velja novost, da pred vsako novo igro njeno vsebino prikažejo gledalcem v verzih. Pomembno je tudi to, da jedro KPD „Zarja" iz Soteske tvorijo poročene žene, matere in možje, pa tudi mladi rod je častno zastopan. Uspešna pot „Zarje", ki jo vodi predsednik in režiser Janez Vovk, je največje priznanje vsem njenim prizadevnim članom, hkrati pa tudi spodbuda vsem, ki še oklevajo s pomočjo in zmotno trdijo, da so danes igralskemu amaterizmu štete ure.

T. V.

OBVESTILO!

Oddelek za notranje zadeve občinske sk pščine Novo mesto (matični urad) vabi vse, ki bodo v mesecu juniju 1976 potrebovali izpiske iz rojstne matične knjige za vpis v razne srednje šole, naj izpiske zahtevajo čimprej, ker se bodo na ta način izognili nepotrebnemu čakanju.

GARSONJERE!

KRKA
FARMACEVTIKA
KEMIJA
KOZMETIKA
ZDRAVILIŠČA
Novo mesto

IŠČE

2 GARSONJERI (lahko sta tudi sobi s sanitarijami)

ZA DIPLOMIRANO FARMACEVTKO in ENEGA ZDRAVNIKA,

po možnosti v Novem mestu ali bližnji okolici.
Ponudbe sprejema kadrovska služba podjetja v Novem mestu, Cesta herojev 45.

Od vseh pozabljen partizan

Kdo v Kočevju „skrbi" za razlikovanje pri pogrebih?

Ali se v Kočevju večkrat zgodi da pristojni prezrejo pogrebe ljudi, ki so v življenju storili mnogo dobrega? Moj brat Vinko Dulmin, rojen leta 1926, je umrl. Na zadnji poti smo ga spremili 18. aprila na kočevsko pokopališče. V zadnje slovo mu ni nihče spregovoril niti besedice, dasi je bil partizan, delavec in upokojenec. Pogreb pa je bil civilen!

Vinko je prišel v stik s partizani po napadu na Lož oktobra 1941. Tedaj je skupino tovarišev iz polbataljona narodnega heroja Ljube Šercerja odpeljal taborit v Mikličevo vilo nad Drago in taboril z njimi, dokler niso odšli. Od tedaj naprej je nenehno delal za OF, poleti 1942 pa je bil odpeljan v italijansko internacijo. Po razsulu Italije se je sedemnajstleten priključil partizanom. Bil je udeleženec slavnega pohoda 14. divizije na Štajersko, kjer se je bojeval do konca vojne. Pozneje je bil pri KNOJ in v JLA, nakar je bil do upokojitve delavec. Ni imel družine, samotno je živel v Kočevju, nihče se ni zmenil zanj ali mu pomagal. Preživel je pozabljen, celo na zadnji poti se ga tovariši iz ZB niso spomnili.

Sorodnike je prizadel tak odnos. Menim, da bi si borčevska organizacija ne smela „privoščiti" takega spodrsljaja. Če umre kakšna uglednejša osebe ali njen svojec, je poskrbljeno za govore itd., četudi je pogreb cerkven. Pozabljen partizan pa je pozabljen tudi ob smrtni uri.

ERNEST DULMIN
Podgorska 2
Kočevje

Vse je v rokah učencev

Zanimiv poskus na osnovni šoli v Dragatušu

Tudi na naši šoli smo se odločili, da bomo izvedli samoupravni dan. Delovna skupnost šole Dragatuš je razpisala vsa delovna mesta na šoli. Razpis je imel velik odziv: skoraj ni bilo učenca v 7. in 8. razredu, ki ne bi napisal prošnje na razpisano delovno mesto. Ker je bilo več kandidatov kot delovnih mest, so učitelji na konferenci izbrali kandidate.

Dan samoupravljanja smo imeli 14. aprila 1976. Delo je zelo lepo potekalo. V zbornici so bili novi učitelji – učenci, ki so se pripravljali na naslednje ure, v kuhinji so se spretno sukali kuhar in pomočnici, snažilca sta že zjutraj vso šolo lepo počistila, v pisarni je tajnik hitel tipkati, za ravnateljsko mizo pa je sedela ravnateljica in mislila, kaj je še potrebno ukreniti, da bo delo nemoteno potekalo. Med urami je bil mir in učenci so radi poslušali nove učitelje. Tudi med odmori je bil mir in na šoli je bilo sploh vse v redu. Nikjer se ni zataknilo, da bi bila potrebna pomoč pravih učiteljev, ki so bili izven šole.

Popoldan ob 16. uri je bila konferenca, na kateri smo se zbrali mladi in pravi učitelji. Konferenci je prisostvovala tudi pedagoška svetovalka tov. Vladka Škof iz Novega mesta, ki je bila zelo navdušena nad našim samoupravnim dnem. Na konferenci so novi učitelji lepo poročali o svojem delu. Povsod smo lahko zabeležili samo uspehe. Mlada ravnateljica je med drugim še posebno pohvalila kuharja in oba snažilca. Vsi smo bili zelo zadovoljni, saj nam je dan samoupravljanja popolnoma uspel. Spoznali smo delo učiteljev, ki jih bomo odslej še bolj cenili.

ZDENKA FLAJNIK, 8. r.
OŠ DRAGATUŠ

Vas je trpela

V vasi Livold pri Kočevju je pred vojno živelo le 11 slovenskih družin, v ostalih 60 pa so prebivali kočevski Nemci, t.i. Kočevarji. Slednji so se ob koncu 1941 odločili za odselitev v obljubljeno Hitlerjevo deželo in tako je bila vas med vojno skoraj prazna.

Spomladi 1942, ko se je razmahnilo partizansko gibanje, je imovino Kočevarjev prevzela italijanska družba Emona. Nepremičnine in živino so Italijani zbrali v bližnjih vaseh, v Dolgi vasi, Črnem potoku in drugod.

9. maja 1942 so v omenjene vasi prišli partizani in odgnali živino na osvobojeno ozemlje. Drugi dan so pobesneli Italijani pridrveli iz Kočevja do Dolge vasi, zajeli 11 moških in jih postrelili ter požgali Krajčevo in Zdravičevo domačijo. Naslednji dan so prodrli tudi do Livolda, zajeli 11 ljudi, vaščanov in nekaj mimoidočih ter jih postrelili ob mozeljski cesti. Le po naključju med njimi ni bil upokojeni učitelj Rudi Vrabič.

Partizani iz bližnjih gozdov so prebivalcem svetovali umik na osvobojeno ozemlje. Res so se napotili proti Štalcerjem in Kočevski reki, mladi fantje pa so odšli v partizane. Ob poznejši italijanski ofenzivi je bilo veliko ljudi zajetih in poslanih v internacijo.

J. G.

POŠTA POTUJE – Kurirčkova pošta potuje od odreda do odreda. Pionirji OŠ Katja Rupena smo jo prejeli od OŠ Bršlin in predali pionirjem OŠ Otočec. Z bršlinskimi pionirji smo se srečali pri spomeniku na Marofu in prenesli torbico do šole, kjer smo imeli prireditev. Na sliki: srečanje kurirjev pri spomeniku. (Foto: Tomo Pivk)

Iščemo najbolj prizadevno krajevno skupnost

Sodobna tehnologija in pospešena industrializacija vse bolj ogrožata človekovo okolje. Da bi zaščitili človeka in njegovo zdravje ter naravo nasploh, je potrebno spremeniti odnos do našega okolja in začeti z organiziranimi akcijami spreminjati sedanje razmere. Z željo, da bi spodbudila organizirana prizadevanja, razpisuje komisija za varstvo okolja pri občinski skupščini Novo mesto tekmovanje krajevnih skupnosti. Tri najbolj prizadevne bodo po končanem tekmovanju, ki bo trajalo do konca tega leta, prejele naslednje nagrade:

1. nagrada 7.000,00 din
2. nagrada 5.000,00 din
3. nagrada 3.000,00 din

Natančnejša določila tekmovanja in merila za ocenjevanje krajevnih skupnosti na področju varstva človekovega okolja bodo sprejeli sveti krajevnih skupnosti.

Komisija za varstvo okolja
pri občinski skupščini
Novo mesto

ŠPORTNO DRUŠTVO V VEL. LAŠČAH

Kaže, da bo v Velikih Laščah spet razgibano športno življenje, saj so pred nedavnim ustanovili športno društvo „TVD Partizan" Velike Lašče. Sprejet je bil statut in izvoljen izvršni odbor društva, ki ga sestavljajo predstavniki družbenega in gospodarskega življenja v kraju. Društvo obsega razne športne sekcije, ki imajo pogoje za delo. V načrtu je tudi gradnja nove telovadnice pri osnovni šoli in 50-metrske skakalnice v Dvorski vasi. Društvo naj bi povezovalo tudi rekreacijsko in turistično dejavnost.

M. Ž.

OBVESTILO

Obveščamo borce prostovoljce za severno mejo 1918/19, da znaša članarina za leto 1976 20 dinarjev. Kdor je plačal manj, naj čimprej nakaže razliko na naš naslov.

SPREJEM KURIRČKOVE POŠTE

Učenci OŠ Milka Šobar–Nataša smo kurirčkovo pošto sprejeli 14. aprila ob 10. uri. Na šolskem dvorišču so nam torbo s kurirčkovo pošto predali učenci posebne šole. Predsednica PO na naši šoli je na okrašenem odru, nad katerim je plapolala zastava, prebrala našo voščilnico. Naši kurirčki so obljubili, da bodo torbo varno prinesli do Vavte vasi, kjer je bila javka. Kulturni program so pripravili učenci naše šole, predsednik ZZB Novo mesto tov. Vinko Bambič pa nam je pripovedoval spomine na NOB, ko je kot mlad fant opravljal pomembno nalogo kurirja. Učenci smo njegovo zanimivo pripoved z veseljem poslušali.

VLADKA MERZEL
OŠ Milka Šobar–Nataša
Novo mesto

POSEBEN VLAK

Učenci in učitelji osnovne šole Šentrupert smo imeli v načrtu obisk filma „Ta čudovita bitja" v Ljubljani. Ker nas je bilo preveč za redni vlak, pa tudi zveze so zelo nerodne in bi mnogo časa zapravili s čakanjem na vmesni postaji, so nam uslužbenci trebanjske železniške postaje odobrili poseben vlak. Vsi smo bili veseli in kar počaščene smo se čutili, saj se še ni zgodilo, da bi se učenci naše osnovne šole peljali s posebnim vlakom. Potovanje je bilo prijetno, za kar gre zasluga tudi prijaznemu sprevodniku. Vsem, ki so nam omogočili to potovanje, se najtopleje zahvaljujemo.

MIRA TOMŠIČ

TEKMOVALNI IN DELOVNI ŠPORTNI DAN

Prejšnjo sredo smo imeli šentruperški učenci športni dan. Učenke petega in šestega razreda so igrale med dvema ognjema, njihovi sošolci pa so tekmovali v nogometu. Učenke in učenci sedmega in osmega razreda pa smo se pomerili v rokometu. Pri fantih so zmagali osmošolci, dekleta sedmega pa smo premagala dekleta osmega razreda. Športni dan smo zaključili z delovno akcijo. Učenci petega, šestega in osmega razreda so zasipavali jarke za vodovod, učenci sedmega razreda pa smo pograbili šolski vrt, lopatili, navozili pesek na vrtne stezice in napeljali prst na zelenico v vasi. Tako je športni dan minil v tekmovalnem in delovnem vzdušju.

MILICA KOŠČAK
novinarski krožek
OŠ Šentrupert

Tatjanca in knjige

Večer v marcu, ko je osemletna Tatjanca Roštohar prinesla v knjižnico v Bregeh, ki je nastala z darovi založb in posameznikov, svoji najljubši pravljici, ne sme v pozabo. Vem, da se je težko ločila od njiju, od Snegulčice in Zajčka. Toda ko sem v otroških očeh uzrl zmagoslavje,

da s skromnim darilom že v najnežnejših letih doživlja ljubezen do knjig, sem darilo sprejel in Tatjanco vpisal med darovalce in ustanovitelje knjižnice.

Tatjanca je v najzgodnejši dobi svojega življenja poslušala pravljice, ki sta jih pripovedovali njena mama in stara mama, zato ni nič nenavadnega, če morajo Tatjanci, kadar je v bolnišnici, prinašati zraven pomaranč še knjige. V pravljicah doživlja nekaj lepega, nekaj, česar še ne dojema v vsej razsežnosti, a so semena, ki bodo jutri zaživela v plodu njenih dejanj.

Tatjanca obiskuje prvi razred šole v Leskovcu. Z njo se je moč pogovoriti kot z odraslim človekom, ker premore misli, premore besede, a tudi dejanja. Ljubezen do knjige poraja v nji prve cvetove . . .

IVAN ŠKOFLJANEC
Brege

Pisatelj je podelil značke

Za bralno značko je tekmovalo 145 učencev

Za „Župančičevo bralno značko" tekmujemo pionirji osnovne šole „Milka Šobar-Nataša" iz Novega mesta že devet let. Tokrat na podelitev značk in priznanj je bila 20. aprila v telovadnici Dijaškega doma Majde Šilc.

Med kulturnim programom, ki smo ga pripravili tekmovalci za bralno značko in pevski zbor, nas je tovarišica Starčeva seznanila z letošnjim rezultatom tekmovanja. Zvedeli smo, da število mladih bralcev iz leta v leto narašča. Letos je tekmovalo že 145 pionirjev, kar je 34 odst. vseh učencev naše šole. Odrezali so se zlasti pionirji s podružničnih šol in učenci osmih razredov.

Programu je prisotvoval tudi pisatelj Leopold Suhodolčan. Pohvalil je naša prizadevanja in podelil značke in priznanja. Sledil je živahen pogovor s priljubljenim pisateljem, ki nam je povedal veliko zanimivega in se podpisal v knjige ali na diplome. Kar nejevoljni smo bili, ker je šel čas tako hitra naprej, saj si želimo prijetnih srečanj s pisatelji. To so za nas veliki dogodki, nepozabna doživetja.

VLADKA MRZEL
OŠ „Milka Šobar–Nataša"
Novo mesto

Na tehnični pregled in registracijo je 10. aprila pripeljalo v Šentjernej svoja vozila nad 120 traktoristov. Izpolniti so morali cel kup listin, zato se je vrsta počasi krajšala, nekateri pa so kar na cesti popravljali vozila, da so jih lahko registrirali. (Foto: P. Miklič)

Prežihov Voranc

PRVI MAJ

Bilo je takrat, ko sem še bicke[1] pasel pod Uršljo goro. Vsako jutro mi je po ušesih zvonila ponarodela Vodovnikova pesem:

Ob štirih zjutraj gori vstanem
in ženem bicke past.
Oh kako bom srotej bicke pasov,
ko mam še komaj sedem let.

Treba je bilo vstati ob zori in napasti bicke do šole, ki se je začela ob devetih. Do šole pa je bilo dobre pol ure hoda. Jaz sem seveda spal kakor ubit in težko me je bilo ob tej uri spraviti pokonci. To se pravi, kadar me je budil oče, to ni bilo pretežko. Komaj sem začul njegov robati glas: „Halo, sonce je že nad Pohorjem!" sem že treščil iz postelje, čeprav sem vedel, da sonca še dolgo ne bo nad Pohorjem. Če bi tega ne bil storil tako urno, bi mi bila iz postelje pomagala očetova težka roka.

Teže me je bilo spraviti pokonci, kadar me je klicala mati. Ta se je tiho priplazila do postelje in, ko me je videla, kako trdno spim, se je spet oddaljila po prstih in šepetala:

„Pet minut ga še pustim, saj je sirotej . . ."

Čez pet minut, ki so bile zame silno kratke, me je spet prišla klicat. Navadno sem jo slišal že prvikrat, toda sem se vedno potajil. Tudi zdaj sem se zvil v klobčič in se delal, ko da bi najtrdneje spal. Mati me je nekaj časa tiho opazovala, potem pa vzdihnila:

„Sirotej, kako bi še rad spal!"

Počasi se je le odločila in me poklicala:

„Bicke se že derejo[1]."

Navadno me je morala klicati dva– ali trikrat, preden sem se skobacal iz postelje, ki je bila postlana morda le dvakrat v letu. Moja mati je imela zelo mehko srce in kadar me je klicala ona, sem pridobil vsaj pol ure. Mogoče je tudi oče imel mehko srce, toda tega nam otrokom ni smel pokazati, ker je bilo življenje naše družine pretrdo.

Bicke pasti je bila huda reč. Pravega pašnika zanje ni bilo, ampak so se razprostirali ovčji pašniki po gozdovih, med ostrogovno in med trnjem, koder se goveja živina ni hotela pasti. Na paši sem bil bos, ker ni bilo denarja za čevlje. Kadar je bila žival sitna, sem imel čisto okrvavele noge. Vrhu tega je bilo po jutrih tudi še mrzlo. Toda ovce so bile v našem najemniškem gospodarstvu zelo važna stvar. Na leto jih je mogel oče prodati do deset in še več, kar je vrglo lepe denarce, s katerimi smo se otroci že za silo oblekli.

Nekega jutra me je oče zelo zgodaj poklical. Zatrobil je kakor zmirom:

„Sonce je že nad Pohorjem!"

Takoj sem tičal v hlačah in se odpravil v hlev. O kakem soncu nad Pohorjem seveda še ni bilo sledu. Na vzhodu se je še komaj poznala jutranja zarja. Vrhova Uršlje gore in Pece, ki sta bila še vsa zasnežena, še niti nista žarela v škrlatni luči sončne zarje, ampak sta molela v bledi odsev jutra, ki je vstajalo nekje na vzhodu. Pobočja planin so bila še vsa črna, po dolinah pa je ležala debela megla, ki je zakrivala vse manjše hribe. Nebo je bilo jasno in na njem je gorelo še veliko svetlih, mrzlih zvezda, ki so začele silno počasi ugašati.

„Kam pa naj ženem past? " sem vprašal očeta, ki je vsak dan sproti določal pašo.

„Na vrh boš gnal danes," mi je mrko odgovoril.

Na vrh! Srce mi je skoraj poskočilo od veselja. Na vrhu je bila pri nas najboljša in najudobnejša ovčja paša. Tako se je imenoval hrib nad domačijo, ki je bil porasel z drmo, to je s travo, ki so jo ovce imele najrajši. Na pašniku so rasle bele breze, ki so bile podobne zelenim pušeljcem. Vmes je stalo nekaj velikih, orjaških macesnov, ki so se videli daleč naokrog.

Čreda je bila brž na pašniku in sedaj se je začelo zame dobro življenje. Ovce so se začele pasti kakor uši in mi sploh ni bilo treba paziti nanje. Ako bi ne bilo premrzlo in premokro po tleh, bi se bil lahko ulegel in mirno zaspal. Toda bil sem že prebujen in moja zaspanost se je medtem dvignila nekam med vrhove macesnov, ki so moleli v sivkastomodro nebo. Zato sem začel opazovati, kako je okrog mene nastajalo lepo, vigredno jutro.

Pravkar sta zagorela vrhova dveh najvišjih gora v škrlatnem plamenu. Gorele so skale in razpoke med čermi. Podoba me je nenadoma vsega prevzela, da sem bil kakor zamaknjen. Na mah sem pozabil na svojo utrujenost in nisem nehal strmeti v goreče gore, ki so se mi zdele vedno bližje. Pod sneženimi vrhovi se je razprostiralo široko, temno pobočje, pokrito s planinskim lesom. V tem pobočju se je združevalo mnogo barv. Smrekove hoste so bile skoraj črne, tam pa, kjer so rastle bukve, je bilo še vse rjavo, zakaj bukev v taki višini še ni pričela zeleneti. Temnikasto ozadje pobočja je bilo prepikano z blestečimi macesni, ki so si pravkar nadevali svoj svetlozeleni pomladni nakit. Brez teh macesnov bi bila podoba gore še čisto mrtva.

Dolina pod goro je bila še zakrita z meglo, ki se je le počasi pogrezala vase. Nikjer še ni bilo polj in travnikov in prav nobene domačije ni bilo videti iz tega belega morja. Naš vrh je bil kakor samoten otok sredi jutrnjega kipenja. Včasih se je zdelo, da ga bodo meglene pene pogoltnile.

Kmalu pa sta začela rdeča vrhova obeh orjakov bledeti. Obenem so postajali svetlejši tudi gozdovi pod gorami. Zdaj je dan začel hitro spreminjati lice celo dežele. Pohorska slemena so se ločila od vzhodnega neba, na severu pa so vrhovi Golice in njenega predgorja nekako dolgočasno moleli pod nebo. Dolinska megla, ki je še pred nekaj minutami lizala do pasu širnih pobočij, se je nenadoma sesedla in skozi njo so se začele svetlikati lise obdelanega polja. Naših gor se ni več dotikala rdeča sončna zarja, ampak so bili vanje uprti pravi sončni žarki, ki so prihajali naravnost od velike, rdeče sončne krogle, ki se je nenadoma dvignila iznad pohorskih slemen.

Sedaj je nastopil pravi dan.

Ves širni prostor med nebom in zemljo, kolikor sem ga mogel zajeti s svojimi očmi, se je napolnil s pepelnasto, skoraj prosojno barvo. Ta praznična svetloba je srkala vase dolinsko meglo, ki se je zmirom bolj stiskala k zemlji in se skrivala med loge in travnike. Nadnaravno velika, orjaška drevesa so začela moleti iz meglenega dna, potem so prišli na vrsto robovi valovite doline, ki so razsekali meglo na nešteto podolgovatih jezikov, dokler se niso pokazale domačije, vsepovsod raztresene, naposled pa se je prav na dnu doline pokazala mala vas z visokim, gotskim zvonikom.

Medtem ko se je spreminjala podoba doline, se je spreminjalo tudi sonce. Ko je vzšlo izza Pohorja, je bilo podobno veliki, žareči krogli, potem pa je postajalo bledejše in manjše. Nazadnje se je obdalo z močnim vencem, ki je bil svetlejši kakor njegova sredina. Iz tega venca so potem začeli štrkati na vse strani daljši in krajši žarki, ki so bili podobni žarečim strelam. Kmalu ni bilo več mogoče pogledati v sončno kroglo.

Kakor me je zjutraj, ko sem vstajal, strašno imelo in sem še gredoč na pašo, včasih spal, tako silno rad sem gledal jutro, ki je vstajalo pred mojimi očmi. Tega vstajanja se nisem mogel nikoli nagledati. Vedno sem pri njem odkril kaj novega in kaj lepšega. Posebno takrat, kadar sem pasel Na vrhu. Tam me paša ni veliko motila, ker se je žival pasla kakor uš. Pogled z vrha je bil že sam po sebi lep in za oči prava paša. Toda bilo je še nekaj drugega zraven, kar je delalo vstajanje jutra še lepše. Naš vrh se je ob jutrnjem svitu za nekaj ur potapljal v godbo tisočerih glasov, ki so se zlivali v veličastno, brnečo, prečudno pesem ali godbo. Ta godba je prihajala iz neštetih ptičjih grl in je donela iz brezovega grmovja in z vej visokih macesnov, prihajala je iz vlažne, napojene zemlje in trave, prihajala je s tankih macesnovih in brezovih vej, ki so bile neslišno napete v jutranjem zraku in se šibile pod razkošno roso, čeznje pa je drgetal nevidni lok prvih jutrnjih vetričev. In ta mogočna godba mi je prevzela srce, da sem nekako onemel strmel raz ta čudni, v roso vtopljeni vrh. Vse te lepote, ki se je razprostirala okrog mene, in vse te godbe, ki je brnela v mojem mladem telesu, pa se nisem zavedal, kakor se tega zaveda kdo, ki jo opazuje ali posluša pri polni zavesti, ampak sem bil tesno zrasel z vsem, kar me je obdajalo in kar sem občutil, ko da je vse to del mojega lastnega bitja. Zdelo se mi je, da včasih gledam samega sebe.

Iz takih misli me je vedno prebudil sopihajoč, težak glas, ki je prihajal od daleč po zraku in je odmeval po brezovju in macesnovju nad mojo glavo. To je bil glas težkih, parnih kladiv, ki so butale doli v dolini, kjer je stala velika tovarna. V tej tovarni še nisem bil nikdar in sem jo mogel le od daleč gledati. To sem mogel le, če sem se napotil čez brezov pašnik na drugo stran našega vrha. Toda ni me preveč vleklo k njeni podobi, ker zame ni bila lepa. Bila je črna in sajasta, en sam kup zamazanih stavb, iznad katerih je molelo kakih šest ali osem visokih dimnikov. Iz teh dimnikov se je neprestano valil masten in črnikast dim, ki je zasmrajal celo severno dolino. Vedel sem tudi, da iz teh dimnikov ponoči švigajo plameni, ker sem šel z očetom nekajkrat ponoči v mlin in sem to sam videl. Od tistega časa me je bilo tovarne skoraj strah. Ta črna tovarna je bila tudi še drugače slabo zapisana v mojem srcu. To sem imel od očeta, ki ni maral tovarniških delavcev, čeprav je bil tudi sam delavec. Tovarniški delavci so se ob nedeljah pri cerkvi postavljali s srebrnimi verižicami, z velikimi tolarji na lajbičih, z lepimi oblekami, z zelenimi klobuki, za katerimi so se šibili gamsovi repi. Moj oče teh ljudi ni maral tudi zato, ker so večinoma koj začeli nemškutariti, brž ko so povohali v tovarno. Vse to ga je odbijalo od njih, čeprav je bilo znano, da so fužinarji veliki reveži. Toda moj oče je bil takrat gotovo še večji in še bolj zapuščen revež, kakor so bili fužinarski delavci, ker je bil poljski delavec.

Ko sem tega jutra spet začul butanje tovarniških kladiv, sem se takoj znašel sredi resničnega sveta. Prenehal sem biti del narave, ki me je obdajala, postal sem to, kar sem bil: pastirček, ki je zgodaj zjutraj pasel bicke nekje na zapuščenem vrhu. Lepa, harmonična godba, ki je še malo prej zvenela skozi macesnovje nad mojo glavo, je zdaj prenehala, ker jo je razsekal odmev parnih kladiv. Celo jutrnji zvon, ki se je glasil iz druge doline pod menoj, mi ni mogel več priklicati prejšnje zamaknjenosti.

Nenadoma sem od nekod začul človeške glasove. Začel sem oprezati naokrog, toda nikjer nisem mogel opaziti živega bitja razen svojih ovčk, ki so mulile travo tam med brezami. Čez naš hrib je šla gozdna vozna pot, ki je vodila iz doline, kjer je stala tovarna. Ta pot je bila samotna in le redkokdaj so po njej hodili ljudje, nikdar pa še nisem tod videl koga ob tako zgodnji uri. Brez dvoma je šel nekdo na vrh. Kdo je bil, še ni bilo videti, ker so pot zakrivale breze. Meni to ni bilo povšeči. Bil sem samotarske narave in sploh nisem rad srečaval ljudi. Na tihem sem se tujih ljudi bal, ali pa sem jih celo sovražil. Kdo bi neki hodil tod ob taki uri, sem si mislil in stegoval vrat proti tisti strani, od koder so prihajali glasovi? Nenadoma pa sem zagledal skozi brezovo grmovje celo gručo ljudi, ki se je bližala vrhu. Šli so počasi, moški in ženske pomešane in celo nekaj otrok je bilo zraven. Vse je bilo praznično oblečeno in vse veselo razpoloženo. To je bilo videti že od daleč. Poznalo se je tudi, da je družba zatopljena v živahen pogovor, ker so nekateri mahali z rokami. Nekateri pa so mrmrali neko pesem.

Bili so še tako daleč, da nisem mogel razločiti, kaj in kak jezik govorijo. Toda zdaj jih nisem utegnil več poslušati, ker so se vedno bolj bližali. Zvest svoji nezaupljivosti sem hitro skočil med grmovje in se potuhnil za debeli macesen, ki je zakrival celo mojo postavo. Iz tega skrivališča se je dalo nemoteno gledati na družbo, ki je prihajala vedno bliže. Ovce me niso skrbele, ker so se mirno pasle ne daleč med brezami.

Skupina ljudi se je medtem že tako približala, da smo bili skoraj vštric. Jaz sem se prilepil tesno k macesnovem deblu, da bi me nikakor ne mogli odkriti. Sedaj sem že razločil posamezne besede toda nisem mogel razumeti, o čem govorijo. Nekaj pa me je pri njih zelo presenetilo, vsi od prvega do zadnjega in celo tista dva ali trije otroci, ki so šli zraven, so imeli v gumbicah zataknjene lepe rdeče nageljne. Vsi so žareli v obraz, ko da bi bili zelo razgreti, čeprav pot ni bila naporna in je ob tej jutrnji uri na vrhu celo prijetno hladno. Ženske, ki so šle z družbo, so se smejale tako razposajeno, kakor se smejijo dekleta, kadar gredo ob lepih nedeljah v cerkev.

Vse to ni slabo vplivalo name, toda kmalu je padla vsem temna senca, ki je na mah vse pokvarila. Zapazil sem, da imajo moški po vrsti vsi velike, srebrne verižice in svetle tolarje na lajbičih. To me je prepričalo, da so to ljudje iz tovarne, ki sopiha v dolini, in postal sem slabe volje. Mislil sem, kakor je mislil moj oče, da so to slabi ljudje. Zdaj sem se še tesneje skril za macesnovo deblo.

„Oh, bicke, bicke, kako je to lepo . . .!"

Skupina ljudi se je ustavila in nekaj žensk je z iztegnjenimi, golimi rokami, v katerih so držale kruh in žemlje, začelo korakati proti moji majhni čredi. Čreda pa, ki ni bila vajena ljudi, se je odmikala nazaj v goščavo, medtem ko se ženske niso dale odgnati in so še dalje silile za ovcami. Za bickami se je pognala tudi belo oblečena deklica z žemljo v rokah in mi je pri tem prišla že za hrbet, pa me še ni opazila. Deklica je bila malo večja od mene in je imela gole, bleščeče lakti. Na prsih je nosila velik rdeč nagelj. Ko sem jo tako videl stati med belimi brezami, se mi je zdela čudno lepa.

Tedaj me je deklica nenadoma zapazila.

„Poglejte, pastir!" je zaklicala vzradoščena proti skupini, ki je ostala na poti.

Na njene besede se je vsa družba obrnila proti meni in od zadrege mi je udarila vsa kri v glavo. Nekdo je vzkliknil:

„Poglejte, tako majhen pobič, pa že pase!"

Jaz sem nemo strmel v belo deklico, ki je stala pred menoj.

Ker se nisem ganil izza macesna, se mi je dekle začelo približevati. Njen obraz se je veselo smejal in kazala mi je dve vrsti svojih prebelih zob. Napadala me je volja, da bi pobegnil izpred nje in se skril v goščavi, toda neka topla notranja moč me ni pustila z mesta, zato sem ostal, kjer sem bil.

Dekle se je tedaj približalo macesnu in obstalo korak pred menoj, strmelo je nekaj časa vame s svojimi velikimi ogljenimi očmi, potem pa mi je nenadoma reklo:

„Zakaj se bojiš . . .? "

Hotel sem ji odgovoriti, da se ne bojim in da me je le sram mojih bosih nog in moje revščine, pa nisem mogel spraviti besedice iz ust.

Nekaj časa sva si tako stala naproti in molčala. Skupina ljudi, kateri so se zopet pridružile ženske, ki so prej iskale ovac, je na gozdni poti tudi obstala in gledala vame in v deklico. To je trajalo mogoče precej časa, toda zame je bilo to soočenje le kratek blisk. Tedaj je na poti rekel ženski glas:

„Sram ga je, ker ni vajen toliko ljudi."

Neki drugi glas pa je rekel:

„Lenkica, daj mu nageljček, da bo tudi on vedel, da je danes prvi maj . . .!"

Tedaj je Lenkica, kakor je bilo deklici ime, vzela nagelj s svojih prsi in mi ga pomilila z dolgo bleščečo roko. Njene oči so pri tem globoko žarele in se zasadile v moje oči.

Jaz sem počasi vzel njen nageljček in se pri tem dotaknil njene roke. Ta dotik mi je čisto zmešal glavo. Na mah sem izgubil prisotnost duha in sem z nageljnom v roki zdirjal v goščavo ter se tako skril dekletu in skupini ljudi na cesti. Še zahvalil se nisem dekletu za prekrasni dar.

Ko sem bil v goščavi na varnem in sem vse premislil, me je skoraj postalo sram tega, kar sem storil. Toda družbi z deklico je menda to zelo ugajalo, zakaj slišal sem prešeren smeh. Nato je družba veselih ljudi začela peti neko pesem, ki je nisem razumel, in ki sem ji prisluškoval z utripajočim srcem, dokler se ni izgubila visoko pod vedrim nebom tega zgodnjega dne.

Potem je skupina ljudi izginila na drugo stran vrha in jaz sem ostal sam s svojimi ovcami. V samoti sem potem pretehtal vsako besedo, ki sem jo slišal na vrhu. Beseda „prvi maj" je bila posebno poudarjena in zato se mi je vtisnila v spomin posebno močno. Saj sem tudi nagelj dobil od deklice za prvi maj.

Takrat vsega tega še nisem razumel, ker sem bil še premajhen. Bilo je še v stari Avstriji. Pozneje sem šele zvedel, kaj pomeni prvi maj. V stari Avstriji delavstvo prvega maja ni smelo praznovati, kakor ga mi danes praznujemo. Praznovati so si ga upali le najbolj pogumni ljudje.

In med njimi je bila tudi tista bela deklica sredi zelenih brez, ki mi je podarila nageljnov cvet, čeprav me ni poznala in sem bil zanjo le ubog pastirček, ki je bicke pasel.

Od tistega jutra se ljudi iz črne tovarne v dolini in tudi same tovarne nisem več bal.

To je bil moj prvi Prvi maj.

[1] ovce

[1] blejajo.

Bilo je takrat, ko sem še bicke pasel pod Uršljo goro . . .

(Ilustracija: France Mihelič)

PRAZNIK DELA
VRSTA MRCESA
PREPROSTO MAZIVO ZA KOLESA
AZIJSKI POLOSEL
TOP
BERITE DL
SLUŽBA BREZ DELA
OBLJUBA
NEVŠEČNOST, TEŽKA SITUACIJA
HRV. DOMAČE M. IME
SKUPINA ATLETSKIH DISCIPLIN
SESTAVLJENA ORGANIZACIJA ZDRUŽ. DELA
UTEŽNA MERA
PRITOK MORAVE
POLET
OSKRBA, STREŽBA
STGR. MESTO V ARGOLIDI
IGRALEC NOGOMETA
SEZNAM IMEN
TELUR
GAJ
NEKDANJI RUSKI VLADAR
VELIK GRUNTAR
JUŽNOAM. NOJ
EMILE ZOLA
RIM. CESAR
DRŽAVA V SZ AFRIKI
SREDIŠCE ARMENIJE
IRANSKA DENARNA ENOTA
DOLENJSKI LIST
PIHALNI INSTRUMENT
POSREDNIK
RIM (ORIG.)
M. IME
VONJ
OKR. ZA RIO DE JANIERO
RAKAV BOLNIK
ANGL. PLEMIČ
GARJE
POVRŠINA
SADEŽ

SVETILKA NA OLJE
TONA
VOTLO DREVO
CLOVEK KI SE DRŽI DIETE
NAJBOLJŠI TEKMOVALEC
SUROVINA ZA PRIDOB. KOVIN
GR. DEŽELA
URADNIK NA POSLANIŠTVU
KONICA

BERITE DL
PENEČE SE VINO
KORALNI OTOK
NAVLAKA
ETIOP. POGLAVAR
D L
ŠAMPION
PLAVOLASKA
TRAVNIK OB VODI
TIN UJEVIĆ
FIGURA PRI ČETVORKI
TOM OKKER
SOL CIANOVE KISLINE
NEKDANJA ARABSKA DRŽAVA
OŽJI SORODNIK
TUREK
MIT. LEPOTEC
TEČAJ
LETNI POSEK
EVROP. REKA
IZVIR
DL
PREVRAT, PUČ
VETRIČ
NAGLAS
VRSTA JEDI
KOLESNICA
KRITIKA
REKA V SZ, KI SE IZLIVA V BALHAŠKO JEZ.
SIJANJE
POD
AVSTR. REKA
ORGANIZAT. ARMEE SECRETE
LANTAN
JANEŽ
VRSTA SOCVETJA
PRAZNIK DELA
MONOPOLISTIČNA DRUŽBA
ITAL. KOMIK
NEM. PESNIK
D L
OGRAJA
Ž. OBLAČILO
JAPONSKO RIBIŠKO LJUDSTVO
VINSKA RASTLINA
IMMANUEL KANT
STGR. TRAGIK
PLATINSKA KOVINA
RIJEKA
FR. PISTELJICA (GEORGE)
DOLŽ. MERA
GEOLOŠKA DOBA
ČAR
HERCEGOVEC
ZVER
SPIS
MESTO V ZRN (OB DONAVI)
VZDEVEK EISENHOWERJA
ZAČIMBA
MESTO POD FRUŠKO GORO
RIM. VEŽA
BRZOJAVNI KLJUČ
BERITE DL
STAR FRANC. PLES
POZIV
OKRASNA RASTLINA (FUDDENDRON)
FR. MESTO
NORD. SMUČI
AMONJEVA SOLI (ČISTILO)
DEL AVTOMOBILA PODVOZJA
INDIJANSKI BOG
M. IME
POMLADNA CVETICA
SLAVNI FIN. ARHITEKT
PLOD
PRIPOVEDNI PESNIK
ITAL. REKA
1. MAJ
PRAZNIK DELA
SEST. DEL ČLOVEKOVEGA OKOSTJA
D L
SILAŽA
AFR. ŠTORKLJA
HRIB PRI BEOGRADU
PREBIVALEC JORDANIJE
PUŠČAVSKA ŽIVAL
REŠEVALNI ČOLN
MALIK
MINERAL GNAJS
VRTNA CVETICA
ZNANI AM. SKLADATELJ (CHARLES)
TEK
MIT. DUŠA UMRLEGA
IGRALKA FONDA
BLIŠČ
LOŠČ
NADAV
ZLODEJ
DOLINA
BARIJ
REKA MED HRV. IN SLOV.
AFR. REKA
ANGL. PIVO
PREDPLAČNIK
100 M²
KDOR ORJE
KRADLJIVEC
RIM. VARUH OGNJIŠČA
POJAV NA VODI
SIRASTA VODA PO SKUTI

Ž. IME
POSTELJNO POKRIVALO
JAMSKI PLIN
POLMER
TRŠČICA
REVŠČINA
NAJMANJŠI DELEC SNOVI
REZULTAT
DALCROZE EMIL
LIJAK
ZVEZA. ŠTIK
LETENJE
KOBALT
IZDAJA
SKLADATELJ IN ZBOROVODJA GOBEC

Prvomajska nagradna križanka

Spet so pred nami prvomajski prazniki, in da bodo bralcem prijetnejši, objavljamo nagradno križanko. Tokrat smo pripravili pet denarnih nagrad. Kdor bo poslal pravilno izpolnjeno križanko uredništvu Dolenjskega lista do vključno 12. maja, bo morda deležen ene izmed njih, seveda, če mu bo žreb naklonjen. Nagrade so naslednje:

1. nagrada 500,00 din
2. nagrada 400,00 din
3. nagrada 300,00 din
4. nagrada 200,00 din
5. nagrada 100,00 din

Reševalci naj upoštevajo še naslednja navodila. Rešitve je treba poslati na naslov: Dolenjski list, 68000 Novo mesto, poštni predal 33, na kuverti pa naj bo v levem spodnjem kotu zapisano KRIŽANKA. Naslov reševalca mora biti obvezno napisan na levem robu križanke, ki je hkrati kupon za udeležbo pri žrebanju.

Prijetne praznike vam želi vaš zvesti Dolenjski list!

Od pastirčka do slikarja

Mladi slikar Stane Hrovatič se rad vrača v rodno Podgorje, kjer ga je že v otroških letih pritegnila skrivnost barv

Nikoli ne bo moč ugotoviti, koliko nadarjenih podgorskih fantov in deklet zaradi revščine in posebne miselnosti ljudi v teh krajih pod Gorjanci ni moglo po končanem obveznem šolanju nadaljevati študija. Zlasti v prejšnjih časih je bilo pri vsaki hiši na pretek otrok in revščine. Šola je bila več ali manj postranska stvar, s katero ni kazalo preveč izgubljati časa, ko pa je na skopi kamniti zemlji vedno bilo dovolj dela tudi za otroške roke.

Hrovatičevi štirje fantje iz Vrhov pri Dolžu dobro poznajo kmečka opravila, saj se njihova otroška leta in zgodnja mladost niso v ničemer razlikovali od življenja njihovih vrstnikov. Pa vendar so v nekem pogledu ravno Hrovatičevi fantje prekinili utečene navade podgorskega življenja: od štirih so kar trije končali univerzitetni študij, pa tudi tisti, ki se je namenil, da bo prevzel grunt, se je izučil in se zaposlil v mestu, poleg službe pa obdeluje še zemljo.

Ta zapis bo pripovedoval o najmlajšem, 29-letnem Stanetu Hrovatiču, akademskem slikarju, ki je končal tudi tretjo stopnjo, tako imenovano specialko grafične smeri, pri prof. Marjanu Pogačniku.

„Iz otroških let mi je najbolj v spominu paša; tam smo se zbrali vaški fantalini in tam so se dogajale vse zanimive stvari," pripoveduje danes svobodni umetnik. „Težko pa nam je bilo, ko smo morali otroci po končanem 4. razredu hoditi v šolo v dolino [illegible]iče. Pot je bila dolga in utrujav[illegible], zlasti pozimi." V osemletki ga je [illegible]bolj zanimal tehnični pouk, pa tudi pri risanju se je potrudil. Stanetov dar je opazila učiteljica Počkarjeva in njegove risbe nosila v oceno sestri, ki se je na likovne izdelke bolj razumela. Vendar ne takrat niti pozneje, ko se je vpisal v Ljubljano na srednjo tehnično gradbeno šolo, Stane ni pomislil, da bo kdaj slikar.

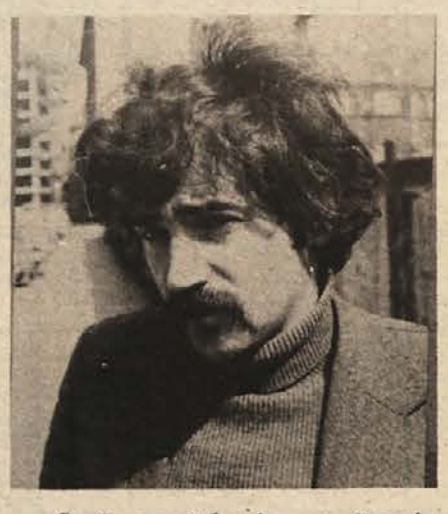

„Starši se za šolo niso preveč zanimali; vendo so nam govorili, da moramo sami vedeti, zakaj hodimo v šolo. Hvaležni pa smo jim, da nam niso branili naprej v šole, in tudi pri izbiri poklica smo otroci imeli popolnoma proste roke. Res pa je, da so staršem prigovarjali, naj nas dajo v šole, naši učitelji iz Stopič," se spominja Hrovatič.

Ko je Stane končal osemletko v Stopičah, sploh ni vedel, kakšne šole vse so v Ljubljani. Na gradbeno tehnično se je vpisal zato, ker je od Pionirja dobil štipendijo. „Rad sem šel od doma v Ljubljano, saj sem bil prepričan, da me v velikem mestu čaka novo življenje, lepše in bolj veselo. V začetku me je dajalo domotožje, vendar sem se kmalu navadil." Tudi takrat na slikanje ni še nič mislil.

Po končani šoli se je zaposlil v Pionirjevem biroju v Ljubljani. Potem pa je nekega dne – „Imel sem ravno čas," preprosto pove Stane – brez priprav in znanja odšel na sprejemni izpit za slikarsko akademijo – in ga uspešno opravil. „Morda je bilo celo dobro, da nisem imel prej nobenih slikarskih izkušenj; tako sem prišel k izpitu popolnoma neobremenjen . . ." Kljub uspešno opravljenemu izpitu se je bilo mlademu fantu z dobro službo in zagotovljeno eksistenco težko odločiti, da to vse skupaj pusti in krene na negotovo pot študija slikarstva.

„Dobil sem štipendijo, vendar je bilo to premalo in sem ves čas študija (ki ga je končal v rednem roku) honorarno delal: z arheologi, restavratorji, konservatorji. Študent slikarstva porabi veliko denarja za barve, platno in drug slikarski material," pravi Hrovatič.

Prosti čas med počitnicami pa je tako kot na srednji šoli preživljal doma v Podgorju, kjer je dela vedno dovolj. „Tudi sedaj grem rad domov, čeprav tam nimam več družbe svojih vrstnikov in bivših prijateljev. Navezan sem na tiste kraje, pa tudi ljudje mi veliko pomenijo. Če se vračaš v okolje, se vračaš tudi med ljudi. Podgorski svet je za vedno ostal v meni. Zlasti rad grem domov za praznike, ko se zbere vsa družina."

V zadnjem letu specialke je Hrovatič kot strokovni sodelavec začel honorarno delati pri ljubljanski televiziji, ko so začeli pripravljati pet oddaj o grafičnih tehnikah. Posnetih je tudi že pet oddaj o slikarskih tehnikah, pripravljajo ciklus oddaj o kiparskih tehnikah, na vrsto pa bo najbrž prišlo tudi konservatorstvo, restavratorstvo in spomeniško varstvo. „S temi oddajami bo ljubljanska televizija lahko prodrla tudi v tujino, saj je to, kolikor je meni znano, najbolj izčrpen prikaz likovnih tehnik," pravi.

Zadnje čase se je Hrovatič bolj predal slikarstvu in je grafiko malo zanemaril. „Za grafiko bi rabil primeren prostor in razne priprave, to pa zahteva precej denarja. Sedaj sem se lotil posebne slikarske tehnike s topljenim voskom – enkavstike. To tehniko so poznali že stari Egipčani; iz 2. stoletja so znani fajumski ali mumijski portreti. Ta tehnika je zelo odporna proti atmosferskim spremembam in so fajumski portreti danes taki, kot bi jih umetnik naslikal včeraj. Te portrete so naročali takrat revnejši ljudje, ki niso imeli dovolj denarja, da bi za svoje pokojne plačali zlate maske," razlaga umetnik. „Res bi se raje ukvarjal z grafiko, vendar mora človek delati, kar ima možnost. Pri nas samo od umetnosti ne moreš živeti, razen če se popolnoma skomercializiraš; tega pa noben umetnik noče," trdi. Zato Hrovatič razmišlja, da bi se redno zaposlil. Doslej je imel tri samostojne razstave in več skupinskih.

Po vprašanju, če bi rad razstavljal v Novem mestu, tako rekoč pred domačim občinstvom, se je Hrovatič malo zamislil. „Za zdaj še ne mislim na to; težko se je predstaviti domači publiki. Bolj bi bil obremenjen, če bi razstavljal doma, kot kje drugje. Mislim, da bo bolje še malo počakati." Morda pa je v tej izjavi le preveč skromnosti slikarja, ki je že kot študent dobil za svoje delo nagrado Prešernovega sklada.

Vendar Hrovatič prizna, da je precej ambiciozen in da s te poti ne namerava kreniti, ker je vanjo vložil preveč žrtev in truda. „Pa tudi na hitro se ne bom zadovoljil," zagotavlja. „Včasih sem res podvomil o slikarstvu, vendar sem kasneje spoznal, da je to medij, s katerim lahko izraziš svoj svetovni nazor."

Z odnosom družbe do umetnikov pa Hrovatič nikakor ni zadovoljen. „Bil sem soliden študent, veljal sem za delavnega, končal v rednem roku in se mi zdi za malo, da me imajo sedaj, ko sem končal, za neresnega bohema. Ljudje so takos vzgojeni in pravijo: ‚Pusti ga, to je slikar, neresen!' Končaš, pa nimaš ne službe, nisi zavarovan. V resnici pa smo slikarji strokovnjaki na svojem področju, tako, kot so matematiki na svojem. Družba bi nas kot strokovnjake morala vključiti v proizvodnjo, v delo. Vzemimo primer: slikar kandidira za službo in izpolnjuje vse pogoje, pa je namesto njega sprejet nekdo, ki teh pogojev ne izpolnjuje, vendar ni umetnik. Okolje nas ima za nekakšne čudake, posebneže, v resnici pa smo čisto navadni ljudje, kot so drugi. Seveda so med nami tudi posebneži, bohemi, vendar najdemo te povsod, ne samo med umetniki. Bohemstvo je neresen pristop k stvari. Naloga likovnikov je, da ljudi z govorico slik pripravijo do tega, da stvarnost dojemajo še bolj stvarno. Seveda pa je umetnost proces, ki se razvija, tako kot znanost; kdor tega ne razume, nima pravice ocenjevati likovnost. Vsak pa lahko pove, kaj mu je všeč in kaj ne."

Čeprav ga krajina do sedaj ni preveč zanimala, ga z bogastvom barv vedno znva preseneča prav dolenjska jesenska pokrajina. Zato gotovo ni naključje, da si je za diplomsko nalogo izbral temo: barve v naravi in v slikarstvu. „Vedno me je privlačila skrivnost, kako iz rjave zemlje poženejo vse barve. Vse moje življenje doma je bilo tesno povezano z naravo: v njej sem delal, se igral, zato ni čudno, da me še sedaj tako privlači," pravi Stane Hrovatič.

A. BARTELJ

PROIZVODNO GRADBENO PODJETJE

GRADNJA ŽALEC

Probleme današnjega časa
ENERGETSKO KRIZO
ONESNAŽEVANJE OKOLJA
VARČEVANJE

REŠUJEJO

Schiedel – YU – dimniki
Schiedel – YU – ZRAČNIKI
Schiedel – YU – jaški za smeti
Schiedel – YU – odprti kamini
Montažne troprekatne greznice
STIBO termoblok
STATIK montažni stropovi

NAŠ PROIZVODNI PROGRAM

SCHIEDEL – YU – DIMNIK je troplasten dimnik. Porabi do 40 % manj goriva, ne onesnažuje ozračja. Ker je okrogel, daje boljši vlek in je enostaven za čiščenje. Njegov šamotni vložek je odporen proti kislinam, varen pred zasajevanjem in toplotno obstojen. Schiedel dimnik je montažni dimnik zato cenen pri postavitvi.
SCHIEDEL – YU – ZRAČNIKI v elementu z dimnikom ali posebej skrbijo za vedno čist zrak v prostorih bivanja.
SCHIEDEL – YU – JAŠKI ZA SMETI – enostaven odmet odpadkov v stanovanjskih blokih, šolah in poslovnih poslopjih.
SCHIEDEL – YU – ODPRTI KAMINI so novost na našem tržišču. Z njimi si olepšate stanovanje in omogočite prijetno in estetsko gretje.

MONTAŽNE TROPREKATNE GREZNICE so prav tako novost na našem tržišču. Poenostavijo in pocenijo gradnjo, ustrezajo sanitarnim predpisom in JUS normam glede števila oseb v gospodinjstvu
STIBO TERMOBLOK je betonski blok s posebnim styropornim vložkom. S tem se doseže optimalna toplotna izolacija. Ustvarite si stalno varčevanje energije, zato gradite tudi vi s STIBO blokom.
STATIK MONTAŽNI STROP opečne ali betonske izdelave zmanjša stroške, poenostavi montažo.

PROIZVAJAMO, PRODAJAMO IN MONTIRAMO
Proizvodno gradbeno podjetje „GRADNJA", Žalec, Aškerčeva 4, tel. št. (063) 710-740, 710-783, 710-782.
Enota: Proizvodnja in prodaja gradbenih materialov, Latkova vas pri Preboldu, tel. št. (063) 722-027.
Naše proizvode lahko kupite v vseh prodajalnah gradbenega materiala.

OBVESTILO!

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO
DOLENJKA NOVO MESTO
dolenjka

OBVESTILO o obratovalnem času prodajaln DOLENJKA med prvomajskimi prazniki

V ponedeljek, 3. maja 1976 bodo od 7.30 do 10.30 ure odprte naslednje prodajalne:
NOVO MESTO:
market Bršlin, market na Cesti herojev, samopostrežba pri mostu, market na Kristanovi, market na Ragovski, prodajalna sadja na Glavnem trgu in prodajalna kruha;
ŠENTJERNEJ: market;
STRAŽA: market;
ŽUŽEMBERK: prodajalna GRAD;
TREBNJE: prodajalna PRESKRBA;
MIRNA: prodajalna GRIČ;
MOKRONOG: prodajalna PREHRANA;
ČRNOMELJ: samopostrežba Pod lipo in samopostrežba;
SEMIČ: market;

1. in 2. maja bodo vse prodajalne zaprte. Vsem občanom Dolenjske in Bele krajine čestitamo za 1. maj, praznik dela in hkrati priporočamo nakup v naših prodajalnah.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Svet za medsebojna razmerja v združenem delu delavcev „MERCATOR" Ljubljana n.sub.o., TOZD „STANDARD" Novo mesto, o.sub.o.,

razglaša prosto delovno mesto za

EKONOMSKEGA TEHNIKA Z ZNANJEM STROJEPISJA

Pogoj za sprejem: Končana srednja ekonomska šola.
Nastop dela takoj ali po dogovoru.

Pismene prijave pošljite do vključno 10. maja 1976 splošni službi TOZD „Standard" Novo mesto, Glavni trg 3.

RADIO BREŽICE

ČETRTEK – 29. APRILA: 16.00 – 16.35 – Napoved programa – Kratka poročila – Nove plošče RTV Beograd – 16.35 – 16.45 – AKTUALNOST TEDNA: Kmetijstvo v naši občini – 16.45 – 17.00 – Obvestila in reklame – 17.00 – 18.00 – Glasbena oddaja Izbrali ste sami.

SOBOTA – 1. MAJ: 9.00 – 9.15 – Napoved programa – Uvodnik ob prazniku dela – 9.15 – 12.00 – Čestitke delovnih kolektivov – Obvestila in reklame – 12.00 – Zaključek prazničnega sporeda.

NEDELJA – 2. MAJ: 10.30 – 12.00 – Napoved programa – Uvodnik radia Brežice – Domače zanimivosti – Vesti iz Krškega – Za naše kmetovalce: uspehi z visokorodnimi vrstami hibridne koruze – Tako smo praznovali – Nedeljski magnetofonski zapis – Obvestila in reklame – Preglejmo še spored naših kinematografov – 12.00 – 15.00 – OBČANI ČESTITAJO IN POZDRAVLJAJO

TOREK – 4. MAJ: 16.00 – 16.30 – Napoved programa – Poročila – Iz produkcije RTV Ljubljana – 16.30 – 17.00 – Novosti naše matične knjižnice – Športni pregled – Obvestila in reklame – Ta teden v kinu Brežice – 17.00 – 17.30 – Iz življenja v JLA – 17.30 – 18.00 – MLADI ZA MLADE

KOPIRANJE NAČRTOV

obrezovanje, formatiziranje in kompletiranje

SLAVKO KOS
Novo mesto,
Koštialova 22,
tel.: 21 343 do 8. ure.

PRIPOROČAM SE ZA NAROČILA IN HKRATI ČESTITAM ZA 1. MAJ !

kultura in izobraževanje

podčrtano

Lamutov likovni salon v Kostanjevici naj bi letos po prvotni zamisli sprejel pod svojo streho za nekaj tednov retrospektivno razstavo del umetnika, po katerem se imenuje, z njo pa bi se oddolžili spominu Vladimira Lamuta, ki bi že lani, če bi bil še med živimi, slavil 60-letnico rojstva. Ta prireditev ne bi imela namena zgolj osvetliti pomen, do katerega se je bil Lamut dokopal kot slikar in grafik v svojih ustvarjalnih letih, ampak bi hotela prav gotovo na novo ovrednotiti njegovo delo. Temeljno gradivo, iz katerega naj bi odbrali značilna dela za to razstavo, je zajetno in presega 3.000 kosov.

„Lamuta pa ne!"

Z Lamutom se je že daljši čas ukvarjalo več hrvaških strokovnjakov; od umetnostnih izvedencev iz sosednje republike je bilo namreč pričakovati, da bodo Lamutovo zapuščino motrili precej bolj objektivno in poglobljeno, kot so se je do zdaj lotevali poklicani in nepoklicani tostran Kolpe in Sotle. Ne nazadnje naj bi iz takih izhodišč pripravljena razstava poskušala dokazati, da gre pri Vladimiru Lamutu lahko tudi za slovensko inačico Van Gogha. Ta misel je do zdaj lebdela v marsikateri glavi, zapisal ali glasno izgovoril pa je ni menda še nobeden.

Kar se ni posrečilo že lani, tudi letos ne bo mogoče izvesti, to pa zato, ker je vmes posegla odločilna roka iz republike, češ da taka razstava ne more biti prireditev republiškega pomena in kot taka ne financirana iz republiških sredstev. Ko je že kazalo, da bo Lamut prišel na spisek takih prireditev – galerijski svet Slovenije je na seji v Moderni galeriji glasoval zanj – je odbor za likovno umetnost pri kulturni skupnosti Slovenije ta predlog zavrnil, češ da je bila taka razstava že pred nekaj leti v Novem mestu in da je ni nujno vnovič postavljati. Taka odločitev omenjenega odbora pa kaže slab posluh njenih očetov za likovna dogajanja izven likovnih central – na podeželju. Zato odklonilen odnos do Lamuta ni le nerazumljiv, ampak celo žaljiv.

I. ZORAN

XXI. festival začne Gaspari

Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici stopa v tretje desetletje s sporedom, ki bo tudi za podeželane – novost: založniška dejavnost Kostanjevice

Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici stopa v enaindvajseto leto s sporedom, ki vključuje več deset dramskih, glasbenih in likovnih prireditev ter založniško dejavnost. Program je na tiskovni konferenci 20. aprila, namenjeni tudi predstavitvi dveh nedavno izdanih knjig (pesniških zbirk „Dediščina" in „Obrobne pesmi" ter etnografske monografije „Kostanjevica in okolica"), obrazložil predsednik festivala Lado Smrekar.

XXI. dolenjski kulturni festival se bo začel z otvoritvijo retrospektivne razstave del nestorja slovenskih umetnikov Maksima Gasparija 29. aprila. Slovesnosti, na kateri bo imel uvodno besedo prof. dr. Stane Mikuž, se bo predvidoma udeležil tudi avtor, častni član festivala.

Junija bo z uvodno besedo Janeza Mesesnela odprta retrospektivna razstava del slikarke Ele Trnkoczy – ob 20-letnici njene smrti. Iz Kostanjevice bodo razstavo prenesli v Kočevje, nato v Škofjo Loko. Poleti bo sledila retrospektivna razstava del slikarja Zorana Didka, Prešernovega nagrajenca, ki je lani umrl. Letos bo v Kostanjevici razstavljal še švicarski mojster lesoreza Peter Wullimann, na jesen pa bo otvoritev „Zlatega oktobra", razstave del trinajsterice sodobnih slovenskih umetnikov, ki so lani slikali v Kostanjevici in njeni okolici. K temu je treba dodati še predvideno razstavo pastelov Božidarja Jakca, ki naj bi jo odprli v novi dvorani gradu – ta pa bo, kot kaže, pripravljena do praznika krške občine.

Gledališki del festivala bodo „krstili" Mariborčani z uprizoritvami Partljičevih sodobnih komedij „Ščuke pa ni" in „O, ne, ščuke pa ne!" 20. in 21. maja. Drama SNG iz Maribora bo gostovala še s tremi predstavami: z „Liziko" Milenka Vučetića" in dvema izboroma iz Shakespeara: „Ako bo zdaj, ne bo pozneje" in „Pripravljen bodi, to je vse". Ta del sporeda bo popestrilo gledališče „Glej" z Lužanovo igro „Živelo življenje Luke D.". Festival uvaja za to dejavnost novost, tako da gledališke predstave ne bodo samo v Kostanjevici, ampak v vseh krajih posavske regije tja do Bohorja – v dvoranah, delovnih kolektivih in celo v gostiščih.

Glasbeni del festivala sestavljajo nastopi Slovenskega okteta (14. maja) in Kostanjeviškega okteta, večer opernih arij in klavirski koncert. Vse te prireditve bodo v Kostanjevici – v nekdanji samostanski cerkvi, Gorjupovi cerkvi in v Lamutovem likovnem salonu.

Festival bo omogočil tudi dvoje gostovanj lutkovnih gledališč, priredil še nekaj literarnih večerov dolenjskih pesnikov (v Metliki, na Mirni) in izdal letos dve pesniški zbirki dolenjskih ustvarjalcev. Ena od teh bo nova izdaja pesmi Jožeta Cvelbarja in bo posvečena 70-letnici rojstva in 50-letnici smrti v prvi svetovni vojni na soški fronti padlega pesnika, ki je bil doma s Prekope. Izbor pesmi je pripravil Janez Menart, njegov pa bo tudi uvod v knjigi.

I. ZORAN

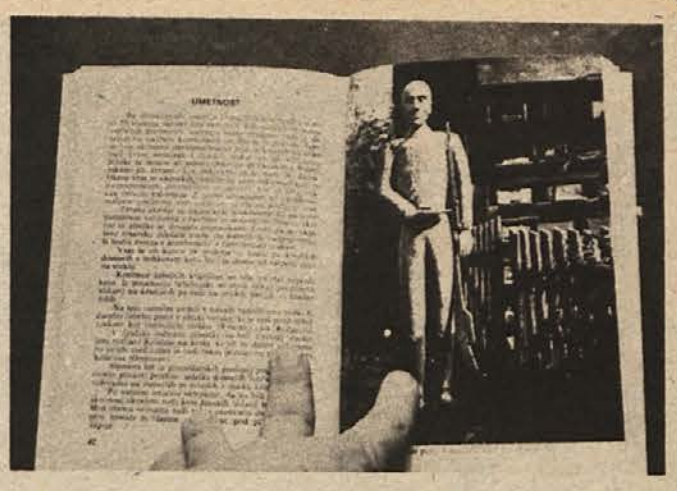

Knjige z narodopisno vsebino sicer izhajajo, malo pa je takih, ki bi celostno obravnavale kraje, ljudi, njihove navade in običaje in bile, kot učeno pravimo, monografije. Zato smo s tem večjo pozornostjo pričakali izid dela, ki zapolnjuje eno od vrzeli v slovenski narodopisni literaturi. Gre za blizu sto strani obsegajočo knjigo dr. Marije Makarovič „Kostanjevica in okolica", izdano pri Dolenjskem kulturnem festivalu v Kostanjevici. Ker ima knjiga (povemo naj, da je pisana v jeziku, ki ga bodo lahko razumeli tudi kmetje, kar je ena njenih vidnih odlik!) narodopisni značaj, srečamo v njej vsebino pod takimi naslovi: Geografski oris, Gospodarstvo, Hišna dejavnost in domača obrt, Prehrana, Noša in stavbe, Noša, Umetnost itd., da ne naštevamo vsega, kar obdelujejo posamezna poglavja. Vsekakor gre za „portret" dela Dolenjske z danes živečim prebivalstvom pod obronki Gorjancev z opisom preteklosti in sedanjosti s prefinjenimi odtenki življenja, kakršno se lahko kaže le očesu, ki se ne zadovolji s površnim opazovanjem. Dr. Marija Makarovič je to življenje opazovala tako blizu, da so jo ljudje v nekaterih vaseh sprejeli za svojo, nekatere družine pa v času, ko je na „terenu" zbirala gradivo, za svojega nepogrešljivega člana. To vrlino dr. Makarovičeve je v uvodni besedi v knjigi podčrtal tudi Lado Smrekar. Zato ima pričujoče delo večjo korist, kot se zdi na prvi pogled: odpira slovenski javnosti narodopisno izkaznico dela Dolenjske, preprost, a zato nič manj strokoven pristop pa ji odpira vrata tudi v kmečke domove, ljudem, ki bodo na straneh te knjige srečali sami sebe.

I. Z.

Ob Leskovčevih reliefih

Prvo razstavo mirenskega kiparja odprl Marko Bulc

V soboto, 24. aprila, je inž. Marko Bulc, vodja slovenske delegacije v zboru republik in pokrajin zvezne skupščine, odprl v Galeriji likovnih samorastnikov v Trebnjem razstavo 37 plastik svojega rojaka kiparja Sandija Leskovca z Mirne. Inž. Bulc je ob tem poudaril, da je postalo Trebnje v Jugoslaviji bolj znano kot središče samorastniške likovne umetnosti kot po industrijskih izdelkih svojih podjetij.

Zoran Kržišnik, ravnatelj ljubljanske Moderne galerije, ki je imel nalogo govoriti o ustvarjalcu in njegovem delu, je ob označevanju Leskovčevih reliefov za svojske z nekaj črtami orisal tudi pojavnost tako imenovane naive kot nove izrazne možnosti na likovnem področju. Ko bodo njegove besede publicirane, bodo razjasnile marsikatero vprašanje v zvezi z zagnanostjo in razsežnostjo samoniklega likovnega ustvarjanja v Sloveniji in drugih republikah.

Spremljajoči kulturni spored je začel trebanjski pihalni orkester s krajšim koncertom, nadaljeval pa ga je moški pevski zbor z Mirne. Vanj so se lepo vrasle recitacije Aškerčeve balade „Mejnik", Prešernovega „Povodnega moža" in odlomka iz Levstikovega „Martina Krpana". Ta dela sta obiskovalcem doživeto predstavila Zvonka in Jože Falkner. Dela, ki smo jih poslušali in še mnoga druga so navdihnila tudi Sandija Leskovca, da je poskušal njihovo vsebino oziroma izročilo podoživeti z dletom v roki. Kipar pa ne zajema samo iz knjig in ljudskega pripovedovanja: njegov glavni smoter je prejkone zarezati v reliefno tvarino svoja življenjska spoznanja – življenje, ki ga motri z izostrenim posluhom. Od tod tudi toliko baladno pretresljivih motivov.

I. ZORAN

Sandi Leskovec: MARTIN KRPAN, les, 1975 –

SREDNJEŠOLCI ZA TROJNI PRAZNIK

Danes ob 11.30 bodo novomeški srednješolci napolnili športno dvorano in prisostvovali proslavi v počastitev 35-letnice vstaje, dneva OF in praznika dela. V kulturnem sporedu bo recitacijska skupina učencev Dijaškega doma Majde Šilc izvedla recital „Skozi trpljenje – svobodi naproti", folklorna skupina ZKPO v Novem mestu bo odplesala sedem ljudskih plesov, godba milice iz Ljubljane bo pod vodstvom dirigentov Bojana Adamiča in Jožeta Hriberška najprej igrala slavnostno koračnico, ki jo je napisal Novomeščan Vinko Savnik, generalpolkovnik, potem pa izvedla koncert. To bo prva skupna proslava učencev iz novomeških srednjih šol.

Londonska uspešnica tudi pri nas

„Mišelovko" so prejšnji teden uprizorili tudi Novomeščani v režiji Rika Urha

„Mišelovka", dramska kriminalka slovite angleške pisateljice Agathe Christie, je v domovini doživela izreden uspeh, saj jo še danes v Londonu igrajo nepretrgoma iz sezone v sezono v dvoranah polnih občinstva. Novomeščani sicer niso Angleži, vendar bi kljub temu lahko pričakovali, da bodo pokazali več zanimanja za uprizoritev slavne drame, še posebno ker je šlo za premiersko delo domače gledališke skupine. Parter dvorane kina Krke je bil v četrtek, 22. aprila, skoraj poln, na galeriji pa je samevalo le nekaj gledalcev; vendar bi tako sama drama kot prizadevnost novomeških gledaliških amaterjev zaslužila polno dvorano.

Tekst Agathe Christie je odrsko zanimiv in kljub zapletenosti kar primeren za zahtevnejše amaterske uprizoritve. Zaradi dinamike dogajanja na odru, napetosti in razburljivosti, ki jo ustvarja raziskovanje skrivnosti, drama tako pritegne gledalca, da ga posamezni drobni spodrsljaji, nedoslednosti v podajanju značajev posameznih vlog, kot tudi tu in tam malce okorno obvladovanje odrskega prostora ne moti. Splošen vtis premierske predstave je bil dober, čeprav s tem nočem reči, da je bilo vse na svojem mestu.

Od osmih nastopajočih sta z največjo mero gotovosti nastopala Staša Vovk in Milan Bratož, kar pomeni, da jima je uspelo najbolje prodreti v dodeljeni jima vlogi. Darja Damjanovič je morda včasih delovala preveč igralsko, res pa je, da je nosila precejšnje breme predstave. Vladimir Bajc in Jože Crnčič sta svoji vlogi, ki sicer ne izstopata, primerno obvladala, medtem ko je igralska ustvarjalnost Jožeta Gutmana nihala od izredne prepričljivosti do preveč vzorčnega podajanja vloge. Franci Čuček in Milena Kobe sta po svojih močeh prispevala k uspešni uprizoritvi, v kateri ima prav gotovo pomemben delež tudi režiser Riko Urh.

M. MARKELJ

CANKARJU NA VESELI GORI

Osrednjo občinsko proslavo v počastitev 100-letnice rojstva slovenskega pisatelja, pesnika in dramatika Ivana Cankarja prireja trebanjska Zveza kulturno-prosvetnih organizacij v soboto, 1. maja ob 14. uri, na Veseli gori pri Šentrupertu. Nastopili bodo pevski zbori iz trebanjske občine, recitatorji bodo predstavili nekaj značilnih Cankarjevih del (v celoti ali odlomkih), govornik pa bo poskušal označiti Cankarjevo umetnost in odmevnost njegove misli skozi prostor in čas.

CANKAR V SLIKI IN BESEDI

Mladinska knjiga je izdajanje Cankarjevih del v njegovem jubilejnem letu popestrila z novostjo: gre za knjižico na 32 straneh, ki kažejo pisatelja Ivana Cankarja, kraje, kjer je živel in ljudi, s katerimi se je družil, v sliki, njim pa so dodani spremni teksti. Tako bo delo „Ivan Cankar v sliki in besedi" dober pripomoček pri razlagi Cankarjevega življenja in dela. Mladinska knjiga namerava v prihodnje tako predstavljati tudi druge pomembne slovenske avtorje.

PETDESETI AVTOBUS – 20. aprila je Glasbena mladina Bela krajina že petdesetič popeljala belokranjsko mladino na prireditev z avtobusom – tokrat učence črnomaljske osnovne šole v Ljubljano, kjer so si v operni hiši ogledali predstavo baleta Labodje jezero skladatelja P. I. Čajkovskega. Po predstavi so si udeleženci ogledali prostore skupščine SRS, po vrnitvi pa doma še film Junaki risanega filma. (Foto: S. Mikulan)

Mali kulturni barometer

NA FORMO VIVO JIH PRIDE ŠEST – Na letošnjo formo vivo v Kostanjevico bo prišlo šest kiparjev, žirija jih bo dokončno izbrala te dni. Umetniki bodo svoje zamisli vklesavali v hrastova debla od 1. julija do 1. septembra.

1000 DEL V GORJUPOVI GALERIJI – Stalna galerija Jože Gorjup v kostanjeviški osnovni šoli (na hodnikih) ima že okoli 1.000 del, ki jih je podarilo 170 domačih in tujih umetnikov. To svojevrstno zbirko pod šolsko streho si lahko obiskovalci ogledajo vsak delavnik od 7. do 18. ure.

SKUPŠČINA Z RAZSTAVO IN KONCERTOM – Brežiški občinski svet ZKPO bo za letno skupščino, ki jo ima v načrtu sredi maja, pripravil poročila o razvoju amaterskih kulturnih dejavnosti, za delegate iz kulturnih društev in skupin pa bo pripravil predavanje o vlogi in delu organizatorjev kulturnega življenja. Pred skupščino si bodo udeleženci ogledali razstavo del članov brežiškega Likovnega društva ter prisluhnili koncertu združenega pevskega zbora Brežice–Cerklje in recitatorjem.

„VIKTOR PARMA" ZA POSAVSKO SREČANJE – Pevski zbor Viktor Parma iz Krškega, ki ima v tej sezoni za seboj že več koncertov – pred dnevi je gostoval tudi v Lendavi – se pripravlja na srečanje posavskih pevskih zborov, ki bo 15. maja v Sevnici.

ZNAČKE IN PROSLAVA – V ponedeljek so na grmski šoli v Novem mestu podelili Župančičeve bralne značke, hkrati pa imeli proslavo v počastitev 100-letnice rojstva Ivana Cankarja. Na prireditev so povabili pisatelja Karla Grabeljška – Gabra, pesnika in prevajalca Mileta Klopčiča in slikarko – ilustratorko Lidijo Osterc.

REDNO ODPRTO – Od 24. aprila je Galerija Božidar Jakac v Kostanjevici spet odprta, in sicer (razen ponedeljka) vsak dan od 10. do 18. ure. V tej galeriji imata stalni zbirki tudi domačin Jože Gorjup in Tone Kralj. Na sliki: Gorjupov avtoportret, kip s stalne zbirke Jožeta Gorjupa.

Brudarjeve pokrajine

V Kočevju razstavlja pedagog Ivan Brudar

Minuli petek so v kočevskem Likovnem salonu odprli razstavo slikarskih del 40-letnega Ivana Brudarja, učitelja likovne vzgoje na osnovni šoli v Kočevju. Pokroviteljica razstave je tamkajšnja krajevna skupnost, ki slavi 4. maja svoj praznik.

Brudarjevo ime vsaj v mestu, kjer ustvarjalec živi, ni neznano. Rodil se je v Novem mestu in je kazal talent za risanje že v zgodnji mladosti. Čustvena navezanost na rojstni kraj in lepote ob Krki ga je silila, da je iskal motive za svoje slike prav v tej okolici. Pokojni akademski slikar Vlado Lamut, ki je poučeval na novomeški gimnaziji, ga je pri delu spodbujal in mu nenehno vcepljal ljubezen do likovnega ustvarjanja. Ko je Brudar obiskoval višje razrede gimnazije v Kočevju, je podobne motive iskal ob Rinži. Izdelal je več zanimivih vedut in pejsažev Kočevja.

Še najbolj pa se je Brudar „našel" v krajini. Pri tem se je skušal vselej izraziti po svoje, ne da bi napravil en sam korak proč od realizma. Zato je gledalcem tem bolj razumljiv. Razstava bo odprta do 10. maja.

Jezikovni kotiček

MISLIM (NE: OCENJUJEM), DA JE ŠKODA VELIKA

Oceniti pomeni določiti kaki stvari ali človeku vrednost v tem ali onem pogledu. Učitelj na primer določi vrednost učenčevega znanja tako, da ga izpraša in ga z izrazom ali ustrezno številko oceni (odlično–5, prav dobro–4 itd.). Če dela to dalj časa ali večkrat, pravimo, da učence *ocenjuje*.

Literarno ali kakršno koli drugo umetniško delo *vrednoti* – ali bolje: naj bi vrednotil! – poseben strokovnjak. Ker tega ne naredi v hipu, ampak skuša svojo sodbo vsestransko utemeljiti, s tem da pretehta vsebinske, kompozicijske, slogovne, oblikovne in druge sestavine umotvora, pravimo, da delo *ocenjuje*, njemu pa pravimo *ocenjevalec* (ali kritik).

Vrednost kakega dragocenega predmeta, na primer ure, dragulja, ocenjuje spet drug strokovnjak – zlatar ali draguljar. Če je za tak posel posebej določen od sodišča, mu pravimo *cenilec*. Tako je pač prišlo v navado.

Seveda tudi običajni ljudje v vsakdanjem življenju neprestano dajemo vse mogoče ocene, vendar so te izrečene največkrat na hitro, zato so površne, osnovane bolj na hipni domnevi kakor na pretehtanih dokazih. Tako na primer ocenimo škodo, ki je pravkar nastala ob kaki nesreči, ali kak drug pojav, ne da bi se spuščali v podrobno utemeljevanje. Tedaj pravimo:

Mislim, da je škode za milijon dinarjev. – *Sodim*, da ne bo veliko škode. – *Menimo*, da je bila razprava koristna.

Izrazi *mislim, sodim, menimo, mnenja smo* so domači, lepi in povsem ustrezni, saj izražajo približne sodbe, ki nas prav nič ne obvezujejo in se tudi nihče nanje ne more docela zanesti, ker niso preverjene. Drugače pa se pogosto izražajo novinarji. V takih primerih bodo rajši napisali takole:

Ocenjujem, da je škode za en milijon. – *Ocenjujem*, da ne bo veliko škode. – *Ocenjujemo*, da je bila razprava koristna.

Ta „učenost" se za nekatere najbrž silno lepo sliši, je pa povsem odveč v taki zvezi, saj smo videli, da ima glagol „ocenjevati" svoj natanko določen pomen.

B–r.

belokranjska trikotažna industrija

BETI METLIKA

VSEM ČESTITAMO ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA !

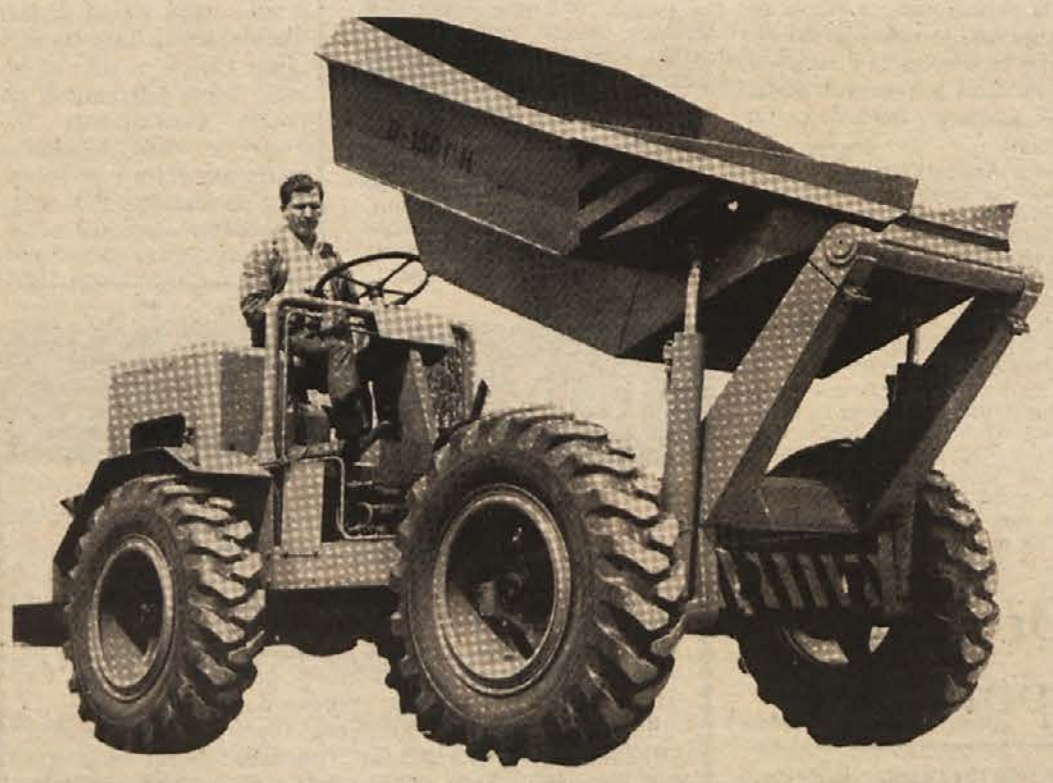

DUMPER D-1501

TOVARNA AVTOMOBILOV IN MOTORJEV MARIBOR

TOZD **BELT**

BELOKRANJSKA ŽELEZOLIVARNA IN STROJNA TOVARNA

68340 ČRNOMELJ — JUGOSLAVIJA

ZA PRAZNIK DELA ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM !

IGM »SAVA« Krško

PROIZVAJA:

Za gradbeništvo: – OPAŽNE BETONSKE PLOŠČE (OBP) širine 10–220 cm, dolžine 8 m, za koristne obtežbe po projektu – OPAŽNI BETONSKI NOSILCI (OBN) za dolžine do 8 m in koristne obtežbe po projektu – BETONSKI ZIDAKI širine 7, 20, 25 in 30 cm – BETONSKI ROBNIKI – BETONSKE PLOŠČE za tlakovanje – Razni betonski elementi po posebnih naročilih – Granulirani gramozi – Peski za omete.

Za elektrogospodarstvo: – Betonski podstavki – Betonske transformatorske postaje (hišice) za 20 KW postrojenja – Montažni temelji za prostozračne transformatorske postaje.

PROJEKTIRA:

Projektivni biro – izdelava vseh vrst tehnične dokumentacije.

ŽIVEL PRVI MAJ, MEDNARODNI PRAZNIK DELA !

Prečni prerez skozi strop

BETONSKI NOSILČKI S POLNILI SISTEMA 'OMNIA'

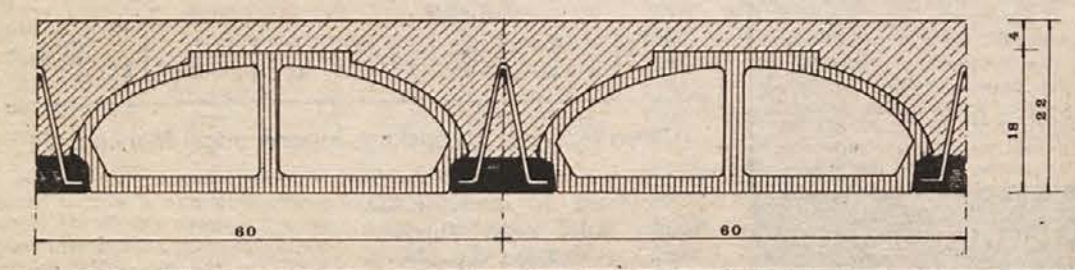

Gozdno gospodarstvo

NOVO MESTO

NEGUJE, UREJA
IN IZKORIŠČA GOZDOVE
NA VSEM DOLENJSKEM OBMOČJU

ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA ISKRENO ČESTITAMO !

Trgovsko-gostinsko podjetje na veliko in malo

POSAVJE

BREŽICE

– trgovski mreži priporočamo nakup blaga v skladiščih TOZD TRGOVINE NA VELIKO
– potrošnikom pa nakup v dobro založenih poslovalnicah TOZD TRGOVINE NA MALO
– V TOZD GOSTINSTVO boste vedno prijazno postreženi

ZA PRAZNIK DELA ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM!

lesni kombinat

novoles

NOVO MESTO – STRAŽA

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA !

Krkina moč počasi usiha

V 16. kolu slovenske odbojkarske lige so Novomeščanke prepustile točke igralkam Kopra – Uspeh KDŠ Maribor

Novomeški ljubitelji odbojke so pričakovali, da bosta novomeški ekipi v 16. kolu republiškega prvenstva zmagali. Trdno so bili prepričani v „Krkini" točki, pa so fantje in dekleta razočarali. Verjetno so za presenečenje prvenstva poskrbele Novomeščanke, ki so poklonile zmago najslabši ekipi v ligi, Koprčankam.

KRKA – KOPER 0:3 (-7,, -9, -13)

Žalostno je bilo zadnjo tekmo gledati novomeške igralke. Na trenutke se je zdelo, da dekleta sploh ne vedo, kaj počnejo na igrišču. Njihovo neborbenost so tehnično slabše gostje spretno izkoristile in točke so zasluženo pripadle Koprčankam.

Krka: Pilič, Rajer, Zevnik, Adamčič, Boh, Gorjanc, Finc, Potrč, Suša.

KAMNIK – NOVO MESTO 3:1

Novomeščanom v Kamniku ni šlo najbolje in ekipa z dna prvenstvene tabele je presenetila favorite.

ŽUŽEMBERK – GIMNAZIJA 3:1

V petek zvečer je bila v telovadnici v Žuženberku prijateljska tekma med domačim odbojkarskim moštvom, ki tekmuje v II. slovenski ligi, in ekipo novomeške gimnazije. Zmagala je „rutina", vendar le s težavo, saj je nastopilo za gimnazijo nekaj obetajočih mladih odbojkarjev (Kosmina, Primc, Železnik, Brulc, Kolarič), ki že tudi sicer tekmujejo v članskih vrstah Novega mesta in Žužemberka.

DOLENJSKI ŠTUDENTJE DRUGI

Klub dolenjskih študentov v Mariboru je prav v letošnjem letu močno zaživel in pripravil že vrsto uspelih prireditev. Pred kratkim so se Dolenjci udeležili tudi močnega študentskega turnirja v odbojki in z dobro igro, ki je bila sad skupnih treningov, presenetili svoje tekmece. Rezultati: KDŠ Maribor – Klub primorskih študentov 2:0, KDŠ Maribor – Klub prekmurskih študentov 2:0, KDŠ Maribor – Celjski študentje 2:0. V finalu so se Dolenjci pomerili s Korošci in po izenačeni tekmi srečanje tesno izgubili. Dolenjsko so zastopali Weiss, Kovačič, Novinec, Jarni, Jenič in Campa.

POHOD „PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE"

Odbor za pohod „Po poteh partizanske Ljubljane" je pred kratkim izdal bilten, v katerem je razpis za pohod „Po poteh partizanske Ljubljane". Prireditev se je začela že v ponedeljek, 26. aprila, z manifestativnim pohodom „Po poteh tovarištva in spominov", glavne prireditve pa bodo 8. in 9. maja. Pripravljalni odbor je vse zainteresirane že seznanil s tekmovalnimi pogoji, in kot kaže, se bo letošnjih prireditev udeležilo rekordno število tekmovalcev in tekmovalk v vseh starostnih kategorijah.

NAJBOLJŠI NOVOMEŠČANI

Minulo soboto je ObSZ Novo mesto pripravila medobčinsko tekmovanje v streljanju z zračno puško, udeležili pa so se ga tekmovalci iz grosupeljske, trebanjske, črnomaljske in novomeške občine. Navzlic slabemu vremenu in polno zasedenemu strelišču – kljub predčasno sestavljenemu programu so bili na strelišču tudi učenci strokovnih šol – je tekmovanje v celoti uspelo. Zmagali so Novomeščani, slede Črnomelj, SD Matija Gubec itd. Najboljši posamezniki: Berlan (165 krogov), Ribič (161), Lenič (156) itd.

M. ZUPANČIČ

Usodnih 28 kegljev

Minulo soboto so novomeške mladinke na državnem prvenstvu v kegljanju v Varaždinskih Toplicah dosegle največji uspeh dolenjskega kegljanja. Krkina ekipa je bila druga in naslov državnih prvakinj jim je odvzela plastična steza, kajti če bi kegljale na asfaltni, bi prav gotovo podrle precej več kegljev, kot pa so jih. Dobro so metale tudi mladinke Novega mesta, in zasedle odlično peto mesto.

Vrstni red: 1. Reka 1510, 2. Krka 1483, 5. Novo mesto 1417 itd.

Medtem ko so dekleta nastopila v Varaždinskih Toplicah, so fantje kegljali v Črikvenici. Podobno kot dekleta so imeli težave s plastiko tudi Dolenjci, saj so podrli precej manj kegljev, kot pa jih podirajo navadno. Tokrat se je izkazal član Novega mesta Franci Juntez, ki je po ekipnem delu z 886 podrtimi kegli bil na drugem mestu.

Vrstni red: 1. Simon Jenko 3539, 8. Novo mesto 3260, 11. Krka 3196, 12. Brežice 3189.

D. BRATOŽ

PREHODNI POKAL ZA NOVOMEŠKO GIMNAZIJO

Prejšnji teden se je v Novem mestu zbralo več kot 100 atletov iz novomeških in brežiških srednjih šol, ki so se pomerili v atletski srednješolski ligi. Že drugič so prehodni pokal osvojili atleti in atletinje novomeške gimnazije.

Rezultati – ekipno: 1. gimnazija Novo mesto (1161,5 točk), 2. TSŠ (834), 3. gimnazija Brežice (821), 4. Kovinar (632); dekleta: 1. gimnazija Novo mesto (1210,5), 2. gimnazija Brežice (836,5), 3. EAŠC (525 točk).

L. B.

IZENAČENA PRIREDITEV – Kirgiški rokometaši Burevjesnika iz Tbilisija na gostovanju v Sevnici 20. aprila (v Sovjetski zvezi so šesti) niso mogli kaj prida zaustavljati Stojana Šumeja (mrežo je zatresel 12-krat!). Tokrat že drugo srečanje pod pokroviteljstvom Jutranjke je nudilo dosti zanimivega okrog 400 gledalcem, kar je več kot na nekaterih zadnjih prvenstvenih tekmah. Domačini bi si zaslužili vsaj neodločen izid. (29:31, v polčasu vodstvo 16:14). Foto: Železnik

„Lesarji" boljši od Rudarjev

Ribničani premagali Rudarjevo ekipo – Novomeške igralke, ekipa Krke, je v gosteh premagala Steklarja in bo skoraj zagotovo igrala v 1. slovenski ligi

V 16. kolu II. zvezne rokometne lige – sever so Ribničani gostovali pri močni ekipi Rudarja in tekmo tesno dobili, Sevničani pa se imajo za poraz v Kutini zahvaliti svoji vihravi igri. Konec minulega tedna so Ribničani izgubili s Slovanom, Sevničani pa so se pomerili z Zagrebčani.

RUDAR – INLES 20:21 (6:11)

Do konca prvenstvene tekme, v kateri so bili gostje precej boljši, je manjkalo še šest minut in takrat so domači igralci Radiča in Mikulina presenetili s presingom. Ribničani so v naslednjih minutah zaigrali brezglavo in vodstvo 20:15 je hitro kopnelo. Tik pred koncem srečanja je Ambrožič dosegel zadetek, ki je gostom prinesel zmago.

Inles: I. Kersnič, Ponikvar 1, Ilc 2, Mikulin 5, S. Kersnič, Žuk 3, Šilc 1, Andoljšek, Ambrožič 3, Tanko, Radič 6, Kljun.

M. G.

INDUSTROMONTAŽA – SEVNICA 23:22 (12:13)

Sevničani so v 16. kolu II. zvezne rokometne lige prvenstvene točke poklonili domačim igralcem. Še deset minut pred koncem srečanja so vodili s štirimi zadetki, nato pa so napravili nekaj zaporednih napak in že dobljeno tekmo izgubili.

Sevnica: Možic, Krištofič, Ganc 3, Vrtačnik, Jazbec, Doblekar 4, Svažič 5, Koprivnik 1, Štojs 2, Novšak 1 in Šumej 6.

SLOVAN – INLES 28:24 (17:13)

V 17. kolu II. zvezne rokometne lige so Ribničani gostovali pri Slovanu in po dokaj izenačeni tekmi srečanje izgubili. V prvem polčasu je bilo srečanje kar sedemkrat izenačeno, verjetno pa so gostje zamudili veliko priložnosti v času, ko sta sodnika izključila Mejavška.

Inles: I. Kersnič, Ponikvar, Ilc 2, Mikulin 7, S. Kersnič 2, Žuk 1, Šilc 6, Ambrožič 1, Radič 5, Laibacher.

SEVNICA – ZAGREB 26:23 (14:11)

Lanski prvoligaši so sicer napovedovali domačim poraz, toda več kot minimalni poraz niso mogli izsiliti. Domači so povedli s 4:0 in ves čas „držali" vajeti v svojih rokah. Dobro so igrali v obrambi in premišljeno v napadu, osvojeni točki pa sta jim prinesli peto mesto.

Sevnica: Možic, Krištofič, Ganc 8, Vrtačnik, Jazbec 1, Doblekar 6, Svažič 9, Koprivnik, Štojs, Lovšak 2, Sirk.

STEKLAR – KRKA 13:14 (6:5)

Kot kaže, je dolenjska metropola dobila nove slovenske rokometne ligašice. Igralke Krke so že med tednom gostovale pri najnevarnejših tekmicah, Steklarjevih igralkah, in dokazale, da so v ljubljanski conski rokometni ligi daleč najboljše rokometašice. Za tesno zmago so zaslužne vse, zlasti zato, ker so docela uresničile načrt trenerja Janeza Štruklja.

Krka: Hribar, T. Kastelic 4, Šega, Brajer 1, Kralj, M. Kastelic 2, Štular 5, Kostanjšek, Hodnik 2, Svažič in Golob.

DOBOVA – ŠOŠTANJ 27:23 (15:10)

Domači rokometaši so v minuli tekmi dokazali, da bi lahko premagali še marsikaterega nasprotnika. Igrali so hitro, borbeno in favorite neprijetno presenetili.

Dobova: Škufca, Ostrelič 6, Šetinc, Deržič 2, Arh 5, Ogorelc, Urek, M. Doberšek 1, Bosina 7, B. Doberšek 6, Čovran, Dujakovič.

MLINOTEST – BREŽICE 23:17 (14:11)

Brežičani so se v tekmi z Mlinotestom trudili, toda razpoloženi domači igralci niso dovolili presenečenja. Z 12 točkami so Brežičani na prvenstveni tabeli na devetem mestu.

Brežice: Jurkas, Bršec, Buzančič 5, Vervega 5, Bah 3, Novak, Rožman 1, Knific, Zagode 3, Ribnikar, Verstovšek Rajner.

SAVA – BREŽICE 12:8 (6:7)

Brežičanke so v 16. kolu v gosteh popolnoma zasluženo premagale domače igralke, saj so le rahlo premoč znale spretno izkoristiti, medtem ko so domače rokometašice nekajkrat zamudile priložnost za zadetek. Pri gostjah se je izkazala Bahova, ki je sama dosegla sedem zadetkov.

Brežice: Hribernik, Balon 2, Bah 7, Stabler 3, Zakšek 2, Dimič 1, Vogrinc, Rožman 2, Lipej 1, Cetin, Levačič.

Metličanom je teknil – Fructal

Beti je pripravila prijetno presenečenje in kot kaže, bo ostala v družbi najboljših slovenskih košarkarjev – Novoteks izgubil tudi z Vrhniko

V slovenski košarkarski ligi je po zmagi metliške Beti v boju s Fructalom in po porazu novomeškega Novoteksa doma z Vrhniko več ali manj vse jasno. Medtem ko bo metliška Beti skoraj zagotovo tudi prihodnje leto igrala v najkvalitetnejši ligi, imajo novomeški košarkarji le malo možnosti, da bodo ostali v „domu" najboljših.

BETI – FRUCTAL 71:58 (29:28)

Rezultat sicer kaže na dokaj prepričljivo zmago domačih igralcev, vendar je bila tekma ves čas izenačena in tik pred koncem je Metličanom uspelo iz nekaj zapovrstnih hitrih protinapadov doseči dvojno zmago. Odpravili so Fructal in z nenadejanimi točkami okrepili zalogo točk, kar jim obeta, da bodo z dobrimi igrami le uresničili napovedi in ostali v ligi.

Beti: Kremesec 2, Ž. Vergot 15, Lalič 16, Švinger 22, Jezerinac 8, Kamnikar 8.

BEŽIGRAD 74 – NOVOTEKS 90:81 (45:42)

Novomeščani so se v Ljubljani izkazali z dobro košarko, žal pa jim je za podvig zmanjkalo časa pa bržkone tudi moči. Domača vrsta je ves čas igrala s prvo postavo in kadarkoli je vstopil na igrišče igralec s klopi, so gostje hitro „ulovili" domače. Zavojo tega so Bežigrajčani ves čas igrali z najboljšimi in zasluženo zmagali.

NOVOTEKS: P. Seničar 2, Bajt 18, Cukut 14, Ž. Kovačevič 11, Splichal 1, S. Kovačevič 15, S. Seničar, Janežič 16, Besednjak 1 in Plantan 2.

NOVOTEKS – VRHNIKA 73:76 (37:43)

Najbolj vneti navijači so minulo soboto upali, da bodo domači košarkarji osvojili prepotrebni točki v boju za obstanek v ligi. Vendar pa so bili slabi gostje z Vrhnike boljši, in so zasluženo zmagali. Če bi v domači vrsti nastopil S. Kovačevič, bi bržkone Novoteks zmagal, saj so gostje dobili tekmo predvsem zaradi skokov pod obema košema. Nemalokrat se je zgodilo, da so Vrhničani po treh neuspelih metih iz igre žogo ponovno dobili in dosegli zadetek.

Novoteks: Splichal, Ž. Kovačevič, Besednjak, P. Seničar, S. Seničar, Plantan, Cukut, Janežič.

JEŽICA – BETI 80:56 (45:29)

Le malokdo je sicer verjel, da lahko Metličani zmagajo tudi na Ježici, škoda pa, ker so se gostje predali takorekoč že pred tekmo. Takoj po odmoru so Metličani močno popustili in domači košarkarji so vodili že z 31 točkami. Kljub porazu je Beti še vedno v sredini tabele.

Beti: Kremesec 2, Vergot 17, Jezerinac 14, Lalič 13, Kamnikar 8, Popovič 2.

7. MAJA ŠTARTA DOLENJSKA LIGA

Medobčinska košarkarska zveza za Dolenjsko je sporočila, da se bo pričelo letošnje košarkarsko prvenstvo v dolenjski ligi – tretje po vrsti – v petek, 7. maja. Letos nastopa v ligi osem moštev. Kot trdijo v medobčinski zvezi, pa bo letošnje prvenstvo precej bolj izenačeno kot lani, saj so moštva v treh letih močno napredovala. V prvem kolu igrajo: Semič – Črnomelj, Podbočje – Obutev, Loka 74 – Mirna, Straža – Dragatuš.

MODRI NAVDUŠILI – Prijateljsko košarkarsko tekmo med izbranima vrstama Jugoslavije in Kube si je v novomeški športni dvorani „Marof" ogledalo več kot 2000 gledalcev, ki so zadovoljni zapustili dvorano. Jugoslovanska vrsta je hitre Kubance premagala brez težav, po mnenju večine gledalcev pa je bil na tekmi najboljši Kičanovič, pri gostih pa se je izkazal Roca. Rezultat: 87:73 (47:36). Na sliki: pogled na polno dvorano. (Foto: M. Vesel)

šport

KRMELJ – KRKA 27:23

V izredno izenačeni tekmi so bili tik pred koncem domači rokometaši nekoliko bolj spretni in so nadigrali Novomeščane, ki so pričakovali zmago. Najboljši je bil domačin Bevc s 13 zadetki.

LITIJA – BELA KRAJINA 1:0

Najboljša ekipa v ZCNL se ima za minimalno zmago zahvaliti zgolj nesrečnemu gostu Filaku, ki je s premočno podajo ukanil svojega vratarja. Pred zadetkom je kazalo, da bodo Belokranjci, novinci v ligi, izsilili neodločen rezultat, v zadnjih minutah pa so gostje izgubili zavoljo preveč nepovezane igre.

ELAN – ČRNUČE 2:0

Novomeščani so v nedeljo igrali hitro, domiselno in le blatnemu igrišču ter vratnici, ki je kar štirikrat preprečila zadetek, se imajo gostje zahvaliti za minimalni poraz. Oba zadetka je dosegel Bratkovič.

M. G.

RIBNICA – KOČEVJE 3:0

Derbi ljubljanske podzvezne lige so zasluženo dobili domači igralci. Goste so nadigrali v vseh elementih igre, še več zadetkov pa je preprečilo blatno igrišče. Zadetke sta dosegla Markovič in Barič (2). Ribničani so po nedeljski zmagi na odličnem drugem mestu.

G. M.

Kaj, kje, kdo?

Ljubitelji rokometa si obetajo od 18. kola v II. zvezni rokometni ligi, če ne že točk, pa vsaj kvalitetne igre. V Ribnico prihajajo Celjani, doslej še neporažena ekipa, Sevničani pa gredo v Senj, kjer se bodo poskušali domačim maščevati za jesenski neodločen rezultat.

V prihodnjem kolu SRL prihajata v Brežice ekipi iz Izole. V jesenskem delu sta se brežiški ekipi z gostovanja vrnili poraženi, Izolčani so bili obakrat boljši za dva zadetka. Po vsej verjetnosti bo tokrat obratno.

V slovenski odbojkarski ligi gostijo Novomeščani Jesenice. Ker so prvenstvene točke „pustili" v minulem kolu Kamniku, pričakujejo navijači, pa tudi igralci, nove točke. Kakršna koli napoved za vrsto deklet je močno tvegana, res pa je, da bodo v primeru poraza z Vičem zdrsnile še bolj proti dnu.

V slovenski košarkarski ligi – 15. kolo bodo ekipe odigrale 8. maja – bo najbolj mikavno srečanje za ljubitelje košarke iz Dolenjske v Novem mestu, kjer se bosta pomerili ekipi Beti in Novoteksa. V jesenskem delu so srečanje dobili Novomeščani, Metličani pa obljubljajo, da se jim bodo za poraz maščevali. Točke potrebujejo, prav tako tudi Novoteks, za obstoj v ligi najboljših.

Zanimivo srečanje se obeta v zahodni conski nogometni ligi. V Črnomelj prihaja enajsterica Tabora, ki bo z zmago poskušala prehiteti domače igralce, ki so kljub temu, da so v ligi novinci, še vedno na odličnem petem mestu.

50-LETNICA KK LUKNJA – Konec minulega tedna so kegljači KK Luknje pripravili na novomeškem kegljišču na Loki turnir v počastitev 50-letnice kluba. Udeležili so se ga tudi tekmovalci „Ognjen Prica" iz Karlovca, ki sodelujejo z Novomeščani že 25 let in imajo veliko vlogo v zgodovini novomeškega kegljanja. Več o visokem jubileju KK Luknje bomo pisali v eni izmed prihodnjih številk. Na sliki: kegljišče na Loki je bilo za vse udeležence skorajda pretesno. (Foto: Janez Pezelj)

Menstruacija in zanositev

Progesteron pa ima drugačno koncentracijo v krvi: šele po ovulaciji se dvigne in doseže en sam visok vrh pred nastopom perila. Tik pred perilom, če prej ni prišlo do oploditve jajčeca, koncentracija obeh hormonov strmo pade, kar povzroči menstrualno krvavitev. Isti pojav lahko povzročimo z umetnim dodajanjem imenovanih hormonov. „Materinski hormon" ima poseben vpliv na telesno toploto, ki je zaradi tega v prvi polovici menstrualnega kroga nižja, najnižja tik pred ovulacijo, v drugi polovici pa je lahko kar za pol stopinje višja. Zato se poslužujemo merjenja telesne toplote, ko hočemo določiti čas ovulacije. Temperaturo meri žena nekaj mesecev zaporedoma, vsaj po šesturnem počitku, najbolje zjutraj, preden vstane; meri jo pod jezikom ali v črevesu. Odčitati mora tudi desetinke. Zabeleži si in vriše v diagram.

Pri normalnem menstrualnem krogu bi lahko primerjali krivuljo, ki prikazuje količino estrogenega hormona z dvogrbo kamelo, krivuljo progesterona pa z dromedarjem ali enogrbo kamelo. To valovanje se ponovi vsakih osemindvajset dni vsa leta življenja do dobe mene, ko se valovi močno vzburkajo, postanejo siloviti in neenakomerni, dokler se gladina dokončno ne umiri.

Zgoraj opisani krog, katerega središče je ovulacija, se prekine v treh različnih primerih: če žena zanosi, če jemlje kontraceptivne tablete ali če se ji z operacijo ali obsevanjem odstranijo jajčniki.

Vidimo, da je telo zrele žene precej zapleteno, a tudi že v mnogočem razjasnjeno, kar nam pomaga pri razumevanju težav in zdravljenju.

DR

PO SVETU OKOLI

VLOMILCI – Za kakšno vrsto barabic gre, policiji v Vancouvru ni bilo treba dolgo premišljati. Vlom v restavracijo je nedvoumno dokazoval, da ne gre za ljudi, lakomne denarja, ampak za prave sladokusce. Vlomilski plen je namreč obsegal: 10 jastogovih repov, 20 biftekov, 10 svinjskih zrezkov, 24 telečjih zrezkov in 15 obrokov morskih rakcev. Da bi zabrisali sled za seboj, so gurmani vzeli še eno bundo in usnjeno ogrinjalo. Vprašanje je, ali niso morda ukradenih usnjenih oblačil prekuhali v poseben vlomilski golaž.

UTRUJENOST – Tudi živali so lahko utrujene in živčne, še posebno ako morajo dan za dnevom gledati neslane obraze obiskovalcev. Strokovnjaki za živalsko psihologijo, ki se zadnja leta vse bolj ukvarjajo z živalmi v živalskih vrtovih, so mnenja, da mnoge živali poginjajo prav zaradi preutrujenosti in živčnosti. Znanosti in njenim izsledkom verjamejo v mehiškem živalskem vrtu v letovišču Acapulcu, zato so sklenili, da bo ponedeljek za vse živali prost dan.

SORODSTVA! – Istega dne je devetintridesetletna Američanka Zella Peterson postala mati in stara mama, medtem ko je njena hči, dvajsetletna Kathleen Curran, postala mati in sestra. Obe ženski sta namreč rodili isti dan: Kathleen je rodila sina Erica, Zella pa Michaela.

OPOZORILO – Na nezavarovanem prehodu čez železniško progo blizu mesta Mewmarka stoji opozorilna tabla, na kateri je z velikimi črkami napisano: „Tu si je James Watkinson na neverjeten način rešil življenje: ustavil je avto in počakal, da je vlak odpeljal mimo!"

PREROK – John Nash je prerok slabe sreče. Svoj čas je prerokoval, da bo njegov rojstni kraj utrpel hud potres, zato se je preselil v neki drug kraj. Samo nekaj dni zatem je „varno mesto", kamor se je prerok zatekel, zajela poplava, kakršne prebivalci ne pomnijo celih petdeset let.

Skrivnostna moč lune

Reševanje težkih nalog v spanju – Mesečnik ozdravljiv

Zdrav človek sanja leže, mesečnik pa v spanju opravlja različne posle: prestavlja pohištvo, prižiga luči, se oblači, odpira vrata ali dokončuje dela, ki jih je začel podnevi. Po mesečnem napadu se vrača v posteljo in spi naprej, kot da se ni nič zgodilo.

Zanimivo je, da mesečniki lahko opravljajo tudi zahtevnejše posle in da v spanju z izredno spretnostjo in prilagodljivostjo v najbolj nenavadnih okoliščinah odlično opravijo delo. Znano je, da hodijo po balkonskih ograjah ali strehah, da plezajo po drevesih. Brezbrižnost, s katero počenjajo take opravke, spominja na obnašanje otrok, ki se ne zavedajo nevarnosti.

Mesečni ljudje so podobni hipnotiziranim; znanstveniki so z meritvami dognali, da ljudje v mesečnem stanju delajo z večjo motorno in umsko sposobnostjo. Znani so primeri, ko so učenci v takem stanju dokončali svoje naloge, ko so inženirji dokončevali težke matematične in projektantske posle v takih nočnih sprehodih.

Vse to dokazuje, da so organi vida in sluha pri mesečnih ljudeh tudi v takih primerih popolnoma aktivni. Medtem ko so hipnotizirani ljudje v stalnem kontaktu s hipnotizerjem in so njihovi postopki posledica hipnotizerjevih sugestij, so mesečniki aktivni pod vplivom sanj. Razumljivo je, da ne gre za nadnaravne sposobnosti; ugotovili pa so, da so mesečni ljudje dostikrat tudi epileptiki, alkoholiki, da imajo različna možganska obolenja ali povečano aktivnost žleze ščitnice. Zdravniki specialisti danes take bolnike že lahko zdravijo.

Južnoameriške mravlje plenijo gnezdo.

Pragozdni čistilci

Resnica o mravljah na poti

V mnogih pripovedih o grozotah južnoameriških pragozdov nastopajo tudi milijonske armade požrešnih mravelj, ki na svojih pohodih požrejo in uničijo vse živo in zeleno. Vojska mravelj, tako nas uče filmi in knjige, izkrči skozi pragozd cesto uničenja, in če je na njihovi poti naselje domačinov, nič ne odvrne uničujoče reke, da bi ne zrušila v prah vsega, kar se da zgristi.

Žal so te in take pripovedi neresnične. Tako zatrjujejo raziskovalci, ki so več let preživeli v južnoameriških pragozdovih in proučevali življenje potujočih mravelj. Ugotovili so, da še zdaleč niso tako uničujoče, kot bi jih radi prikazali, ter da so pri izbiri hrane prej izbirčne kot ne. Hranijo se predvsem z žuželkami.

Prave navade mravelj dobro poznajo domačini, saj se jih ne boje. Kadar se stotine tisočev mravelj bliža naselju, se domačini previdno umaknejo iz vasi in počakajo dan ali dva, da gre pragozdna vojska skozi vas. Potem se vrnejo v naselje. Od mravelj so imeli samo korist: počistile so jim hiše, saj so požrle vso golazen, ki se nabira v naseljih domačinov.

Raziskovalci so proučili tudi način sporazumevanja. Odkrili so, da izvidniki, ki se gibljejo na vse strani od glavnine, takoj ko odkrijejo kaj koristnega, sporoče glavnini pot. To store tako, da pot z izločki zabeležijo, nanjo pa opozorijo tudi s tipanjem in drgnjenjem ob druge mravlje. En izvidnik opozori tako v slabi minuti 50 do 100 mravelj. Tako hitro sporočanje in alarmiranje množice je potrebno predvsem zato, ker so hrana tem mravljam največkrat živali, ki so večje od njih.

Med ni le jed „bogov"

Življenjsko delo ene čebele je pol žličke medu

Edine živali, ki ne poginejo, ampak umrejo, so čebele. Čebelji rod je 25 milijonov let starejši od človeškega, zato so se pred ljudmi sladkali z medom medvedje in človečnjaki. Pradavne slike v jamah kažejo, da so ljudje že v kameni dobi dobro poznali čebele. Za časa faraonov so egipčanski čebelarji prevažali roje čebel v barkah vzdolž Nila in iskali najbolj primerno cvetlično pašo. Tudi stari Grki in Rimljani so bili izkušeni čebelarji, filozof Aristotel pa je prvi razlikoval čebele delavke, matice in trote ter poročal o delitvi nalog med delavkami. Egipčanski balzamerji so med uporabljali pri mumificiranju, Babilonci pa so ga polagali na žrtvenik, da bi pomirili jezne bogove. Med je že tisočletja živilo, dodatek za pecivo, sredstvo za pripravo pijač in zdravilo.

Četudi ima med eno najtrdnejših mest v zgodovini človeške prehrane, je zanimanje za čebelarstvo čedalje manjše.

Med vsebuje inhibine, ki v njem uničujejo vsakršne mikroorganizme. Sestoji iz 80 odst. grozdnega in sadnega sladkorja v čisti obliki, zato ga telo sprejme vsega, nič ga ne izloči. Vsebuje tudi vitamine, mineralne snovi, hormone in fermente. Grški filozof Pitagora je trdil, da je dočakal visoko starost le zato, ker je vsak dan zaužil precejšnjo količino medu. Hipokrat, oče zdravilstva, je med predpisoval proti boleznim jeter, ledvic in črevesja. Hipokratov recept proti katarju, ki je prvi recept sploh, predpisuje: vroče mleko z medom!

Dandanes je zanimanje za čebelarstvo čedalje manjše, potrebe po medu pa so vse večje. Nepogrešljiv je v zdravilstvu, prehrani in celo kozmetiki. Za Aristotela je bil med „rosa, precejena iz zvezd in mavric". Danes vemo, da je življenjsko delo ene čebele delavke pol čajne žličke medu. Za pol kilograma medu mora 40.000 čebel preleteti 140.000 kilometrov, v eni uri pa obleti delavka, ki išče nektar, okoli 800 cvetov.

Rešitev prejšnje križanke

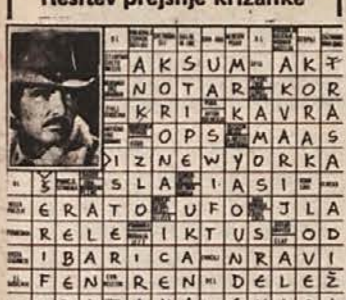

— Petkrat sem te že poklicala in ti prav nič ne slišiš! Le kaj bo iz tebe!?
— Natakar, mami!

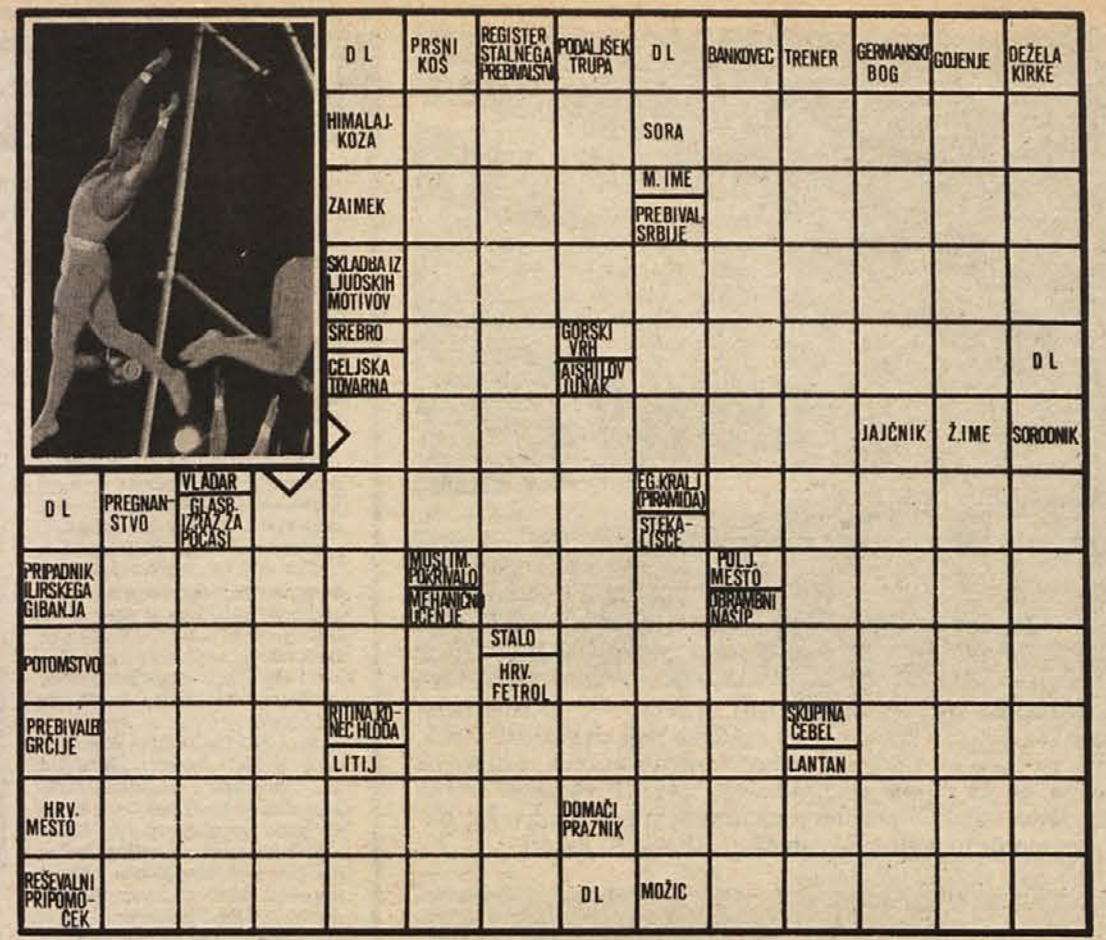

Kristalno čudo iz preteklosti

Kdo je izdelal slovito „lobanjo usode"? – Nenavadne optične sposobnosti lobanje

V muzejih sveta se nahajajo predmeti, ki še danes niso razkrili vse svoje skrivnosti. Mednje sodi tudi „lobanja usode", izredno delo starodavnega ljudstva v Srednji Ameriki. Strokovnjaki nikakor ne morejo ugotoviti, na kakšen način je nekdanjim umetnikom uspelo tako popolno izrezati in izbrusiti veliko kocko kremenovega kristala. Natančnejše raziskave so pokazale, da je lobanja zbrušena in izrezana brez uporabe kovinskega orodja (!). Če so jo potemtakem brusili s kvarcovim peskom ali pasto, narejeno iz njega, potem je moralo to izredno juvelirsko delo trajati ne samo nekaj let, ampak nekaj desetletij.

A „lobanja usode" skriva še druge skrivnosti. Odkril jo je leta 1927 ameriški arheolog F. A. Mitchell Hadges, ko je izkopaval starodavno trdnjavo Luba Antona plemena Majev v pragozdovih Britanskega Hondurasa. Raziskovalec je hotel najti kakšen mozaik ali kakšen drug predmet, ki bi pomagal razjasniti takrat še zelo malo poznano preteklost srednjeameriških civilizacij. Nekega večera je med ruševinami zagledal sij, in ko je kopal, je našel lobanjo, težko okoli 5 kilogramov, izredno umetniško delo. Mesto izkopa (v bližini žrtvenika) je kazalo, da gre za izdelek religioznega pomena.

Danes znanstveniki domnevajo, da ta „lobanja usode" svoj čas ni bila edina. Podobne reči so poznali tudi Egipčani, služile pa naj bi kot nekakšni preroški znanilci. Lobanja ima gibljivo spodnjo čeljust, in če visi obešena na vrvi, že najmanjši drget povzroči, da čeljust zašklebeta. Po nenavadnih optičnih lastnostih, ki omogočajo, da lobanji žarijo samo oči, ako se postavi svetilo na določeno točko pod njo, in da manjši predmeti, prav tako postavljeni na določeno točko glede na lobanjo, reflektirajo v nji, je mogoče zanesljivo sklepati, da je „lobanja usode" odigrala v življenju Majev vlogo božjega znanilca.

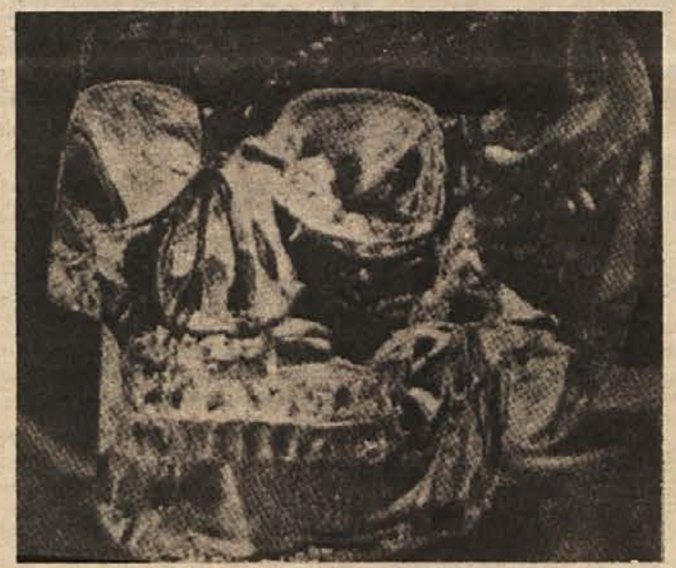

Izredno delo starodavnih mojstrov – „lobanja usode"

Kamera se ne da varati

Ni minilo niti deset let, odkar je sovjetski inženir Dimitrij Kirlijan odkril, da različna telesa, postavljena v električno polje visoke frekvence in napetosti, oddajajo svetlobo. Zdaj njegov izum, ki so ga sprva uporabljali le kot nekakšen znanstveni dokaz za parapsihološke pojave, koristno uporabljajo na več področjih.

Kot piše sovjetska revija „Sputnik", so Kirlijanov učinek, kot pojav strokovno imenujejo, uspešno izkoristili predvsem estonski kriminologi. Njihovi inženirji so izdelali fotoaparat, katerega pomoč je že neizogibna mnogim raziskovalcem kriminalnih dejanj. Z njim jim je uspelo dokazati tudi take stvari, katerih do sedaj ni bilo mogoče potrditi z vso gotovostjo.

S tem aparatom lahko slikajo notranji relief cevi strelnih orožij in njegove spremembe, z njim dokazujejo pristnost ali potvorjenost različnih dokumentov, lahko dešifrirajo zbledele ali zbrisane tekste, nobenih večjih težav pa tudi ni pri odkrivanju in obnavljanju izbrisanih odtiskov na kovinskih predmetih.

Novi fotografski aparat prav uspešno uporabljajo tudi za snemanje prstnih odtisov v barvi. Erf, kot so fotoaparat poimenovali, ne zabeleži samo oblike odtisa, ampak tudi, v kakšnem razpoloženju je bil človek, ko se je določenega predmeta dotikal.

5 IVAN ZORAN

„NO PASARAN!"

Španija je prvič dobila vlado, ki je bila resnično demokratična, revolucionarna in kos težnjam, potrebam, političnim, gospodarskim in socialnim nujnostim izmučenega, lačnega in tako dolgo zapeljevanega španskega ljudstva.

Začelo se je novo obdobje: predsednik republike Niceto Alcala Zamora je odstopil, poglavar države je postal Manuel Azana, predsednik vlade pa Santiago Casales Guiroga. V tej vladi Ljudske fronte so prvič dobili svojega zastopnika tudi komunisti.

Novo špansko vlado je čakalo dvoje nerešenih vprašanj: agrarna reforma in brezposelnost. Brezposelnost je kopnela kljub sabotažam magnatov, na podeželju pa so rasle vaške komisije za razdelitev zemlje kmetom.

Ljudska fronta je reakcijo premagala, ni pa je uničila. Reakcija je postajala celo čedalje bolj močna. Kri ni prenehala teči, oboroženi fašisti so ubijali predstavnike Ljudske fronte kar pri belem dnevu. Fašisti so bili naposled potolčeni, Ljudska fronta pa se je še bolj okrepila.

TRN V PETI REAKCIJE

Vlada Ljudske fronte ni bila samo trn v peti falangistom (španskim fašistom), veleposestnikom, velekapitalistom in klerikalcem. Proti njej so bili seveda v Nemčiji (Hitler) in Italiji (Mussolini) ter Vatikan, ki mu ni bilo vseeno, kaj se dogaja v „verni" in „katoliški" Španiji.

Sledila so odkrite zarote, v Španijo so prihajali organizatorji upora. Iz mračnih kabinetov Hitlerja in Mussolinija ter ob denarni pomoči Vatikana je prišel načrt za upor španskih generalov proti vladi Ljudske fronte. Ža maja je bilo sklenjeno, naj bi se vojska uprla julija, razgnala vlado in vzpostavila pravičen „red". V načrtu je bila močna vojaška diktatura časov generala Prima de Rivere.

Prek nemških in italijanskih konzulatov je v Španijo že začelo dotekati orožje, s katerim naj bi oborožili falangiste. Generali, ki jih je vlada Ljudske fronte odstavila, so se spet približali vojski. General Francisco Franco se je povezal z vojsko v Maroku, kjer je v imenu obsojenega in na Portugalsko pobeglega generala San Jurja pripravil vstajo.

Franco je Maročane brez težav pridobil z obljubo, da bodo dobili popolno svobodo in možnost, da obogatijo. Za sodelovanje je bila tudi tujska legija, saj je Franco legionarjem obljubil, da bo njihov rok znatno skrajšan. Mussolini je obljubil gmotno pomoč, Hitler pa, kar je Franco sicer potreboval.

FRANCO – UPORNIK

Po prvem načrtu bi se bil moral upor začeti 18 8. julija 1936 hkrati v vsej Španiji, Maroku in na Kanarskih otokih. Izbruhnil pa je že 17. julija, ko so v Maroku aretirali poveljnika vojaške posadke in visokega komisarja za to kolonijo. V sami Španiji se je upor proti Ljudski fronti in njeni vladi začel po dogovoru – 18. julija. V Sevilli je uporni general de Llano razglasil obsedno stanje, general Mola je v Burgosu zasedel prometne zveze, upornikom se je pridružilo tudi nekaj eskadril španskega letalstva, od vojne mornarice pa križarki „Baleares" in „Canarias" ter nekaj manj pomembnih bojnih ladij. Ostale vojaške enote so ostale zveste republikanski vladi Ljudske fronte.

V Madridu so upor reakcionarjev zatrli v dveh, v Barceloni v šestih, v Gijonu, San Sebastianu in Oviedu pa v nekaj več dnevih. V obmorskih središčih ob Sredozemskem morju so vladne čete carabinerov zadušile upor ob pomoči mornarjev in oboroženih delavcev.

Ko bi moral slediti „zaključni" udarec po reakcionarjih, je madridski vladi zmanjkalo sape. Predsednik vlade je odstopil, nova vlada pa se je odpovedala mandatu. To obotavljanje in nerazsodnost je izrabil sovražnik in izkrcal svoje Maročane in tujsko legijo v Algecirasu in Cadizu. Kasneje se je pokazalo, da sta bila ta dva dneva usodna za špansko republiko, Ljudsko fronto in njeno vlado.

DUCE POMAGA – FRANCO PROTI MADRIDU

V trenutku, ko se je zdelo, da so uporniki dotolčeni, je prišel Francu na pomoč „duce" Apeninskega polotoka in mu, kakor sta se bila že prej dogovorila, poslal 25 transportnih letal za prevoz čet iz Afrike, prav toliko bombnikov in 60 lovcev. To je bilo dovolj za Francov varni pristanek na španskih tleh. Upomiško vojsko so takoj z letali razvozili na najbolj občutljiva mesta, italijanski bombniki z italijanskimi posadkami pa so začeli bombardirati republikansko ladjevje v gibraltarskih vodah, več ladij so poškodovali, nekaj pa tudi potopili.

Francu je šlo kot po maslu. Motilo ga je le še to, da delavci, ki jih je oborožila španska republika, ne odnehajo. Doživel je celo to, da se je Ljudska fronta krepila tem bolj, čim hujši časi so se zgrinjali nad Pirenejskim polotokom. Proti njegovemu pričakovanju so se vneli poulični boji v predmestjih Saragoze, Burgosa, Valladolida in Huesce, ki je tudi padla v sovražnikove roke. Spopadi so se širili kot požar in le malo je manjkalo, da ni španski sever zopet postal povsem republikanski. Franco je takoj pripeljal rezervo z Zlate obale, Kanarskih otokov in iz Maroka, hkrati z vojaki pa tudi italijanske tanke. Z vso močjo je udaril proti območjem, ki se mu niso bila pripravljena vdati. Posebno krvoločna je bila v teh bojih za sever maroška konjenica.

Francu se je v teh bojih mudilo, saj je bil njegov glavni smoter čimprej napasti Madrid in ga zasesti. Zato je celo pustil vnemar mnoga mesta (Malaga, Almeria, Cartagena). Ob koncu septembra 1936 je njegova vojska že zasedla Toledo, mesto, ki je od Madrida oddaljeno komaj 50 km. Nato je silovitost prodiranja pojenjala, očitno zato, ker je Franco pripravil poseben načrt, kako obkoliti Madrid in streti odpor v njem.

Kaj si je bil uporniški general zamislil, se je razgrnilo že novembra istega leta: njegove kolone so proti glavnemu mestu korakale z vseh strani v štirih kolonah, peta kolona, sestavljena iz fašistov in drugih reakcionarjev, ga je pričakovala v Madridu. Naloga pete kolone je bila udariti ljudstvu v hrbet v trenutku, ko bi se pripravilo za napad od zunaj.

Dolenjski list *pred 20 leti*

Korenine prvega maja

RAZLEGA SE pesem, vihrajo zastave, ovenčane z zvezdo svobode. Delovni ljudje naše domovine jo pojo, to veliko prvomajsko pesem; odmeva iz src in grl množic, ki so šle skozi ogenj in kri, da danes slavijo svoj radostni Praznik dela pod novim soncem. Globoke so korenine, na široko razraščene, vraščene v kri, te korenine Prvega maja, ta borba proletariata vsega sveta.

UREDITEV TRŽIŠČA je eno izmed osnovnih načel letošnjega zveznega in republiškega družbenega plana. V zveznem merilu računamo s porastom celokupne industrijske proizvodnje za 10 odstotkov. Prizadevanja za ostvaritev povečane proizvodnje bo zato bistvena naloga naše letošnje gospodarske politike, začenši pri najmanjšem podjetju v občini in okraju pa vse navzgor do velikanov naše industrije. Le tako bo moč doseči in uresničiti vsa načela, postavljena lani na posvetovanju pri predsedniku Titu.

S SKUPNIMI NAPORI smo v zadnjih letih pri olepšavi našega mesta dosegli lepe uspehe. Lahko bi bili še večji, če bi vsi prebivalci imeli za lepoto, snago in okrasne nasade in naprave več razumevanja. Tako pa so trud in stroški večkrat brez haska, ker mnogo dela uničijo brezvestni ljudje in otroci brez nadzorstva.

SPET SE BLIŽA sezona in prazna poslopja zdravilišča v Dolenjskih Toplicah bodo oživela iz zimskega mrtvila. Reorganizirano zdravilišče se dobro pripravlja: z vso naglico zaključujejo zadnja dela in obnovo v Zdraviliškem domu – centralna kurjava, vodovod, čiščenje prostorov, pleskanje. Močno se bo polepšala tudi restavracija.

V SEMIČU je bila na pobudo ObLO in zdravnika domačina Alojza Mihelčiča ustanovljena zdravstvena postaja v prostorih stare šole. Zdravstvena postaja je bila res nujno potrebna, saj so se morali bolniki z vlakom voziti na zdravstvene preglede v Metliko ali Črnomelj.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 27. aprila 1956)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Tvarina, ki je mravljam zoperna

(M r a v l j e) so celo poletje velika nadloga v shrambah, uljnakih, vrtovih in drugod. Marsikdo se trudi brezuspešno, da bi odpravil ta nadležni in škodljiv mrčes. Shrambe se s tem obvarujejo pred njimi, da se vse špranje v lesu ali zidu dobro zamažejo. Ako se le še ne odpravijo, treba je pogledati, kje imajo svoja gnezda, v katera je treba vliti vrele vode. Ako se stezice mravelj pomažejo s tvarino, ki jim je zoperna, n.pr. s stolčeno kafro, potem se kmalu izgube. Iz omar se mravlje odpravijo, ako se namočena goba, posuta s sladkorjem, položi vanjo, na katero se jih mnogo nabere. Ko na njej vse mrgoli, vrže se v krop.

(O d k a r s m o) v Novem mestu dobili železnico, naraslo je tudi število fijakerjev, ki imajo pa dosedaj vsak svoje tarife. Ali bi ne bilo prav, da bi se uredili tarifi za vožnjo na kolodvor in bližnjo okolico? kajti pogostoma se čujejo tožbe v tem oziru, katerim bi se prav lahko pomagalo.

(K o l e d a r) za 3418 let, namreč od leta 1582. do leta 5000. je izšel na veliki tabeli v Krajčevi tiskarni, kjer se prodaja po 30 krajcarjev pola. Sestavljen je le za ljudi, ki so v zvezdoznanstvu in koledarstvu že nekoliko poučeni, ker na podlagi teh tabel si mora vsak sam poiskati dotični solnčni krog in godove. Pod tabelo je v latinskem jeziku priložen navod, kako je treba iskati dotične lunske spremembe in po njih ravnajoče se godove. Čitateljem, ki se za take stvari zanimajo, ta koledar prav toplo priporočamo.

(N a N e m š k e m) se je začela zadnje dni huda agitacija zoper dvoboj, ki je že mnogo družin pahnil v nesrečo. Zlasti zadnji čas se je izvršilo več dvobojev s smrtnim izidom.

(O g l a s.) Podpisani vsojam si slavnemu občinstvu naznaniti, da sprejemam vsa k mizarskemu obrtu spadajoča dela, katera dobro in točno po najnižji ceni izvršujem, za kar eno leto jamčim.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. maja 1896)

Volk je, volk!

Dandanes znajo ljudje samo še tarnati, tako kot so tarnali in vzdihovali meščani Dunaja, ko se je v njihovo mesto priklatil Brdavs. Jaz in še marsikateri drugi ne moremo razumeti, kako kar naenkrat postanejo nekateri ob oviri ali težavi nemočni, pomehkuženi, zato se boje javnega nastopa ali pa vsaj udariti po mizi, kadar ne gre tako, kot bi moralo iti. Zdajle pred praznikom gledamo na delavce, saj je njihov in naš praznik.

„Težko je, težko," je pred mano tarnal delavec Jernej.

„Kako bo težko, saj tovorite in prevažate blago iz mesta v mesto! Veliko blaga, veliko zaslužka, ka-li?"

„Kje neki, samo izgubo imamo, da veš," se je cmeril.

„Tega ti pa ne verjamem," sem zmajal z glavo.

„Pa veš zakaj? Zato, ker so nas ogoljufali. Že leta in leta so nekateri kradli, pa so jim šele sedaj prišli na sled."

„Kaj prej delavci tega niste vedeli?" sem vprašal.

„Vedeli smo že, le ziniti si nihče ni upal. Zdaj preiskujejo njihova nečedna dejanja, pa te prosim, da ne boš tega okoli pravil. Naročeno nam je, da teh reči o našem podjetju ne smemo nikomur praviti."

„Kdo vam je zažugal?" se čudim.

„I, kdo? Tisti, ki so še ostali na svojih stolčkih. Pa si pomagaj, če si moreš," je zmigal z rameni.

„Veš, kaj ti bom povedal? Ali gledaš skrinjico s slikami, ki se ji pravi televizija? Tam boš vsak večer videl volka, psa in jagnje. Volk bo psa lahko prevaral, saj ne more biti vedno buden, zato ga pa jagnje vedno pravi čas pokliče: „Volk je, volk!" Tako morate tudi vi delavci paziti nase, na svoje bogastvo, in kadar se prikradejo tatje, ne smete čakati na čuvaje, temveč morate sami opozoriti in pomagati, da jih pravi čas odkrijejo in kaznujejo."

MARTIN KRPAN

Miki Muster
Janez Trnovc

ZA OČETOM

16

Nekaj mesecev po tem, ko sta Stanko in Pavle postala rudniška šoferja, je prišla iz glavnega perujskega mesta Lime za kuharico v rudniško kantino primorska Slovenka Ivanka Čuk in se močno začudila, ko je našla tam kar tri Slovence: Stanka, Pavla in Justa Guliča. Bila je stara okoli petindvajset let, čedne postave in prikupnega zagorelega obraza.

17

Stanko in Ivanka sta si kmalu postala dobra prijatelja in ker sta bila oba še samska, sta sklenila poročiti se in si ustvariti lasten dom. Tako se je tudi zgodilo. V začetku leta 1927 sta se v Cuzcu poročila. Priči sta jima bila Pavle in Just. Skromno, a veselo so obhajali poroko in se opajali z upanjem, da bodo čez nekaj let lahko spet doma v Sloveniji.

18

Leto nato se je Stanku in Ivanki rodil prvi sin in dala sta mu ime Bojan. Stanovanje sta si medtem uredila v sobici v večji lesenjači, v kateri je stanovalo nekaj poročenih rudniških nameščencev in delavcev. Hranila sta se še dalje v rudniški kuhinji, v kateri je bila kot kuharica zaposlena Stankova žena in Bojanova mati. Tako je potekal čas.

POTA IN STRANPOTI

§

Dežurni poročajo

IZ ŽEPA MU JE POTEGNIL – 20. aprila zvečer je Zvonko Boldin iz Jurovskega Broda prijavil metliškim miličnikom, da ga je v Mestnem logu ustavil neznanec, mu iz notranjega žepa suknjiča potegnil denarnico in iz nje vzel 500 dinarjev. Dejanja so osumili Nikolo R., ki bo moral pred sodnike.

ODKLENJENA HIŠA – 21. aprila dopoldne je imel Otmar Šturm v Metliki tatinski obisk. Stanovanje ni bilo zaklenjeno, v hiši pa tudi ni bilo nikogar od domačih. Kar na hodniku je tat našel Šturmov suknjič, v katerem je bila denarnica s 26.000 dinarji.

VLOM V ŠOLO – V noči na 22. april je bil nekdo v vavtovški šoli, kamor je nasilno prišel tako, da je razbil okna od stranišč in kleti. Pregledal je vse učilnice, vlamljal v pisalne mize in iskal denar. Našel je le 250 din drobiža in vzel tudi žepni nož. Vlomilcu so že na sledi.

SPECIALNI „KRIMINALIST" – Ta mesec se je mudil v Novem mestu kriminalist posebne vrste: A. S., star 21 let, ki začasno stanuje v Novem mestu, se je tako predstavljal, ko je obiskoval zidarske delavce po stanovanjih, jih legitimiral in se zanimal za njihov zaslužek. Pravil je, da študira kriminalistiko, njegovi obiski pa se bodo končali pred sodnikom.

DO KDAJ BO VZDRŽAL? – Most pri Dobličah je že z vseh strani podprt. Občani kar naprej opozarjajo na to, vendar do temeljitega popravila ne more in ne more priti. Mostiček je na glavni cesti Črnomelj–Kočevje! (Foto: R. Bačer)

Do smrti obrcan

22. aprila okrog 22.40 je bil v Črnomlju na križišču Kolodvorske in Ulice 21. oktobra pretep, kjer so letele kletvice in batine, končalo pa se je tragično. Ilija Tubanović, 37-letni delavec zadruge, je prej temeljito popival z Lukom Bubnjićem (26 let), Anteljem Vardićem in Ilijo Bilješkovićem. Dovolj jih je bilo po črnomaljskih gostiščih, končno pa so odkolovratili ven in prišli do križišča, kjer sta se Tubanović in Bubnjić sprla. Zaradi izrečene kletvice je Bubnjiću zavrela kri, udaril je Tubanovića s pestjo in ga zbil na tla. Že ležečega je brcal tako močno, da je napadeni po nekaj minutah poškodbam podlegel.

Bubnjića so črnomaljski miličniki prijeli in ga predali preiskovalnemu sodniku, ta pa je zanj odredil pripor.

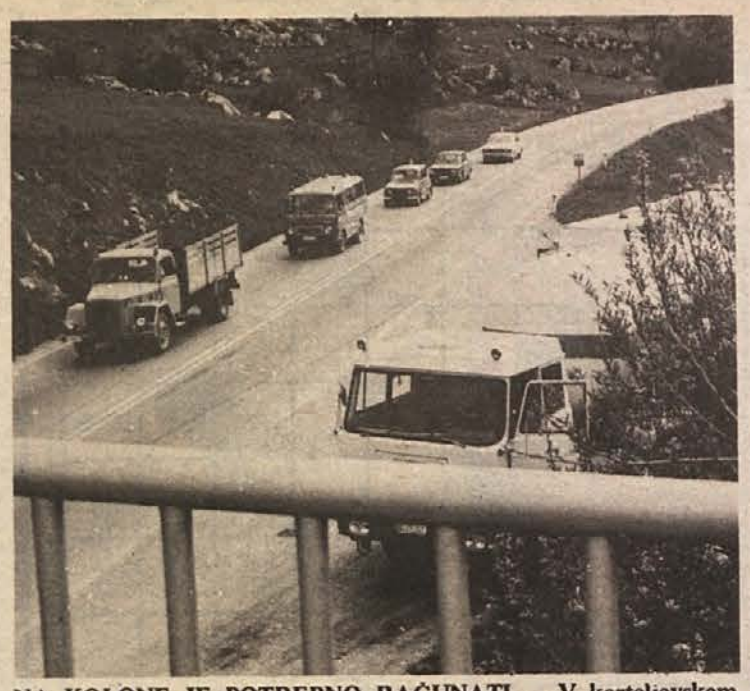

NA KOLONE JE POTREBNO RAČUNATI – V karteljevskem klancu (na sliki) so krajše kolone običajno tudi ob navadnih dneh, seveda pa bodo med prazniki daljše. Vozniki motornih vozil naj ne dovolijo, da jih zapelje moč njihovega motorja, vihravost ali trenutna slaba volja. Če prehitevaš na nepravem mestu in preveč tvegaš, boš morda to poslednjič naredil . . . (Foto: R. Bačer)

Igra s smrtjo je tvegana

Na dolenjskem delu magistralne ceste Ljubljana – Zagreb je že precej ljudi izgubilo življenje zaradi prečkanja te nevarne in zelo prometne ceste. Prav v vseh vaseh, ki mejijo na avtocesto, se spominjajo koga od vaščanov, ki je hotel po bližnjici na njivo, do znanca, v trgovino, v gostilno, pa ga je na cesti doletela smrt. Odrasli, pa tudi otroci kljub vsemu še kar naprej skačejo čez cesto. Vsak si misli: bom že ušel, vendar vsak nima sreče. Kaj menijo tem prebivalci naselij ob magistrali, so povedali:

STAŃKO OPARA, železniški delavec iz Dol. Nemške vasi pri Trebnjem: „Pri nas še hodijo čez magistralo. Bliže je po opravkih, posebno na železniško postajo. Veliko jih res srečno pride na drugo stran, nekaj pa je bilo tudi hudih nesreč. Dva je prav v bližini povozil avto. Prečkanje avtoceste je nevarno posebno za malo starejše in naglušne. Res pa je, da otroci hodijo večinoma naokrog."

VALERIJA BREGAR, gospodinja iz Bele cerkve: „Bližnjica čez avtocesto je res huda izkušnjava za ljudi, ki imajo od doma do njive sicer zelo daleč. Vsi iz naše vasi smo na veliko hodili čez cesto, dokler je bila v Dragi trgovina. Tudi jaz sem hodila, dokler . . . Bilo je pozimi, stekla sem čez cesto in na poledenelem cestišču padla. Že sem videla prihajati avtomobil in hudo sem se prestrašila. Srečno sem ušla, ampak strah je ostal. Zdaj grem raje naokrog, čeprav izgubim več časa. Kadar vidim z njive, kako otroci množično tečejo čez cesto, dobim od straha kar kurjo polt."

MARIJA SAJE, delavka, doma iz Karteljevega: „Na drugi strani ceste ima veliko naših vaščanov hoste. Kdor gre naokrog, izgubi pol ure časa, zato večinoma gredo čez asfalt, čeprav so se v bližini že pripetile nesreče. Ljudje vedo, da je prečkanje nevarno, ampak opozorila ne zaležejo. Tudi mi hodimo, res pa je, da smo mlajši in tudi zelo previdni. Po mojem je to težko preprečiti. Samo kadar ljudje vidijo v bližini miličnika, se bojijo, drugače pa skoro vsak tvega. Čas je danes vsakomur dragocen. Če bi bile predpisane zares visoke kazni, potem bi si marsikdo premislil, tako pa . . ."

R. B.

Takemu težko rečeš oče

Raje gre v zapor, kot bi plačeval za svojo lastno hčer Melitko

Občinsko sodišče v Trebnjem je prisodilo 4 mesece zapora 32-letnemu Jožetu Grivcu iz Poljan pri Mirni peči zaradi neplačevanja preživnine.

Kakor je ugotovil senat pod predsedstvom Alenke Kranjc, Grivec očetovstvo sicer prizna, noče pa dajati preživnine za svojo nedoletno hčerkico. Možak je mlad, zdrav, delazmožen. Dela na kmetiji, zasluži pa še s popoldanskim vodovodnoinstalaterskim delom, ampak se mu zdi dajati 300 dinarjev na mesec preveč.

Mati njegovega otroka že dve leti ni dobila niti dinarja, do zdaj pa je dal za otroke vsega 6.000 din, pa je otrok že toliko star, da bo jeseni prvič sedel v šolske klopi. Melitina mama ima samo 2.000 din osebnih dohodkov na mesec, zato ne more plačevati otroškega varstva, je med drugim rečeno v sodbi, otrok pa je zato velikokrat sam.

Grivec je svojo trmo pokazal na razpravi, saj je celo pred sodniki grozil otrokovi materi in ji zabrusil: „Dokler bom tlačil zemljo, od mene ne boš dobila nič . . . Ni moja dolžnost plačevati . . ."

Sodišče zanj ni našlo olajševalnih okoliščin, zato so mu izrekli zaporno kazen, vendar sodba še ni pravnomočna.

OBA BREZ IZPITA OBA PO SREDI

25. aprila ponoči sta na cesti med Čatežem in Čateškimi toplicami trčila z avtomobilom Milivoj Martin iz Samobora in 18-letni Andrej Komočar iz Krškega. Oba sta vozila dokaj hitro, oba po sredi ceste in ker sta bila vrh vsega še oba brez vozniškega izpita, niti ni tako čudno, da se je srečanje končalo s karambolom. Škode je za 15.000 dinarjev.

NESREČA V BELTU

23. aprila zjutraj se je v črnomaljskem podjetju Belt pri delu poškodoval 39-letni Alojz Klanfar, doma iz Drenovca pri Vinici. Delal je na brusilnem stroju, med brušenjem odlitkov pa je eden odletel ter delavcu priletel v prsni koš. Prvo pomoč so mu nudili v zdravstvenem domu, nato pa so ga odpeljali v bolnišnico.

PODBORŠT: SPET V ŠKARJE – 23. aprila zjutraj je Jože Kovač iz Črešnjic pri Cerkljah vozil avto proti Ljubljani in prehiteval tovornjak, takrat pa je nasproti pripeljal z osebnim avtom Miloš Perič iz Loznice. Kovač je močno zavrl, vendar ga je zaneslo v Peričevo vozilo. Škode je za 12.000 dinarjev.

Kdo krši cene?

Ker zvezna in republiška inšpekcijska služba ugotavljata številne kršitve cen, smo na medobčinski inšpekciji v Novem mestu vprašali, kakšno je stanje na našem območju. Pavle Ajdič, v.d. načelnika te službe, je odgovoril:

„Trgovska podjetja se v maloprodaji držijo določenih cen in marž za živila, sadje in zelenjavo, kot to zahtevajo občinski, republiški in zvezni predpisi. Še precej drugih proizvodov pa je v prodaji po višjih cenah, kakor bi smele biti. Gre v glavnem za konfekcijo, tekstil in nekaj železninskih proizvodov, ki jih potrošniki plačajo predrago. Trgovina bi morala dosledno upoštevati predpise, ki govore, da mora biti marža enaka, kot je bila na dan 26. 11. 1971, vendar jo obračunavajo drugače. Seveda ne v svojo škodo.

Postopek za ugotavljanje tovrstnih kršitev pa je zelo dolg in sila zapleten, tako da je tudi inšpekciji težko ugotoviti, za koliko je cena posameznim izdelkom previsoka.

Največ kršenja cen je še vedno na novomeški tržnici, kjer pogodbeni prodajalci zaračunajo blago, kakor se jim zdi. Inšpekcija jih zato stalno kontrolira in predlaga v kaznovanje, toda pri nekaterih tudi to ne zaleže. Posebno ob sobotah in nedeljah je takih kršitev cen največ."

R. B.

Lahko bi si mislila...

Pešec je bil mrtev, voznica pa pred sodiščem

Zaradi prometne nesreče, ki se je zgodila 30. oktobra 1974 na magistralni cesti pri Gmajni, je pred kratkim sedla na zatožno klop novomeškega okrožnega sodišča 47-letna Anica Pezderšek iz Novega mesta, začasno zaposlena v Nemčiji.

Vozila je s fiatom 124 proti Zagrebu in med potjo ob levi strani ceste opazila pešca. Ni pričakovala, da bo prečkal, zato ni zmanjšala hitrosti, pešec pa je kljub temu skočil na cesto. Bil je priletni Jože Gruzina, naglušen možak. Pezderškova nesreče ni mogla več preprečiti in ga je zbila s cestišča. Gruzina je dobil tako hude poškodbe, da je bil na mestu mrtev.

Sodišče je s pomočjo izvedenca ugotovilo, da bi Pezderškova glede na hitrost vožnje lahko preprečila nesrečo, če bi pravočasno ukrepala. Morala bi pričakovati, da bo možak stopil na cesto, pa tega ni naredila. Spoznali so jo za krivo, vendar po sokrivdi umrlega pešca, in ji prisodili 10 mesecev zapora, pogojno za dobo treh let.

Pezderškovi so šteli za olajševalno okoliščino njeno prizadetost takoj po nesreči in tudi na razpravi. Sodba, ki jo je izrekel senat pod predsedstvom Janeza Kramariča, še ni postala pravnomočna.

V SMRT BREZ ZAVOR

20. aprila zvečer se je v prometni nesreči pri vasi Blato smrtno ponesrečil 18-letni Jože Vavtar iz Velike Ševnice. Zgodilo se je, ko je Stane Pekolj iz Račjega sela vodil konjsko vprego proti domu, svetil pa je le z žepno baterijo, ker voz ni bil osvetljen. Pred vasjo se je po klancu navzdol pripeljal na motorju brez zadnje zavore Jože Vavtar in z vso silo treščil z glavo v oje voza. Od tam ga je odbilo na travnik, kjer pa je takoj umrl. Motor je zadel tudi konja in mu zlomil nogo. Fant ni imel izpita za vožnjo na motorju in je svoje lahkomiselnost drago plačal. Gmotno škodo cenijo na 8.000 dinarjev.

KRONIKA NESREČ

NOVO MESTO: OTROK NA CESTI – 19. aprila popoldne je Silvin Grein iz Mačkovca pripeljal z avtom po Ulici Majde Šilc in zavijal na Maistrovo cesto, takrat pa je nenadoma stopil na cesto 8-letni Bojan Tomašev iz Ragovske ulice. Čeravno je voznik močno zavrl, je fantka podrl. Pri tem je bil Bojan poškodovan, zato so ga odpeljali v bolnišnico.

OTOČEC: IZZA AVTOMOBILA STA PRITEKLA – 21. aprila okrog 13. ure je Franc Jordan z Ostroga vozil osebni avto skozi Otočec. Pri trgovini je stal avtobus. Ko je Jordan zapeljal mimo, sta izza avtobusa pritekla 10-letni Silvo Murgelj iz Sred. Grčevja in 11-letni Franc Eršte iz Dol. Grčevja. Otroka je avtomobilist zbil po tleh, vendar sta bila le laže ranjena.

IVANJA VAS: AVTO NA STREHI – 20. aprila dopoldne je Adolf Primc iz Sred. Globodola vozil z avtom od Jordan kala proti Mirni peči. Pred Ivanjo vasjo ga je v ovinku zaneslo. Trčil je v vsek, nato se je prevrnil na streho. Gmotne škode je za 7.000 dinarjev.

JEZERO: ZARADI NESREČE ZAPRTA CESTA – 20. aprila je bila spet ena večjih nesreč, ki je povzročila za 125.000 dinarjev škode. Nemec je vozil proti Ljubljani in prehiteval avtobus ter osebni avto, naproti pa je pripeljal tovornjak iz Buj. Tovornjak in Nemec sta trčila, nakar je Nemčev avto odbilo še v osebni avtomobil, ki ga je vozil Zagrebčan Pavao Stipančić, tovornjak pa je zaneslo, da je oplazil avtobus. Pri nesreči se je hudo poškodoval Nemec, laže ranjena pa sta bila tudi zagrebški voznik in sopotnik v Nemčevem avtu. Zaradi nesreče je bila cesta več kot pol ure zaprta.

ŽVIRČE: OBA PO SREDI – 21. aprila zvečer sta pripeljala nasproti po sredini ceste avtomobilist Silvester Blatnik s Prevol in Rudi Nahtigal iz okolice Zagradca na kolesu z motorjem. V levem nepreglednem ovinku sta trčila, Nahtigal pa je bil laže ranjen.

NOVO MESTO: S STRANSKE JE PRIPELJAL – Ivan Gorenc iz Birčne vasi je 22. aprila zjutraj vozil z avtom proti Grmu, s stranske Kotarjeve ulice pa je pripeljal z osebnim avtom Martin Trščinar iz Jurne vasi. Vozili sta trčili, lastnika pa imata za 2.000 din škode.

KARTELJEVO: PREVRAČAL SE JE PO TRAVNIKU – Beograjčan Mile Džurčić je 22. aprila dopoldne vozil tovornjak proti Ljubljani, pri Karteljevem pa ga je zaneslo v levo. Prevračal se je po strmini navzdol in se ustavil šele na travniku. Voznik se je poškodoval in so ga odpeljali v bolnišnico po prvo pomoč, gmotne škode pa je za 30.000 dinarjev.

SOTESKA: PRIKOLICA V AVTO – Alojz Jarc iz Dol. Toplic je 22. aprila popoldne vozil osebni avto od Soteske proti Straži, na vrhu klanca pa je naproti pripeljal tovornjak s prikolico Ibrahim Adič iz Gor. Straže. Med srečanjem je tovornjakar zavrl, prikolico pa je zaneslo v Jarčev avtomobil. Škode je za 8.000 dinarjev.

POLJANE: OSKODOVANEC GA JE UJEL – 24. aprila dopoldne je Jože Hodnik z Gore pri Krškem vozil tovornjak s prikolico proti Ljubljani, po klancu navzgor pa je za njim pripeljal bolgarski tovornjak in ga začel prehitevati na strnjeni črti. Ker je nasproti pripeljal osebni avto, je Bolgar zavil v desno, umaknil se je tudi Hodnik, toda bankina se je pod težo tovornjaka vdrla. Kamion s prikolico se je prevrnil po nasipu, Bolgar pa je odpeljal. Hodnik se je z drugim avtom hitro odpeljal za pobeglim in ga pri Jezeru ustavil. Gmotno škodo cenijo na 25.000 dinarjev.

„Kdor opravlja, čas in ugled zapravlja"

Ragovski log je zdravo okolje za sprostitev mladine in priljubljeno sprehajališče tistih Novomeščanov, ki še cenijo prednosti hoje. Pa tudi zaljubljenci vseh vrst radi zahajajo v ta naravni park, ker so v njem ne samo klopi za oddih in za zaupen razgovor, ampak tudi skrivni kotički. Zato včasih vidijo oči dogajanja, za katera velja del narodne pesmi „Lunca je videla, mamca pa ne . . ."

Tako se je neki večer sprehajal v tem logu občan, da bi si po napornem delu v zakajeni pisarni prečistil pljuča. Pri tem je opazil „na prepovedanih poteh" poročenega znanca z neznanko. Četudi sam ni bil ogorčen zaradi kršitve zakonske zvestobe, se mu je vendar zdelo primerno, da je drugo jutro v pisarni popestreno pripovedoval sodelavcem o sinočnem srečanju. Ni namen sestavka, da bi ta primer vrednotili z moralnega vidika, pač pa, da skušamo s pravnega vidika oceniti, ali je občan ravnal prav ali pa je morda s tem pripovedovanjem kršil kakšno kazensko pravno pravilo. Odgovor nam daje kazenski zakonik.

Kdor trdi ali raznaša karkoli iz osebnega ali družinskega življenja kakšne osebe, kar lahko škoduje njenemu dobremu imenu, stori kaznivo dejanje opravljanja v smislu čl. 171 kazenskega zakonika. Opravljanje ali t.i. indiskrecijski delikt je posebna kategorija kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime. Obsega trditev ali raznašanje resničnih ali neresničnih okoliščin iz osebnega ali družinskega življenja druge osebe in te lahko škodujejo njenemu dobremu imenu; tedaj vrednosti insugledu, ki ju ima ta oseba v družbi. Opravljanje se lahko nanaša na najrazličnejše okoliščine iz življenja druge osebe: na bolezni, na spolno življenje, na ljubezenske razmere, na slabe navade, na razmere v družini, torej na vse, kar karakterizira kako osebo kot zasebnika, in na vse, kar je zvezano z intimnim družinskim življenjem kake osebe. Zato je bil tudi omenjeni občan obsojen. Obsojen pa je bil za tako kaznivo dejanje tudi mož, ki je v gostilni in na delovnem mestu pripovedoval o sodelavcu, da ga je prevaril z njegovo ženo. Prav tako je bila obsojena tudi žena, ki je večkrat na cesti, v bloku in v trgovini ter na delovnem mestu pripovedovala o sosedi, da jo je zalotila, ko je spolno občevala z njenim možem. Take obsodbe prizadeti največkrat težko doumejo. Toda vedeti je treba, da kazenski zakonik ščiti čast in ugled vsakega občana ter da nima družba nobenega interesa, da bi se taki dogodki javno raznašali, in to z edino željo, da se „grešniki" izpostavijo posmehu in škodoželjnosti okolice. Zato tudi nima nihče pravice, da pred nepoklicanimi osebami trdi ali raznaša, da je neka poročena oseba storila prešuštvo. Če je do tega prišlo, je samo od zvestega zakonca odvisno, ali bo prešuštvo odpustil ali pa bo vložil tožbo za razvezo zakonske zveze.

Pri teh kaznivih dejanjih praviloma ni dopusten dokaz resničnosti, saj bi sicer pravna zaščita osebne in družinske časti izgubila svoj smisel. S tem bi se tudi omogočalo, da se pred sodiščem razgalja intimno življenje. Samo izjemoma je dokaz resničnosti dopusten. Kdor namreč trdi ali raznaša kaj iz osebnih ali družinskih razmer pri izvrševanju uradne dolžnosti, družbene dejavnosti ali pri obrambi kakšne pravice, se ne kaznuje, če dokaže resničnost svoje trditve, ali če je imel utemeljen razlog verjeti v resničnost tistega, kar je raznašal. Ta ugodnost gre najbrž tudi prevaranemu zakoncu, če je hotel s trditvijo samo preprečiti nadaljnjo nezvestobo svojega zakonca, ne pa z namenom, da se rušilec njegovega miru javno izpostavlja posmehu okolice.

Ljudje, ki radi opravljajo, so storili že veliko razprtij in gorja. Zato naj bi se večkrat spomnili na slovenski pregovor: „Kdor opravlja – čas in ugled zapravlja."

ŠTEFAN SIMONČIČ

„Ni res, da bo omejitev hitrosti na magistralnih in drugih cestah v Sloveniji odpravljena," sta pred dnevi izjavila novinarjem Janez Vinkler, republiški podsekretar RSNZ, in Janez Kapun, načelnik oddelka za varnost prometa. Zaradi porasta domačega in turističnega pro-

Omejitev ostane

meta in prevelike hitrosti, ki je najpogostejši vzrok nesrečam na slovenskem območju, zaenkrat ni misliti, da bi bila omejitev hitrosti odpravljena. Razen tega bo tudi letos od 15. junija do 15. septembra v veljavi odlok, po katerem je v času turistične sezone prevoz s tovornjaki ob petkih in nedeljah omejen. Omejitev pa ne bo veljala za tovornjake do 2,5 tone nosilnosti, ki lahko vozijo v kolonah z 80 km na uro.

Kmalu cesta odrešitve

Milan Šenica: „Proti Drganjim selom še ta mesec!"

Ko so pred leti vlečna vozila GG napravila iz ceste Vavta vas – Drganja sela eno samo zmes z dračjem pomešanega blata, da so v njem obtičali fički in druga prevozna sredstva krajanov Drganjih sel, Ljubna in drugih vasi v okolici Ljubenskega hriba, se je vnela prava besedna vojska med prizadetimi in odgovornimi. Cesto so sicer kmalu popravili in utrdili, negodovanje pa je še vedno ostalo. Zdaj so glasovi razširjali: Cesta je preozka, da se vozila ne morejo varno srečati! Možje v straški krajevni skupnosti so staknili glave in sklenili, da mora tudi ta problem z dnevnega reda.

Milan Šenica

„To cesto bomo začeli razširjati in utrjevati v drugi polovici maja," zatrjuje Milan Šenica, predsednik skupščine straške krajevne skupnosti. „Pri tem so nam šla podjetja zelo na roko: od domačih Novolesa, Gorjancev, založke opekarne, GG do novomeške zadruge, tovarne zdravil Krka, Dolenjke, podružnice Ljubljanske banke in občinske skupščine. Posebej naj omenim, da smo v dogovoru z vojsko, ki bo prispevala znaten delež šem pa je treba šteti še prispevek v denarju in prostovoljnem delu vaščanov Drganjih sel." Ta naložba bo veljala okoli 2 milijona dinarjev, dodati pa je treba, da so Novoles, GG in KS Straža že pred dvema letoma vložili v to cesto 130.000 dinarjev.

„Kaj pa podaljšek proti Uršnim selom?"

„V načrtu je, seveda, le teren na tej trasi je tak, da bi to zahtevalo velike vsote. So pa mnogi zainteresirani, da se obnovi tudi ta cesta, najbolj Novoles, katerega delavci se vozijo tudi iz teh predelov."

Že pred novim letom so obnovili električno omrežje v Dolenji Straži in Podgori, skupaj s krajevno skupnostjo v Prečni pa so elektrificirali Novo goro. Od 14 vasi, kolikor jih je v straški krajevni skupnosti, nimajo pitne vode le še Dol. Mraševo, Drganja sela, Zalog, Loke in zaselek Volavče. Slednje tri vasi bodo lahko odprle vodovodne pipe, ko bo pitna voda pritekla v Češči vasi. Sicer pa straški vodovod slabi, ker se je nanj „obesilo" še nekaj vasi iz topliške krajevne skupnosti. „To vprašanje bomo morali s Topličani še razčistiti," napoveduje Šenica.

Najhujši problemi žulijo vaščane Straže in Vavte vasi: Stražane predvsem divja kanalizacija in nekakšen strah pred nadaljnjo zazidavo, ki naj bi se razrasla že letos, nimajo pa ustreznih načrtov za komunalno ureditev. Vavtovaščane pa daje, ker ne vedo, kam bi postavili novo šolo. Sklep o tem, da pride v Vavti vasi v poštev le nova šola in ne prizidava sedanji, je menda tudi že podprla občinska izobraževalna skupnost. Zemljišča za to poslopje pa očitno ne bodo mogli prej izbrati, dokler Vavta vas ne bo dobila ustreznih načrtov.

Pečat na razmere in možnosti v straški krajevni skupnosti bi dal Milan Šenica lahko z ugotovitvijo: „Ni možno delati, kakor pričakujejo občani, če ni zagotovljenih sredstev. Lani je 20 podpisanih sporazumov (od 60 poslanih) dalo le borih 8.000 dinarjev namesto več kot 100.000. Edini zanesljiv vir je prispevek na uporabo mestnega zemljišča, pa še tega plačujeta le Straža in Vavta vas."

I. ZORAN

Bo „zeleni planet" v Šmihelu?

Edinstveni akciji šmihelske mladine, ki se ne samo z besedami, ampak tudi dejanji zavzema za varstvo okolja, preti nevarnost, da bo padla v Težko vodo

Novica je na videz kratka in nepomembna: 9. in 10. aprila so učenci višjih razredov osnovne šole „Milka Šobar–Nataša" očistili bregove in pobočje nad potokom Težka voda v Šmihelu. Desetine, ki so se spoprijele z odpadki in najbolj mogočo ali nemogočo preostalo šaro, so vodili učenci 8. razreda. To bi bilo nekako vse.

Vendar ni res. Mlade roke, ki so očistile smetišča ob Težki vodi ali nad njo, so eden prvih primerov uresničevanja akcije za varstvo človekovega okolja. Načeloma smo seveda vsi za zdravo okolje, z ogorčenjem govorimo o vsakem čiku, ki ga vidimo ležati na cesti, nikogar, razen smetarjev, ki delajo to po službeni dolžnosti, pa ni, ki bi ga tudi pobral. Komisija za varstvo naravnega okolja pri krajevni skupnosti Šmihel – vodita jo Karel Kapš in Filip Rihar – je prešla od besed in lepih želja k dejanjem. Rihar je obenem mentor mladih članov Rdečega križa na šmihelski osnovni šoli, ki so varstvo okolja sprejeli za eno svojih temeljnih nalog. In tako se je začelo.

Zaostajati niso hoteli tudi dijaki srednje kmetijske šole na Grmu, ki večinoma stanujejo v šmihelskem dijaškem domu. Očistili so pot od vrtnarije pri grmskem gradu do Lešnjaka ter breg nad potokom. Kmetijci so obenem prevzeli skrb za čistočo od dijaškega doma do pokopališča; dežurajo ob torkih in četrtkih; ob ponedeljkih, sredah in petkih pa skrbijo za park pred šmihelskim pokopališčem mladi člani Rdečega križa šmihelske osnovne šole.

NAJVEČJA „RIBA", ki so jo med očiščevanjem bregov Težke vode „ujeli" učenci osnovne šole „Milka Šobar–Nataša", je bil tale odsluženi štedilnik. (Foto: R. Burgar)

šolarjem in dijakom so priskočili na pomoč tudi lovci ter drugi ljudje, ki se zavedajo, kaj naj bi bilo človekovo okolje.

Do tu je zgodba navdušujoča. Manj razveseljiv pa je podatek, da nekateri lastniki parcel niso dovolili zbiranja smeti na „njihovi" zemlji. Boleče je, da šolarji in dijaki niso imeli smeti kam odlagati, ker ni smetnjakov in kontejnerjev, lastniki nekaterih zemljišč pa so navdušeni mladini celo govorili, da prvič slišijo za občinski odlok o javnem redu in čistoči. Dokaj hladen tuš.

Šmihelska mladina in nekateri posamezni navdušenci imajo vso voljo, da njihovo naselje resnično postane „zeleni planet", vedo tudi, da je OZN letošnje leto imenovala za leto urejevanja naravnega okolja. Poleg drugega načrtujejo tudi osnažitev struge Težke vode, v kateri lahko najdete prav vse: od damskih vložkov do fičkove karoserije.

Vprašanje pa je, če ne bo navdušenje zaradi nerazumevanja širše družbene skupnosti splahnelo, padlo v vodo. Če se bo to zgodilo, bo Težka voda plavila s seboj še en odpadek, ki mu ne bi smelo biti usojeno to postati – mlado razočaranje. V bistvu gre samo za nekaj ubogih smetnjakov in kontejnerjev in veliko, veliko dobre volje odraslih. Slednje pa je, tako kaže, najtežje.

MARJAN BAUER

NOVOMEŠČANOM PRIZNANJA LJUDSKE TEHNIKE

Zveza organizacij za tehnično kulturo Jugoslavije je podelila plakete Borisa Kidriča štirim članom ZOTK Novo mesto. Srečko Kodre in Jože Starič sta prejela srebrno plaketo, Nikola Padevski in Dušan Zupanc pa bronasto.

ZA ŠOLE ŠE VEČ KOT 644.000 DINARJEV

Januarja letos so nakazale novomeške krajevne skupnosti v sklad za graditev šol v občini Novo mesto nekaj več kot 528.000 dinarjev. Krajevna skupnost Birčna vas je nakazala 4.821 din, Brusnice 8.892, Bučna vas 7.186, Dolenjske Toplice 35.038, Gabrje 2.330, Novo mesto 340.228, Orehovica 2.608, Otočec 14.112, Prečna 2.381, Stopiče 8.404, Straža 41.353, Šentjernej 34.298, Uršna sela 2.481 in Žužemberk 24.001 dinarjev. Prispevki delovnih in drugih organizacij so znesli 116.078 dinarjev.

Februarja so za šole prispevale krajevne skupnosti 599.187 din, delovne in druge organizacije 134.578, prispevki občanov in tako imenovanih civilno-pravnih oseb pa so navrgli 180.000 din.

Tito odlikoval delavce „Novolesa"

Predsednik skupščine občine Novo mesto Jakob Berič je v imenu predsednika republike Josipa Broza Tita podelil odlikovanja 43 delavcem lesnega kombinata Novoles iz Straže. Kolektiv praznuje letos 30-letnico ustanovitve.

Red republike z bronastim vencem je prejel Tone Virant, red zaslug za narod s srebrno zvezdo Erna Kavšček in Franc Lavrič, red dela s srebrnim vencem so prejeli: Ivan Aš, Miloš Jevščak, Ivan Kulovec, Ivan Miklič, Jožica Mršič, Marjan Okroglič, Mirko Pečar, Franc Redek, Janez Rus, Karol Somrak, Stane Škarja, Anton Špelko, Pavla Špelko, Jože Štamcar, Stane Štaudohar, Stane Šuln, Edvard Tavčar, Janez Tavčar in Alojz Vidmar, Jože Boh, Jože Bradač, Franc Bukovec, Fani Čečelič, Justa Darovec, Anton Erpe, Marica Fifolt, Ivan Jakše, Ivana Jakše, Anton Koncilja, Jože Koporec, Jože Korče, Anton Kralj, Drago Oberstar, Vera Piletič, Albin Poličnik, Jože Rebšelj, Štefanija Saje in Milena Zoretič pa so prejeli medalje za delo. Medaljo zaslug za narod sta prejela Kristina Eržen in Štefan Jaklič.

V žarišču

„Novomeška" malomeščanstva

Pred dnevi je bila na zagrebški televiziji oddaja o malomeščanstvu. Kaj to je, kaj to ni itd. Med drugim so zagrebški kolegi o tem, kaj je malomeščanstvo, spraševali tudi mlado manekenko, še zasoplo od nastopa. S prikupnim nasmehom (morebiti je bil tudi malo neumen) je odgovorila: „To je nekaj, kar ni dobro."

Je družbeni pojav, ki so mu nadeli ime malomeščanstvo, opazen tudi v Novem mestu? Če upoštevamo vse „gospe" in „gospode", ki smo jih vsak dan deležni ali pa jih podarjamo drugim, poted da. Kljub temu ne morem trditi, da je naslavljanje z gospo ali gospodom vedno malomeščanstvo, 90-letni babici je namreč dokaj težko reči tovarišica. Na živce pa mi brenka, ko me – sem povojni rod – ogovarja z gospodom že prav vsak mesarski vajenec. Morda misli, da bom zaradi tega z večjim veseljem plačal tisto kilo s kitami pretkanega mesa!

Vendar je to samo ena, morebiti najbolj nedolžna oblika v nizu novomeških malomeščanščin. Sprašujem se namreč, če ni malomeščanstvo tudi papagajsko ponavljanje političnih besed, ki jih je nekdo dobronamerno povedal z vrha, nižji opričniki pa jih brez misli posredujejo naprej. Zvočniki sami po sebi še nikoli niso bili ustvarjalni.

Ena od novomeških oblik malomeščanstva je najbrž tudi dejstvo, da se prebivalci nekaterih naselij čutijo več vredne od državljanov (če hočete, občanov), ki nimajo sreče stanovati v „elitnih" četrtih.

Malomeščanstvo je tudi, če se kdo, kljub temu da je družbeno-politični delavec, misli, da je nekako prav, da Rom, ki dela, njegovi otroci pa hodijo v šolo, ne sme dobiti solidarnostnega stanovanja. Na srečo niso vsi taki, zato bo Rom stanovanje tudi dobil.

Ni pa malomeščanstvo, če si maturantka želi za prvi resnično svobodni ples lepo obleko, če si njen sošolec za isto priložnost privošči metuljčka. Malomeščanstvo je ob tem primeru samo miselnost, kako nekateri mislijo, da je to malomeščanstvo. Sicer pa Novomeščani niso sami krivi za prav vse malomeščanstvo, ki jih (nas) preveva. Hujšega malomeščanstva, kot smo ga vsak dan v obliki EPP (pa tudi sicer) deležni s televizijskih zaslonov, si najbrž ni moč zamisliti.

Torej nismo sami vsega krivi. Tudi to je malomeščanstvo.

MARJAN BAUER

Obletnice ne režejo pogače

Ob 30-letnici ustanovitve Ljudske tehnike in 120-letnici rojstva Nikole Tesle se novomeški klubi in društva LT zaman ozirajo po dinarjih za osnovno delo

Občinski svet Zveze organizacij za tehnično kulturo Novo mesto (nekdaj smo rekli in še rečemo Ljudska tehnika) je dobil letos za vso svojo dejavnost 100.000 dinarjev. Kako malo je to, pove podatek, da potrebuje samo Aeroklub za redno delo okoli 440.000 dinarjev, Radioklub 70.000, Klub za podvodne aktivnosti pa 220.000 din.

Če računamo, da bosta Aeroklub in Klub za podvodne aktivnosti dobila okoli 30 odstotkov potrebnih sredstev od TTKS, prav toliko pa bosta krila s svojimi storitvami, je še vedno odprto vprašanje, od kod dobiti preostalih 40 odstotkov denarja za redno delo. Dodati je treba, da so načrti dela omenjenih in drugih novomeških klubov Ljudske tehnike zelo realni (rekli bi minimalni) ter zasnovani na osnovni dejavnosti.

Jasno je, da vsak posameznik, ki dela v Ljudski tehniki, goji posebno ljubezen do te ali one dejavnosti; razumeti pa je tudi treba, da delo v Ljudski tehniki ni samo sebi namen, člani svojega znanja in izkušenj ne skrivajo ljubosumno zase, ampak jih vsestransko prenašajo na mladino. To so tudi dolžni po vseh načelih in zasnovah ustave, koncepta SLO in ne nazadnje tudi človeških norm. Ni tudi skrivnost, da se samo dobro tehnično vzgojen človek lahko uspešno bojuje zoper sovražnika in njegovo tehniko.

Zato je toliko manj razumljivo dokaj mačehovsko ravnanje z novomeškimi klubi Ljudske tehnike, in to ob dejstvu, da so nekateri med njimi dosegli lepe uspehe tudi na republiški ali zvezni ravni (Aeroklub, Radioklub, Društvo LT Žužemberk, Klub za podvodne aktivnosti).

Letos mineva 30 let, odkar smo ustanovili Ljudsko tehniko. Jubilej je združen s praznovanjem 120-letnice rojstva Nikole Tesle. Vse lepo in prav, vendar se od slovesnosti ne da živeti in delati. Tega bi se morali zavedati tudi tisti, ki režejo denarno pogačo (bolje rečeno komis) novomeškim klubom Ljudske tehnike.

Veliki Nikola Tesla je moral zaradi nerazumevanja rojakov s trebuhom za kruhom v Ameriko. Vse premalo se zavedamo, da je tudi med današnjimi osnovnošolčki morebiti kakšen bodoči Tesla. Navadno, če kdo omeni Ljudsko tehniko, zamahnemo z roko, češ to so tisti čuki, ki vedno nekaj „šraufajo". Nekdo je to imenoval tudi „sveta kratkovidnost".

M. BAUER

„Funkcionarji" naj delajo

Minuli teden so se sestali člani ZK pri predsedstvu občinske konference ZSMS in razpravljali o delavnosti osnovnih organizacij po podjetjih, ob koncu pa so ocenili delo posameznih članov predsedstva. Mladi komunisti so ugotovili, da je veliko članov preobremenjenih z najrazličnejšimi funkcijami. Zavoljo tega so sklenili, naj „funkcionarji" poslej sprejemajo manj dela in ga opravijo dobro. Člani, ki imajo premalo časa, naj svoje mesto prepustijo mlajšim močem.

Ko so ocenjevali delo mladih po nekaterih osnovnih organizacijah so ugotovili, da so se mladi „prebudili" v marsikateri tovarni, še vedno pa so popolnoma nedelavni v novomeškem Novoteksu, IMV in bolnicah. Skorajda nerazumljivo je, da po podjetjih, kjer je zaposlenih zelo veliko mladih ljudi, osnovne organizacije nimajo nobene besede. Zato so mladi komunisti sklenili, da bodo poskušali mladino v omenjenih organizacijah čimprej aktivirati.

STRAŽA: GLASILO OO ZSMS

Pred kratkim je komisija za obveščanje pri osnovni organizaciji ZSMS Straža izdala glasilo, v katerem mladi novinarji predstavljajo delo svoje OO in težave, s katerimi se srečujejo mladinski aktivi iz Dolenje Straže, Rumanje vasi in Vavte vasi. V prvi številki mladinskega ciklostiranega glasila mladi predstavljajo tudi delo aktiva mladih zadružnikov iz Straže in praproškega dramskega krožka. Mladinci, ki so pripravili prvo številko, obljubljajo, da bodo naslednje še boljše.

Vsak četrtek – DOLENJSKI LIST

ČEPRAV KMEČKI OČANCI z nekakšno nostalgijo trdijo, da pozna današnji svet samo še sejme „jeklenih žrebcev", naš posnetek, ki smo ga naredili pred dnevi v Škocjanu, potrjuje, da so še vedno tudi stari, dobri sejmi, kjer je treba pogledati pravemu konju v zobe in ne motorju v ventile. Škocjanski sejem, ki je eden od šestih na leto v tem kraju, so obiskali celo kupci s Hrvaškega. (Foto: M. Markelj)

Podelili novomeška priznanja OF

V ponedeljek, 26. aprila, je Franc Škof, predsednik komisije za podelitev priznanj OF pri občinski konferenci SZDL Novo mesto, v osnovni šoli „Baza 20" v Dolenjskih Toplicah podelil letošnja priznanja OF.

Priznanja so dobili: Vinko Bambič iz Novega mesta, Karolina Cigoj iz Novega mesta, Marjeta Foršček iz Praproč, Fanika Horvat iz Dolenjskih Toplic, Albin Gutman iz Novega mesta, Štefan Iskra iz Dolenjega Ajdovca, Alojz Jaklič iz Gabrja, Miloš Jančič iz Novega mesta, Jože Jarkovič iz Čadraž, Franc Kirar iz Mačkovca, Franc Lavrič iz Žužemberka, Pavle Moravec iz Birčne vasi, Terezija Okleščen iz Gorenje Straže, Ivan Pavlin z Brezovice, Ivan Pezelj iz Novega mesta, Rudi Pintar iz Novega mesta, Franc Plantan z Velikega Podljubna, Rudi Simonič iz Novega mesta, Franc Slapničar iz Dolenje Straže, Vida Šporar iz Novega mesta, Franc Škufca iz Malega Lipja, Frančiška Tisov s Pristave, Marija Vučko iz Novega mesta, Marija Zamljen iz Novega mesta in Franc Zagorc iz Novega mesta.

Novomeška kronika

GOTOVO NA SLOVENSKEM ni kinematografa, kjer ni moč ob uri, ko odpro blagajno, kupiti vstopnice tako za prvo kot za zadnjo predstavo. Le pri novomeškem kinu „Krka" to nikakor ni mogoče! Preprosto zategadelj, ker premore zgolj eno samcato štampiljko za datum in uro! Prodajalec vstopnic bi se kajpak preveč zamudil, če bi moral na željo obiskovalcev nastavljati štampiljko zdaj za 17., zdaj za 19. uro, zato je vstopnice za večerno predstavo moč dobiti šele pol ure po začetku prve. Greh to sicer ni, toda izdatek za še eno štampiljko kinematografa pač ne bi spravil na boben . . .

KILOGRAM MOTOVILCA je bil na novomeški tržnici 50 din, endivije 25 do 30, paprike 35 do 38, kumar 20, krompirja 8, cvetače pa 18 do 20 dinarjev. Kila pomaranč je stala 12 din, hrušk 17, jabolk pa 10 do 16 din.

KRI JE DAROVALO 114 ljudi. Med krvodajalci je bilo 59 dijakov novomeške gimnazije, 12 delavcev Novolesa, prav toliko jih je bilo iz Novoteksa, kri je dalo še 10 delavcev Industrije motornih vozil, 9 delavcev Krke, ostalih pa je bilo 12.

RODILE SO: Marjana Žibert iz Ulice Majde Šilc – Janjo, Slobodanka Djordjević iz Foersterjeve 1 – Slobodana, Milica Konda iz Lamutove 24 – deklico, Janja Gajič iz Lobetove 7 – Mojco in Violeta Kumer z Mestnih njiv 11 – Aleša.

Ena gospa je rekla, da bi morali ob sobotah popoldne in ob nedeljah namestiti tablo pred vhodom na tržnico: Pozor, goljufi! Ugotovila je, da takrat na stojnicah prodajajo blago po višjih cenah, kakor med tednom. Nekdo ji je povedal na uho, da si prodajalci med vikendom privoščijo svobodno oblikovanje cen. Ve pa se, da zaslužijo počitek tudi kontrolorji.

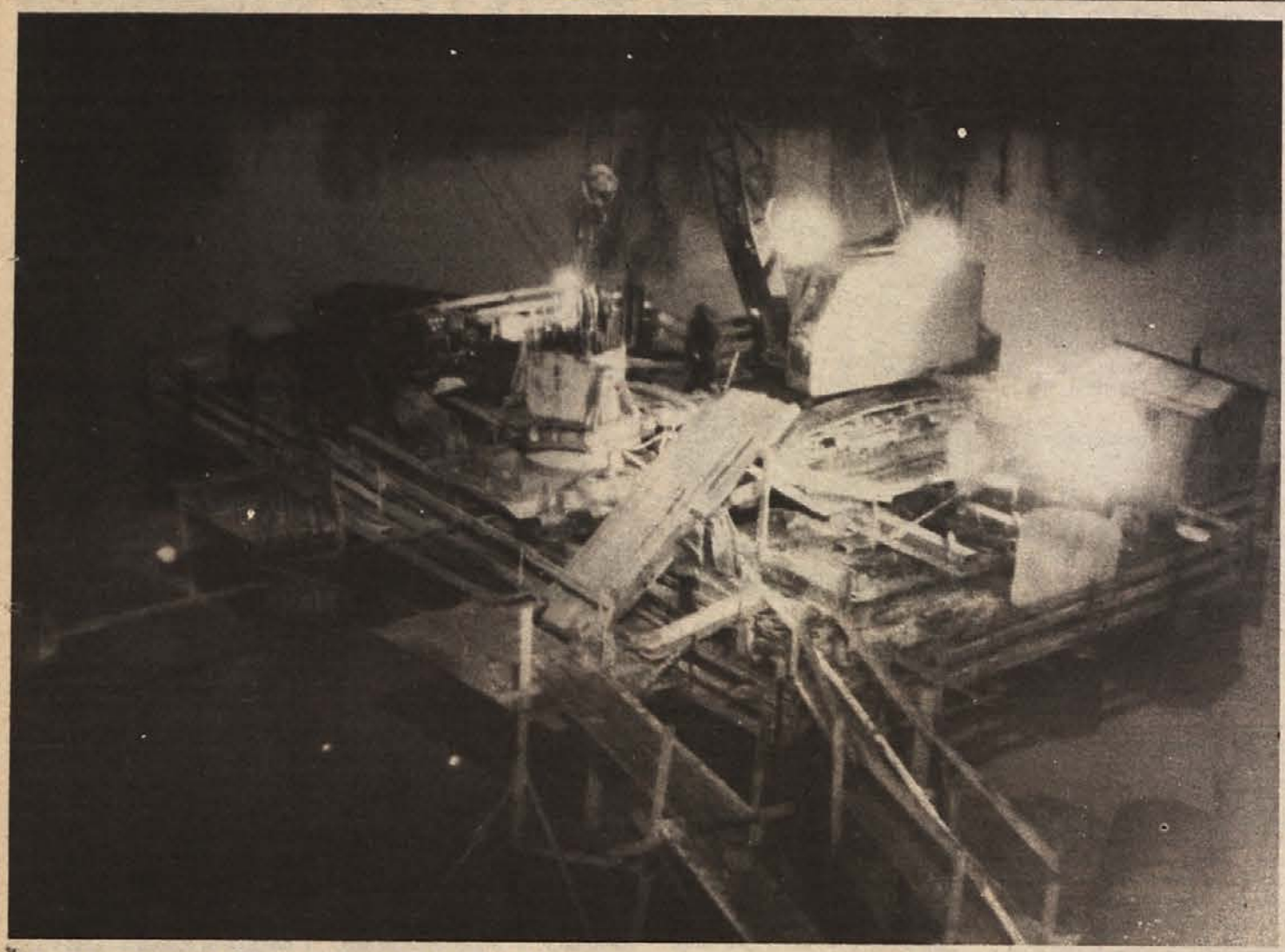

DELO NA GRADBIŠČU VELIKOKRAT TUDI PONOČI NE ZAMRE. POSNETEK JE Z GRADBIŠČA NOVEGA MOSTU ČEZ KRKO V NOVEM MESTU. (Foto: M. Vesel)

PIONIR

SGP PIONIR NOVO MESTO

INVESTITORJEM, POSLOVNIM PRIJATELJEM, SODELAVCEM IN VSEM OBČANOM ČESTITAMO ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA !

trimo

trebanjska industrija montažnih objektov trebnje

Projektiramo, razvijamo in izvajamo montažno gradnjo objektov za potrebe industrije, kmetijstva, trgovine, za splošne družbene potrebe in druge gospodarske panoge.
Proizvajamo in montiramo serijske gradbene elemente:
– jekleno konstrukcijo
– sendvič strešne elemente MONOPANEL
– sendvič fasadne elemente SOMATHERM

Po naročilu izdelujemo še:
– izventipske konstrukcije
– mostne žerjave
– cisterne prostornine od 300 – 200.000 l

OB PRAZNIKU ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM!

Novomontaža
Novo mesto
ADAMIČEVA 2

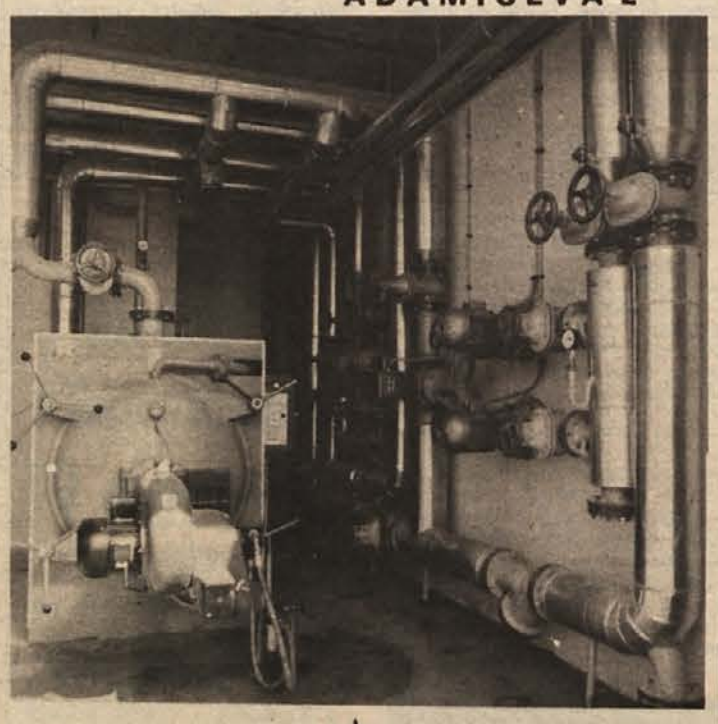

PRIPOROČAMO NAŠE STORITVE IN HKRATI ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA !

ISKRA

SERVISNA DELAVNICA ISKRA

PREKOPA pri KOSTANJEVICI, telefon: 85-538,

sporoča, da sedaj posluje v novih prostorih in hkrati priporoča svoje storitve.

ZA PRAZNIK DELA ISKRENO ČESTITAMO.

Industrija obutve Novo mesto

ČESTITAMO ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA !

TGP metlika

TRANSPORTNO GRADBENO PODJETJE METLIKA

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA !

Ali že veš...

(iz arhiva finančnega odbora OO OF Ribnica)

. . . da so bili zajeti v podatkih finančnega odbora OO OF tudi vsi upokojenci s tega območja?

. . . da je Finančni odbor OO OF Ribnica zelo težko sestavil nove plačilne liste za september, posebno zaradi obrazca 4, na katerem so bile osebe, za katere so Italijani računali, da jih bodo pridobili za sodelovanje in so jih zato bolje plačevali?

. . . da že samo razmerje izplačil po okrožnici 3 : 4 kaže na tako plačevalno politiko? Razmerje v osebah je bilo 158 : 36, a razmerje v izplačilu 25.560,60 : 17.930,48 lir. To pomeni, da je bilo razmerje povprečnega izplačila na osebo 161,80 : 479,90 lir v korist skupine 4.

. . . da so bili v skupini 4 dobro plačani bivši oficirji in podoficirji ter orožniki?

. . . da so imeli ljudje iz terenskih odborov OF in Finančnega odbora OO OF velike težave, ko so kraje ponovno zasedli Nemci in belogardisti, ker so oni in črna roka dobili veliko podatkov prav iz raznih spisov?

. . . da je bil Občinski odbor Zveze borcev Ribnica pismeno obveščen o najdbi arhiva OO OF, vendar do sedaj še ni odgovora in se arhiv še vedno nahaja pri najditelju?

BRUCOVANJE

Klub študentov Kočevje–Ribnica je pred kratkim organiziral v ribniškem hotelu „Jelka" tradicionalno brucovanje z bogatim programom in zabavo. Ob tej priložnosti je delal tudi disko klub, ki so ga ta večer uredili študentje.

OČISTITI BISTRICO

Bistrico bi morali v njenem toku skozi Ribnico očistiti. V njej se je nabralo za okoli meter (nekateri pravijo, da celo za meter in pol) peska. Zaradi tega je v strugi manj vode, manj rib, razen tega pa bi v primeru hitrega naraščanja vode prišlo do poplave, ki bi povzročila precej škode.

Te dni se bo začela razprava o novem zakonu o združenem delu. V delovnih kolektivih ji bodo posvetili še posebno pozornost, saj bodo delavci v njem uzakonili svojo delovno in samoupravljalsko prakso. Na fotografiji: tozd Inlesa v Sodražici. (Foto: Primc)

Uzakoniti naše delovne izkušnje

Kakršen zakon bomo sprejeli, tako bomo morali delati

Na sestanku političnega aktiva ribniške občine, ki je bil 20. aprila, so se dogovorili o organizaciji javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Razprava bo trajala v občini od maja do 25. septembra, vendar naj bi večino dela opravili do dopustov, se pravi v juliju.

Za organizacijo in izvedbo razprav sta odgovorna sindikat in SZDL. V občinsko vodstvo, ki bo razprave usmerjalo, so izvolili Franceta Grivca, sekretarja ZK, Karla Oražma, sekretarja občinskega vodstva sindikatov, in Ivana Petriča, sekretarja občinske konference SZDL.

Sklenili so tudi, da bodo v posameznih delovnih organizacijah ustanovili politične aktive, ki bodo nosilci razprav. Vsi ti bodo povabljeni na predavanje, na katerem bodo seznanjeni z vsem, kar bodo potrebovali pri organiziranju razprav.

Izkušnje pri nedavnih razpravah o financiranju SIS so pokazale, da se več predsednikov osnovnih organizacij sindikata ni dobro znašlo pri vodenju razprave. Tako so marsikje preveč čakali, kaj bodo rekli „tovariši iz občine".

Razpravo je treba v posameznih kolektivih izkoristiti predvsem za analizo svojega samoupravnega sistema in samoupravljanja. Ugotoviti je treba dobre in slabe strani ter izkušnje uporabiti za predloge za dopolnitev osnutka zakona o združenem delu. Skratka: razpravo o tem zakonu je treba povezati z življenjsko prakso, ki pa je v vsaki delovni organizaciji nekoliko drugačna.

Na sestanku je bilo poudarjeno tudi, da bo le ena razprava v posamezni delovni organizaciji gotovo premalo. Organizirati jih bo treba več, se pravi, da naj bi vsaka zajela eno ali dve poglavji osnutka zakona.

Seveda pa bodo ob organizaciji teh razprav morali ponekod odpraviti tudi dosedanjo navado, da sklicujejo sestanke ob 13.30, ko ljudje komaj čakajo, da bo vsega konec in bodo šli na kosilo. Razen tega morajo ljudje na takih sestankih pogosto tudi stati. Zakon o združenem delu bo odločilno posegal v delo in življenje vsakogar, zato mora vsak tudi sodelovati pri njegovem oblikovanju in sprejemanju, kajti kakor si bomo postlali, tako bomo ležali.

J. P.

KOČEVJE: SREČANJE NEKDANJIH BRIGADIRJEV

V nedeljo, 9. maja, bo ob 10. uri pri NAMI v Kočevju srečanje brigadirjev-veteranov in aktivistov SKOJ. Nanj so vabljeni vsi udeleženci mladinskih delovnih akcij iz občine Kočevje od leta 1945 do 1964 in aktivisti SKOJ iz leta 1945 do 1948. Za vse bo prirejen najprej krajši kulturni program, nato pa bo še tovariško srečanje. Zaželeno je, da prinese vsak nekdanji brigadir s seboj podatke, v katerih akcijah je sodeloval in kdaj.

Staro propada – To je nadstrešek pri nekdanji kovačnici v Ortneku, ki se je podrl med zadnjim snegom. Pod njim so včasih kmetje, ki so privedli podkovat konje, izmenjali novosti, se pogovarjali o dogodkih in drugem. Kovačnica je zdaj prazna in nihče je več ne popravlja. (Foto: M. Glavonjić)

Najvišji skupni dohodki

V ribniški občini so za lani napovedali nad 90.000 din dohodka za davke od skupnega dohodka občanov naslednji občani (v oklepaju je napovedan dohodek izven rednega delovnega razmerja ali pokojnine); dr. Franjo Kvaternik, zdravnik specialist, 149.817,15 din (od tega izven rednega delovnega razmerja 17.660,60 din); dr. Rozalija Benčina, zdravnica pediater, 127.336,60 din (4.414,90 din); Franc Trobec, šofer, 126.168,60 din (77.347,30 din); Jože Šilc, šofer, 126.168,60 din (77.347,35 din); dr. Ciril Kumelj, zdravnik, 124.536,15 din (633,60 din); Vladimir Mihelič, dipl. ing. les. str., 119.291,40 din; Slavko Lavriv, gr. delovodja, 117.824,10 din; dr. Božidar Voljč, zdravnik, 117.716,60 din (2.792,30 din); Anton Andoljšek, stroj. tehnik, 114.196,15 din (7.969,05 din); Guštin Vatovec, nač. oddelka, 113.246,80 din (30.120 din – pokojnina); Slavko Škrinjar, oficir, 112.892,20 din, (59.070 din – pokojnina); Janez Klun, gradbeni tehnik, 112.874,70 din; Andrej Petek, upokojenec, 111.914,80 din (48.276,40 din); Gojko Pavlovič, upokojenec, 110.284,10 din (49.895,30 din); Janez Pirker, komercialist, 109.561,55 din (56.703,70 din); Franc Mihelič, lesni tehnik, 109.009,90 din, (9.377,40 din); Janez Grebenc, dipl. ing. gr., 106.813,80 din (17.594 din); dr. Alenka Šumer-Voljč, zdravnica, 106.435,75 din; Srečko Arko, delavec RSNZ, 105.997,75 din; Mirko Anzeljc, direktor, 103.607,30 din (2.220 din); Rudi Brinšek, tajnik skupnosti, 100.608,25 din (163 din); Stanka Hity-Hočevar, dipl. farmacevt, 98.905,40 din; Ivan Lapajne, oficir, 98.365,00 din; Ciril Grilj, direktor, 98.860,30 din (21.839,30 din); Edvard Uršič, učitelj 97.934,50 din (3.848,50 din); Franc Grivec, sekretar, 97.827,30 din (4.750 din); Vinko Rus, računovodja, 96.103,55 din (20.000 din); Ivan Rovan, traktorist, 95.113,90 din; Ivan Petrič, sekretar, 94.803,80 din; Zinka Benulič, ravnateljica šole, 93.489,30 din; Lado Peterlin, šofer, 92.035,75 din; dr. Vida Cvar, zobozdravnica, 91.969,05 din (4.940,85 din); Jože Marolt, računovodja, 91.621,80 din (5.940 din); Bogo Abrahamsberg, nač. oddelka, 91.027,20 din; Valerija Vučkovič, mag. pharm. 90.387,25 din.

Obrtniki, ki so v ribniški občini prijavili najvišji čisti dohodek: Pavla Rigler, Breg, peskokop, 163.003 din; Jože Adamič, Graben, avtoprevoznik, 160.479 din; Julij Osenar, Sodražica, plastičar, 154.670 din; Albin Pelc, Ribnica, gostilna, 132.240 din; Jože Arko, Sodražica, mesar, 128.905 din; Stana Petrič, Ortnek, gostilna, 123,830 din; Miroslav Jolovič, Lepovče, avtoprevoznik, 119.010 din; Janko Pelc, Ribnica, gostilna, 114.520 din; Janez Arko, Dol. Lazi, tesar, 108,050 din; Zofija Mikolič, Sodražica, gostilna, 105.230 din.

PREDAVANJA

Komentator ljubljanske televizije Ludvik Škobrne je imel pred kratkim v domu JLA v Ribnici predavanje „Dimitrov in jugoslovansko-bolgarski odnosi", prof. Rado Jan pa je predaval o temi „Marksizem o samoupravljanju in jugoslovanske izkušnje v razvoju samoupravnih družbenih odnosov."

STROKOVNJAKI PRIHAJAJO

Lani so v tozdu Donit v Sodražici zaposlili enega delavca z visoko šolo, tri z višjo in tri s srednjo izobrazbo. Letos pa bodo prišli na delo že prvi strokovnjaki, ki jih je tozd sam štipendiral, in sicer eden s končano ekonomsko fakulteto in dva s srednjo šolo, potrebujejo pa še dva s srednjo šolo. Leta 197[illegible] bodo končali višjo šolo trije štipendisti, eden pa srednjo. V letu 1978 bosta prišla spet dva štipendista z visoko šolo. Štipendiranje je sicer dolgotrajen način pridobivanja strokovnjakov, a je edino pameten in pošten.

Prej krošnjarji, zdaj trgovci

Huda kritika neznanega občana na račun inšpekcij in preprodaje suhe robe – Dokler se bodo pošteni bali, bodo nepravilnosti uspevale – Kaj smo zvedeli na občini

Pred kratkim smo dobili iz ribniške občine nepodpisano pismo. Nanašalo se je na naše članke o inšpekcijskih službah in krošnjarstvu. Neznani pisec opozarja na zadeve, ki se mu ne zdijo pravilne in bi jih morali popraviti. V pismu, ki smo ga skrajšali, pravi med drugim:

NOČ GA PRINESE IN ODNESE

„Sicer pa nekaterim v ribniški občini kar prija tak nered v inšpekcijskih službah: enim, da so lahko honorarni inšpektorji, drugim, da nemoteno še nadalje prekupčujejo, šušmarijo itd. In koliko gre tako denarja mimo davčne službe in za koliko je občina oškodovana, je vsem prav malo mar!

Do letos so krošnjarji plačevali nekakšen pavšalni davek na obrt, zdaj pa so jim ta dovoljenja odvzeta in še tega ne plačujejo. Toda krošnjarji še vedno prekupčujejo na veliko, sedaj na črno, brez dajatev. Čeravno pristojni organi prav gotovo vedo za to prekupčevalsko početje, ne ukrenejo ničesar proti njim. Ker prekupčevalcev nihče ne preganja, se lahko posmehujejo v brk članku „Bije krošnjarjem zadnja ura?", pa tudi davčni upravi in njeni inšpekcijski službi.

Prekupčevalci so letošnjo spomladansko sezono uspešno in nemoteno opravili. Samo prekupčevalec, ki prodaja suho robo po Štajerskem, je do sedaj preprodal 8 kombijev robe, kajti noč ga vzame in noč ga prinese. Prav tako poteka ponoči nabava robe in se v temi polnijo skladišča.

Končno bi tukaj že morali napraviti red, in to ne samo tržne inšpekcije, temveč tudi vsi ostali organi, ki so za to postavljeni. Na te ljudi bi morali biti pozorni, odkar so jim bila obrtna dovoljenja odvzeta. Komisija za ugotavljanje izvora premoženja bi morala ugotavljati, od kod tem ljudem tolikšno premoženje v premičninah in nepremičninah ter velik kapital, naložen v bankah, večinoma v devizah, in od kod tem ljudem tako razkošno življenje.

Članek, objavljen v Dolenjskem listu, je opozoril samo Dolenjsko na te prekupčevalce, zato se je tudi bolj izogibljejo, so pa zato tembolj pritisnili na Štajersko, Gorenjsko, Notranjsko, Primorsko in Hrvaško."

Po nasvetu predsednika izvršnega sveta občine Ribnica smo nato zaprosili za razgovor o tej zadevi načelnika oddelka za gospodarstvo Antona Šobarja in referenta Milana Kacjana, ki skrbi za te zadeve. Prisluhnimo njunima odgovoroma:

Anton Šobar: „Inšpekcij oziroma inšpektorjev do nedavnega nismo imeli. Od aprila dalje opravlja posle tržnega inšpektorja za ribniško občino inšpekcija iz Kočevja, in sicer inšpektor Ivan Bartol. Ce gre za nepravilnosti pri trgovanju na našem območju, je torej treba zadeve prijavljati njemu. Tako bodo najhitreje in najuspešneje rešene.

Kakor vem, so skoraj vsi nekdanji prekupčevalci-krošnjarji zamenjali dovoljenja z novimi, ki jim dovoljujejo maloprodajo. Če imajo taka dovoljenja in sicer spoštujejo predpise, je vseeno, ali nalagajo robo podnevi ali ponoči."

UVESTI RED

Milan Kacjan: „Lani je imelo krošnjarska dovoljenja 19 občanov, ki so prodajali robo kar s kombiji. Letos je vzelo obrtno dovoljenje za prodajo suhorobarskih izdelkov, izdelkov domače obrti in spominkov na drobno 14 izmed njih.

Razen tega imajo trije občani, ki imajo konjsko vprego, dovoljenje za krošnjarjenje. Ti lahko prodajajo le svoje izdelke (škafe, sita, rešeta, brente, kuhalnice in žlice).

Izdelovalcev izdelkov domače obrti in suhorobarskih izdelkov pa imamo na občini registriranih 81. Ti prodajajo svoje izdelke Domu Ljubljana, kmetijskima zadrugama Ribnica in Velike Lašče ter tistim štirinajstim občanom, ki imajo dovoljenje za prodajo teh izdelkov.

Pripombe se nanašajo na preprodajo oz. na trgovino s temi izdelki, se pravi predvsem na občane, ki opravljajo to prodajo s kombiji. Vsi ti morajo o količini nakupa in prodaje voditi knjigo. Davčna inšpekcija je dolžna voditi kontrolo, če so knjige v redu vodene, se pravi, če je prikazan in torej tudi obdavčen ves promet.

Tržne inšpekcije pa so v svojih občinah dolžne kontrolirati, če imajo prodajalci teh izdelkov tudi veljavna dovoljenja. O teh dovoljenjih so namreč obveščene vse občine in tržni inšpektorji. Znano mi je, da sta dva naša občana – eden iz Kota pri Ribnici in eden iz Sušja – prodajala brez dovoljenj, zato so ju inšpektorji poslali domov in predlagali za kaznovanje.

Občinska skupščina seveda nima namena, da bi zatrla promet s temi izdelki, pač pa želi le vedeti, kdo z njimi trguje, in uvesti red v skladu z veljavnimi predpisi o davkih in obrtništvu. Tradicija izdelave in prodaje tega blaga pa naj se obdrži.

Do suhorobarstva oziroma domače obrti in trgovanja je prišlo zato, ker zemlja ribniškemu kmetu ni dajala dovolj[illegible] temi, postranskimi dohodki si je kmet izboljševal dohodek, plačeval davke in celo vlagal v kmetijstvo. Tudi danes je podobno.

V Sušju si je neki obč[illegible] z iztržkom pri suhi robi mehaniziral kmetijo in uredil hišo. Podobno je v drugih primerih.

Ob zaključku naj povem, da smo veseli takih obvestil občanov, čeprav niso vedno podpisana. Vendar moram povedati, da imamo novinarji malo možnosti in tudi časa, da bi zadeve podrobno raziskovali. Najlepše in najbolj samoupravno pa bi bilo, če bi občani sami v sodelovanju s pristojnimi organi v občini reševali take primere.

Pripis v pismu, „naj bi mi dregnili v to zadevo, ker se tukajšnji ljudje boje posledic", je zelo slabo spričevalo ali za [illegible] (boji se lahko le, če njegove ugotovitve niso niti približno točne ali pa so očitno zlonamerne) ali pa za odgovorne organe (če jim občani ne zaupajo, ker se boje posledic).

J. PRIMC

Pionirji so v aprilu pripravili niz prireditev, ki so spremljale kurirčkovo pošto, razen tega pa so s sestavki o izgnanstvu in NOB ustvarjalno posegli v praznovanje. (Foto: M. Zupančič)

Do kdaj Brežice še zatrpane?

Zahteva po sodobnejši ureditvi prometa v mestu — Nadloga predvsem tovornjaki, tudi tedaj, ko parkirajo kar na cesti — Lani v prometnih nesrečah za več kot tri milijone dinarjev škode

Na cestah Brežic je gneča čedalje večja. Skozi mesto se odvija ves osebni, avtobusni in tovorni promet, zato nas ne sme presenetiti podatek, da se je lani pripetilo v mestu in ožji okolici kar 92 nesreč ali več kot petina vseh nesreč v občini. Največ skrbi in težav povzročajo tovorna vozila, ki zatlačijo ob konicah najbolj prometne ceste in ulice ter tako hromijo promet.

Tovornjaki pa so tudi sicer velika nadloga. V navado jim je prešlo, da parkirajo kar na cestah. Običajno zatrpajo Ulico 21. maja, kjer počivajo največkrat ob nedeljah in praznikih ter zakrivajo pregled voznikom, ki se vključujejo v promet iz vzporednih ulic.

V mestu je najgostejši promet ob uradnih dneh, sicer pa med 13. in 15. uro, ko se ljudje vračajo z dela in ko hite nakupovat. Zastoje povzročajo tudi tovornjaki, s katerih razkladajo tovor ali ga nalagajo nanje. V mestu pogrešajo predvsem parkirne prostore, in ker jih ni dovolj, avtomobilisti ustavljajo kjerkoli, čeprav jim znaki to prepovedujejo. Postaja milice zaradi omenjenih težav predlaga ponovno proučitev prometne ureditve, ker je sedanja nepopolna in zastarela.

Tudi druge ceste v občini niso kos povečanemu prometu. Veliko preozke so, da bi se na njih brez hujših posledic odvijal ves promet za motorna vozila, vprege, kolesarje in pešce. Lani je bilo v občini 438 nesreč (leto dni prej 384), v katerih je bilo na vozilih in cestnih objektih za več kot tri milijone dinarjev škode. Smrtnih žrtev je bilo deset, poškodovanih pa je bilo 119 ljudi. Med vzroki nesreč je bila na prvem mestu neprimerna hitrost. Sledijo izsiljevanje prednosti, vinjenost, prekratka varnostna razdalja in prehitevanje v škarje.

J. T.

HORTIKULTURA 76 BREŽICE 4.5.6.7.VI

Prospekt republiške hortikulturne razstave, ki bo v začetku junija v Brežicah. Likovno ga je izoblikoval prof. Mirko Kugler.

NAJSLABŠA CESTA

Prebivalci Obreža ugotavljajo, da je njihova cesta kljub gramoznici pod vasjo ena najslabše vzdrževanih cest v krajevni skupnosti Artiče. Čeravno jo pogosto nasipavajo, to skoraj nič ne pomaga, ker podlaga ne more prenesti ogromne količine tovora, gramoza, ki ga prevažajo po cesti za potrebe krajevne skupnosti in posameznikov. Povprečno pelje na dan skozi vas sto motornih vozil, ki v dežju povzročajo blato, v sušnem obdobju pa dvigajo prah daleč naokoli. Zaradi vsega tega so se vaščani odločili za asfaltiranje ceste in vsako gospodinjstvo je pripravljeno prispevati po štiri tisoč dinarjev. Seveda sami ne bodo zmogli vseh stroškov, zato upajo na pomoč širše družbene skupnosti, predvsem občinske skupščine, na katero so se že obrnili s pismeno prošnjo.

Novo v Brežicah

SODIŠČE KMALU PRENOVLJENO – Na zunaj zapuščena stavba občinskega sodišča v Brežicah bo to pomlad dobila novo fasado. Streho so zakrpali že lani. Tako bo Trg dr. Ivana Ribarja dobil bolj urejeno podobo, saj jo kazi edino še sodišče.

ZNAČKE NA PROSLAVAH – Krajevni odbori Rdečega križa so se vključili v proslave dneva Osvobodilne fronte in praznika dela. Na njih so se spomnili večkratnih krvodajalcev in jim ob tej priložnosti izročili značke. Med krvodajalce želijo poslej pritegniti še več ljudi, ki niso v rednem delovnem razmerju, zato menijo, da je prav, če jih spodbujajo tudi s tem, da jim javno izrekajo priznanje.

PATRONATI DOBRA ZAMISEL – Zveza združenj borcev NOV v brežiški občini bo tudi letos nadaljevala načrtno delo za obnovo spomenikov narodnoosvobodilnega boja. Noben od njih ne sme biti več zapuščen, zato so sklenili poskrbeti za patronate nad spomeniki.

OPROSTITEV PRISTOJBIN ZA TRAKTORJE – Na predlog Agrarie iz Brežic predlaga izvršni svet občinski skupščini, naj bi ta na seji 11. maja s spremembo odloka oprostila občane in delovne organizacije plačevanja pristojbin za traktorje in njihove priklopnike. To velja samo za kmetijsko dejavnost, ne pa za opravljanje prevoznih storitev drugim.

MANJ PRESTOPNIŠTVA – Za lansko leto ugotavlja postaja milice v Brežicah upadanje mladinskega kriminala. Nekaj družin s problematičnimi mladoletniki se je odselilo, nekaj prestopnikov pa je postalo polnoletnih. Mladoletniki so zagrešili največ vlomnih tatvin in tatvin.

Kakšno mrtvilo neki?

Kritizirati je najlaže

Ne vem, kaj je navedlo tovariša Jurico Grakaliča, profesorja glasbe na brežiški gimnaziji, da govori o mrtvilu v kulturnem življenju v Brežicah. Morda ne vidi ali pa noče videti, kaj delajo naša kulturna društva, občinska Zveza kulturno-prosvetnih organizacij, Zavod za kulturo in kulturna skupnost. Najbrž se pri njih ni pozanimal, da bi se prepričal o resničnem stanju.

Smešno je govoriti o velikopoteznih načrtih za poživitev kulturnega življenja s pomočjo poklicnih gledaliških in koncertnih hiš. To velja ogromno denarja in presega naše možnosti, za katere vemo, kakšne so.

Naj zdaj v pojasnilo navedem vsaj nekaj prireditev, ki smo jih imeli lani v Brežicah in okoliških krajih. Bile so štiri predstave poklicnih gledališč, pet predstav amaterskih gledaliških skupin, koncert artiškega pevskega zbora in Slovenskega okteta v Artičah, koncert Slovenskega okteta na Bizeljskem, nastop moškega pevskega zbora bratov Milavcev in Slovenskega okteta v Brežicah, posavska pevska revija in revija šolskih pevskih zborov v Brežicah. Tudi pevski zbori v Globokem, Dobovi, Pišecah in Cerkljah niso držali rok križem, ampak so vadili in nastopali. Pihalna godba iz Kapel je za 125. obletnico obstoja priredila srečanje pihalnih godb na praznovanju v Kapelah, v Brežicah pa so gostovali še oktet „Gallus", Partizanski pevski zbor, akademski pevski zbor „Tone Tomšič" ter veliko ansamblov narodnozabavne in zabavne glasbe.

Pri vsem tem pa smo pogrešali pevski zbor brežiške gimnazije, ki je pred leti odlično in veliko pel v Posavju in širom po Sloveniji. Zakaj ta zbor ne poje več, naj pojasni profesor Grakalič?

Lahko je kritizirati, brezplačno delati ter žrtvovati ure in ure za vadbo dramskih in pevskih skupin pa je izredno težko. Tovariša Grakaliča vabim, naj prisostvuje našim prireditvam ter pove strokovno oceno. Vse, kar bo izrečeno ali napisano z dobrim namenom, bo rodilo sadove.

JOŽE OMERZU

BREŽIŠKE VESTI

Dinar na dinar, pa je nadvoz

Konec čakanja v kolonah pred zapornicami v Krškem

Zamisel o nadvozu nad železniško progo v Krškem se je porodila že ob graditvi mostu, vendar tedaj za oboje ni bilo denarja. Ljudje so se sprijaznili s tem, da so v pot čez progo vračunavali čakanje pred zapornicami. Toda kolone so se daljšale in hromile promet. Zlasti se je to poznalo, odkar so začeli graditi jedrsko elektrarno. Zastoji so povzročali vedno večjo gospodarsko škodo.

Tudi potem, ko so se odločili za nadvoz in deleže pri tej investiciji, ni šlo vse gladko. Največ je prispevala republiška skupnost za ceste, in sicer znesek 17 milijonov dinarjev. Železniško transportno podjetje v Ljubljani je sodelovalo z 1,7 milijona, jedrska elektrarna v izgradnji je dodala 4 milijone, upoštevaje dohod do zasavske ceste. Občinska skupščina je do sedaj prispevala 1,6 milijona dinarjev, vendar bo morala naknadno povečati vsoto za 500 tisočakov, razliko 200 tisoč dinarjev pa je z raznovrstnimi deli pokrilo ŽTP.

Po nadvozu, ki so ga v soboto izročili prometu, se ne bi še vozili, ko ne bi bilo premostitvenih posojil. Tovarna Djuro Salaj je pomagala s tremi milijoni, Pionir pa kot izvajalec s štirimi milijoni. Pri navozu gramoza za nasip je sodeloval občinski cestni sklad in tako precej pocenil stroške. Glavna izvajalca sta bila Pionir in Gradis. Cestno podjetje iz Novega mesta je gradilo nasip in ga asfaltiralo, a podjetje Slovenijaceste je prevzelo asfaltiranje nadvoza. Električno napeljavo za osvetlitev mostu in pripravo za semaforizacijo je napravil Elektro Krško.

J. T.

Zavel je nov veter

Če zapišemo, da je na samoupravni stanovanjski skupnosti „zavel nov veter", potem najbrž ne naredimo nič napak, ko poročamo o zadnjem zasedanju delegatov njene skupščine. Četudi udeležba delegatov in vabljenih gostov ni bila najštevilnejša, pa so se vsi res ustvarjalno vključili v delo, zavedajoč se pomena skupnosti in njenih odgovornih nalog.

Hude krvi, ki smo ji bili priča na predzadnjem zasedanju, ni bilo več, kar je tudi zgovoren dokaz, da je novo vodstvo delo res strokovno zastavilo, uredilo marsikaj zamujenega in tokrat predložilo delegatom tudi natančne podatke o lanskoletnem delu, financah in drugem. Vse to pa je hkrati glavni porok, da se bo ta samoupravna skupnost ob sodelovanju z združenim delom in vsemi drugimi „odgovornimi" še bolj osredotočila na uresničevanje nalog, ki so ji jih zaupali delovni ljudje.

Ob vseh številkah, podatkih in načrtih, ki so jih razgrnili na zasedanju, je treba opozoriti samo na nekatere. Delegati so potrdili tudi pravilnik o kreditiranju stanovanjske gradnje. Ob upoštevanju dolgoročnih ciljev stanovanjske politike je pomembno to, da bodo poslej deležni večje pomoči bodoči „etažni lastniki", to se pravi, da bodo tudi zasebnike usmerjali predvsem v bloke, da bi tako hkrati pocenili komunalno urejanje in seveda varčevali z gradbenim prostorom, ki ga bo iz dneva v dan manj. Seveda pa bo skupnost vseeno poskrbela tudi za individualne gradnje. Že prihodnji mesec bodo dali na licitacijo okoli 30 parcel, povsem komunalno urejenih, na Spodnjem Griču, enake lokacije pa pripravljajo še na levem savskem bregu v Krškem, v Kostanjevici in Brestanici. Poleg tega so nam povedali, da pričakujejo to leto v občini okoli 100 novih družbenih stanovanj v štirih blokih. Hkrati so v pogovorih z združenim delom, da bi v prihodnje usmerjali več denarja v obnovo starih družbenih stanovanj. Idejni projekt za „Staro rudniško kolonijo" so zato že naredili, temu zgledu pa naj bi sledili tudi drugi.

Ž. ŠEBEK

OBŠIRNA INFORMACIJA

Za današnjo sejo občinske skupščine v Krškem so pripravili poročilo o delu v preteklem letu občinsko sodišče in postaja milice v Krškem, javno tožilstvo v Brežicah, javno pravobranilstvo v Celju ter SDK Krško. Delegati bodo razen tega razpravljali o poročilih izobraževalne skupnosti, skupnosti otroškega varstva, kulturni in telesnokulturni skupnosti ter skupnosti socialnega varstva. Ločene seje zborov bodo danes.

Vzredila sta petnajst otrok

Pri Juratovcu v Brezju

Ta mesec je gorjanska kmetica Ana Juratovec dopolnila 66 let. Njen mož Janez jih ima 76 in se prav tako kot ona poloti vsakega dela. Kadar kliče vinograd, je cele dneve zdoma.

Juratovčev dom stoji sredi prijazne vasice Brezje. Nudil je streho številni družini, saj se je Ani in Janezu rodilo kar petnajst otrok. Živih je še dvanajst (devet sinov in tri hčere), trije sinovi pa so jima umrli. Bolezen jima je pobrala tudi sina, ki je ostal doma in delal na kmetiji. Snaha s štirimi otroki je že štiri leta vdova.

Njihovo posestvo meri osem hektarov. Njiv imajo samo pet, vinograda pa 21 arov. Živijo se v glavnem od vina, zato trsje nadvse skrbno obdelujejo. Tale čas pri hiši vsega zmanjkuje, zato morajo živež kupovati v trgovini. Niti vode nimajo, ker je vodnjak presušil.

Pri obdelovanju si pomagajo z volmi. Poprej so redili več živine, pripoveduje Ana Juratovec. Imeli so več hrane, ker je bilo dosti ljudi za delo. Zdaj pa travnikov nihče ne gnoji, zato je tudi sena in otave manj. Pred kratkim so kupili dva junca. Vedno delajo tako, da težke vole prodajo, potem pa začnejo z junci.

Starejša vnukinja, zdaj ima 18 let, že sama služi kruh: za kuharico je v Krškem. Najmlajša je stara 12 let in hodi z bratom v šolo v Podbočje. Pravzaprav se vozi s kombijem. Včasih so Juratovčevi otroci vsak dan peš premerili devet kilometrov dolgo pot v dolino.

Letos januarja so se vsi zbrali doma na slavju. Praznovali so zlato poroko staršev in v hiši je bilo živahno, kot že dolgo ne. Dvanajst otrok in štiriindvajset vnukov je nazdravilo slavljencema in jima zaželelo še veliko pomladi.

JOŽICA TEPPEY

Sedmim priznanje OF

Podelitev je bila v ponedeljek na delovni seji

Občinska konferenca SZDL v Krškem je na predlog žirije v ponedeljek podelila sedem priznanj Osvobodilne fronte: dve delovnim kolektivom, eno družbenopolitični organizaciji in štiri posameznikom.

TOZD Imperial Krško in TOZD Libna Krško sta prejela priznanja za izredno prizadevanje in uspehe pri uveljavljanju samoupravnih družbenih odnosov ter za uspehe pri konstituiranju tozdov. Zvezi rezervnih vojaških starešin so izročili priznanje za uspešno vzgajanje in usposabljanje rezervnih starešin.

Jovu Vejnoviću so podelili priznanje za dolgoletno uspešno vodenje organizacije ZRVS in predvsem za prizadevno vzgajanje mladih kadrov. Po njegovi zaslugi je postala krška organizacija Zveze rezervnih starešin ena najaktivnejših v Sloveniji.

Letošnja nagrajenka OF je nadalje Zvona Tomažič, borka NOV od 1943. leta in članica ZK od 1944. Ves čas je aktivna družbenopolitična delavka, kot referentka za zadeve invalidov in borcev pri občinski skupščini pa je napravila mnogo več, kot zahteva od nje službena dolžnost. Vedno jim je bila na voljo za nasvete in pomoč.

Upokojenka Minka Zupančič iz Krškega je bila aktivistka OF od 1942. leta. Bila je aktivna na mnogih področjih, ki so zahtevala veliko požrtvovalnosti. Družbenopolitičnemu delu se ne odreka niti sedaj, ko se je zaradi bolezni umaknila v pokoj.

Lojze Štih, trenutno direktor Šolskega centra v Krškem, je prejel priznanje OF za dolgoletno družbenopolitično delo, zlasti v Socialistični zvezi, saj je bil dve mandatni dobi predsednik občinske konference. Eden tistih političnih delavcev je, ki je tudi na novem delovnem mestu ohranil stik z organizacijo, katero je vodil.

Krške novice

ZA PRAZNIK – V krški občini so tudi to leto združili praznovanje jubileja ustanovitve „Osvobodilne fronte" in „1. maja". Osrednja proslava je bila v nedeljo na brestaniškem gradu, v ponedeljek popoldne pa je bila svečana seja konference SZDL, na kateri so posameznikom, delovnim in družbenim organizacijam podelili „Priznanja OF".

USPEL SEMINAR – Četudi se v Kostanjevici niso zbrali vsi povabljeni, je seminar za poverjenike in dopisnike lista „Komunist" v celoti uspel. Udeležencem so predavali Franc Šali, Ivo Zorčič, Vlajko Krivokapić in Stanka Bohinc, ki so odgovorjali tudi na številna vprašanja.

SEDAJ HITREJE – Otvoritev nadvoza čez železniško progo v Krškem pomeni za kraj in občane veliko pridobitev. Če bomo odštevali samo izgubljene ure pred pogosto spuščenimi zapornicami, potem lahko zapišemo, da se bo zlasti v življenju motoriziranih občanov marsikaj spremenilo na boljše.

ZNOVA OBSEŽNO – Danes ponovno zasedajo vsi trije zbori občinske skupščine. Delegati razpravljajo o lanskoletnem delu občinskega sodišča, javnega tožilstva, krške postaje milice, oddelka za notranje zadeve pri občinski skupščini, javnega pravobranilstva in službe družbenega knjigovodstva. Prav tako so predložile v obravnavo lanskoletno dejavnost samoupravne interesne skupnosti.

ŠE NEPOPOLNO – Samoupravna stanovanjska skupnost upravlja ta čas z družbenimi stanovanji, vrednimi več kot 8 milijard starih dinarjev. Da bi svoje naloge na tem področju lahko v celoti uresničevala, rabi za vse tehnično, poslovno in finančno dokumentacijo. Na zadnji seji skupščine so zato opozorili prizadete „vlagatelje" stanovanj na pomanjkljivo opravljeno nalogo, da ji dostavijo vse potrebno, in sprejeli sklep, da morajo zamujeno takoj nadoknaditi!

KRŠKI TEDNIK

Kaj trga integracijske niti?

Pobude za povezavo trgovine in gostinstva — Pomisleki Lisce — Kmetijci od besed k dejanjem

Komisija za gospodarska vprašanja pri občinskem k,miteju ZK je pred kratkim obravnavala vrsto vprašanj, okrog katerih se v nekaterih delovnih organizacijah v občini že lep čas vrtijo, ni pa premikov. Predvsem gre za povezovanja.

Eno takih vprašanj je sodelovanje trgovine in gostinstva. Ne želimo mešati po kaši iz lanskega leta, ko je iz trojne „dirke" pobegnila trgovina v celjski SOZD. Kupci v glavnem ne vidijo bistvene spremembe. „Nimamo" je v trgovinah še vse preveč pogosta beseda. Bežen sprehod po mestu pokaže, da imajo trgovci bifeje že na ključnih mestih, gostinci pa trgovino sredi gostilne (ki ji hočejo nadeti ime – hotela)! Sedaj končno kaže, da nekaj bo, odkar sta stvari vzeli v roke osnovni organizaciji ZK v Trgovskem in Gostinskem podjetju. Imenovani sta komisiji, gostinci so že prišli na dan s predlogom, da ne bi razsipavali za drage študije, ko že zaključni računi dosti povedo. Finiš te akcije je sedaj na sindikatih.

Ni preočitne vneme pri povezovanju velikih. 2. aprila je zasedala v Sevnici komisija tekstilcev in usnjarjev pri republiškem sindikatu in obravnavala elaborat o možnostih združitve Lisce, Jutranjke in Mure v sozd. V Lisci so še kritični, češ da niso še dovolj vidne prednosti povezovanja sredstev in dohodka, kjer ne gre zanemarjati tudi drugih partnerjev zaradi zagotavljanja surovin. Predvsem jih bolj zanima vsebina samega samoupravnega sporazuma o povezovanju. Glavni direktor Jutranjke Karl Vehovar ne podcenjuje združevanje kapitala, bolj organiziranega nastopa pri prodaji izdelkov doma in v tujini. Tako Jutranjka in Mura že pripravljata skupen nastop na sejmih, razmišljata tudi o skupni gradnji trgovske hiše v Budimpešti. Po mnenju sekretarja komiteja občinske konference Jožeta Bogovača bi morali samoupravni organi obeh največjih sevniških kolektivov pri tem povezovanju iskati predvsem tisto, kar dejansko povezuje, in iz tega iztisniti prednosti. Predvsem je treba paziti na to, da se akumulacija ne bo odlivala, ampak bo v občino prihajal kapital od drugod.

Vprašanje zase je povezovanje kmetijstva. V.d. direktorja Kmetijskega kombinata Zasavje v Sevnici inž Albin Ješelnik ugotavlja, da dlje od ustanovitve koordinacijskega odbora treh kmetijskih delovnih organizacij v Posavju niso prišli. Ta organ dela že eno leto, zadnji čas so imeli dva sestanka. Sedaj ima vsak zase nalogo, da strne svoje poglede o bodočnosti kmetijstva v Posavju, česar bi se verjetno našlo dovolj že v nekaterih gradivih. Sevničani seveda pravijo, da niso tisti, ki naj ne bi bili za sodelovanje, kot je bilo zapisano celo v našem časniku.

ALFRED ŽELEZNIK

Ko si postavljajo delavci krmeljske Metalne streho nad glavo z novo proizvodno dvorano (dela potekajo zadovoljivo, po praznikih bo že pokrita), pa delavci vodne skupnosti skrbijo tudi za Hinjco, da ne bo delala več sitnosti. (Foto: Železnik)

PREKAŠAJO SAMI SEBE

V marcu so kmetje v sevniški občini, ki oddajajo mleko v celjsko mlekarno, spet dosegli lep uspeh. V tem mesecu so namreč oddali že 238.028 litrov mleka. Lanski marec se je ta številka vrtela znatno nižje, oddanega je bilo 134.000 litrov. Zbiralnice delijo te dni nove hladilne naprave, da toplota ne bi spet opravila svojega razdiralnega dela.

BRIGADIRJI V POMOČ BLANCI

Mladi sevniške občine želijo v prvi delovni akciji v tem letu pomagati občanom krajevne skupnosti Blanca. Le-ti gradijo velik vodovod, predračunska vrednost znaša 1.05 milijona dinarjev, samo cevi veljajo 350.000 dinarjev. Vodo iz tega vodovoda bo dobila tudi nova šola, kjer že potekajo zaključna dela. Delovna akcija je bila predvidena v soboto in nedeljo. O njej bomo še poročali.

LOKA: SPET PRIMER, KAKO JE TREBA

Krajevna skupnost Loka pri Zidanem mostu je imela v javni razpravi gradivo o organizaciji samozaščite in SLO na Bregu, Razborju in Loki. Načrt so sprejeli na seji skupščine krajevne skupnosti v nedeljo.

PREGOVORI NE DRŽIJO VEČ ?

Navada je, da se mali ravnajo po velikih. Plačevanje podpisnikov samoupravnega sporazuma, od katerega se v občini v skladu z ustavnimi načeli financirajo krajevne skupnosti, pobija te stare resnice. Letos so svoje denarje nakazali le iz 11 kolektivov: v večini so osnovne šole Šentjanž, Blanca, Sevnica, posebna osnovna šola in otroški vrtec Ciciban. Izkazala se je tudi občinska uprava, ravno tako je treba pohvaliti mali AMD, Trubarjev dom iz Loke, gospodarstvo pa zaenkrat predstavljajo le nakazila od Posavske banke, GG Brežice in zasebni obrtniki. Lani so krajevne skupnosti oplemenitile družbeno pomoč kar dvakrat.

Za predsednika sveta kooperantov pri sevniškem Kmetijskem kombinatu je bil izvoljen Lojze Tomažin iz Orl. Lojze je na vrsti lanskih zasedanj občinske skupščine kot delegat kooperantov v zboru združenega dela občinske skupščine zahteval, naj pride vprašanje kmetijstva tudi na sejo občinske skupščine. Glede slednjega sicer še ni uspel, ker je šlo vse po daljši poti prek SZDL. Le-ta je sklicala posebno konferenco o kmetijstvu, ki je po krivdi nekaterih posameznikov v mnogočem razočarala, saj se z njo vzdiguje, po našem mnenju, glede marsičesa že star prah. Kako je resnično s tem, bomo v eni naslednjih številk zaprosili za razgovor novega predsednika Tomažina, ki je znan tudi po tehtnih nastopih v celjski skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Sevniški paberki

TRESLI SO SE STOLI – Dnevnik Delo je ob zadnjem potresu v Sevnici in okolici po krivem osmešil marsikoga, ko je zapisal v naslovu: „Potres namesto budilke". Sevničani vstajajo dosti raneje, kot je budil potres, v Lisci mora biti npr. celo uprava na svojih mestih že 10 minut pred šesto. Pač pa so imeli še posebno negotov občutek nekateri v Komunalno stanovanjskem podjetju v pisarnah nad prehodom za vozila, kjer so sprva mislili, da se je v stavbo zabil kakšen tovornjak. Lep dokaz, da so tudi tu že pred šesto uro pri delu!

KAR JE RES, JE RES – Med prave znanilce pomladi so se minuli teden zapisali tudi delavci občinske cestne službe, ki so pleskali označbe na vozišču skozi mesto. Prometna varnost bo s tem samo pridobila.

DIMNIKARJI REDKEJŠI KOT DIVJAD – Ob požaru pri Kožuhovih v Podgorju minuli četrtek je gospodinja gasilcem tudi potožila, da pri hiši vsaj že tri mesece niso videli dimnikarja. Nekateri v mestu vedo povedati, da so tam bolj na tekočem, posebno kar zadeva pošiljanja računov.

KULTURNA DVORANA NARED? – Prvomajska proslava je na lepakih sicer napovedana še za dvorano TVD Partizan, čeprav vse kaže, da bo vse v težko pričakovani kulturni dvorani, v kar je bil preurejen gasilski dom v Sevnici. Minuli petek so bili priviti že vsi novi stoli. Vsaj škripanja ne bo več.

ŠE: „KAR JE DOVOLJENO . . ."

(V odgovor na članek „Kar je dovoljeno", objavljen v DL št. 17 dne 22. 4. 1976 v rubriki Sevniški paberki).

O reklami pravijo ameriški umetniki: Časopisi naj pišejo o nas, pa čeprav dobro. V zvezi s tem se zahvaljujem poročevalcu za storjeno reklamo in ga prosim naj se oglasi pri meni na domu, da mu poklonim skulpturo v zahvalo in poduk, da bo ločil železo od betona, kamenja in zemlje. Odločno zanikam, da so „skulpture" na trgu Svobode v Sevnici plod mojega kiparskega dela. Vem pa, da so plod neurejenih in velikokrat pokvarjenih medsebojnih odnosov med urbanisti, gradbinci in ljudmi, ki že vrsto let v Sevnici bdijo nad urbanizirano in urejeno okolico in sploh nad novozgrajenimi naselji in njihovo podobo.

Prilagam pa fotokopijo „črno na belem", kdo čovoljuje razvoz zemlje in kdo je bdel in še bdi nad urejanjem in komunalo v Sevnici. Lahko jo tudi objavite. Kaj je res, pa naj preveri novinar sam.

RUDI STOPAR

SEVNIŠKI VESTNIK

Dekleta na šentruperški osnovni šoli koristno izrabijo trenutke pred pričetkom pouka, ko jih pripelje avtobus, za zadnje priprave na šolske ure ali izvenšolske dejavnosti v avli pred razredi. (Foto: Železnik)

Brigade voljne, delo doma pa...?

Mladi iz trebanjske občine pripravljeni graditi dobrniški vodovod — Poteza na drugih

Na zadnji seji občinske skupščine so govorili o težavah, ki zapletajo možnosti, da bi suhokranjski vodovod čimprej potegnili še do Dobrniča in preostalih vasi (to zimo so že imeli vodo v Knežji vasi). Omenjene so bile tudi mladinske delovne brigade, ki bi pri gradnji lahko s svojim delom prispevale 700.000 dinarjev!

To je prav gotovo omembe vreden prispevek, zato smo želeli izvedeti kaj več od predsednika občinske konference ZSMS Tomaža Plazarja. O obvestilu na skupščini ni bil žal nič manj presenečen kot mi. Doslej namreč mladim nihče ni dal vedeti, da bi na to računali. Pri medobčinskem svetu ZSMS za Dolenjsko so se že dodobra namučili, da bi uskladili zahteve, kam naj bi letošnje brigade sploh šle. Seveda je bilo govora tudi o dobrniškem vodovodu. Če pa to ne bi šlo, naj bi brigadirji gradili vodovod v novomeški občini ali sodelovali v akciji v črnomaljski občini. V glavnem kaže pač tako, da bodo brigadirji krenili tja, kjer bo najnujnejše za akcijo pripravljeno.

Ne gre pozabljati, da tudi brigada nekaj stane, da pa je to resnično poceni, potrjujejo izkušnje pri gradnji šentruperškega vodovoda. Mladi so bili pri kopanju jarka na najbolj neugodnem zemljišču, kamor niti stroj ni mogel, stroškov pa je bilo le toliko, kot je stala hrana.

Kot je povedal delegatom načelnik Dežman, bi bilo treba za suhokrajinski vodovod še okrog 7 milijonov dinarjev. Pri tem naj bi znašal delež občanov 2,2 milijona. Težave so z denarjem. Tudi denar, ki se nateka s samoprispevkom, je prepičel. Če bi še bolj poprijeli občani sami na prizadetem območju in če bi se našel denar pri vodni skupnosti, bi zanesljiveje prišli tudi do vode.

A. ŽELEZNIK

PLESNA ŠOLA TUDI NA MIRNI

Darko Krhin, kemijski tehnik iz Dane, znan tudi kot smučarski učitelj, je prav tako vešč uglajenih korakov na parketu, kot se spodobi za bivšega učenca mojstra Jenka iz Ljubljane. Vsako soboto med 15. in 17. uro vodi v telovadnici mirenske osnovne šole plesni tečaj za šolsko mladino. Predzadnjo soboto so začeli v veliko zadovoljstvo vseh.

PRILIKA ZA LETOVANJE

V zadnji izmeni, po šoli v naravi, bodo v Tašaleri pri Pulju lahko letovali tudi otroci tistih staršev, ki bodo poravnali stroške tega letovanja. Deset dni morja bo veljalo le 600 dinarjev, kar zadošča le za kritje stroškov bivanja. Svoje otroke lahko prijavijo tudi zdomci na naslov koordinacijskega odbora pri občinski konferenci SZDL v Trebnjem. V tem taboru bodo tudi otroci borcev. Ta skupina bo na morju od 25. julija do 3. avgusta. Za vodje imajo že dosti prijav.

ROMOM ZDRAVSTVENE KNJIŽICE

Ob obvestilu o skrajšanem zapisniku z zadnje seje občinske skupščine, ki je obravnavala tudi vprašanje Romov, je tajnik Lojze Ratajc v soboto lahko povedal še kaj več. Z regionalno zdravstveno skupnostjo naj bi bil namreč kmalu sklenjen dogovor o zdravstvenem zavarovanju Romov v občini. To dejansko pomeni več kot samo to. Tisti, ki so sposobni za delo, bodo morali delati, vezani bodo morali biti na kraj in biti tudi sicer v evidenci kot ostali prebivalci.

„Čimprej naj povedo!"

Mladi so za pomoč

„Priprava delovne akcije v občini bi veliko pomenila: neprecenljivo je sodelovanje z občani. Še več bi pomenilo, če bi se v delo vključile sindikalne organizacije, kot se je npr. lani kolektiv republiške konference SZDL pri gradnji ceste v KS Trebelno," pravi Janez Plazar, predsednik občinske konference ZSMS. Korist vidi tudi v priliki za boljšo povezavo mladine Dobrniške doline, kjer živi na razmetanem terenu sicer dosti mladih, v sami mladinski organizaciji pa jih je le malo organiziranih. V domači brigadi bi lahko tudi koreniteje prilagodili svojim razmeram usposabljanje mladih za splošno ljudski odpor, kar je aktualno zlasti za srednješolce.

Tomaž odločno podpira daljše delovne akcije (od dva do tri tedne) in ne enodnevne akcije. Le-te namreč ne terjajo prav nič manj priprav skozi ves teden kot če se vse skupaj temeljito pripravi za eno strnjeno akcijo. „Navsezadnje imamo že nad 50 prijav, kar le potrjuje, da mladi želijo delati. Le čimprej naj nam povedo!"

Tomaž Plazar: „Mladi želijo delati!"

Kri daje že vsak štirinajsti!

Pred majsko krvodajalsko akcijo v občini — Pričakujejo tudi nove krvodajalce — Sposoben je vsak zdravi občan

V pisarni občinskega odbora Rdečega križa v Trebnjem je v glavnem že vse nared za bližnjo krvodajalsko akcijo. Na pošto je romalo že 1.400 vabil starim krvodajalcem, nadejajo se tudi vrste novih.

Letos boto odvzemi krvi spet na treh krajih: v sredo, 5. maja, od 6. ure do 14,30 v Trebnjem, v četrtek v Mokronogu in zadnji dan na Mirni. Iz oddaljenih krajev bodo vozili avtobusi po ustaljenem voznem redu. Dajanje krvi ni domena nekaterih slojev občanov. Bežno listanje po vzorno vodeni kartoteki, kjer je skrbno zapisan vsak odvzem za slehernega dajalca krvi, pove, da ob krvodajalskih akcijah pustita svoje delo na kmetiji tako zakonca Frančiška in Jaka Zupančič iz Knežje vasi, zasebni obrtnik – frizer in predsednik trebanjskih gasilcev Davorin Novak in žena Milka kot znani prosvetni delavec prof. Jožko Zupan iz Šentruperta.

Iz občinske uprave bo letos že trideset daroval kri načelnik Anton Gole. Kot nam je dejal v nekaj besedah med vrati, ko ga je minuli teden delo klicalo na pot, ga k temu ne vodi samo delo, tesno povezano s prometom (oddelek za notranje zadeve) in samozaščito, ampak je to sedaj zanj že nekaj samo po sebi umevnega. Doslej je daroval kri že na dosti izrednih akcijah v Ljubljani. Svoj čas je nosil krvodajalsko značko na suknjiču. Nekdo, ki je to opazil, se je obregnil vanjo tako, da Tone pač ni mogel drugače, kot da je jel prepričevati še njega, čeprav bi dejansko moralo biti obratno.

A. Ž.

Iz kraja v kraj

CEVI POTREBUJEJO – Mokronoški gasilci bodo na sam praznik dela že od 14. ure dalje skrbeli za to, da bo v Mokronogu to popoldne še posebno prijetno. Obetajo veselico, kot se spodobi. Čisti dobiček bo šel za nove gasilske cevi, lopate za gašenje gozdnih požarov in podobno.

POCENI, DA JE KAJ – Nihče ne bo tako ugodno letoval kot mirenski upokojenci, če se bodo seveda priglasili v pisarni društva, da bo le-to lahko zagotovilo ustrezen prostor v planinah, na morju ali zdraviliščih. To vedo namreč tudi drugod, zato ne bi bilo nič čudnega, ko bi kje zmanjkalo prostora.

KDO BI JIM ZAMERIL? – Omenili smo že, da so v pisarni občinske skupščine namenili kadilcem tudi nove napise, da se ne sme kaditi. Preveč zlobni bi bili, če bi trdili, da so direktorji nepismeni, ker so tem napisom navkljub na posvetovanju predzadnji torek vneto puhali dim. Kljub dimu so se vseeno še preveč videli tudi predstavniki tistih tozdov, ki ničesar ne prispevajo za skupne zadeve v občini, pa stojijo tako dobro kot npr. IMV na Mirni, čeprav se niso priglasili k besedi.

TREBANJSKE NOVICE

Gostoljubje še ni turizem

Kljub dobri volji in neoskrunjeni naravi krajevni skupnosti Adlešiči ne uspe postaviti na noge pravega turizma — Ovira je nekaj starih milijonov

Kakor se morda čudno sliši, vendar je res, da se Adlešičani skoraj boje turistične sezone. Imajo vse, kar si drugi kraji lahko le želijo: s Črnomljem so povezani z novo asfaltno cesto, Kolpa je neoskrunjena, čista, da jo lahko piješ, poleti se segreje, da je toplejša kot morje, na njene bregove v sezoni prihajajo ne samo domačini in drugi Belokranjci, pač pa kopalci iz vse Slovenije in od drugod.

Adlešičani bi, gostoljubni kot so, res radi poskrbeli, da bi se ti ljudje pri njih počutili kar se da prijetno in da bi lahko ostali v tem lepem koščku naše domovine dalj časa.

Zato so se dogovorili, da bodo ob Kolpi uredili kamp. Dobre volje in pridnih rok je dovolj, vsa stvar pa se je, kot že toliko drugih v Adlešičih, ustavila pri denarju.

Krajevna skupnost nima denarja, da bi od kmeta odkupila zemljo, ki meji na sedanje „kopališče"; za odkup in ureditev sanitarij bi potrebovali kake tri ali štiri stare milijone, KS pa dobi iz občinskega proračuna za vso dejavnost na leto sedem milijonov, starih seveda. „Če bi kamp uredili na sedanjem kopališču, se ne bi imeli kje kopati domačini in tisti, ki pridejo k nam za en dan," so v zadregi, ker bi radi ustregli vsem. Ljubljanske tabornike, ki želijo poleti taboriti ob Kolpi v Adlešičih, so morali napotiti h kmetu, ki jim bo odstopil travnik.

Že prejšnja leta, ko cesta do Črnomlja še ni bila asfaltirana, je poletiprihajalo v Adlešiče veliko izletnikov in turistov, sedaj pa jih bo vsako leto več. Marsikdo bi rad ostal ob Kolpi dalj časa, pa kaj, ko nima kje postaviti šotor ali prikolico. Adlešičani so sicer postavili kažipot, da je do kampa 300 metrov, več pa jim letos gotovo ne bo uspelo narediti.

A. BARTELJ

O CELODNEVNI ŠOLI

22. aprila je bila v Črnomlju seja koordinacijskega odbora za celodnevno šolo pri OK SZDL. Pregledali so, kakšno mesto ima celodnevna osnovna šola v občinskem srednjeročnem programu, in obravnavali delo edine popolne celodnevne šole v Semiču. Zlasti je odbor zanimalo, kako v Semiču uresničujejo zastavljeni program, kakšne materialne, vsebinske in kadrovske težave imajo, kako se okolje vključuje v življenje in delo te celodnevne šole.

PRAZNOVANJA 1. MAJA

Ob letošnjem praznovanju 27. aprila in 1. maja v Črnomlju ne bo akademije. Dogovorili so se, naj ima vsaka krajevna skupnost svoje praznovanje, ki ga naj pripravijo šole ali krajevne konference SZDL. Prav tako bodo praznovali ustanovitev OF in praznik dela v delovnih organizacijah. Mladina bo zakurila kresove, ob njih pa se bodo borci pogovarjali z mladimi.

PRVIČ ZA CESTE

Občinski štab za organiziranje ljudskega posojila za ceste se je 23. aprila sestal na prvi seji. Dogovorili so se, kako se bodo lotili akcije za vpisovanje posojila.

KVIZ KLUBOV OZN

V soboto, 17. aprila, je bilo v črnomaljskem kulturnem domu občinsko kviz tekmovanje klubov OZN. Tekmovalci so odgovarjali na vprašanja iz treh tem: OZN, delavsko gibanje v Sloveniji v letih 1918 – 1941 in manjšinska problematika. Na regijsko tekmovanje v Brežicah se je pri klubih OZN iz osnovnih šol uvrstila ekipa OŠ Črnomelj, v starejši skupini pa je zmagala ekipa semiške Iskre. Po tekmovanju je bil na sporedu koncert črnomaljskega vojaškega ansambla.

TEKMOVANJE ŠPORTNIH DJV

Letos 8. maja bo Črnomelj prvič prireditelj športnega srečanja organov za notranje zadeve iz Duge Rese, Ogulina, Velike Kladuše in Črnomlja, imenovanega „Zlet bratstva in enotnosti". Na športnih igriščih se bodo pomerile še ekipe črnomaljskega in ogulinskega garnizona ter črnomaljske občinske uprave. Ženske bodo tekmovale v kegljanju in streljanju, moški pa v streljanju, kegljanju, šahu, malem nogometu in odbojki. Najboljše tri ekipe v vsaki panogi bodo dobile diplome, prva pa še pokal. Ekipa, ki bo v skupnem seštevku zbrala največ točk, bo prejela prehodni pokal, ki je od lani v ogulinskem garnizonu.

15 OTROK PRI REJNIKIH

V črnomaljski občini je v rejništvu 15 otrok iz družin z neurejenimi razmerami. Otroci so v varstvu pri drugih družinah toliko časa, dokler se razmere v rodni družini ne urede, kar običajno traja več let. So pa tudi primeri, ko se otroci sploh ne vrnejo več domov. Občinska skupnost socialnega skrbstva plačuje za vsakega otroka povprečno 638 dinarjev rejnine na mesec. Najvišja rejnina, 1.700 dinarjev, je za otroke iz ljubljanskega zavoda za slušno in govorno prizadete.

Madeži bodejo iz beline

Komisija za varstvo okolja je letos dala prednost ureditvi smetišč v krajevnih skupnostih

Čeprav v črnomaljski občini vprašanje onesnaženega okolja še zdaleč ni tako pereče kot drugod po Sloveniji, se je komisija za varstvo okolja resno lotila svojega dela. „Na belem se madeži bolj poznajo," pravi tajnik te komisije Niko Šuštarič. In odstranjevanju teh madežev je komisija posvetila največ pozornosti.

Na seji 16. aprila so pretresli vprašanje smetišč v občini. „V krajevnih skupnostih je veliko divjih, neurejenih smetišč. Seveda naša komisija ne more začeti akcije za ureditev, pač pa je lahko le pobudnik in pospeševalec, da se te stvari urede v KS," pripoveduje Šuštarič. Deset odstotkov denarja, ki ga po samoupravnem sporazumu dobijo KS, je namenjeno za higienizacijo naselij. Letos so dali prednost ureditvi smetišč. Nekatere KS imajo v svojih programih že izdelane načrte, kako se bodo tega lotile. Le s temi konkretnimi načrti bodo lahko sodelovale na natečaju, ki ga predvideva samoupravni sporazum in ga je razpisal izvršni svet. Vlogo natečajne komisije za razdelitev teh sredstev pa opravlja komisija za varstvo okolja. Ta bo potem predlagala skupščini, katerim delom naj da prednost.

Na seji so imenovali tudi 3-člansko komisijo, ki bo pripravila predlog odloka o obveznem odlogu in odvažanju smeti v tipiziranih posodah. Sedaj je v črnomaljski občini v veljavi odlok o obveznem odvozu smeti, pa še tega ljudje skoraj ne upoštevajo.

Beseda je tekla še o akciji za očiščenje bregov Lahinje in Dobličice v Črnomlju. To nalogo si je v okviru „tedna čistoče" od 25. aprila do 1. maja zadala tudi OK ZSMS. Komisija je vsem delovnim organizacijam, krajevnim skupnostim in sindikatom poslala poziv, naj v tej akciji mladino podprejo.

A. B.

Suho in vetrovno vreme je povzročilo, da se je prejšnjo sredo nedolž o zažiganje suhe trave v Darkini dragi pri Tribučah sprevrglo v velik ogenj, ki je kmalu ožgal bližnje breze in se nevarno razširil proti gozdu. Kaže, da vsa opozorila in primeri, kaj se lahko zgodi pri spomladanskem zažiganju trave ali dračja, prav nič ne zaležejo. (Foto: Bartelj)

Črnomaljski drobir

„TIRI" NARED – Čeprav je prva številka „Tirov", glasila OK ZSMS Črnomelj, že dober mesec pripravljena, še ni zagledala luči sveta, ker čakajo na ovitek, ki jim ga delajo v Knjigotisku v Novem mestu. Medtem so mladinci pripravili že drugo številko glasila, ki naj bi izhajalo vsaj na vsaka dva meseca.

CENEJE IN BOLJ MNOŽIČNO – Skupščine telesnokulturne skupnosti Slovenije, ki je bila 16. in 17. aprila v Portorožu, sta se iz Črnomlja udeležila Lojze Gabrovec in Stevo Vidović. S sklepi skupščine so v Črnomlju zelo zadovoljni, najbolj pa so veseli, da se bo tekmovalni sistem v občinah spremenil: po novem bodo tekmovanja cenejša in zato bolj množična.

ZAPRT MOST – KONEC TEŽAV? – Most čez Kolpo v Žuničih, ki povezuje dve republiki, je že dalj časa zaradi dotrajanosti zaprt. Kaže, da ni nihče pomislil, kako naj ljudje, ki imajo zemljo tudi na drugi strani Kolpe, pridejo tja. Bo res potrebno, da bo most zahteval kakšno žrtev, preden se bodo odločili, da ga začnejo popravljati?

OBRAMBA V KS – Na ožjih političnih aktivih v KS so se lotili vprašanja kadrov v odborih za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter v štabih za teritorialno obrambo in civilno zaščito. Ko bo urejeno kadrovsko vprašanje, se bodo v KS lotili vsebinskega dela s temi odbori, kar je pogoj za dobre obrambne priprave v KS.

Črnomaljski poročevalec

Kaže, da tam, kjer delajo kažipote in pišejo nanje imena krajev, nimajo Krajevnega leksikona Slovenije, sicer ne bi napisali Beden, ampak Bedenj, kot se tej vasi ob cesti Črnomelj – Adlešiči prav reče. Bedanjčani bi jim radi povedali, kako se prav napiše ime njihove vasi. Na skupščinski seji so vaščani zahtevali, naj se napaka popravi, kajti ime vasi izhaja verjetno iz samostalnika bedenj, ki pomeni sod, velika kad, škaf; beden pa je druga beseda za ubog, boren, klavrn. Kakorkoli že na stvar gledaš, upoštevanja vredna razlika je, čeprav je res, da lahko kdo tudi v veliki kadi klavrno konča . . . (Foto: Bartelj)

20 let občinske gasilske zveze

Gasilci so si na minulem občnem zboru zastavili dokaj obsežen srednjeročni načrt in upajo, da ga bodo uresničili – Zlato medaljo dobilo 46 članov

Ko je bil 1955 ukinjen okraj Črnomelj, je z njim vred prenehala delati tudi okrajna gasilska zveza. Že v marcu naslednjega leta pa so v Metliki ustanovili občinsko gasilsko zvezo, v katero se je takrat vključilo 17 prostovoljnih gasilskih društev. Zvezi, ki je štela 783 članov in 114 članic, je predsedoval Ignacij Štupar, ki je še danes njen tajnik in častni predsednik.

Veliko delo je v dvajsetih letih opravila ta zveza, saj je bilo treba društva, ki se jim je kasneje pridružilo še eno industrijsko, oskrbeti z motornimi brizgalnami in drugim gasilnim orodjem. Treba je bilo organizirati razne tečaje ter usposobiti podčastniški in častniški kader itd.

Z družbeno pomočjo je zvezi uspelo marsikaj narediti. Danes imajo društva 10 novih in 8 starejših motornih brizgaln, 1 avtocisterno in 7 kombijev. Nakupili so si nove cevi, aparate za gašenje s kemičnimi snovmi, delovne in paradne obleke. Okrepil se je zlasti podčastniški kader. Društva imajo danes 10 praporov in proslavila so vrsto jubilejev, od katerih naj omenimo 100-letnico obstoja gasilskega društva v Metliki in 50-letnico društev v Rosalnicah, Dragomlji vasi in Drašičih. Letos bodo praznovali petdesetletnico svoje organizacije tudi gasilci na Božakovem.

Novi odbor občinske gasilske zveze je na zadnjem občnem zboru 11. aprila napravil dokaj zahteven srednjeročni načrt, za katerega upa, da ga bo uspešno izpolnil. Zvezi še nadalje predseduje Anton Vraničar, za njenega načelnika pa so delegati ponovno izvolili Martina Črnuglja. Na tem občnem zboru je 46 članov prejelo zlato jubilejno medaljo.

J. D.

RAZSTAVA O IVANU CANKARJU

Metliška ljudska knjižnica bo pripravila v sodelovanju s študijsko knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta knjižno razstavo Ivan Cankar – Vrhnika, 10. maj 1876 – Ljubljana, 11. december 1918. Razstava bo odprta od 14. do 25. maja v knjižničnih prostorih na gradu, in sicer ob nedeljah od 9. do 13. ure, ob delavnikih pa od 17. do 19. ure. Občane, še posebno šolsko mladino, vabimo, da si ogledajo mikavno razstavo v čim večjem številu. Otvoritev bo 14. maja ob 13. uri.

KDO BO POČISTIL SMETIŠČE?

Na Gavgenhribu pri Metliki se s „pomočjo" občanov že več let v gozdičku tik ob glavni cesti razrašča smetišče. Baje je pred leti neki slaščičar prvi odvrgel tja nerabno embalažo, ko pa so mu odgovorni hoteli naročiti, naj nesnago odstrani, so zvedeli, da se je mož odselil v južne kraje.

Od takrat se smetišče razrašča. Lani so govorili, da ga bodo odstranili metliški lovci, pa je ostalo le pri besedah. Sedaj so na vrsti „odgovorni". Od besed naj preidejo k dejanju!

DO KDAJ CANKARJEVA ULICA V TEMI?

Prebivalci v Cankarjevi ulici (od avtomehanika Pečariča proti tovarni Komet) se v večernih urah zaradi „razpoloženih" neznancev skorajda bojijo pred lastno hišo. Ulico namreč še vedno razsvetljuje samo luna in zaradi grozečih senc (pravzaprav toplih večerov), zlasti po 22. uri, ko zaključijo delo v Kometu, ni na cesti nič kaj prijetno. Pravijo, da je strah predvsem „Kometove" ženske. Že večkrat se je bojda zgodilo, da neznanci, ojunačeni zaradi teme in zaužitega alkohola, niso bili z njimi nič kaj kavalirski. Meščani se sprašujejo, če bo „sence" in neznance pregnala javna razsvetljava.

N. L.

DANES SEJA OBČINSKE SKUPŠČINE

Danes dopoldan so se v sejni sobi metliške občinske skupščine na 16. seji zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora ter na 15. seji zbora KS zbrali delegati in razpravljali o predlogu proračuna za leto 1976 in o sprejetju odloka o proračunu metliške občine za letošnje leto. Govorili so tudi o analizi uspeha organizacij združenega dela v minulem letu, o predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju in uporabi sredstev za sofinanciranje krajevnih skupnosti in o odlokih ter sklepih. Več o seji občinske skupščine v prihodnji številki.

DANES ZVEČER SVEČANA AKADEMIJA

Danes ob 19.30 bo v kulturnem domu svečana akademija v počastitev dneva OF in 1. maja. Na akademiji bodo podelili tudi priznanja OF, državna odlikovanja in sindikalna odličja. Organizatorji kulturne prireditve vabijo občane, naj akademijo obiščejo v čim večjem številu.

METLIŠKA „MALA" GODBA

Le malo mest se lahko pohvali z „malo" godbo na pihala, v kateri igrajo samo pionirji. Zavoljo tega v osnovni šoli 15. SNOUB pri organiziranju številnih proslav nimajo nikoli težav. Kadarkoli so v skrbeh za točke, jim priskoči na pomoč devet članov metliške mestne godbe na pihala, ki so še šolarji. Tako je metliška osnovna šola ena redkih, ki ima lastno in povrhu še dobro godbo. Bržkone se bo devetim mladim godbenikom – učijo se pri kapelniku metliške mestne godbe Ivanu Jerini – pridružilo še več učencev.

ROKE ZAMENJALE BULDOZERJE – Stari vinogradi nad Boldražem so dobili sodobno obliko in komajda so utihnili buldozerji, so jih nadomestile pridne vinogradniške roke, ki bodo imele poslej s trtjem veliko manj dela. Zavoljo lepega vremena so terase že ves mesec polne, kajti v obnovljenih vinogradih je te dni obilo dela. Na sliki: pri sajenju trt, ki bodo prvič rodile čez tri leta. (Foto: Janez Pezelj)

Lokvica: še letos nova cesta

Takoj po volitvah novega vodstva lokviške krajevne skupnosti so si občani zastavili delovni program in se dogovorili, da bodo v letošnjem letu skušali dograditi gasilski dom in posodobiti zelo slabo cesto od avtobusne postaje do sredine vasi. Razen tega naj bi Zveza borcev z lastnimi sredstvi postavila spomenik padlim borcem, odkrili pa naj bi ga 4. julija.

Ker se vaščani zavedajo, da oba načrta zahtevata tudi veliko denarja, so se odločili za prostovoljne prispevke, in kot kaže, bodo zbrali okoli 200.000 din. Če pa bi v denar preračunali še vse prostovoljne ure, ki jih bodo občani opravili pri zemeljskih delih za „novo" cesto in vso podarjeno zemljo, po kateri bo šla sodobna pot, bi 20 milijonom lahko prišteli še veliko več dinarjev.

Krajani so se na nedavnem sestanku odločili, da morajo še letos dobiti asfaltno cesto. Če se bo pri delu zaustavilo, si bodo pomagali z novimi prostovoljnimi akcijami, pričakujejo pa tudi občinsko pomoč.

FRANCE POPIT OBISKAL BETI

V ponedeljek, 20. aprila, je obiskal metliško občino predsednik CK ZKS France Popit in si po pogovoru s kmeti kooperanti in vodstvom kmetijske zadruge ogledal proizvodne prostore ter obnovljene vinograde. Tov. Popit je obiskal in si ogledal Beti ter prisostvoval sestanku komunistov iz Beti in Kometa. Na seji so se pogovarjali o gospodarskih dosežkih obeh metliških tekstilnih podjetij in o možnostih, da bi se Beti in Komet združila.

Sprehod po Metliki

TOPLI VEČERI so prinesli v mesto več nemira. Ponočnjaki si dajejo duška s kričanjem in pijanim prepevanjem, ko pa je kri le preveč vroča, govorijo tudi pesti. Občani, ki so že v posteljah in bi radi mirno počivali, niso prav nič navdušeni nad „nočnimi koncerti" in bi bili hvaležni tistemu, ki bi preveč razgrete ljubitelje kapljice spravil za nekaj ur na hladno. Razgrajači pa bi se lahko zavedali, da živijo v mestu poleg njih tudi ljudje, ki jih z jutrom čaka naporen delovni dan.

NA TERASO HOTELA BELA KRAJINA so postavili prejšnje dni mize in stole, tako da lahko gostje posedajo tudi zunaj. Gostilničar Niko Bačovinac pa je nadkril svojo precej veliko teraso s streho, ki bo varovala goste pred nenadnim dežjem. Lepo zastekljeno teraso ima tudi gostilna Mežnaršič, med tem ko razpolaga gostilničar Gabre Badovinac s prijetnim kostanjevim vrtom.

PRVOMAJSKE PRAZNIKE bodo ljudje različno preživeli: eni se odpravljajo na morje, drugi na obisk k sorodnikom, spet tretji se vesele krajših izletov v naravo, nekaj pa bo tudi takšnih, ki bodo izrabili proste dni za dela v vinogradu, na polju, pri gradnji hiše ali vikenda. Vsi pa se vesele sprememb, ki jih prinašajo prazniki v enolično vsakdanjost.

METLIČANI ČAKAJO NA POŠTNE OBRESTI

Če se te dni popotnik ustavi v hotelu „Bela krajina" ali v katerikoli metliški gostilni, mu gostoljubni Belokranjci razen dobrot natresejo tudi vrsto šal. Zadnje čase je najpogostejša ona o telefonu. Metliški naročniki so precej denarja že vplačali, pošta pa jim je obljubila, da bo „žice" napeljala do minulega novega leta. Metličani, ki sicer ne slovijo po skoposti, pravijo, da si mora novomeška pošta omisliti napis „Poštna banka". Zavoljo tega, da bodo za vložen denar (o telefonu namreč še vedno ni ne duha ne sluha) dobili popolnoma upravičene – obresti.

metliški tednik

PRED PRAZNIKI

Proslava v počastitev letošnjega krajevnega praznika Kočevja bo 3. maja zvečer v Šeškovem domu. Ob tej priložnosti bodo podelili priznanja najzaslužnejšim občanom. V zvezi z dnevom OF in praznika dela bo še več drugih prireditev in športnih tekmovanj, mesto bo lepo okrašeno in očiščeno, po hribih pa bodo goreli kresovi. Proslava v počastitev dneva OF in praznika dela, ki so jo organizirali občinski vodstvi SZDL in Zveze sindikatov, pa je bila 26. aprila. Ob tej priložnosti so podelili zaslužnim družbenopolitičnim delavcem priznanja teh dveh organizacij.

Iz mladinskih aktivov

S KOČO TABORNIKOM – Taborniški odred „Svobodni gozdovi" iz Kočevja je dobil pri ZKGP v najem kočo. Uporabljali jo bodo za prenočišča in za izhodiščno točko za pohode.

KMALU ŠTAFETA – Področna konferenca mladih iz krajevnih skupnosti je pripravila urnik lokalne štafete mladosti. Le-ta bo potovala po KS v občini Kočevje 8. in 9. maja. Krenila bo iz Podpreske in šla skozi KS Osilnico, Faro, Kočevsko Reko, Mozelj, Predgrad. Koprivnik, ...ge, Dolgo vas in Livold, kjer bo prenočila. Z zvezno štafeto se bo združila 10. maja na osrednji prireditvi v Kočevju.

DELOVNE AKCIJE – Za mladinske delovne akcije je v občini Kočevje veliko zanimanje. Doslej, ko prav evidentiranje še ni zaključeno, se je prijavilo že 80 kandidatov za brigade. Sodelovali bodo na republiških mladinskih delovnih akcijah in na lokalni v Strugah.

DVA NAJBOLJŠA – Občinska konferenca klubov OZN je pred kratkim izvedla občinsko tekmovanje teh klubov. Na pokrajinsko tekmovanje sta se uvrstili ekipi gimnazije in osnovne šole Kočevje.

SAMOPRISPEVEK – V aprilu teče v osnovnih organizacijah ZSM javna razprava o usmerjenem izobraževanju, ki je združena z razpravo o referendumu za dodatni samoprispevek za gradnjo srednje

MARKSISTIČNI KROŽKI – Center za obveščanje in propagando pri občinski konferenci ZSM bo v kratkem izdal četrto številko svojega biltena. V njem bo razen prispevkov iz osnovnih organizacij podrobno obravnavano tudi ustanavljanje marksističnih krožkov v osnovnih organizacijah ZSM, tozdih, ozdih in KS. Ti krožki naj bi pospešili idejnopolitično usposabljanje mladincev.

E. JUNC

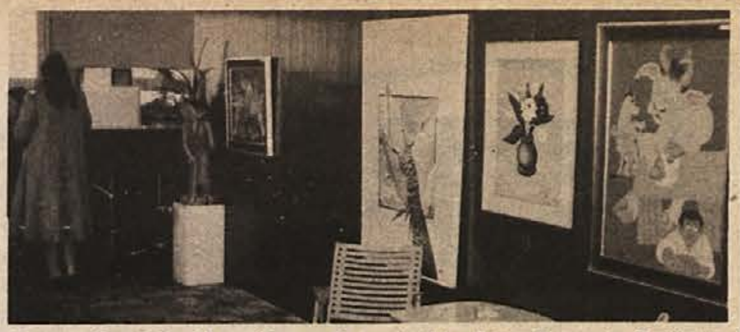

Umetniška dela, ki so jih razni umetniki odstopili mestu Kočevje, so zdaj stalno razstavljena v podružnici SDK. Ta prostor je primeren le zato, ker so umetnine dobro zavarovane pred vlomilci, drugače pa ni primeren, ker vidi umetnine tu le malo občanov. Razen tega je ena izmed slik (glej fotografijo) obešena tako nizko in nerodno, da se nanjo naslanja stol, kar sliki gotovo ni v korist.

Končati z brezbrižnostjo

Osrednje čistilne naprave za mesto Kočevje bodo do prve faze dograjene jeseni. Gradi jih Gramiz Kočevje, investitor pa je Komunala. Po dograditvi prve faze bodo odplake mehansko očiščene, in to za okoli 30 odstotkov. Iz odplak bodo odstranjene usedline in smrad. Z dograditvijo prve faze bo odpadla tudi potreba po greznicah v Kočevju.

V drugi fazi bo urejena naprava za biološko čiščenje odplak. Te naprave bodo zagotavljale 87-odstotno očiščenje, skupno z mehansko čistilno napravo pa 91-odstotno očiščenje. V tretji fazi bo zgrajen še drugi čistilni blok in gnilišča oziroma bazeni za stabilizacijo blata.

Že zdaj bi morali zagotoviti, da bodo vse odplake speljane proti čistilnim napravam, ne pa v Rinžo. To velja tudi za kmetijske obrate. Iz obrata Mlaka teče gotovo že nad tri mesece, če ne celo občutno dalj, gnojnica v Rinžo. Z Mlake bi morali takoj skopati kanal proti čistilnim napravam. To mora skupnost oziroma občinski organi zahtevati od ZKGP. Že zdaj, ko je voda mrzla, se širi iz Rinže neznosen smrad, kaj pa bo šele poleti! ZKGP je s sedanjim početjem povzročil že ogromno škodo Rinži, ribam in vsem občanom, ki so se včasih lahko kopali v tej reki, danes pa celo ribe iz Rinže zaradi onesnaženja niso več užitne. Ukrepati je treba hitro, odločno in učinkovito, saj zaradi take zločinske malomarnosti in brezbrižnosti lahko v mestu kmalu izbruhne kakšna huda bolezen.

JOŽE PRIMC

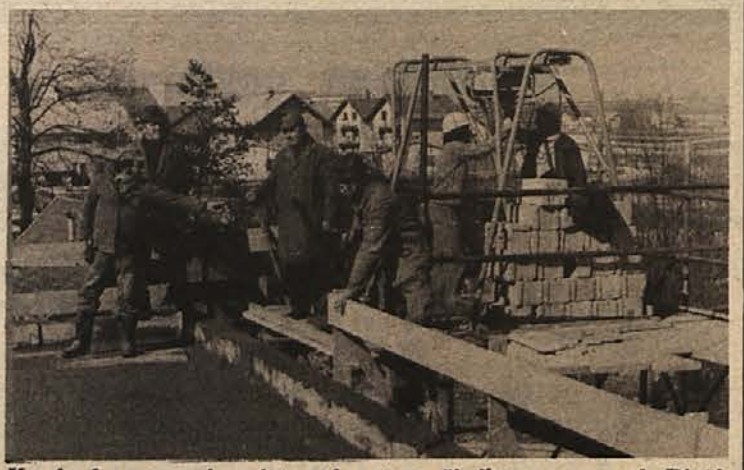

Kmalu bo po vsej verjetnosti gotova čistilna naprava ob Rinži. Vanjo je treba usmeriti čimprej vso mestno kanalizacijo in sploh vse odpadne vode, predvsem tiste, ki se zdaj stekajo v Rinžo. (Foto: France Brus)

Gnojnica ni za v Rinžo

Ribiči se boje tudi slabih in nevzdrževanih čistilnih naprav

Nič več gnojnice v Rinžo, pa čeprav bi bila prečiščena! Tak je sklep zadnje seje vodstva Ribiške družine Kočevje, ko je razpravljala o vlogi Gozdnega gospodarstva Kočevje, da bi mu dovolili v prvi fazi gradnje novega gozdarskega središča pri Kočevju (Marof) speljati kanalizacijo prek svojih čistilnih naprav v Rinžo.

Ribiči so menili, naj takoj – in ne šele v drugi fazi – speljejo odpadne vode s prečrpavanjem v glavno kočevsko kanalizacijo. Tako se bodo izognili dvojnim stroškom, se pravi gradnji lastnih čistilnih naprav, ki jih kasneje ne bi več potrebovali. Tazen tega potem Rinža ne bo v nevarnosti, saj kljub lastnim čistilnim napravam v obratu ZKGP na Mlaki gnojnica še vedno pogosto vdere v Rinžo in mori ribe.

Sklenili so tudi, da bodo zahtevali odškodnino za zadnji pogin rib v Rinži. Še prej pa se bodo o rezultatih analize vode in posledicah onesnaženja pogovorili s strokovnjaki. Med zadnjim poginom so ribiči 5 dni reševali ribe, vendar predvsem zaradi ledu reševanje ni bilo posebno uspešno. Škoda še vedno ni dokončno ocenjena, vendar je gotovo precej večja kot ob dosedanjih poginih.

J. P.

Drobne iz Kočevja

MESTO ČISTIJO – Pionirji osnovne šole so izvedli teden čiščenja mesta. Pobirali so papir in druge smeti, ki so se nabrale čez zimo. Očiščevalna akcija je vredna pohvale. Morali pa bi mladino opozoriti, naj ne odmetava sproti raznih zavojčkov, vrečk, ovitkov, sladkarij in podobnega po cestah in zelenicah. Če bi otroci tako opozorilo upoštevali, bi bilo po mestu veliko manj smeti. Moralo pa bi biti tudi več košev za odpadke, biti bi morali večji, pa tudi redno naj bi jih praznili povsod, ne samo po glavnih ulicah.

NOVA BANKA – Ljubljanska banka – podružnica Kočevje bo zidala na prostoru sedanje lesene avtobusne postaje novo poslovno stavbo. Dela se bodo začela že konec maja. Najprej bodo porušili vrsto starih hiš ob direkciji SGP Zidar proti Domu telesne kulture, se pravi od sedanje slaščičarne do Vidmarjeve in Ostermanove hiše. Tu bodo nato uredili majhen trg in parkirni prostor.

ZASIPATI MOČVIRJE – Material porušenih hiš bodo porabili za zasipanje močvirja in jam med jelšami v Gaju vse do škarpe Rinže. Tako bo nastal tu namesto smetišča lep park.

OKRAS OKOLICE – Drevje sadijo pri novih blokih Tesarske ulice, kjer urejajo okolico. Tako bo dobil tudi ta del mesta lepši videz. Prej so imeli tu kočevski trgovci, obrtniki in kmetje gospodarska poslopja, hleve, svinjake in razne barake. Zato so ta del mesta imenovali Marof.

PRVE LASTOVKE – V ponedeljek, 21. aprila, se je vrnila prva manjša jata lastovk. Opažamo pa vsako leto manj lastovk nad mestom. Verjetno je vzrok v tem, da nimajo pravih mest za gnezditev. Nekateri pa tudi gnezda podirajo, da bi si tako obvarovali pročelja hiš, kar vsekakor ni lepo.

– Po čem sklepaš, da bodo po treh mesecih le uredili, da gnojnica iz kmetijskega obrata ZKGP Mlaka ne bo več tekla v Rinžo?

– Ker je direktor kmetijstva hkrati župan, pa ne bo gledal le na korist kmetijstva, ampak na korist vse občine.

Mladinski aktiv osnovne šole Kočevje je letos že drugič organiziral plesni tečaj za učence osmih razredov, ki ga je vodil plesni učitelj Anton Arko iz Ljubljane. Razen osnov standardnih plesov, so se mladi plesalci seznanili še s kulturnim vedenjem na plesu. (Foto: F. Brus)

KOČEVSKE NOVICE

Na vrsti je posojilo za ceste

Morebitni presežki bodo porabljeni za izboljšavo cest v občini

Po republiškem razdelilniku naj bi v ribniški občini letos zbrali 3,482.000 din posojila za ceste. V vsej Sloveniji pa naj bi skupno zbrali 900 milijonov.

V kratkem bodo v ribniški občini imenovali poseben štab, ki bo organiziral akcijo za vpis posojila. Že maja se bo vpisovanje začelo, trajalo pa bo do oktobra. Po sedanjem predlogu naj bi vsak zaposleni občan vplačal najmanj polovico mesečnega osebnega dohodka posojila. Kmetje, obrtniki, svobodni poklici in upokojenci naj bi dali toliko posojila, kolikor zmorejo. Seveda je treba tudi upoštevati, da bodo nekateri zaposleni, ki imajo večje osebne dohodke oziroma večje dohodke na družinskega člana, lahko vpisali več kot pol mesečnega osebnega dohodka posojila; zaposleni z majhnimi osebnimi dohodki oziroma majhnimi dohodki na družinskega člana pa manj.

Posojilo je namenjeno za posodabljanje regionalnih cest. Po dogovoru pred razpisom posojila bo posodobljenih (asfaltiranih) najmanj polovico regionalnih cest v vsaki občini. Če bo v ribniški občini zbranega za več kot 3,482.000 din posojila, bo presežek porabljen za posodobitev cest na območju ribniške občine. Analiza uspeha akcije bo opravljena v novembru in decembru letos in takrat bo tudi odločeno, kako naj bi porabili morebitne presežke.

O posojilu za ceste bodo razpravljali občani v vseh delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih in drugod. O poteku akcije bomo še poročali.

J. P.

RAZSTAVE

V domu JLA v Ribnici je razstavljenih 25 del slikarja Žikice Jovanovića, ki je služil vojaški rok v Ribnici. Mladi slikar je imel že več razstav doma in v tujini. Vsa razstavljena dela je napravil letos, pred odhodom domov v Svetozarevo pa jih je podaril domu JLA.

Od 20. do 25. aprila so v domu JLA razstavljali svoje zbirke tudi kočevski filatelisti Andrej Arko, Anton Mihelič in Boštjan Fabjan.

DANES IN JUTRI KRVODAJALCI

Danes, 29. aprila, bo krvodajalska akcija v Ribnici, jutri, 30. aprila, pa v Sodražici, kjer bodo darovali kri tudi občani iz okoliških krajev, Loškega potoka in celo iz Drage v kočevski občini. Občinski odbor RK vabi vse občane, naj se akcije udeleže.

Začetni zagon je splahnel

Tudi dogovorov ne spoštujejo – Prve izkušnje o delu klubov samoupravljalcev

Tudi Klube samoupravljalcev je doletela ista usoda kot pred njimi že marsikatero drugo podobno ustanovo oziroma organe. Zveza sindikatov je ustanovila klube samoupravljalcev kot obliko delovanja, ki bo nudila pomoč vsem oblikam samoupravljanja. Že v začetku je vsa akcija dobila ugoden odmev med političnimi dejavniki, predvsem med tistimi, ki neposredno delujejo na samoupravnem področju v bazah.

Vendar danes, ko je minilo že 5 mesecev od roka, ko bi naj bili ustanovljeni klubi v vsej republiki, ugotavljamo, da imamo od predvidenih 60 klubov le 15. Vsi ostali pa se po zatrditvah odgovornih šele ustanavljajo. Vprašanje pa je, koliko te trditve drže.

Glavni vzrok zastoja je po vsej verjetnosti prevelika obremenjenost tistih, ki so bili dolžni izpeljati to akcijo. V razgibanem delegatsko-samoupravnem sistemu zmanjkuje časa. Še preden zaključimo eno akcijo, je že pred nami nova. Mislim, da ni odveč zastaviti vprašanje, če niso posamezniki že tako obremenjeni z vsakodnevnimi obveznostmi, da jim zaradi sestankovanja že ne ostaja več dovolj časa za izpeljavo tekočih zadev. Res je, da je sestanek tudi sestavni del našega dela, vendar je včasih sestankov le preveč.

Ne trdim, da je do zastoja pri ustanavljanju in delovanju klubov samoupravljalcev prišlo, ker posamezniki niso pokazali večjega zanimanja zanje. Marsikomu je bila to le novost, ki si jo je spet nekdo izmislil, in dodatna obremenitev tistih, ki imajo že tako dovolj dela. Ustanavljanje je na žalost tudi sovpadalo z obdobjem razprav in razgovorov o skupni in splošni porabi ter o vrsti drugih zadev.

Eno od zelo pomembnih dejstev je tudi pomanjkanje kadrov. Premalo je ljudi, ki bi bili pripravljeni družbeno-politično delati. Nekaterim to tudi ne gre od rok. Tako pridemo do tega, da je ista oseba toliko vprežena, da skoraj ne zmore več vsega opravljati, oziroma delati tako, kot bi bilo potrebno. Res je, da na koncu koncev nekako vso stvar „skrpamo" skupaj, kakovost pa pri tem šepa.

Klub samoupravljalcev v Ribnici je začel delati. Vklopil se je v sistem izobraževanja samoupravljalcev. Opažamo pa, da je premajhen stik med klubom in tistimi, katerim je namenjen.

Po izselitvi knjižnice v nove prostore doma JLA bo njene prostore zasedel klub. Tu bo urejen prostor za shajanje vseh, ki želijo v klubu delati, ki želijo dobiti kakršnokoli informacijo in ki posvečajo svoj prosti čas družbenopolitičnemu delu.

Jeseni bo posvet vseh klubov. Tokrat bomo pregledali prve sadove dela in prenašali izkušnje, ki jih sedaj še ni. Že sedanje izkušnje ribniškega kluba pa kažejo, da je za nepretrgan proces izobraževanja potrebnega več denarja. Sedanja sredstva ne bodo zadoščala, zato bo potrebno želje oziroma programe prilagoditi denarnim možnostim.

F. ŽELEZNIK

V Loškem potoku ni gorelo

Sirena je bila le pripomoček za navijanje na prvi rokometni tekmi na novem igrišču

Novo rokometno igrišče v Loškem potoku je bilo neuradno odprto 18. aprila s tekmo ženskih ekip Loškega potoka in Stične, ki se je končala z zmago domačink. Tekmo si je ogledalo okoli 200 gledalcev. Navijanja pa je bilo precej, celo s sireno, da so nekateri starejši Potočani, ki tega niso vajeni, spraševali, kje gori.

Potoški športni delavci so krepko poprijeli. Poročali smo že o smučarskih skokih in skakalnici, tokrat pa naj povemo, da se zelo zavzemajo tudi za dograditev rokometnega igrišča, oziroma kot bi pravilno morali reči, igrišča za vse male športe. Pri igrišču je treba postaviti še ograjo, luči, koše (za košarko), urediti okolico in tribune.

Športniki so pripravljeni veliko dela opraviti sami. Kar okoli 100 mladincev se je prijavilo, da bodo s prostovoljnim delom urejali prostor za tribune in še marsikaj. Vendar bodo potrebovali tudi nekaj denarja, predvsem za nakup materiala, za cement, pesek, mrežo (kovinsko okoli igrišča) itd. Za ta denar so zaprosili občinsko TTKS, ta pa se brani, da nima dovolj denarja. Potočani pa upravičeno pravijo: „Saj ne potrebujemo veliko. Nekaj mora biti vendar tudi za nas. Sicer pa ste nas ves čas silili, naj delamo. Zdaj, ko smo poprijeli, pa hočete, naj odnehamo, češ da nimate denarja."

J. P.

NOVI RAZGLEDI

Pred kratkim je izšla že tretja letošnja številka „Donitovih razgledov", ki prinaša tudi novice iz sodraškega tozda. Med zanimivimi sestavki naj omenimo le članek „Nič več na lepe oči", ki opozarja delavce, da se je treba pripraviti na nov način ugotavljanja dohodka in trše pogoje gospodarjenja. To pomeni, da se v Donitu že vsak zaposleni zaveda, da bodo lahko samo toliko kupovali, kolikor bodo lahko sproti plačevali.

Ribniški zobotrebci

SLABE CESTE – Tudi vreme je precej krivo za sedanje slabo stanje na cestah. Ceste v ribniški občini so polne lukenj, da je ponekod promet resno otežen. Včasih po daljšem odseku lepe ceste z vozilom nenadoma padete v luknjo. Posledica tega je lahko tudi zvito platišče ali še kaj hujšega. Cestnine so vsak dan večje, luknje na cestah pa tudi.

DELO NA POLJU – Že pred zadnjim snegom so ponekod delali na polju, nato pa je bilo delo prekinjeno. Zdaj skušajo kmetje nadoknaditi zamujeno celo z delom ob nedeljah in praznikih. To je potrebno tudi zato, ker je v zadnjem obdobju večkrat deževalo, kar je spet zavrlo dela na poljih. Marsikaj, kar so kmetje opravili doslej v aprilu, bodo morali letos nadoknaditi v maju.

TRŽNICI – Obe tržnici, v Ribnici in Sodražici, sta dobro založeni s sadjem in zelenjavo, se pravi nič manj kot v drugih mestih. Največ prometa imata dopoldne.

ŽABE – Deževno vreme nekomu nagaja, drugemu pride prav. Povsod je zdaj veliko žab. Precej se jih znajde na cestah in pod kolesi avtomobilov. Zdaj pridejo na račun tudi „žabarji", lovci na žabe. Med domačini je sicer malo takih, ki love žabe, zato pa prihaja sem več ljudi od drugod, ki gredo na lov predvsem ponoči.

SPET NAPAKA – Na območju ribniške pošte so dobili naročniki Dolenjskega lista 15. aprila spet zasavsko izdajo namesto kočevsko-ribniške in bili s tem prikrajšani za domače novice. Prav bi bilo, da bi Dolenjski list zahteval od tiskarne v Ljubljani večji red pri razpošiljanju časopisov.

M. G.

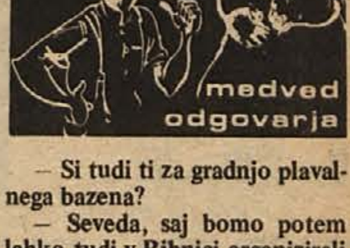

– Si tudi ti za gradnjo plavalnega bazena?

– Seveda, saj bomo potem lahko tudi v Ribnici organizirali kakšen bazenski posvet.

REŠETO

Lisca

– NEDRČKI
– STEZNIKI
– KOPALNE OBLEKE

★

ZA PRAZNIK DELA ISKRENO ČESTITAMO !

SKUPŠČINA OBČINE TREBNJE

in vodstva organizacij ter društev v občini

★

čestitamo za praznik dela

TRELES

TRELES TREBNJE

IZDELUJEMO POHIŠTVENO OPREMO ZA VSE VRSTE LOKALOV.

PRIPOROČAMO SE ZA NAROČILA IN HKRATI ČESTITAMO ZA 1. MAJ.

PETROL

PETROL–LJUBLJANA
TOZD BLAGOVNI PROMET

PE BREŽICE

ZA VAŠE VOZILO DOBITE NA NAŠIH BENCINSKIH SERVISIH VEDNO NAJUSTREZNEJŠA MAZIVA IN GORIVA.

ČESTITAMO ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA !

Trgovsko podjetje s tehničnim blagom, avtomobili in avtomobilskimi servisi ter mizarstvom

N

NOVOTEHNA

čestita vsem delovnim ljudem za 1. maj, praznik dela.

Avtopromet, gostinstvo in turizem

Gorjanci

NOVO MESTO-STRAŽA

OPRAVLJAMO PREVOZ TOVORA IN POTNIKOV.
PRIPOROČAMO GOSTINSKE STORITVE V HOTELU METROPOL IN GOSTIŠČU NA LOKI .

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA !

---

farmacevtika
kemija
kozmetika
zdravilišča

KRKA

ČESTITAMO ZA 1.MAJ!

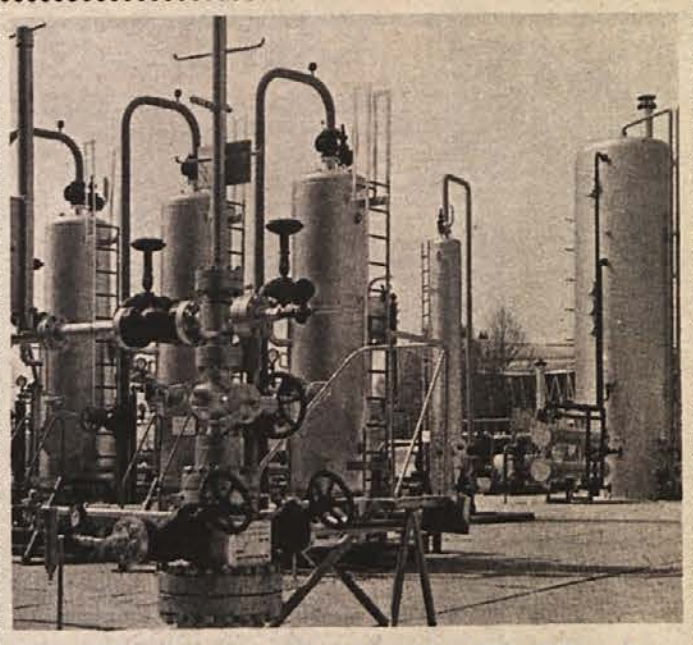

KOVINARSKA KRŠKO

- ASFALTNE BAZE
- SILOSI ZA ŽITA IN RAZSUT TOVOR z napravami za sušenje in zračenje
- INDUSTRIJSKA OPREMA za petrokemijo, naftno, steklarsko in farmacijsko industrijo
- CISTERNE ZA TEKOČA GORIVA za gospodinjsko uporabo
- DNA ZA TLAČNE POSODE za vse velikosti

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA!

ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA ČESTITAJO :

SKUPŠČINA OBČINE ČRNOMELJ

OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
vodstva organizacij in društev v občini

belilo za strojno in ročno pranje

perborat special

belinka

tovarna kemičnih izdelkov

VPIS V ŠOLO!

INFORMACIJA O VPISU V RUDARSKO ŠOLO RUDARSKEGA ŠOLSKEGA CENTRA VELENJE V ŠOLSKEM LETU 1976/1977

V naslednjem šolskem letu bomo vpisovali v rudarsko poklicno šolo za poklic rudar kopač in rudar.
Pogoj za vpis v triletno šolo za rudarja kopača ozkega profila je 6 dovršenih razredov osnovne šole. Pogoj za vpis v triletno šolo za poklic rudar širokega profila je dokončana osnovna šola.
Šolanje je popolnoma brezplačno. Učenci, ki se vpišejo v to šolo, dobijo poleg regresov za stanovanje, prehrano, malico, itd. še nagrade:

uspeh v šoli in na praksi

	dober	prav dober	odličen
1. letnik	350,00 din	400,00 din	450,00 din
2. letnik	600,00 din	650,00 din	700,00 din
3. letnik	650,00 din	700,00 din	770,00 din

Pred letnimi počitnicami prejmejo učenci poleg nagrad še regres za letovanje v višini 900,00 din.

Učenci, ki prejemajo vse te bonitete, se obvežejo, da se po končani šoli 3 leta zaposlijo v rudniku Velenje.

Če si se odločil za eno od navedenih šol, pošlji takoj prošnjo na naslov: RUDARSKI ŠOLSKI CENTER VELENJE, Prežihova 3, 63320 Velenje.

PROSTA DELOVNA MESTA!

SLUŽBA DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA V SR SLOVENIJI, PODRUŽNICA KRŠKO

objavlja

naslednja prosta delovna mesta: **I. Pri matični enoti Krško:**

1. eno delovno mesto **inšpektorja I,**
2. eno delovno mesto **analitika,**
3. eno delovno mesto **kontrolorja I,**
4. eno delovno mesto **referenta ekonomsko-tehničnih opravil,**
5. eno delovno mesto **operaterja na pripravljalnem stroju - Datica.**

II. Pri ekspozituri v Brežicah:

1. dve delovni mesti **kontrolorjev I.**

Pogoji:

- za delovno mesto pod I/1 se zahteva visoka strokovna izobrazba ekonomske ali pravne smeri in 3 leta ustreznih delovnih izkušenj,
- za delovno mesto pod I/2 se zahteva visoka strokovna izobrazba ekonomske smeri in 3 leta ustreznih delovnih izkušenj,
- za delovna mesta pod I/3 in II/1 se zahteva višja strokovna izobrazba ekonomske, upravne ali pravne smeri in 2 leti ustreznih delovnih izkušenj,
- za delovno mesto pod I/4 se zahteva ekonomska srednja šola ali gimnazija in 2 leti ustreznih delovnih izkušenj,
- za delovno mesto pod I/5 se zahteva ekonomska srednja šola ali gimnazija in 1 leto ustreznih delovnih izkušenj.

Podroben opis dela za vsako delovno mesto bo kandidatu sporočen ob osebnem razgovoru.
Pismene ponudbe naj kandidati pošljejo v 15. dneh po dnevu objave na naslov: Služba družbenega knjigovodstva, podružnica Krško.
O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15. dneh po preteku roka za prijavo.

PROSTO DELOVNO MESTO!

KRKA, farmacevtika, kemija, kozmetika, zdravilišča Novo mesto

KRKA

RAZGLAŠA

prosto delovno mesto

REFERENTA ZA IZOBRAŽEVANJE

v izobraževalnem centru kadrovsko splošnega sektorja
POGOJ za zasedbo delovnega mesta je končana ekonomska srednja šola in 1 leto delovnih izkušenj.
Delo obsega pretežno obračunavanje štipendij in šolnin delavcem, ter sodelovanje z njimi, samostojno sestavljanje predlogov za izobraževanje delavcev za komisije za medsebojna razmerja TOZD ter za komisijo skupnih služb.
Rok za prijavo je 5 dni.
Kandidati naj svoje ponudbe dostavijo kadrovskemu oddelku v Novem mestu, Cesta herojev 45.

STAVBNA ZEMLJIŠČA!

Oddelek za gospodarstvo in finance skupščine občine Trebnje razpisuje na podlagi 11. člena odloka o urejanju in oddajanju stavbnih zemljišč (Skupščinski Dolenjski list, št. 20/67)

JAVNI NATEČAJ
ZA ODDAJO STAVBNIH ZEMLJIŠČ ZA GRADNJO INDIVIDUALNIH STANOVANJSKIH HIŠ

Na javnem natečaju bosta oddani dve stavbni parceli:
1) v zazidalnem kompleksu Pavlinov hirb – dopolnitev, severni del v k.o. Medvedje selo: parc. št. 948/3, travnik v velikosti 663 m2;
2. v naselju Veliki Gaber, k.o. Veliki Gaber parc. št. 575/9, pašnik v velikosti 837 m2.

POGOJI NATEČAJA

I. Izklicna višina odškodnine za pravico uporabe na zemljišču iz tč. 1) tega razpisa znaša 16,00 din/m2 in iz tč. 2) tega razpisa din 15,00/m2;
II. Izklicna višina prispevka za komunalno urejanje stavbnega zemljišča znaša pod tč. 1) din 43.500,00 pod tč.2) din 1.500,00;
III. Rok za vlaganje ponudb po tem natečaju je 15 dni po objavi razpisa v lokalnem glasilu. Veljavno prispele so vse ponudbe, ki prispejo do vključno 17. 5. 1976 do 9. ure zjutraj; Pismene ponudbe se vlagajo v zaprtih kuvertah z obvezno oznako „Javni natečaj". Ponudbi mora biti priloženo dokazilo o plačani varščini; Javni natečaj bo izveden 17. 5. 1976 ob 13. uri v sejni sobi skupščine občine Trebnje;
IV. Varščina znaša 5.000.00 din in se nakaže na tekoči račun 52100–697–68739 občinske skupščine Trebnje;
V. Pismena ponudba je dokončna;
VI. Ponudena odškodnina za zemljišče zapade v plačilo ob podpisu pismene pogodbe o oddaji zemljišča; Ponudeni znesek prispevka za komunalno urejanje zapade v plačilo za parcelo pod tč. 1
   a) za občane, ki imajo stalno in tudi začasno prebivališče na območju občine Trebnje z dnem podpisa pismene pogodbe o oddaji stavbnega zemljišča do 1/2, preostali znesek s pribitkom 10-odst. obresti pa v roku do 1. 5. 1977.
   b) za ostale ponudnike zapade ponudeni znesek prispevka za komunalno urejanje v celoti v plačilo ob podpisu pogodbe. Za parcelo pod točko 2 zapade prispevek za komunalno urejanje v plačilo ob podpisu pogodbe;
VII. Rok za dokončanje gradnje do III. gradbene faze je tri leta po dnevu podpisa pogodbe o oddaji stavbnega zemljišča;

Vse podrobne informacije dobijo interesenti za nakup parcel vsak ponedeljek in petek od 8. – 15. ure in ob sredah od 7. – 17. ure na oddelku za gospodarstvo in finance ObS, soba št. 26/II.

Številka: 465–02/72–3
Datum: 26. 4. 1976

Oddelek za gospodarstvo in finance
ObS Trebnje

OBVESTILO!

Na podlagi 1. odstavka 148. člena Zakona o zdravstvenem varstvu (Ur. list SRS št. 38-466/74 in 1/75), republiškega dogovora o razporejanju osebnih dohodkov ter nekaterih drugih osebnih prejemkov za leto 1976, zakona o osnovah in načinu obračunavanja in plačevanja prispevkov za financiranje SIS na področju družbene dejavnosti (Ur. list SRS št. 39/74), sprememb in dopolnitev (Ur. list SRS št. 29/75), je Skupščina Regionalne zdravstvene skupnosti Novo mesto na svoji seji dne 19. 3. 1976 sprejela

SKLEP

o višini prispevkov, ki jih plačujejo zavarovanci – kmetje (4. odstavek 56. člena ZZV) in o višini prispevka za kmečke preužitkarje.

- Višina prispevkov, ki jih plačujejo zavarovanci – kmetje se določi:
- 50 % od katastrskega dohodka, dohodka iz gozda in drugih dohodkov kmetijskega gospodarstva
- 360,00 din letni pavšal na gospodarstvo

Višina prispevkov za kmečke preužitkarje:

- 120,00 din mesečno za prvega, za vsakega nadaljnjega pa 50,00 din.

Ta sklep velja naslednji dan po objavi, uporablja pa se od 1. 1. 1976.
Novo mesto, dne 19. 3. 1976

Predsednik skupščine
Regionalne zdravstvene skupnosti
Novo mesto
Tone Pirc l.r.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage mame, stare mame in sestre

KATARINE MIKETIČ

iz Gorenjcev pri Adlešičih

se zahvaljujemo vsem vaščanom, sorodnikom in znancem za poklonjeno cvetje in izraze sožalja, vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti, ženskemu pevskemu zboru iz Adlešič za zapete žalostinke in župnemu upravitelju iz Adlešič za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Ivan, hčerke Anka, Marica in Magdalena z družinami, brat Jože in sestre Ana, Magda in Marica.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 29. aprila – Katarina
Petek, 30. aprila – Robert
Sobota, 1. maja – Praznik dela
Nedelja, 2. maja – Boris
Ponedeljek, 3. maja – Filip
Torek, 4. maja – Florjan
Sreda, 5. maja – Angel
Četrtek, 6. maja – Judita

KINO

BREŽICE: 30. 4. in 1. 5. angleški barvni film Past za inšpektorja Kalagana. 2. in 3. 5. ameriški barvni film Polmrak bogov. 4. in 5. 5. ameriški barvni film Ne odnehaj in še enkrat poskusi.

ČRNOMELJ: 30. 4. zahodno nemški barvni film Umori v gradu Hubertu.

KOSTANJEVICA: 30. 4. jugoslovanski barvni film Povest o dobrih ljudeh. 1. 5. ameriški barvni film Američan Grappiti. 2. 5. ameriški barvni film Strah je ključ.

KRŠKO: 1. in 2. 5. slovenski film Povest o dobrih ljudeh. 5. 5. francoski film Bulevar ruma.

METLIKA: Od 29. 4. do 2. 5. ameriški barvni film Surova Oklahoma. Od 30. 4. do 2. 5. slovenski barvni film Let mrtve ptice.

MIRNA: 1. in 2. 5. ameriški barvni film Umazane roke nad mestom.

NOVO MESTO, KINO KRKA: 29. 4. slovenski barvni film Idealist. Od 30. 4. do 2. 5. ameriški barvni film Vohun, ki je uničil svoje zveze. 3. in 4. 5. italijansko ameriški barvni film Šerif imenovan „Čutara". 5. in 6. 5. barvni film Avanture belega očnjaka.

RIBNICA: 1. in 2. 5. ameriški barvni film Cosa nostra.

SEVNICA: 1. in 2. 5. francoski film Lacombe Lucien. 5. 5. ameriški film Šampion rodea.

TREBNJE: 1. in 2. 5. ameriški barvni kavbojski film Človek imenovan Poldne.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

IŠČEMO mlajšo gospodinjsko pomočnico za varstvo otroka. Znanje kuhanja ni potrebno. Milan Gjud, Ljubljana, Rašiška 5.

MANJŠA DRUŽINA iz Novega mesta išče žensko, lahko je tudi upokojenka, za varstvo otroka na domu v dopoldanskem času. Možnost stanovanja v hiši. Ponudbe na Dolenjski list pod „DOGOVOR".

STANOVANJA

ODDAM opremljeno sobo ženski. Naslov v upravi lista (1335/76).

ODDAM SOBO moškemu, ki bi šel za sostanovalca. Naslov v upravi lista (1330/76).

Motorna vozila

PO UGODNI ceni prodam FIAT 1300, letnik 1971. Kratka ulica 2, Novo mesto.

PRODAM TRAKTOR Ferari (30 KM) z dvobrazdnim plugom in tridelnimi branami. Franc Hrovat, Drganja sela 3, Straža.

PRODAM kamion TAM 4500 kasonar, TAM 4500 kiper ter škodo Oktavia – tudi po delih. Rajko Bevc, Dol. Toplice 75.

PRODAM zastavo 750. Danica Kralj, Semič 4.

PRODAM

PRODAM novo samonakladalko 17. Naslov v upravi lista (1337/76).

PRODAM kosilnico BCS, obračalnik Favorit, motorno črpalko za gnojnico in žitni kombanj. Kastelic, Žabja vas 39, Novo mesto.

PRODAM zelo dobro ohranjeno, skoraj novo otroško dvokolo s pomožnima kolesoma. Ogled od 4. maja dalje. Schmidt, Mestne njive 7, Novo mesto.

PRODAM grablje Sonce – italijanske. Janez Kuhar, Dol. Prekopa, Kostanjevica na Krki.

PRODAM obračalnik Maraton. Rudolf Šuštar, Vrhovo 13, Mirna peč.

PRODAM psičke – nemške ovčarje. Krhin, Ratež /

PRODAM traktorsko koso. Lešnjak, Kristanova 57, Novo mesto.

PRODAM 1000 kg sena. Jarc, kovač, Prečna 24, Novo mesto.

PRODAM električni štedilnik (4 plošče, pekač) po zelo ugodni ceni. Naslov v upravi lista (1351/76).

PO UGODNI ceni prodam otroški voziček in posteljo. Ljubo Mrkšič, Majde Šilc 20, Novo mesto.

PRODAM podpornike. Ponudbe pošljite na upravo pod „PUNTI".

PRODAM novo motorno škropilnico za vinograd. Franc Kovačič, Šmarje pri Šentjerneju.

PRODAM še nov gumi voz (15 col) in prikolico za osebni avto. Franc Žibert, Lukovec, n.h., Boštanj.

UGODNO PRODAM novo zmrzovalno omaro. Rozman, Majde Šilc 22/7, Novo mesto.

PRODAM prvo in drugo košnjo ter približno 1000 kg suhega sena. Franc Zupančič, Birčna vas 5, Novo mesto.

PRODAM kombiniran štedilnik. Justi Turk, Mala Cikava 10, Novo mesto.

DVOBAZENSKO pomivalno korito, oljno peč in televizor ugodno prodam. Informacije po 18. uri vsak dan. Simo Gogić, Zagrebška 11, Novo mesto.

PRODAM košnjo sena in otave. Franc Činkole, Srebrniče 7, Novo mesto.

KUPIM

KUPIM vprežni plug št. 6. Jože Može, Lakovnice 11, Novo mesto.

KUPIM bočno kosilnico za traktor Pasquali in 10 do 25 čebelnih družin. Ponudbe, opis in ceno na naslov: Miketič, Tribuče 30, 68340 Črnomelj.

POSEST

UGODNO PRODAM manjšo domačijo s starejšo hišo v vasi Črešnjice. Voda, elektrika v hiši. Informacije: Tine Zlobko, Cerklje 14 ob Krki.

UGODNO prodam 38 arov gozda ob cesti Ratež–Gumberk. Anton Zevnik, Čadraže 6, Šmarješke Toplice.

NA LEPI sončni legi prodam 15 arov vinograda v polni rodnosti (nove trte). Dovoz z vsemi vozili, primerno za vikend, elektrika in voda v bližini. Martin Tomazin, Smednik 6, 68274 Raka.

PRODAM gradbeno parcelo v Celju. Rajko Bevc, Dol. Toplice 75.

PRODAM dve gradbeni parceli za vikend v Dol Toplicah. Ponudbe pošljite na upravo lista pod šifro „Lepa točka".

PRODAM parcelo (10 arov), primerno za vikend na Trški gori. Dostop z avtomobili in možnost priključka elektrike. Naslov v upravi lista (1332/76).

PRODAM parcelo za vikend in vinograd na zelo lepem in sončnem kraju v vasi Hrastje pri Suhorju. Marko Badovinac, Irča vas 33, Novo mesto.

RAZNO

DNE 21. aprila 1976 se je izgubila pavja samica. Po mnenju lastnika se nahaja v okolici vasi Krka pri Novem mestu, Grabna, Ragovega, Ločne ali Mačkovca. Vljudno prosim najditelja, da mi jo vrne ali sporoči, karkoli ve o njej, na naslov: Anton Radešček, vas Krka 22 pri Novem mestu.

V VARSTVO vzamem nekaj otrok. Naslov v upravi lista (1354/76).

IŠČEMO poslovne prostore za trgovsko dejavnost – predstavništvo za dobo petih let. Želena večja hiša ter prostori za skladišča. V poštev pride Novo mesto ter ožja okolica Novega mesta. Prostore tudi adaptiramo. Cenjene ponudbe pod šifro „KMETIJSKA MEHANIZACIJA".

POROČNI PRSTANI! – Vsa zlatarska dela vam po vaši želji najbolje opravi zlatar Otmar Zidarič v Gosposki 5, Ljubljana, kjer dobite tudi poročne prstane vseh oblik! – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

IMAM aparat za iskanje vseh vrst kovin. Kdor se interesira, oziroma ima kaj poiskati, naj se javi pod šifro „GDX 348".

ČESTITKE

DRAGIMA mami in očetu ANGELI IN JOŽETU JANC iz Lešnice iskreno čestita za 40. obletnico poroke in jima želi še veliko zdravih let vseh sedem otrok z družinami.

DRAGI mami Ivanki Makše iz Dol. Dobrave 9 pri Trebnjem za njen 75. rojstni dan iskrene čestitke in še mnogo let – Anica, Justi, Vida, Tone in Jože z družinami, Ivanka z Brankom ter Lojzka. Vnučki pa ji pošiljajo koš poljubčkov.

PREKLICI

ANTON HROVAT, Reber 11, Žužemberk, prepovedujem vsako pašo kokoši po moji njivi, parc. št. 665. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

KAROL SLAVIČ, Grm 9, Trebnje na Dol., prepovedujem pašo kokoši in pirgelnov po mojem zemljišču. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

OBVESTILA

Od 10. maja 1976 dalje se dobijo jarčke treh vrst, starosti 2 meseca, pri Levstiku v Podgori 5 pri Novem mestu.

CENJENE stranke obveščam, da čistimo tapison preproge in ostale sintetične pode, parket in plastične pode. Vinko Novak, parket–plastika, Lebanova 37, Novo mesto, telefon 21–642.

ZAHVALE

V 74. letu starosti nas je nenadoma zapustil dragi mož, oče, stari oče, brat in stric

JOŽE ARH
iz Hrastja 10,
p. Cerklje ob Krki

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in znancem, zlasti sosedom in vaščanom, ki ste nam pomagali v najtežjih trenutkih, hvala vsem za izrečeno sožalje, podarjene vence in cvetje ter župniku Stanetu Mehletu iz Cerkelj za opravljeni obred. Posebno hvalo smo dolžni zdravnikom iz brežiške bolnice, ki so pokojnemu v zadnjih urah lajšali bolečine, „Kovinarski" iz Krškega za vence ter pevskemu zboru iz Cerkelj za zapete pesmi na domu in pri odprtem grobu. Vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali in pokojnika spremili na njegovi zadnji poti, še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Marija, sin Jože z ženo Mimico, hčerki Rozika z možem Ivanom, Mimica z možem Pepijem, vnuki Jožko, Darja, Martina, Bernarda, Darja, Bojan, brata Cene in Tone z družinama ter drugo sorodstvo.

Hrastje, 26. marca 1976.

ZAHVALA

Vsem, ki ste našemu možu, očetu, staremu očetu in bratu

VIKTORJU JARCU

iz Prečne

darovali cvetje in ga zadnjič pospremili do njegovega groba, najlepša hvala. Hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje in nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih. Še posebno se zahvaljujemo osebju pljučnega oddelka splošne bolnice Novo mesto za nego in zdravljenje, organizaciji ZB NOV Novo mesto ter gasilskemu društvu Prečna za opravljeni pogrebni obred, govornikoma za poslovilne besede, godbi na pihala gasilskega društva Novo mesto in pevskemu zboru „Dušan Jereb".

Jarčevi

ZAHVALA

Ob izgubi matere in stare mame

TEREZIJE BOJANC

iz Sel pri Jugorju št. 9

se najiskreneje zahvaljujemo vsem, ki ste nas v težkih trenutkih tolažili, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter spremili pokojnico na zadnji poti. Srčna hvala strežnemu osebju Doma počitka v Metliki za nesebično pomoč v času bolezni, zdravniku Zdravstvenega doma Metlika za zdravniško pomoč, suhorskemu župniku za obred in tov. Ani Sodja za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Žalujoči: sin Franc in hčerka Anica z družinama ter drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage hčerkice

NANIKE POVŠE

iz Dol. Toplic

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, posebno družinama Šiška in Strniša, sindikatu Novolesa, sodelavcem in osnovni šoli Dol. Toplice ter pevskemu zboru Dol. Toplice. Še enkrat hvala vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani.

Žalujoči: mamica, očka, bratec in sestrica.

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi ljubega moža, očka, sina, brata in strica

FRENKA KOŠČAKA

iz Koblerjev pri Stari cerkvi

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem, sorodnikom, vaščanom, znancem in vsem ostalim za pomoč v najtežjih trenutkih, za darovane vence, cvetje in izraženo sožalje. Lepa hvala kolektivu SAP, govornikoma, Združenju šoferjev in avtomehanikov, župniku za opravljeni obred, godbi in prav vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili do njegovega preranega groba.

V globoki žalosti: žena Stanka in hčerka Stanka.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi naše drage mame, stare mame, sestre in tete

ANGELE VIDMAR

Mali Podljuben 7 pri Novem mestu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, posebno Ivanu Muhiču in njegovi ženi Ivanki, Jožetu Jakšetu, ženi Justini in mami Francki, Alojzu Veselu in Rudolfu Muhiču za nesebično pomoč. Hvala vsem za izrečeno sožalje, podarjene vence in cvetje ter župniku Vidicu iz Šmihela za opravljeni obred. Hvala za vence tovarni zdravil Krka in Pionirju. Vsem, ki ste nam pomagali v najtežjih trenutkih in sočustvovali z nami ter pokojnico spremili k njenemu zadnjemu počitku, še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: sin Rudolf z družino iz Malega Podljubna, sin Janez z družino iz Banje loke, hči Vida iz Novega mesta, hči Angela z družino, hči Cvetka z družino iz Podturna in hči Štefka z družino iz Dol. Toplic

Mali Podljuben, 20. aprila 1976

ZAHVALA

Ob tragični izgubi moža, starega očeta, brata in strica

LOJZETA JAKLIČA

upokojenca iz Gor. Vrha pri Dobrniču

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, z nami sočustvovali in nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali. Posebna zahvala Gasilskemu društvu Vrhe in govorniku za poslovilne besede v imenu društva. Posebna zahvala ZB in šoli Vrhnika ter drugim, ki so sodelovali na pogrebu s prapori. Zahvala tudi duhovniku za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste ga imeli radi in ga boste ohranili v lepem spominu.

Žalujoči: žena Ani, hčerki Anica in Lojzka, sinova Rafael in Franci z družinami ter drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Z bolečim srcem javljamo, da je kruta smrt pretrgala nit življenja v 33. letu starosti naši ljubljeni mamici, hčerki in sestri

MARTINI GORENC

Ratež 20 a

Zahvaljujemo se vsem dobrim sosedom, ki so nam stali ob strani v najtežjih trenutkih, nam pomagali in izrekli sožalje. Vsem sorodnikom, zdravnikom Ljubljana–Polje, tovarni IMV hvala za pozornost in vence ter poslovilni govor, župniku iz Brusnic za lep obred in poslovilni govor, pevcem za žalostinke, vsem ostalim za vence in cvetje ter vsem, ki ste se prišli od nje zadnjikrat poslovit, vsem še enkrat iskrena hvala.

V globoki žalosti: sin Erih, stara mama, stari ata, brat Viktor z družino in vse drugo sorodstvo

---

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Splichal (urednik Priloge), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec Priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421–1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100–601–10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon (068) 21–227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 29. APRILA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Slovenska zborovska glasba pretekle in polpretekle dobe. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam ... 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Lado Gravocac: Uporaba novega herbicida lasso proti travnatim plevelom. 12.40 S pihalnimi godbami. 13.30 Priporočajo vam ... 14.10 Iz glasbenih šol. 14.40 Med šolo, družino in delom. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.00 April 1976. 17.30 Iz domačega opernega arhiva. 18.05 Naš gost. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansamblom Bojana Adamiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20

NEDELJA, 2. MAJA: Od 0.05 do 5.00 Nočni zabavni radijski spored. 8.07 Umetniška pripoved – Ivan Cankar: Moje življenje. 8.27 Pozdrav maju. 9.05 Še pomnite, tovariši ... 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.45 Nedeljsko popoldne. 18.30 Partizanska balada v izvedbi Partizanskega zbora iz Trsta. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Plesni orkester RTV Ljubljana pred občinstvom in mikrofonom. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Zaplešite z nami.

PONEDELJEK, 3. MAJA: Od 0.05 do 5.00 Zabavni radijski spored. 8.07 Praznična matineja. 9.05 Veter sem bil. 9.35 Pleši kolo. 10.05 Prazični divertimento. 11.03 Novi posnetki sopranistke Zlate Ognjanovič in tenorista Sebastiana Bruna. 11.50 M. Klinar: Rapsodija o splavarjih na ognjeni reki. 12.10 Združeno delo zmaguje. 13.30 Preludiji za klavir. 14.05 Slovenski amaterski zbori pojo za 1. maj. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.05 Glasbeni odmevi iz naših revirjev. 16.00 „Vrtiljak". 17.05 Panorama jugoslovanske zabavne glasbe. 18.05 Naši znanstveniki pred mikrofonom. 18.20 Zvočni signali. 18.50 Igrajo majhni ansambli. 19.40 Minute z ansamblom Fantje treh dolin. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana gostuje. 21.40 Igrajo veliki zabavni orkestri. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Melodije za lahko noč.

TOREK, 4. MAJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo. 9.30 Iz glasbenih šol. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promenadni koncert. 12.10 Popevke brez besed. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Aleksander Hržič: Zatiranje škodljivcev na zelju. 12.40 Po domače. 13.30 Priporočajo vam ... 14.10 Skladbe za mladino. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Svet tehnike. 17.20 Obiski naših solistov. 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z ansamblom Francija Puharja. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra. 21.40 Zvočne kaskade. 22.20 Glasba o pomladi. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 5. MAJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radovedneže. 9.25 Zapojmo pesem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Jelka Hočevar: Kateri herbicidi so uporabni pri pesi tudi pri drugem okopavanju. 12.40 Od vasi do vasi. 14.10 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 Karavana melodij. 16.45 Naš podlistek. 17.20 Iz repertoarja komornega zbora RTV Ljubljana. 18.05 Po poteh odločanja. 18.35 Instrumenti v ritmu. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 6. MAJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Slovenska zborovska glasba pretekle in polpretekle dobe. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Jelka Kovačič: Gospodarska evidenca v proizvodnih skupnostih. 12.40 S pihalnimi godbami. 14.10 Kaj radi poslušajo. 14.40 Mehurčki. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.05 Naš gost. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansamblom Milana Ferleža. 19.50 Lahkosnoč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska solistična instrumentalna glasba. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov

Hvala za vašo kri!

20. aprila so darovali kri na novomeškem transfuzijskem oddelku: Aljoša Murn in Jože Srebrnjak, člana Merkatorja Novo mesto; Niko Gorše, Rudolf Muhič, Ivan Kulovec, Stane Šenica, Franc Pečak, Anica Tisovec, Albina Činkole, Jože Avguštin, Darko Vidic in Branko Ostanek, člani Novolesa Straža; Martin Šimc, Jože Pakar, Cvetka Zupančič, Mirko Zupančič, Avgust Bobič, Franc Gorjanc, Ivanka Plavec, Ivan Zupančič in Emil Rifelj, člani Krke – tovarne zdravil Novo mesto; Marija Štangelj, članica Laboda Novo mesto; Marija Kastelic, Srečko Jordan, Marija Golob, Anton Kaferle, Martin Ajdišek, Karlina Barbič, Štefka Medved, Jožica Krajnc, Alojz Jakše, Marjan Mlakar, Jože Blažič in Franc Nadu, člani Novoteksa Novo mesto; Alojz Šurla, Jakob Kulovec, Marjan Golob, Jože Željko, Slavko Klobučar, Slavko Kavčič, Franc Perše, Stane Drmaž, Martin Turk in Janez Gazvida, člani IMV Novo mesto; Janez Kastelic in Milan Mrvar, člana Novomontaže Novo mesto; Bogdan Kastelic, Matjaž Jakopin, Slavko Seničar, Igor Vesel, Alenka Cemič, Saša Bajuk, Janez Zupančič, Franci Bačar, Silvo Šinkovec, Darinka Brodar, Rafko Križman, Roman Primožič, Vesna Flajšman, Alojz Zupančič, Tomaž Čefarin, Boža Pungartnik, Danijel Gačnik, Gregor Čampa, Anica Smrekar, Nada Peterle, Cita Stariha, Anica Marn, Mateja Vodnik, Vida Novak, Rajko Haler, Jožica Šuštaršič, Jožica Urbančič, Leopold Jevšek, Milka Strajnar, Anton Kastelic, Erno Jazbec, Boštjan Dežman, Miro Vute, Marjan Grauf, Nada Udovč, Jože Halar, Nikola Košič, Gorazd Kosmina, Jože Podržaj, Alojz Antončič, Marjana Bajc, Božo Gašperšič, Zdenka Bučinel, Jožica Goršin, Vlasta Cvar, Jana Ostanek, Marija Hostnik, Andreja Kuhar, Katja Žnidaršič, Milan Pavlič, Marjana Žmavčič, Brane Šturm, Slavka Povše, Marija Simončič, Marjan Šonc, Jožica Sukovič, Ivanka Vene, Zinka Zupan in Mirko Kerin, dijaki novomeške gimnazije; Dušan – Jože Puš, član Inštalaterja Novo mesto; Matija Jakoflič, Franc Struna, Janez Mohorčič, Marjan Šekoranja in Jure Juršinič, člani Pionirja Novo mesto; Boris Šobar, član Laboda Novo mesto; Jožefa Černič in Vinko Krnc, člana Novolesa Straža.

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 29. APRILA: 8.10 TV v šoli (Zg) – 10.00 TV v šoli (do 11.10) (Bg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.00) (Zg) – 17.20 Cvetlične pravljice, barvna oddaja (Lj) – 17.35 Neven, barvna nadaljevanka TV Beograd (Lj) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.20 Mozaik (Lj) – 18.25 Zavesa tišine, barvni film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 Mladi Garibaldi – barvna nadaljevanka (Lj) – 20.55 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.05 Četrtkovi razgledi (Lj) – 21.35 Iz koncertnih dvoran – koncert simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije: P. I. Čajkovski: VI. simfonija (Lj) – 22.30 TV Dnevnik (Lj)

PETEK, 30. APRILA: 8.10 TV v šoli (Zg) – 10.00 TV v šoli (do 11.10) (Bg) – 17.10 Križem kražem (Lj) – 17.20 Otroška oddaja (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Naši zbori: Ženski pevski zbor z Jesenic (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Okus in vonj – ali sta subjektivna prevara – II. del barvne oddaje (Lj) – 19.05 Kako uporabljamo Slovar slovenskega knjižnega jezika (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 Pozdrav prazniku – prenos (Bg) – 20.45 Povest o dobrih ljudeh – barvni film (Lj) – 22.25 TV Dnevnik (Lj) – 22.45 625 (Lj)

SOBOTA, 1. MAJA: 8.45 Poročila (Lj) – 8.50 625 – ponovitev (Lj) – 9.30 Prvomajski takti, barvna oddaja (za JRT) (Lj) – 10.00 Ko val hrepenenja prikliče pomlad, barvna oddaja (Lj) – 10.15 Vladičina: Radovedni slonček (Lj) – 10.50 Pesem, ki bodri duha in vnema srca (Lj) – 11.15 Veliki raziskovalci, barvna serija (Lj) – 12.05 Plemenita kri, barvni film (Lj) – 12.25 Poročila (Lj) – 12.30 Boks Muhamed Ali : Jimmy Young, barvni posnetek (Lj) – 14.55 Wembley: Nogomet Manchester United : Southampton, barvni prenos (EVR) v odmoru ... 16.50 Atletski troboj NDR, Velika Britanija in Jugoslavija, prenos iz Splita (Zg–Lj) – 17.40 Nogomet CZ Čelik, prenos (Bg–Lj) v odmoru ... – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 Obsedno stanje, barvni film (Lj) – 21.55 Moda za vas, barvna oddaja (Lj) – 22.05 TV Dnevnik (Lj) – 22.20 Med iskrenimi ljudmi, barvna glasbena oddaja TV Beograd (Lj)

NEDELJA, 2. MAJA: 9.25 Poročila (Lj) – 9.30 Za nedeljsko dobro jutro: Naši zbori – Fužinar iz Raven, barvna oddaja (Lj) – 9.55 Vzpon človeka, barvna serija (Lj) – 10.45 Otroška matineja: Mihec iz Loenneberga, Zgodbe o Poluhcu, barvni oddaji (Lj) – 11.25 Mozaik (Lj) – 11.30 Ljudje in zemlja (Lj) – 12.30 Poročila (do 12.35) (Lj) – Nedeljsko popoldne: Lutke strička Jurja, Okrogli svet, V počastitev velike žene: Josipina Martinuzzi, Poročila, Moda za vas, barvna oddaja – 16.00 Atletski troboj NDR, Velika Britanija, Jugoslavija, prenos iz Splita (Zg, Lj) – 17.35 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 17.40 Na klancu, barvni film (Lj) – 19.15 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 A. Diklić: Salaš v Malem ritu, barvna nadaljevanka TV Beograd (Lj) – 20.55 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 21.00 Volja je pot, 8. del (Lj) – 21.20 TV dnevnik (Lj) – 21.35 Športni pregled (Sa) – 22.10 Atletski troboj NDR, Velika Britanija, Jugoslavija, posnetek (Lj) – 23.00 Ella Fitzgerald in Boston Pops, barvna oddaja (Lj)

PONEDELJEK, 3. MAJA: 16.15 Zgodbe o Poluhcu, barvna oddaja (Lj) – 16.30 Zasebna življenja: Klateški albatros, barvna odd. (Lj) – 16.55 Mozaik (Lj) – 17.00 Obzornik (Lj) – 17.15 Svetovno sindikalno gibanje, dokument. odd. (Lj) – 17.45 Moj brat ima čudovitega mlajšega brata, film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 I. Cankar – M. Mejak: Hude sanje kancelista Jareba, barvna TV drama (Lj) – 21.00 Kulturne diagonale (Lj) – 21.30 Mozaik kratkega filma (Lj) – 22.00 TV dnevnik

TOREK, 4. MAJA: 8.10 TV v šoli: Pravopis, Prebivalci zemlje, Računstvo, Ruščina, Učenci pred kamero, TV vrtec, Kulturni spomenik (Zg) – 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Glasbeni pouk (Bg) – 11.05 TV v šoli: Psihologija (do 11.35) (Sa) – 15.55 Kmetijska oddaja TV Beograd, posnetek (Lj) – 16.55 Vrtec na obisku: Danes bomo telovadili (Lj) – 17.10 Papirnati mesec, serijski barvni film (Lj) – 17.35 Obzornik (Lj) – 17.50 Mozaik (Lj) – 17.55 Vaterpolo Partizan:Mladost, prenos (za JRT/II) (Lj) – 18.50 Ne prezrite (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 Mednarodna obzorja (Lj) – 20.50 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 20.55 A. Huxley: Kontrapunkt življenja, barvna nadalj. (Lj) – 21.40 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 5. MAJA: 8.10 TV v šoli: Rastlinski svet, Jugoslavija po vojni, Naše ceste, Zdravila, TV vrtec, Telo in zdravje (Zg) – 10.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Izobraževalni film (do 11.20) (Bg) – 17.10 K. Brenkova: Deklica Delfina in lisica Zvitorepka, barvna oddaja (Lj) – 17.25 Pionirji fotografije, barvna serija (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Od zore do mraka, odd. TV Beograd (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Glasbeni amaterji (N. Sad) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.00 Film tedna: Tudi ljubezen (Lj) – 21.50 TV dnevnik (Lj) – 22.05 Nogometni finale za pokal zmagovalcev, barvni posnetek iz Bruslja (Lj)

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Od 15. do 21. aprila so v novomeški porodnišnici rodile: Ljudmila Majcen z Vrha – Marjana, Karmen Kerle iz Gorice – Borisa, Anica Škoberne iz Dolnjega Leskovca – Andrejo, Jelka Gimpelj s Kota – Borisa, Tončka Starešinič iz Adlešičev – Janeza, Branka Radovanovič iz Črnomlja – Julijo, Ana Berk iz Prelesja – Mirana, Jožica Povše iz Uršnih sel – Matejo, Jožica Rolih s Potov vrha – Romano, Doroteja Staviček iz Krškega – Karla, Alojzija Staniša iz Vinjega vrha – Boštjana, Verica Štular iz Kamanja – Tanjo, Jožefa Kovačič iz Žabjeka – Jelenko, Zdenka Gorenc iz Spodnjih Vodal – Boruta, Tanja Halozer iz Krškega – Majo, Milka Ulepič iz Pavle vasi – Andreja, Jožica Mlakar iz Zaloga – Francija, Justina Rosa iz Bistrice – Matjaža, Liljana Polčič iz Črnomlja – Aleksandra, Stanislava Ban iz Krmelja – Barbaro, Darinka Šafar iz Dolenjskih Toplic – Dejana, Vesna Špec iz Dolnjega Kota – Andrejo, Milena Kovačič iz Gornjega Vrhpolja – Bojana, Pavla Per iz Brezovice – Tadeja, Slavka Rukše iz Gmajne – Viktorja, Ana Pečnik iz Žužemberka – deklico, Vida Junkar iz Rake – dečka, Jožica Perušič iz Črnomlja – dečka, Karolina Kranjčevič iz Kobil – dečka, Marija Penič iz Bereče vasi – dečka, Terezija Pograjc iz Žužemberka – dečka, Marija Kovač iz Brinja – deklico, Marija Rihter iz Drnovega – dečka in Marija Vidoš iz Črnomlja – deklico – ČESTITAMO!

4

IVAN CANKAR

Hlapec Jernej in njegova pravica

„Kaj hočeš?"

„Kar sem povedal!"

„Gospodar te je spodil iz službe?"

„Kateri gospodar? Iz kakšne službe?"

„Ne budali, Jernej! Star si, pa si že neumen, nič ti ne zamerim! Zakaj te je spodil?"

„Kdo spodil? Odkod?"

„Pojdi, Jernej, pastirjem pripovedovat svojo zgodbo, če ne maraš pametne besede! To razloži, drugega ne vprašam nič: kaj misliš zdaj, Jernej, ko nimaš ne doma ne gospodarja? Kam pojdeš?"

„Kam da pojdem?" je vprašal Jernej počasi in je široko odprl oči.

„Tako je! Odpri ušesa in nikar ne zijaj: spodil te je iz službe, ne doma nimaš ne gospodarja – kam zdaj?"

Dolgo je molčal Jernej, preden je izpregovoril.

„Kaj je to postava in pravica?"

Župan se je razjezil.

„Ne beseduj o pravici in postavi – kaj je pravica in postava, kaj so te reči hlapcu in kaj ga brigajo! – Zdaj se govori o tej stvari: kam nameriš svoje stare noge?"

Jernej je sklonil glavo, srepo in natanko je pogledal.

„Torej, tako je zdaj beseda, tako je napisana: hlapcu ne pravice, ne postave!"

„Nisem tako rekel, nikjer ni tako napisano – ne obrekuj! Gospodar je gospodar in hlapec je hlapec; in če reče gospodar hlapcu: poveži culo, vstani in pojdi, je hlapcu ukazano, da vstane in gre po svojo poti. Tako je bilo od vekomaj in tako bo na vse večne čase, zakaj drugače bi bil svet narobe. – Ali te ni sram, da ti moram take reči razlagati kakor otroku, ko imaš križev že dobrih šest?"

Jernej je gledal v tla in je premišljeval.

„Da torej povežem culo in vstanem in grem!"

„Da greš po svoji poti!"

„To je pravica!"

„To je postava!"

„Ampak še to mi povej, učenjak in župan: kako bom pa v culo povil in povezal svoje delo, kako bom spravil vanjo štiridesetero let? To mi razloži, pa pojdem!"

Zares se je tedaj razljutil župan in je s pestjo udaril po mizi.

„Ali si prišel norce brit? Zberi paglavce na cesti, pa jim pripoveduj, da se bodo smejali, da ti bodo jezik kazali in te vlekli za suknjo! Z odraslimi ljudmi si opravil, še med babe ne sodiš več!"

Jernej je čudoma poslušal.

„Še včeraj so bile vse drugačne tvoje besede, župan! Vse drugačen je bil tvoj pozdrav in še tvoj obraz, se mi zdi, je bil drugačen! Kako čudno je, da se človek izpremeni kar pred očmi, ob belem dnevu – še včeraj je bil, pa ga ni več, nekdo drug sedi tam! Kaj sem ti storil, da mi pljuješ v lice, ko si me še včeraj krščansko pozdravljal?"

„Nisem ti dolžan ne besede ne odgovora, hlapec! Ne delaj nadlege ne meni ne občini; poveži culo in se spravi po svojem potu!"

Tako je rekel župan in je vstal.

VI

Ko sta se Jernej in župan tako pogovarjala in prerekala, so prihajali v krčmo ljudje.

In ko je bil Jernej ves užaljen, se je okrenil k njim in je izpregovoril.

„Zdaj ste slišali, ljudje božji, zdaj presodite! Po vesti vas vprašam, nikar se ne prenaglite z besedo! Poznate me vsi, in kakor ste možje, ste bili mladež in otročad, ko sem že oral in žel in kosil. Moj dom je stal, moje polje je zorelo, ko niste imeli doma ni v materinem telesu! Tam gori je moj dom, tam pod klancem, vse tisto polje je moje, doli do potoka, gori do hriba; in moje so tiste prostrane senožeti in moj je tisti gozd, ki gleda s hriba teman! Kdo je tam delal, če ni delal Jernej? Kdo je ukazoval hlapcem in deklam, če ne Jernej? Kdo je priklical iz nebes božji blagoslov, da je vzraslo bogastvo iz kamna kakor drevo iz gorčičnega zrna? Kdo, če ne Jernej? – Zdaj je štirideset let, zdaj je vse obdelano, požeto in pokošeno in spravljeno – Jernej, zdaj si opravil, zdaj poveži culo in pojdi! Tako se je zgodilo: bodite vi moji sodniki, ljudje, premislite in presodite!"

Ljudje so gledali, nekateri so se smehljali, vsi so molčali. Jernej se je oziral od obraza do obraza in strah ga je bilo.

„Zakaj molčite in me gledate kakor berača in nadležnega popotnika? Ljudje krščanski, le molčite; natanko premislite, ne prenaglite se z besedo in sodbo! Tam sedite po vrsti, vi porotni možje, moji pravični sodniki; razložil sem vam svojo pravdo, kakor se je vršila od začetka do konca; ničesar primaknil, ničesar izpustil; vi pa zdaj premislite, spoznajte resnico in jo razodenite!"

Vejačev se je zasmejal in je rekel:

„Ali se ti je zmešalo, Jernej?"

Jernej ni razumel, široko je gledal.

„Čemu take besede? Nisem te vprašal o svoji pameti, o svoji pravici sem te vprašal! Pa če bi bil norec jaz in bi nečedne burke uganjal pred vami, v zabavo vam in pohujšanje: moja pravica bi ostala takšna, kakor je. Tudi norec ima pravico!"

„Naj razloži, kar se je zgodilo!" je rekel Šalander. „Če je znorel, ni znorel na lepem!"

Pa je osorno izpregovoril župan.

„Kaj bi se bilo zgodilo! Odpovedal mu je Sitar – gospodar je odpovedal hlapcu to se je zgodilo!"

„Jerneju odpovedal?" se je začudil Šalander. „Ni lepo, da mu je odpovedal; na stara leta odpovedal! Gre mu kot za pečjo in žlica pri skledi! Še oslepelega konja bi ne pognal iz hleva!"

Jernej je visoko vzdignil košate obrvi.

„Kako – oslepelega konja? Ne gre za miloščino in za vbogajme, za pravico gre! Če je človeška postava in božja zapoved, da mi ukaže: zdaj, ko si dodelal in ko se je nagnil večer, poveži culo in pojdi, kamor ti je pot! – za to gre!"

Kmetje so se spogledali in so molčali.

„Ti govori, Šalander!" je rekel Jernej. „Ali je to človeška postava in božja pravica?"

„Tako ste ga slišali!" se je zasmejal župan. „Odgovorite mu!"

In Šalander je odgovoril.

„Človeška postava je in božja zapoved, da hlapec ubogaj svojega gospodarja! Ampak tudi je postava, nikjer zapisana, povsod veljavna, in tudi je Kristusov ukaz, da ne ženi gospodar hlapca od hiše, kadar ti je doslužil in je star in nadložen! Ti, Jernej, pa pojdi sam, pa mu razloži in se te bo usmilil!"

Jernej pa je vzrojil in je govoril naglas.

„Nič na vrata usmiljenja, na vrata pravice trkam, da se mi odpro na stežaj! Ni berač in popotnik, kdor je gospodaril štirideset let; ni brez doma, kdor si je sam dom postavil; ni mu treba prositi kruha, kdor je sam obdelaval prostrana polja. Ti, ki si delal – tvoje je delo: to je postava! Našel bom pravico, dodeljena mi bo; če mi je vi ne prisodite, sodniki nespametni, krivični: velik je svet, mnogo je sodnikov nad vami; nad vsemi pa je Bog!"

Kmetje so gledali mrko, župan se je posmehnil.

„Premisli, Jernej, preudari in ne prenagli se!" je počasi izpregovoril Šalander. „Kar je svet naredil, ti sam ne boš prenaredil! Če sta se sprla z mladim gospodarjem in se ti ne da prositi – morda bi še našli zate kot v ubožni hiši, čeprav nisi iz naše občine. Dolgo si bil med nami; ni treba, da bi na cesti poginil!"

Ves, kakor je bil visok, je vztrepetal Jernej od srda.

„Na cesto me je pognal, vi pa ste me še s sramoto oblili! Pravice sem šel iskat, sodniki pa so se mi smejali! – Negodnike zaklepajte tja, v ubožno stajo, pijance, ki so bajto zapili, in tatove, ki so jim na starost dolgi prsti odpovedali! In tudi zapirajte vanjo sodnike, ki so postavo oplju vali in pravico oskrunili! Pa še tiste nazadnje, ki so se posmehovali starcu, namesto da bi se mu odkrivali do tal!"

Tako je rekel Jernej.

Takrat so se razjezili kmetje in so govorili vsi vprek in so kričali.

Portret tega tedna

Ko bi vsi tako kot Krka

Miho Japlja poznam že vsaj petindvajset let, iz tistih časov po vojni, ko je generacija z zakrpanimi čevlji in zaplatami na hlačah rinila v gimnazijo in ji je splošno pomanjkanje lahko dalo v šolsko torbo poleg zvezkov in obrabljenih knjig za popotnico kvečjemu kos črnega kruha, namaz iz „unrra" paketa in morda še spotoma pobrano jabolko. Da, taki so bili tisti časi, prej trda kot prizanesljiva šola današnjih štiridesetletnikov, vse kaj drugega kot danes. Bili smo vlakarji, kolesarji, v največ primerih pa dijaška pehota, brez pravih možnosti, da bi se ukvarjali še s čim drugim kot s šolo. In vendar je ta ali oni še vedno našel čas, da je kaj lepega zapel, zrecitiral, igral v gimnazijski dramski skupini.

In Japlja, ki se je vsa gimnazijska leta vozil v Novo mesto s trebanjskim vlakom, se spominjam v vseh teh „vlogah". Že tedaj pa smo govorili, da bolj kot vse drugo osvaja svet kemičnih formul, čeprav takrat niti sam ni mogel vedeti, da ga bo guljenje te snovi kdaj pripeljalo med znanstvenike.

Ko sem se prejšnji teden odpravil k Mihi Japlju, so v meni živeli vsi ti časi še prav tako živo, kot bi bilo vse skupaj šele včeraj in ne skoraj pred tremi desetletji. Toda brž sem jih moral zastreti, saj sem vendar prišel na pogovor k znanstveniku, doktorju kemijskih znanosti, ki v novomeški tovarni zdravil Krka vodi in usmerja „pamet" od raziskav v proizvodnjo, poleg tega pa je še hab. docent na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ljubljanske univerze, član slovenske in predsednik občinske raziskovalne skupnosti, ki je z dušo in telesom za prodor znanstvene misli v podjetja in vnet borec za razvoj inovacijske dejavnosti povsod, kjer je to možno. Njegovo trdno prepričanje in spoznanje je, da bi Dolenjci lahko na tem področju veliko dosegli in ne bili za mnoga okolja v Sloveniji sposobni le za „sajenje krompirja in obdelovanje vinogradov", kar je še vedno često slišati. Za to, da je možno kaj napraviti, postavlja dr. Japelj za zgled svojo delovno organizacijo – tovarno zdravil Krka. Nič manj kot 62 patentov, od tega okrog 50 na področju kemije, se je do zdaj rodilo Krkinim znanstvenikom in raziskovalcem med vztrajnim in zares požrtvovalnim delom, in Japljevo ime je na večjem številu le-teh. Patentiranih je več izboljšav že znanih in dognanih stvari, precejšnje število pa je čistih izumov, obe vrsti pa predvsem služita Krkini proizvodnji. Dr. Japelj je mimogrede navrgel, da so dale te inovacije njegovemu podjetju precej nad staro milijardo prihrankov.

„Inovacijsko dejavnost smo lahko tako razvili le ob pogojih, ki jih imamo ter ob največji moralni in gmotni podpori vsega podjetja. Tu bi rad poudaril, s kakšno pozornostjo spremlja delo znanstvenikov in raziskovalcev pri nas generalni direktor mr. ph. Boris Andrijanič. Če bi bili tudi drugod tako uvidevni, Dolenjska na inovacijskem področju ne bi bila taka praznina, kot je zdaj." Čeprav se je dr. Japlju marsikaj rodilo čisto samostojno („to mi je konjiček, ki ga gojim tudi v nočnih urah"), je prepričan, da je zadovoljiv uspeh možen le v skupinskem delu. (Od tod tudi Krkine skupine, ki so dobile že nekaj najvišjih republiških priznanj in nagrad.)

„Še tole bi rad povedal, da bi lahko Slovenija postala druga Švica, če bi se naučili izvažati svojo „pamet", ne pa surovin, polizdelkov itd. Najprej pa bi predvsem morali kako spojiti znanost in gospodarstvo in visoke šole vključiti v sodelovanje z industrijo."

I. ZORAN

PRED STARTOM – Še zadnje priprave in tekmovalci se bodo na jeklenih konjičkih zapodili čez drn in strn. Posnetek je z lanskega državnega prvenstva v motokrosu za 50-kubične motorje na progi v Dragovanji vasi pri Črnomlju. (Foto: R. Bačer)

Dragovanja vas nared

V soboto, 1. maja, se bodo najboljši jugoslovanski in tuji tekmovalci pomerili na progi za motokros v Dragovanji vasi pri Črnomlju

V soboto, 1. maja, bo ob 15. uri v Dragovanji vasi pri Črnomlju že četrtič zapovrstjo državno prvenstvo v motokrosu za 50- in 125-kubične motorje. Prireditelj AMD Bela krajina se je na to veliko tekmovanje dalj časa vestno pripravljal, ker hoče obdržati sloves dobrega organizatorja, ki si ga je v teh letih pridobil.

V kategoriji 50-kubičnih motorjev se bo pomerilo 40 jugoslovanskih dirkačev, s 125-kubičnimi motorji pa se bodo čez drn in strn poleg naših podili tudi tekmovalci iz Nemčije, Avstrije, Danske, Belgije, Nizozemske in drugih evropskih držav. Da dirka v Dragovanji vasi res uživa ugled tudi po svetu, priča med drugim prijava Manfreda Krauterja, lanskoletnega prvaka Zvezne republike Nemčije, ki bo v soboto v Dragovanji vasi pokazal vse, kar zna.

Lani si je motokros v Dragovanji vasi ogledalo okoli 8.000 obiskovalcev, letos pa prireditelji pričakujejo še več ljudi, saj ima ta zanimivi šport pri nas iz leta v leto več privržencev in občudovalcev. Marsikdo bo ogled dirke združil s prijetnim prvomajskim izletom v sončno Belo krajino.

Takih „spomenikov preteklosti", kot je ta, se v Beli krajini ne vidi dosti. Pred leti so s pomočjo te žičnice vlekli iz Lahinje vodo in si s tem malo lajšali naporno kmečko življenje. Danes je to žičnico nadomestil vodovod, vendar ob hudih sušah, ko zmanjka vode tudi v pipi, še vedno pride prav. Žičnica je postavljena v Loki pri Črnomlju. (Foto: B. Krže)

SEVNIČAN BO DIRKAL NA KRKU

V nedeljo, 2. maja, bo na letališki stezi Njivice na Krku dirkal tudi Sevničan inž. Drago Božič v razredu fiat-abarth 850, član AMD Slovenija-avto iz Ljubljane. Božič je nastopal že lani, vendar se ga je takrat držala smola, ker mu je na dirkah običajno odpovedal stroj. Za letošnjo prvo dirko se je bolje pripravil. Zanimivost dirk na otoku Krku bo prvi nastop formule super V v Jugoslaviji. Otok Krk in ta dirka bosta tudi cilj prvomajskega izleta članov AMD Sevnica, tako da se Božič ne bo boril brez svojih pristašev.

BRZEC GA JE . . .

Nesreča s smrtnim izidom se je 23. aprila zjutraj ob 5.40 pripetila na sevniški železniški postaji. Radivoj Ilić, star 22 let, je doma iz Gljine v BIH, sicer pa je delavec podjetja Ingrad, ki ima v Sevnici gradbišče. Ilić je stanoval v barakah v Boštanju in se je usodnega jutra napotil v službo kar po železniških tirih. Srečno je prišel že do železniške postaje v Sevnici, tam pa je za njim pripeljal brzec iz Židanega mosta, ga zadel in zbil. Fant je bil tako poškodovan, da je na kraju nesreče umrl.

Je čuvaj zaspal?

Ekspresni vlak pripeljal, ko je bil na tirih avto

16. aprila malo po 20. uri je prišlo do železniške nesreče na zavarovanem železniškem prelazu pri čuvajnici v Dobovi. Po prvih ugotovitvah je krivo nevestno opravljanje čuvajske službe.

Vinko Bošnjak s Sel pri Dobovi je vozil z osebnim avtomobilom po cesti Brežice–Rigonce, v Dobovi pa so bile pri čuvajnici dvignjene zapornice, zato je zapeljal mimo. Ko je bil z avtom na tirih, je iz Zagreba pripeljal ekspresni vlak in lokomotiva je zadela zadnji del avtomobila ter ga odbila pod nasip ob progi.

V avtu je bil sopotnik na zadnjem sedežu Jože Petelinc težko ranjen in takoj zatem prepeljan v celjsko bolnišnico. Ugotovljeno je, da je tisti večer opravljal čuvajsko službo Jože Gerjevič iz Malega Obreža in da je pravočasno dobil signal, naj zapornice spusti. Ko so ga zaslišali, ni vedel povedati, zakaj ni ukrepal in ravnal, kot veleva njegova dolžnost.

Pod kozolcem je zakuril

20. aprila dopoldne med 11.30 in 12. uro je izbruhnil hud požar in povsem uničil veliko gospodarsko poslopje Ivana Kovačiča v Ločah pri Dobovi. Razen poslopja je šlo v nič še vrsta kmetijskih strojev, kot: slamoreznica, samonakladač, kosilnica, kombajn in še nekaj drugih.

Komisija je nesporno ugotovila, da je do nesreče prišlo na star in znan način: vžigalice v otroških rokah. Fantiček je bil z domačimi na njivi, čez čas pa je šel domov pisat nalogo. Delo za šolo je hitro opravil, potem pa je hotel zažgati suho travo v bližini kozolca. Ker je bilo vlažno, mu to ni uspelo, zato je zažgal koruznico, zloženo pod kozolcem. Seveda je ogenj hitro bruhnil, fant se je ustrašil in nekaj časa skušal celo sam gasiti. Preden so pritekli ljudje, je bilo že prepozno. Ogenj je tako naglo zajel poslopje, da ni bilo mogoče nič več rešiti. Škoda 250.000 dinarjev je ena največjih, nastalih na ta način.

DOLENJSKI LIST

Putka in osem velikanov

Ribičeva kokoš že lep čas nosi samo „dvojčke"

„Takšnih jajc ne nese vsaka kura!" je bila na vso moč ponosna Ribičeva mama oni dan, ko je iz Gornjega Karteljevega prinesla v uredništvo kar osem jajčk in vsako je v krhki lupini hranilo dva rumenjaka. „Veste, moja puta je res pridna, obenem pa se pri svojem delu močno namuči. Več kot tri ure potrebuje, preden znese ‚velikana'. V začetku sem mislila, da se je narava le nekajkrat poigrala z njo, bržkone pa je naši puti usojeno, da bo nosila dvojčke. Že od novega leta sem spušča v gnezdo le velika jajca in o njeni pridnosti ve že vsa vas . . ."

Ribičeva pravi, da hrani kuro tako kot vse. Sedaj, ko je že pognala trava, jo spusti na dvorišče in kokoši skupaj letajo. „Puta" se od svojih sestra popolnoma nič ne loči. Človek jo prepozna šele takrat, ko pride iz kokošnjaka. Nekoliko utrujena je in ne zmeni se za pohvale, ki jih je zadnji čas vse večkrat deležna.

„Sosedje so me že večkrat nagovarjali, naj se oglasim pri vas, da bi dala svojo kokoš v časopis. Pa me je bilo sram. Šele na prigovarjanje svojih sinov sem se odločila in pritisnila na vašo kljuko . . ." Na tržnico Ribičeva ne hodi in če bi že, sploh ne bi imela konkurence. Zanima pa pridno kmetico, če ima še katera gospodinja na Dolenjskem tako pridno kokoš, obenem pa je prepričana, da je njena puta ta čas kraljica nesnic.

J. P.

Vedno udari po revežu

Vdovi Mariji Kožuhovi iz Podgorja pogorel še hlev

„Od ust si je bilo treba pritrgovati, da smo takoj po vojni lahko postavili hlev. Sedaj je vsega konec," je tarnala 67-letna Marija Kožuh iz Podgorja, ko ji je minuli četrtek ogenj lizal zadnje trame nekdaj lepega gospodarskega poslopja.

Pri hiši je še 77-letna ženica, da gospodinji v tej samoti ni dolgčas in ta čas še sedemletni sinček ene od hčera. Ob tej nesreči je bila doma tudi hči, ki sicer živi v Ljubljani, da je bil vsaj nekdo, ki je obvestil gasilce. Le-ti so res prihiteli iz Žabukovja, vodo je pripeljala s seboj tudi sevniška cisterna. V glavnem ni bilo več mogoče kaj dosti storiti, zelo je pomagal sosed Andrej Špan, ki je velel polivati streho bližnje hiše, kjer so bile šipe že močno vroče.

Na samem požarišču so za ogenj krivili listje, ki ga je zamakalo z več strani. Ostarela gospodinja si ne more mnogo pomagati. Res so sami rešili obe kravici in tele, zajci, ki so Kožuhovi še posebno dragi, pa so zogleneli v ognju, zgorelo je tudi mnogo krme.

A. Ž.

NAJDEN NA TIRIH

V četrtek, 22. aprila zvečer, so v Bršlinu na železniških tirih našli mrtvega moškega, čez dva dni pa so ugotovili, da gre za 22-letnega Stanislava Hodnika iz Novega mesta. Železniško osebje je sicer opazilo nekoga ležati na tirih, vendar vlaka, ki je takrat peljal mimo, ni bilo mogoče več ustaviti. Kakor je ugotovila komisija, je nasilna smrt izključena.

INLES B – LESKOVEC 28:7

Gostje so bili v nedeljo preslab nasprotnik, da bi lahko gledalci videli dobro igro. Domači so jih premagali brez težav, največ zadetkov (8) pa je dosegel Andoljšek.

RUDI BLAS ZMAGAL

Kazalo je, da bo hitropotezni turnir sevniškega šahovskega kluba za mesec april dobil Derstvenšek, saj je premagal Blasa, toda nepričakovano je izgubil s Knezom in prvo mesto je osvojil Blas. Vrstni red: 1. Blas (7 točk), 2. Derstvenšek (6,7), 3. J. Blas (6), 4. Tekavc (4), 5. do 6. Furlan in Šoper itd.

EDINA VODA: GASILSKA CISTERNA – Požari na zabukovškem območju se kar vrstijo. Domača desetina se je doslej vedno lepo izkazala. Požrtvovalni so tudi Sevničani, kajti prikrmariti težko jekleno cisterno v take strmine, ni šala. (Foto: A. Železnik)

TRENUTEK, DA ZAVRTIM NIČLO

VČERAJ:

Rezko je zapel telefon, da je Repič skočil kvišku.

„Halo, prosim!"

„Mor . . . ku-tu-tu-tu-ti-ti."

„Oprostite, toda zelo slabo vas slišim. Počakajte, bom obrnil ničlo. Je zdaj bolje? "

„Malce . . . še je Rad bi-tu-tu- tresk- hrsk- riša- ača."

„S kom želite govoriti? "

„. . . riša . . . riča iz komerc . . . tu-tu-tu-tu."

„Ponovite, prosim vas, ker vas skoraj nič ne ramumem."

„. . . lo, tresk-tu-tu- riša- rača, prosim."

„Verjemite mi, da vas ne razumem. Od kod pa kličete? "

„. . . čem iz . . . an . . . e."

„Od kod? Iz Poljčan? "

„Ne. Tu-tu-tu-hrsk-hrsk . . . ne."

„Pri najboljši volji vas ne razumem."

„Iz L-j-u-b-l-j-a-n-e."

„A iz Ljubljane? In kaj bi radi? "

„Tu-tu-tu-tresk-hrsk."

DANES:

Zoprno je zazvonil telefon, da je Repiča vrglo s stola.

„Halo, Repič tu, prosim lepo!"

„Tu-tu-tu-tu-ti-ti- tu."

„Halo, lahko govorite glasneje, ker vas ne razumem? "

„Cin-cin-cin-zum-zven."

„Trenutek, samo da stresem telefon. Je zdaj OK? "

„Tu-tu-tu-hrsk- tresk-tu."

„Najbolje bo, da nas še enkrat pokličete, ker je pogovor nemogoč."

JUTRI:

Zvonko je zazvonil telefon in Repič je segel po slušalki:

„Da, prosim!"

„Tovariša Repiča bi rad."

„Pri telefonu. Izvolite."

„Me dobro slišite? "

„Odlično. Bolje vas ne bi mogel. Že nekaj dni se je bilo nemogoče pogovarjati po telefonu. Zdaj pa vas slišim, kot bi bili tu poleg mene. Izvrstne zveze! In s kom imam čast govoriti? "

„Z Ivanom Pisarniškim. Govorim tu iz sosednje sobe."

TONI GAŠPERIČ

Oficirji so videli NLP

Skupina vojaških rezervnih starešin, ki je bila 16. aprila na vaji nekje med Ribnico in Šodražico, je opazila neznan leteči predmet. Udeleženec vaje prof. Janez Debeljak iz Ribnice nam je o tem povedal:

„Bilo je 16. aprila ob 20.43. Večer je bil tih in jasen. Naenkrat smo opazili neznan leteči predmet, ki je letel v smeri sever–jug oz. Gora–Slemena. Neznani predmet je imel obliko nepravilnega deltoida, ki je imel 7 nepravilno razporejenih „zvezdic" oziroma lučk. Te lučke so vse hkrati letele v smeri Slemen. Čez približno pol minute se je to neznano telo izgubilo nekje na podnožju Slemen, vsaj tako se je dalo videti. Pri vsem tem pa nismo slišali nobenih šumov oziroma zvokov. To pomeni, da ta predmet ni bil letalo."

Ko smo ga nejeverno gledali, je še dodal:

„Zadeva je res skoraj neverjetna. Če bi meni kdo kaj takega pripovedoval, mu ne bi verjel. Verjetno tudi meni ne bi verjeli, če ne bi imel prič. Med drugimi so vse to videli tudi Janez Češarek, Vinko Mate in drugi, ki jih lahko vprašate o tem."

M. GLAVONJIČ

samo še po sto krakov

V restavracijah bodo cene za to specialiteto sladokuscev kmalu astronomske, na trgu jih skoraj ni več dobiti niti v največji sezoni: žabjih krakov je vse manj, ker je bržkone tudi žab vse manj. Po žabah in njihovih krakih so dobila imena cela naselja in kmalu bo menda samo še tako ime spominjalo, da so v teh krajih kdaj sploh bile žabe . . .

V Krakovski hosti, najobsežnejšem dolenjskem žabarskem predelu, so se – hvala bogu! – letos pojavila natipkana opozorila, da je dovoljeno nabrati na lovu največ sto žab, in še te samo z rokami, medtem ko je lov z grabljami zaradi uničevanja mresta strogo prepovedan, prav tako pa je prepovedano loviti samice. Na ta način bo, kot je bilo mogoče videti v pravkar končani prvi sezoni lova pod novim režimom, vendar mogoče zajeziti vandalski lov, ki se je razpasel v zadnjih letih; bilo je mogoče videti tudi najbolj divjaške metode lova na žabe, ko so posamezniki z grabljami „prečesali" velika območja; prav tako se je dogajalo, da so v času mrestitve lovili tudi samice . . .

Če bodo prizadevni delavci brežiškega Gozdnega gospodarstva, ki bde nad Krakovsko hosto, dobro opravljali tudi nadzor, se ni bati, da bi žabe izumrle. Krakovska hosta je lep naravni spomenik z mnogimi redkimi vrstami živali, med katere sodijo tudi panonske žabe, ki jih na primer na ljubljanskem barju, najobsežnejšem žabarskem revirju, ni več najti. Posebnost teh žab, ki jih z latinskim imenom poimenujejo z „rana arvalis wolterstorfii", je v tem, da so v času mrestitve samci skoraj vijoličaste barve in da so samci znatno večji od samic. Prav letos so bili ob koncu marca v Krakovskem gozdu tudi zoologi republiškega varstva za spomeniško varstvo, ki so te, pri nas v Sloveniji tako redke žabe tudi pofilmali in pofotografirali.

Lov na žabe je v današnjih hrupnih časih, v katerih ljudje venomer nekam hitijo, lahko tudi nadvse lepa rekreacija: prostrana močvirja, z ločjem porasli obsežni travniki, stari gozdovi in celo zaščiteni pragozd v osrčju Krakovskih host nudijo nepregledno množico lepih sprehodov v sončnih marčnih popoldnevih ali toplih zvezdnih večerih . . .

Ker so na Dolenjskem Brežičani že prepovedali komercialni lov, bi bilo prav, da bi njihovemu zgledu sledili tudi drugi upravljalci z gozdovi in obsežnimi travniki in da bi pri lovu na žabe zavladal enoten režim. S tako urejenim lovom bi preprečili nasilje nad temi živalmi, ki jih mnogi po krivici smatrajo za grde in ostudne. Prepoved komercialnega lova tudi ne bo bistveno prizadela hotelov, restavracij in gostiln, v katerih pripravljajo ocvrte ali pečene žabje krake, saj je pri nas, zlasti v Makedoniji, že več gojišč, v katerih redijo žabe in jih potem prodajajo – na podoben način, kot gojijo v ribogojnicah ribe. Razlika v kakovosti je pri obeh vrstah mesa podobna med gojenimi in v naravi ujetimi, potrebno pa je poudariti, da tako pri ribah kot pri žabah le redki jedci spoznajo, kaj je v naravi ujeto in kaj v gojišču pridelano . . .

Ne vemo, kako pomemben člen v ekološki verigi je žaba; z zanesljivostjo moremo trditi le to, kar se je že dogajalo: ko so izginile za večino čisto nepomembne živali, se je ravnovesje porušilo in pokazale so se posledice, ki jih nihče ni pripisoval morebitnim takim in podobnim izginitvam.

Lov na žabe je torej potrebno usmeriti, kot so storili v brežiškem Gozdnem gospodarstvu. Potrebno bi bilo le še, da bi bili dosledni in da bi bil nadzor nad ulovom ostrejši. Najbolj zagrizeni lovci, ki so že doslej polovili po tisoč žab in več na dan in ki so porabili tako samce in samice, tisti lovci, ki so si že doslej pri lovu izdatno pomagali z grabljami, prav gotovo niso kar takoj upoštevali nasvetov Brežičanov, ki so bili povrh vsega samo natipkani s pisalnim strojem v nekaterih od največjih lovišč v območju Krakovskega gozda.

Je pa vsekakór treba pozdraviti pobudo Brežičanov, nad katero so bili navdušeni tudi strokovnjaki zavoda za spomeniško varstvo SR Slovenije. Lov na žabe za to živalsko vrsto ne more biti škodljiv, če je omejen v razumne mere. V vsakem drugem primeru je lahko za žabe usoden . . .

POGLED NA ZEMLJO IZ VESOLJA

Vesoljske rakete so že obletele Luno in celo padle nanjo, druge so postale trabanti Sonca. Ni daleč čas, ko bo človek krenil še naprej, na druge planete našega osončja. Tedaj bo natanko znano, kakšno je vesolje in čemu je podobna naša Zemlja, opazovana z drugih nebesnih teles. Sicer pa astronomi to že precej dobro vedo.

Nam se zdi Zemlja s svojimi obširnimi kontinenti in neskončnimi oceani — ogromna. Toda če bi gledali nanjo s kakega drugega planeta, bi se nam zdela kakor majhna pikica v vesolju in nič drugega.

Astronavtom se zdi Zemlja, če jo gledajo z Lune, razmeroma velika. Vidijo jo kakor velikansko kroglo, desetkrat večjo, kakor je polna Luna. Morja, celine in ledene kape na tečajih se od tam lepo vidijo celo s prostim očesom. Toda čimbolj se bo vsemirska ladja odmikala od Zemlje, tem manjša bo videti ta krogla. Z Marsa bi bilo Zemljo videti zgolj kot rdečo ognjeno zvezdo. Toda z Marsa bi se tudi Mesec dal videti še s prostim očesom.

Zdaj pa si zamislimo, da bi vesoljski potnik prispel na Venero. Tedaj bi se mu njegov rodni planet Zemlja zdel najsvetlejša zvezda na nebesnem svodu. Z Venere bi bili Zemlja in Luna videti kot zvezdi Dvojčka, ki sta najvidnejši pojavi na Venerinem nebu.

Z Jupitra, po siju druge zvezde na našem nebu, se Zemlja ne bi videla več s prostim očesom, ker je tako blizu Sonca, da je zaradi njegove svetlobe sploh ni mogoče opaziti.

In če bi se potem še bolj oddaljili, na primer do kake take zvezde, od katere potuje svetloba nekaj let, preden pride do nas, tedaj bi se naša Zemlja, pikica v vesolju, ki dobiva svojo luč od Sonca, sploh ne videla več . . .

SKUPINA LETA 1975

Če bi iskali na britanski pop listi, po kateri se več ali manj ravna glasbeni okus mladih v Evropi, najbolj nenavadno skupino, bi ne mogli mimo Chieftains. Nenavadno pri njih je to, da igrajo le instrumentalno glasbo, pa še ta je tako strogo obarvana po irsko, da jo težko imenujemo pop. In vendar se skupina iz tedna v teden vzpenja po lestvici priljubljenosti. Morda ima levji delež pri tem tudi dejstvo, da je skupina posnela glasbeno spremljavo na zahodu zelo gledanega spektakla „Barry Lyndon" režiserja Stanleya Kubricka. Odveč je pravzaprav zapisati, da so najbolj priljubljena in vodilna skupina na Irskem.

Vendar Chieftains niso skupina, kakršnih smo vajeni. Nič zvezdniškega ni na njih. Sedem jih je, zaposleni so v različnih službah, z glasbo pa so se vse do zadnjih uspehov ukvarjali bolj amatersko kot profesionalno. Sean Potts, Sean Keane, Martin Fay, Paddy Moloney, Derek Bell, Peadar Mercier in Michael Tubridy so petnajst let pridno igrali in vadili polke, stare irske balade in druge skladbe na piščali, harfo, boben, violino. Uspeh seveda ni izostal.

Britanski časopis Melody Maker je Chieftains imenoval ne samo za najboljšo folk skupino lanskega leta, ampak kar za najboljšo skupino 1975.

CANKARJEV 'KAČUR' NA PLATNU

Mnogi slavisti, strokovnjaki za Cankarja, so bili skeptični, ko so zvedeli, da namerava slovensko proizvodno podjetje VIBA FILM v počastitev 100-letnice rojstva mojstra slovenske besede Ivana Cankarja posneti celovečerni igrani film po znani povesti „Martin Kačur". Čeprav je scenarist in režiser Igor Pretnar znana in cenjena gledališka in filmska osebnost (spomnimo se njegovega uspeha z ekranizacijo romana Prežihovega Voranca „Samorastniki" leta 1963), niso bile tako redke pripombe, češ da bo „Martina Kačurja" težko prenesti na filmsko platno. S Cankarjem se je pred leti že spoprijel režiser Vojko Duletič (celovečerni film „Na klancu" je žel priznanje, pa tudi pripombe), nato pa sta se ga lotila pisatelj Vitomil Zupan in režiser Igor Pretnar in pripravila scenarij za film „Idealist". Snemanje je bilo sicer pripravljeno že v letu 1968, toda nastopile so finančne težave (film je sedaj dolg več kot dve uri in je snemanje stalo več kot 6,000.000 Ndin) in načrti o ekranizaciji Cankarjevega „Kačurja" so bili odloženi.

No in sedaj imamo „Kačurja" na filmskem platnu. Pred dnevi je prišla iz laboratorija prva kopija filma in v bližnji prihodnosti se bodo vrstile premiere „Idealista" v okviru proslav 100-letnice Cankarjevega rojstva. Jugoslovanska premiera je bila 23. aprila v Novem Sadu (tako bo Cankar le prisoten na tradicionalni gledališki manifestaciji „Sterijino Pozorje"), slovenska pa 26. aprila v Ljubljani. Novo mesto ima priložnost med prvimi videti novi slovenski film, saj je bila premiera v kinu Krka že na praznik OF — 27. aprila.

In kaj naj zapišemo o filmu? Vsi, ki smo že imeli možnost videti novo mojstrovino Igorja Pretnarja, smo bili enotni v oceni, da je Cankarjevo besedilo uspešno preneseno na filmsko platno. V njem nastopa elita slovenskih gledališč od Radka Poliča — Martina Kačurja (nekateri mu že napovedujejo „zlato Areno" na festivalu v Pulju, ker je vlogo odlično odigral), Milene Zupančičeve, Arnolda Tovornika, Dareta Ulage, Berta Sotlarja do beograjskega Slovenca Steva Žigona, priznanega gledališkega in filmskega umetnika, ki je letos tudi selektor „Sterijinega pozorja" v Novem Sadu. Odlična je tudi fotografija Mileta de Glerie, glasba Bojana Adamiča, scenografija inž. Mirka Lipužiča itd., skratka — film kot celota je prava umetnina in prav gotovo ne bo nikomur žal, če si ga bo ogledal. Zlasti se film priporoča šolarjem, saj bodo na najprimernejši način (scenarista sta se zelo držala Cankarjevega besedila) spoznali Cankarjevo veliko umetnino.

Še na kratko o vsebini filma: Idealist je Martin Kačur, učitelj, ki je bil zaradi prosvetljenske dejavnosti premeščen iz mesta v zakotno Zapolje. Takšna dejavnost je bila namreč na prelomu iz 19. v 20. stoletje v Sloveniji (pod avstro-ogrsko monarhijo) nezaželena. Kačur se v Zapolju zaljubi v gosposko Minko. Želi si ljubezni in razumevanje za svoje ideje, toda doživi bridko razočaranje. Navzlic župnikovim opozorilom Kačur nadaljuje z izobraževanjem ljudstva. Vaščane skuša prepričati, da je le v izobraževanju pot iz trpljenja neukih množic. Toda zborovanje, ki ga organizira zaradi ustanovitve bralnega društva, se sprevrže v pretep in Kačur mora spet povezati culo. Kazensko ga premestijo v Blatni dol. Kačur je v novem kraju, v še bolj zakotni vasi, kot je bilo Zapolje, po porazu zagrenjen, toda zlomiti ga niso mogli. Znova se je pripravljen boriti za svoje ideale. Spozna in oženi se s Tončko, toda usoda se z njim spet kruto poigra: Tončka ga nima rada — v njem je videla le možnost, da se reši blatne vasi in njene zaostalosti. Ko Kačur spet hoče sklicati zborovanje za ustanovitev bralnega društva, naleti na odločno nasprotovanje župnika in župana. Zlomljen tudi zaradi razdora z ženo, se preda pijači. V vinu utaplja svoja razočaranja.

Po dvanajstih letih nastopi v Sloveniji liberalizacija. Do veljave pridejo ideje, za katere se je boril prav Martin Kačur. Martin tega ne more razumeti, in ko ga premestijo v lep trg Laze, se ne more vključiti v novo življenje. Nasprotno pa žena Tončka zaživi polno in veselo življenje. Kačur ne more razumeti ne nje ne svojih kolegov oportunistov, ki so obrnili plašč po vetru. Ko mu je vsega dovolj, glasno obračuna z oportunisti, s tem pa se prične njegov labodji spev. Kačurju pripravljajo upokojitev, in ko mu umre še sin Lojze, edini, ki ga je ljubil, se Kačur strt napoti stran od ljudi. V snežnem metežu omaga in za vedno obleži.

Film „Idealist" bo prav gotovo dostojno počastil 100-letnico rojstva Ivana Cankarja, po mnenju mnogih strokovnjakov pa bo žel uspehe tudi v tujini. Tema človeka — idealista je namreč internacionalna.

FRANC MIKEC

BOLNIKI, KI DELAJO V VINOGRADIH, NA POLJIH ...

V Industriji motornih vozil, v največji delovni organizaciji na Dolenjskem, so ugotovili hudo nerazveseljive številke: kar 15,12 delavca od 100 zaposlenih se je lani poškodovalo na delovnem mestu oziroma na poti na delo ali z dela — to je znatno nad republiškim povprečjem osmih poškodovanih delavcev od stotih. Naslednji podatek, ki so ga izračunali, kaže, da ne gre za res hude poškodbe: za eno poškodbo so izgubili 15,66 delovnega dne, slovensko povprečje pa je 18 izgubljenih dni.

Vsekakor so to številke, nad katerimi so se v IMV upravičeno zamislili. Sto tisoč bolniških v letu dni, to je vsekakor številka, ki bi jo bilo mogoče izdatno znižati, in v takih stvareh se skrivajo še velike notranje rezerve. Vsekakor IMV, to je treba posebej poudariti, s svojimi bolniškimi izostanki ni niti najhujša niti po čemerkoli nenavadna delovna organizacija. Težko se bomo borili za večjo produktivnost, če ne bomo zmanjšali tudi takih izostankov: v Jugoslaviji vsak dan zaradi bolniških ne dela kar 400.000 delavcev, se pravi skoraj 100 takih tovarn, kakršna je novomeška Industrija motornih vozil, o kateri gre beseda.

Novomeščani so se odločili, da bodo odločno iztrebili vse tiste neupravičene izostanke z dela, ki predstavljajo nedelavnost in izkoriščanje zdravstvenega varstva. Zdravnica v obratni ambulanti IMV v Novem mestu dr. Maruška Levstek sodi:

„Povprečno pride v našo ambulanto po 80 ljudi na dan, ob ponedeljkih pa se jih nabere tudi po 100. To je vsekakor preveč za normalno delo.

Najpogosteje prihajajo delavci v ambulanto zaradi poškodb pri delu. Zvečine gre za nepazljivost na delovnem mestu ali za neuporabo zaščitnih sredstev, pogoste so tudi poškodbe doma. Zadnje čase naglo naraščajo gastrična obolenja, predvsem sveže rane na želodcu ali dvanajsterniku. Vzroki zanje so največkrat v čezmernem uživanju alkohola in črne kave, kajenju in pa v neredni prehrani. Veliko delavcev prihaja v službo brez zajtrka, kosilo in večerjo pa združijo v en obrok.

Alkoholiki povzročajo dosti težav, skoraj vsi namreč odklanjajo zdravljenje. Zgodi se tudi, da pridejo v ambulanto namišljeni bolniki, ki nočejo delati, čeprav so za delo sposobni. Veliko težav imamo tudi s takimi delavci, ki ostanejo bolni doma, pa se ne javijo zdravniku. Odločili smo se, da bomo bolniški stalež priznavali le tistim, ki bodo imeli v zdravstveni izkaznici dokumentiran obisk pri dežurnem zdravniku. Tudi če se pacienti ne bodo zglasili na pregled tisti dan, ko so naročeni, jim bomo ukinili bolniški stalež.

Položaj se je začel popravljati letos, ko se je močno poostrila kontrola na domu. To se opaža tudi v naši ambulanti, kjer ni toliko ljudi v čakalnici kot prejšnje mesece.

Povedati pa moram, da ugotavljamo, da niso šli v bolniški stalež bolniki le skozi našo ambulanto, ampak še drugje. Področne ambulante v Šentjerneju, Ozlju, Metliki in Črnomlju so imele dosti naših delavcev, ki niso bili zadovoljni z odločitvijo naše ambulante, ampak so iskali bolniško tam, kjer so jo laže dobili . . ."

IMV: VSAK DAN NI 186 DELAVCEV

Tako zdravnica dr. Levstkova. Upoštevati moramo podatek, da je bilo vsak dan lani odsotnih z dela 186 delavcev, ki delajo v novomeških tozdih in DS skupnih služb v IMV. K temu dodajmo še te, prav gotovo ne majhne številke: 5.184 delavcev je prišlo lani v ambulanto IMV na prvi pregled, 13.175 na ponovni, 3.141 na prevezovanje, 807 po injekcije, 570 na zdravstveno komisijo za delazmožnost, 23 na komisijo za klimatsko zdravljenje, 18 na komisijo za upokojitve in 525 po druge ambulantne storitve.

Ko so v tovarni preučili vse te podatke, so se, razumljivo, odločili za ostrejše ukrepe, katerih cilj je doseči, da bodo v bolniškem staležu samo bolni; in ti naj stalež izkoristijo, da se pozdravijo. Vsi drugi do staleža niso upravičeni in taki nedelavnosti in izkoriščanju zdravstvenega varstva je napovedan oster boj.

BOLNI V VINOGRADIH . . .

S kontrolorjem IMV sem se na delovno soboto odpravil na običajni obhod med tiste, ki so v bolniškem staležu. Ugotovila sva naslednje: veliko število delavcev, ki so v bolniški, je v resnici bolnih in tudi v resnici bolniško izkoristijo za to, da se pozdravijo. Med njimi pa so tudi bele vrane: nekaterih sploh ni bilo doma, ko je kontrolor preverjal, kako izkoriščajo čas, ki jim je bil odrejen za zdravljenje.

Nabrala sva tudi nekaj cvetk, ki dokazujejo, kako upravičena je akcija IMV za poostritev nadzora nad bolniškimi in kako resnične so trditve, da je mogoče najti v bolniških še velike notranje rezerve.

F. K., skladiščnik v tovarni avtomobilov, je že tri mesece v staležu bolnih zaradi išiasa. Kontrolor je vendar stopil tudi k njemu, da bi pogledal, kako zdravljenje napreduje. Lahko si mislite, kako presenečen je bil, ko sploh ni bilo nikogar doma. Potem je povprašal naokrog, kje bi ga bilo mogoče dobiti. Pot je vodila v vinograd, kjer je F. K. pridno ostril kolje. „Zdaj je čas za tako delo in tudi razgibati se moram!" je povsem preprosto odgovoril na vprašanje delavec z išiasom, vendar ni vedel ničesar odgovoriti, ko mu je kontrolor zastavil še eno vprašanje: „Če se moraš razgibati, misliš mar, da bi ti delo v tovarni škodilo? "

Eden takšnih, ki mu ni dobra zdravstvena ambulanta v IMV, je tudi čuvaj J. Č. Tega je dal v stalež šentjernejski zdravnik. Kontrolor tudi tega delavca ni našel doma, ampak v vinogradu, kjer je obrezoval trtje. Najprej malo smeha in kramljanja o vremenu ter o nujnosti takih vinogradniških del v tem času — potem pa kajpak obvezna prijava. Če bolnik namenoma preprečuje zdravljenje in se ne drži zdravnikovih navodil, mu seveda ustavijo izplačevanje nadomestila osebnega dohodka. Povrh vsega je tak delavec še prijavljen odboru za ugotavljanje kršitve delovnih dolžnosti.

Med enega najtežjih bolnikov sodi tudi S. R., delavec v skladišču tovarne avtomobilov. Zaradi bolečin v križu mu je bil odrejen bolniški stalež in po zdravnikovih navodilih bi moral delavec ležati v postelji. Ta delavec je bil lani na bolniški kar 236 dni in na pregledu pri zdravniku celo 34-krat. Bolnik neprestano toži nad neznosnimi bolečinami v križu in trdi, da se ne more pripogibati, piše v njegovi bolniški kartoteki.

Kontrolor tega „hudega bolnika" ni našel doma. Ob 10.50 je bil S. R. v bližnjem gozdu, kjer je marljivo pripravljal kole za svoj vinograd. Zadnjo besedo bo povedala komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti pri tozdu tovarna avtomobilov.

S kontrolorjem sva se odpeljala tudi do delavca J. D., ki si je poškodoval roko. Po zdravnikovem navodilu bi moral počivati in se zadrževati doma. Zares se je zadržal doma, vendar ni počival: ko sva se pripeljala na dvorišče, je ravno izpregal konje. Z vozom se je bil nekaj minut pred nama pripeljal domov z njive, kjer je sadil krompir. Povedal je, da je z roko že dobro in da gre čez dva dni že na delo . . .

J. M., zaposlen v proizvodnji prikolic v skladišču osnovnega materiala, po evidenci domače zdravstvene ambulante ni v staležu bolnih, vendar je kontrolor slučajno izvedel, da je v bolniški. Čudno se mu je zdelo, da bolniškega staleža ni poiskal v ambulanti IMV, ampak drugje, zato se je namenil pogledati, kakšno bolezen ima.

Njegov nos mu je prav povedal: M. ni bilo doma. Kontrolor je kaj hitro izvedel, da obdeluje in ureja vinograd, ki je daleč naokrog najbolj vzorno urejen. Šele ob naslednjem obisku je bil J. M. doma: kontrolorju je potožil, da je imel hudo gripo, ki ga je pošteno zdelala, povedal pa je tudi, da mu je stalež odredil škocjanski zdravnik.

Čisto drugačno barvo pa je dobil, ko mu je kontrolor povedal, kakšno bolezen je imel: obdelovanje vinograda. In ko sta se J. M. in kontrolor do konca pomenila in je kontrolor pisal odredbo, je žena „bolnika" ugotovila, kdo bi lahko bil tako nesramen, da je izdal njenega moža . .,.

Nekaj kontrol je bilo tudi na območju, s katerega hodijo na delo v tozd tovarna prikolic v Brežicah. M. M. je imel daljši stalež zaradi bolečin v glavi. Kontrolor pa tega bolnika ni našel doma; vhodna vrata so bila odprta in je zato pogledal v notranjost hiše, če je prišel prav. Na mizi je bil zmečkan papir — recept za zdravila. Nekaj časa se je kontrolor še oziral okrog hiše, če bo slučajno zagledal živo dušo, ko je iz grape z volovsko vprego možak pripeljal les. M. M. je povedal, da je po zdravnikovem navodilu pojedel že vsa zdravila in da se že bolje počuti. Kontrolor mu je pokazal recept in M. M. se ni mogel načuditi, od kod bi tak recept lahko prišel v njegovo hišo. Vprašanje je, kako se bo čudil na odboru za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti.

ODLOČNI UKREPI!

V Industriji motornih vozil pravijo, da je poostrena kontrola bolnih v novomeških tozdih le prvi korak v odločnejših ukrepih za boljše delo. Ne zapirajo oči in vedo, da tudi v drugih tozdih v drugih krajih ni prav nič bolje. A odločili so se, da bodo vztrajali na svoji poti.

V tovarniškem časopisu so pripravili akcijo in se v njej vprašali: „Kako smo bolni? " Odgovor na to vprašanje so, potem ko so nanizali dejstva, prepustili delavcem samim — ker bodo oni najlaže odgovorili na ta vprašanja. Sodijo, da bodo razpravo o namišljenih bolnikih lahko začeli takrat, ko bodo v posameznih tozdih uvajali nadurno delo zaradi neuresničenih planskih nalog, ali takrat, ko bodo govorili o poostreni kontroli bolnikov na domu ali morebiti kdaj drugič.

V tovarni trdijo: velika večina zavestnih članov kolektiva podpira akcijo in prizadevanja, da bi odkrili vse tiste izkoriščevalce, zaradi katerih morajo delati zvesti člani kolektiva takrat, ko drugi za svoj žep delajo na bolniških, kot recimo tisti delavec, ki ni poznal kontrolorja, ki je pripeljal avto v popravilo k zasebnemu mehaniku, pa se mu je delavec pohvalil, da bo hitro opravil, češ — bolniška teče, človek mora nekaj zaslužiti tudi zraven tega . . .

IMV NI IZJEMA

V IMV dela izrazito mlad delovni kolektiv, kar zadeva delavsko tradicijo. Zelo veliko je v njem zaposlenih polkmetov, ki jim je zaposlitev predvsem socialna varnost in šele potlej vir dohodka. Zato si je take izgube mogoče razlagati — a sprijazniti se z njimi ni mogoče. Tega ni mogoče storiti iz preprostega razloga, ker je vsaka izgubljena ura vredna toliko in toliko dinarjev, ki jih izgubi tudi ves kolektiv.

Že v uvodu sem zapisal, da IMV ni pri nas niti osamljen niti najbolj kričeč primer, čeprav si je pravzaprav težko predstavljati, da bi bilo mogoče, kot je bilo v črnomaljskem tozdu tovarna opreme, kjer se je poškodovala celo četrtina zaposlenih. Če bi vsi delovni kolektivi pri nas — v Novem mestu, na Dolenjskem, v Sloveniji, v Jugoslaviji — sledili temu zgledu IMV, potem bi se prav lahko zgodilo, da bi morebiti dobili drugo leto podatke, da izgubimo Jugoslovani vsak dan ne 400.000 delovnih dni, ampak le 300.000 ali morebiti samo 200.000 . . .

J. SPLICHAL

POMNIKI ZGODOVINE

M. Markelj J. Splichal

PRVI KORAKI

Predvčerajšnjim, 27. aprila, smo slavili 35. obletnico ustanovitve OF. V tistih usodnih dneh devetnajstoenainštiridesetega leta, ko so okupatorji zasedali slovensko ozemlje in ko je močnejši sovražnik na našem ozemlju skušal izpodriniti šibkejšega, kjerkoli je le mogel, ter tako vzpostavljati svojo oblast, pa CK Komunistične partije Slovenije ni miroval. Partija je bila edina politična organizacija, ki je začetek vojne pričakala pripravljena. Že 27. aprila 1941 so se na pobudo KPS v Ljubljani sestali njeni predstavniki s predstavniki krščanskih socialistov, demokratičnega krila Sokolov in kulturnih delavcev ter ustanovili Proiimperialistično fronto. Ta se je po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo preimenovala v Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Na tem sestanku so ugotovili, da so Hitlerjevi uspehi le trenutni, da bo narod razkrinkal protiljudske politike in jih spoznal kot prave protinarodne elemente in da je treba slovenske množice začeti takoj zbirati za boj za osvoboditev in združitev.

Ustanovitev Osvobodilne fronte imamo lahko za izredno pomemben dogodek, čeprav ni bil povsem pogojen le iz trenutnega stanja, ampak je posledica predvojnega delovanja komunistične stranke in ostalih naprednih narodnih sil, ki so se združevale z njo. Z ustanovitvijo OF se je odprla široko organizirana dejavnost, v katero so se lahko vključili prav vsi, ki so želeli osvoboditev domovine in spremembo družbenega reda.

Kmalu je Osvobodilna fronta postala prava država v državi: okupator je sicer postavil svojo oblast in oblastvene organe. Znotraj te državne ureditve pa se je tvorila resnična ljudska oblast.

Meseca maja in junija v prvem letu vojne so se ustanavljali terenski odbori OF po vsej Dolenjski. V novomeški občini so ti odbori že delali maja meseca v Št. Petru (Otočcu), Gabrju, Žužemberku, naslednji mesec pa na gimnaziji v Novem mestu, v Kandiji, najverjetneje že takrat tudi v Bršlinu in Prečni. Takoj po napadu na Sovjetsko zvezo so jih ustanovili še v Šentjerneju, Kostanjevici in drugih krajih.

Glavni organizatorji Osvobodilne fronte na Dolenjskem so se sestali v drugi polovici junija 1941 v Mramorjevi hiši v Novem mestu in na sestanku izvolili okrožni odbor OF s sekretarjem dr. Francem Hočevarjem. V njem so bili Dušan Jereb, Marjan Vivoda, Ivan More, Fani Košir in pozneje Lado Ambrožič.

Organizacija OF na Dolenjskem se je hitro krepila. Ljudje so sodelovali: zbirali so hrano, obutev, obleke, zdravila, orožje, nastajale so prve oborožene skupine, politično delo se je okrepilo in z vsem tem je odpor rastel in že dosegal prve uspehe.

Ob koncu 1941 in v prvi polovici naslednjega leta so bili številni oboroženi spopadi na Dolenjskem, v katerih je imela partizanska vojska velike uspehe. Italijanska vojska je bila prisiljena zavzeti defenzivne položaje in se utrditi v večjih krajih. Nad večino ozemlja je tako imela roko partizanska vojska. Ob koncu maja in v začetku junija je osvobojeno ozemlje zavzemalo največji obseg: od Kolpe do hribov na robu Ljubljanskega barja in od prejšnje italijansko-jugoslovanske meje do italijansko-nemške razmejitvene črte.

Naravno je bilo, da se je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja iz Ljubljane preselilo na to osvobojeno ozemlje. Tik pred odhodom je izvršni odbor OF izdal odlok, da na osvobojenem ozemlju prevzame vso oblast Osvobodilna fronta; za organe civilne oblasti naj se postavijo odbori OF, ki naj takoj, ko bo mogoče, izvedejo volitve v narodnoosvobodilne odbore.

Terenskim odborom OF so naložili, naj poskrbijo za udeležbo na zborovanjih pred volitvami in da na njih seznanijo ljudi s pomenom ljudske samouprave. Odbori naj bi tudi poskrbeli, da bi bili v te redne organe oblasti izvoljeni pravi ljudje.

Upravičeno smemo zapisati, da pomeni ta odlok tudi začetek splošne volilne pravice za vse prebivalstvo od 18. leta starosti naprej ne glede na spol ter s tem začetek demokratičnih volitev v Sloveniji. Prve volitve v narodnoosvobodilne odbore so potekale s tajnim glasovanjem in že ob koncu maja 1942 je bil izvoljen NOO v Orehovici, junija pa v Škocjanu, Šentjerneju, Gabrju, Brusnicah, Šmarjeti, Zalogu in Klenoviku.

delala je za OF

Odpravila sva se v Zalog pri Škocjanu. Lahko bi odšla tudi v Gabrje ali v Šentjernej ali kam drugam. Toda izbrala sva Zalog, ker je to majhna vas, o kateri časopisi skoraj nikoli ne pišejo, saj novinarji le zelo poredkoma zaidejo tja. Kljub temu se ponaša s tem, da je imela enega prvih narodnoosvobodilnih odborov na Dolenjskem.

Dan je bil tak, da so bili vsi ljudje na poljih. Doma so ostali psi, ki so poležavali po toplem pesku na dvoriščih, in jata domačih rac, ki se je šla hladit v vode tolmuna nad jezom, ob katerem je miroval stari mlin.

Od prvega človeka v vasi, ki sva ga srečala, ko je prihajal iz Škocjana, sva izvedela, da so iz nekdanjega prvega narodnoosvobodilnega odbora zvečine že vsi pomrli, da pa veliko stvari lahko izveva pri Tončki Cvelbar.

Napotila sva se torej do njene hiše. Povabila naju je naprej in pospravila z mize Dolenjski list in Delo, potlej pa dejala: „Ne vem, kaj bi vama lahko povedala jaz, stara ženska . . .“

Ko sva ji omenila prve volitve v narodnoosvobodilne odbore, je oživela in začela pripovedovati:

„Teh volitev v Zalogu se nisem udeležila, čeprav sem rojena v tem kraju. Leta 1942 sem namreč živela v Krškem in nazaj domov sem se vrnila šele 3. marca 1943. Prej sem bila dve desetletji v veletrgovini Engelsberger v Krškem za kuharico. Ko se je začela vojna, sem začela delati za Osvobodilno fronto: zbirala sem sanitetni material, velikokrat pa sem v trgovini izmaknila živilske karte, na katere so potem za partizane nabavljali hrano. Štirje moji bratje so bili v partizanih – rojena sem bila v družini Taborski – in tudi mož je živel v Zalogu. Sama sem bila s komaj rojenim otrokom v Krškem in sem že dvainštiridesetega poskušala uiti nazaj domov. Karabinjenrji so me dobili in so me pustili domov za en sam dan; 1. novembra, ravno na vse svete, so prišli pome in me vrnili nazaj v Krško. Šele marca 1943 se mi je potlej posrečilo, da sem ušla nazaj domov. Zadnje mesece v Krškem sem živela pod nadzorstvom, ker so me izdali.

1944 so mi ubili moža, ki je bil terenec. Potlej sem se še enkrat omožila, po vojni pa sem bila tudi članica krajevnega odbora v Zburah, ko je bil predsednik Kolenc in tajnik Lindič. Oba sta že v grobu.“

Tončki Cvelbarjevi so še živo v spominu partizanski mitingi, ki so jih prirejali navadno na Šinkovčevem dvorišču, kjer so bile tudi znane volitve v narodnoosvobodilni odbor. Na mitingih so se zbirali vaščani, ki so prišli poslušat recitacije, petje, igre in govore. Mnogokrat so se mitingi končali z veselicami, na katerih so spekli tudi po celega vola! Cvelbarjeva je povedala, da na mitinge niso hodili tisti, ki so bili odločno proti partizanom. Tudi takih je bilo nekaj. Velika večina ljudi pa je z veseljem prišla in so bili navdušeni: mitingi so jim pomenili redke ure veselja, ure, v katerih je misel na svobodnejše in srečnejše čase postajala otipljivejša in bolj uresničljiva.

volitve ob petroleju

Cvelbarjeva nama je ob koncu pokazala Šinkovčevo hišo, torej tisto hišo, pred katero so bile junija 1942 zgodovinske volitve. Kostanj, pod katero so takrat postavili mizo s skrinjico, je že brstel, Antona Šinkovca pa ni bilo doma. Odpravil se je bil na sejem v Škocjan, na enega izmed šestih sejmov v letu. Ni se nama dalo čakati nanj, čeprav so nama rekli, da bo avtobus pripeljal prej kot v eni uri. Raje sva se odpeljala v Škocjan in se pomešala med sejmarje; poslušala sva hvaljenje konj in govedi, iskanje napak, pregovarjanje in nagovarjanje, „glihanje“, spuščanje in dviganje cene. V tem vrvežu ni bilo lahko najti človeka, ki ga ne poznava. Na srečo so ga dobro poznali drugi, saj je skoraj vsak, kogar sva vprašala po Šinkovcu iz Zaloga, vedel povedati, da ga je videl „ravno prej“ . . .

Ko sva Šinkovca našla, smo odšli pred klet v senco in sedli na klop. Iz kleti je vel hlad in ob pivu, ki so ga točili, so sejmarji zalivali kupčije ali urejali še zadnje podrobnosti, preden si bodo udarili v roke.

Mi pa smo se pogovarjali o volitvah pred 34 leti. „Dolgo je že tega, ampak se še živo spomnim!“ je začel Anton Šinkovec. „Bilo je junija ali julija 1942, junija, bi rekel, za datum pa nisem čisto prepričan. V vasi so bile volitve pred našo hišo pod kostanjem. Čez dan je bilo lepo vreme: saj veste, ob takem vremenu ima kmet vedno veliko postoriti. Proti večeru, ko so se ljudje vračali domov, pa so se volitve začele. Trajale so okrog dve uri; zbiranje listkov in pisanje ter preštevanje je trajalo morebiti uro, prvo uro pa je bil govor in vse tisto, kar je bilo potrebno izvedeti pred volitvami.

Ko so se volitve začele, se spominjam, je bilo že tako temno, da smo volili ob petrolejki. Stala je na oknu in svetila po dvorišču. Ljudje so volili tajno. Kdor je hotel, je šel lahko imena zapisat celo v hišo. To je bilo prvič, da so volile tudi ženske. Bilo jim je kar malo nerodno.

V volilni komisiji so bili pokojni Karlovšek iz Šmarjete, Tončka Majcen iz Klenovika in Lado Mihelič, učitelj iz Šmarjete, ki je bil potlej upravitelj na Otočcu. Tudi Miheliča ni več med živimi, za Tončko Majcen pa sem slišal, da še živi v Ljubljani.

Za odbornike na teh prvih volitvah v narodnoosvobodilne odbore smo izvolili: Ignaca Kolenca, ki je dobil največ glasov in je postal predsednik odbora, potem pa še: Franca Smrekarja, Alojza Sajeta, Franca Šinkovca – ta je bil moj bratranec – in Alojza Gorenca. Moram povedati, da danes ni nihče od teh več živ.“

partizansko dvorišče

Volitve so bile po Šinkovčevih besedah pred njihovo hišo zato, ker so se partizani vedno ustavili pri Šinkovčevih, kadar so prišli v vas. Tudi mitinge so prirejali na dvorišču Šinkovčeve domačije. Šinkovec ima še živo v spominu, kako je bilo za pusta 1943, ko so partizani naredili velik miting in so kar s seboj prinesli iz Zbur škaf piva. Vaščani so pripravili še nekaj pijače in jedi – in bilo je zelo veselo.

Taki lepi trenutki so ohranjali vero v zmago, dvigali moralo borcev in ljudstva in pomagali ustvarjati našo, samoupravno in socialistično oblast.

REŠITEV ZA MILIJONE?

„Ljudje, začnite skrbeti za počitek, če bi radi razreševali svoje probleme in uresničevali cilje!" je vzkliknila za bralce Priloge Mira Gauš, ena izmed redkih učiteljev tehnike transcendentalne meditacije, ki dela pri društvu za psihofizično relaksacijo Jugoslavije (ta ima svoje središče v Zagrebu). Gauševa je govorila o učinkih tehnike transcendentalne meditacije (TM) na razvoj duševnih zmogljivosti, na izboljšanje zdravja in na boljše medčloveške odnose; njeno predavanje v Novem mestu je pripravil klub novomeških študentov, udeležilo pa se ga je dosti ljudi, pretežno mladine. Po predavanju je imela Gauševa še nekajdnevni tečaj, ob zaključku pa je z veseljem odgovarjala na naša vprašanja.

TEHNIKA TRANSCENDENTALNE MEDITACIJE

— Zanima nas, kaj je sploh tehnika TM?

„To je praktični vidik vede o kreativni inteligenci, s katero je omogočena neposredna izkušnja izvora misli, ki je hkrati neizčrpen izvor energije in inteligence. Ta veda je sistematično znanje o izvoru, rasti, obsegu in uporabi univerzalne kreativne inteligence; ta je na delu v vsaki manifestaciji kreacije, enako v rasti rastline kot v gibanju galaksij ali v človekovem bitju.

— Kako priti do izkušnje izvora misli?

„Ker izraža človek svojo inteligenco v mislih, mora biti izvor misli za najfinejšo strukturo misli, za najfinejšo mentalno aktivnostjo. Da bi prišli do izvora misli, moramo obrniti pozornost vase in slediti misli v njenih vse finejših ustrojih. To obračanje pozornosti navznoter omogoča tehnika TM, vse ostalo pa se dogaja na osnovi narave našega duha, ki teži za večjim znanjem. V globinah miru se duh napaja z večjo energijo in razumom in postaja zaradi tega bolj zadovoljen in učinkovit. Kadar je naš duh vznemirjen, je misel zamegljena, akcija neučinkovita.

— Vi govorite o duhovnem postopku umirjanja duha, naslov vaše teme pa govori o počitku, pri čemer mi mislimo na fizični počitek.

„Vsako stanje duha ima odgovarjajočo fiziologijo. V TM se dosega umirjena budnost, katere fiziologija je znanstveno definirana in kaže znake najglobljega fizičnega počitka in hkrati tudi visoko budnost duha, pri čemer se osvobajajo globoko zakoreninjeni stresi in napetosti."

— Kako izvajate tehniko TM?

„Preprosto: človek se udobno usede, zapre oči in se s pomočjo določenega zvoka ali tresljaja v tridesetih sekundah potopi v globok počitek, kar je mogoče opaziti po nepremičnosti in plitvem dihanju."

— S pomočjo katerega zvoka je mogoče meditirati?

„Določanje zvoka je strokovno delo in ga lahko opravi le učitelj, usposobljen na Maharishijevi mednarodni univerzi. Znanje o določanju določenega zvoka za posamezno osebo in o tem, kako osebo voditi, je zelo sistematično, sistem učenja pa je takšen, da navodilo sledi učenčevi izkušnji, saj so te izkušnje lahko zelo različne; naša metoda je torej posamična."

LJUDJE NE POČIVAJO DOVOLJ

— Trdite, da morajo ljudje skrbeti za svoj počitek. Ali mislite, da ne počivajo zadosti?

„Znamenja psihične utrujenosti so psihosomatske bolezni, razdražljivost, odtujenost, agresivnost, napetost in podobno — in z vsem tem se vsak dan srečujemo. Vzroki naših problemov so napetosti in stresi, ki zaustavljajo normalno delovanje našega živčnega sistema."

— Kako naj se bolj posvečamo počitku, ko imamo vedno manj časa?

„Za globoki počitek ne potrebujemo veliko časa. S tehniko TM posvetimo globokemu počitku dvakrat na dan po dvajset minut."

— Zakaj TM imenujete tehnika?

„Ker gre za enostaven, lahek in naraven postopek osvobajanja stresov in napetosti, ki se ga lahko nauči vsak. Tehnike se je mogoče naučiti na sedmih sestankih po uro in pol."

— Po čem sklepate, da se z meditiranjem človek osvobaja napetosti?

„Tega ni težko ugotoviti: človek se počuti bolj svež, spočit je, veder in učinkovit in vse to je mogoče izmeriti z znanstvenimi meritvami. Te meritve kažejo, da se v času TM zmanjša količina mlečne kisline v krvi, galvanska odpornost kože se petkratno poveča, zmanjšuje se poraba kisika in obremenjenost srca . . ."

— V predavanju ste poudarili, da je tehnika TM rešitev za vse težave posameznikov in narodov. Kako razlagate to trditev?

„Ker tehnika TM zagotavlja globok počitek in nas osvobaja napetosti in stresov, normalizira naš živčni sistem in ravnotežje med aktivnostjo in počitkom. Normalen živčni sistem je popoln in z neomejenimi zmožnostmi. Psihologi trdijo, da danes človek uporablja le 5 do 15 odstotkov svojega mentalnega potenciala in da je število nevronov in njihovih zvez v možganih 56×10^{12}, kar je praktično neomejeno število. Čim več svojih duševnih zmogljivosti uporabljamo, manj je problemov. Ko bi bili sposobni uporabiti vse zmogljivosti, problemov ne bi bilo."

NE ČAKATI NA POPOLNOST

— Ali bomo dočakali, da bomo popolni?

„Saj ni treba čakati, da bi naš živčni sistem postal popoln: s pomočjo meditiranja postajamo sposobnejši za spopadanje s težavami. Kadar je naš duh miren, je misel jasnejša in akcije učinkovitejše."

— Nenehno poudarjate umirjenost duha ali pozornosti. Kako to doseči, saj duh venomer potuje z objekta na objekt?

„Človek, ki teče, lahko tudi hodi ali stoji. V vsaki aktivnosti je sposobnost, da to aktivnost zmanjšamo. Tudi naš duh je lahko manj aktiven ali celo neaktiven."

— Zakaj pripisujete umirjenosti duha tak pomen za razvoj naših sposobnosti?

„Zato, ker se uspešne akcije začenjajo iz umirjene budnosti. Kdor bi rad zadel tarčo, mora najprej potegniti puščico na loku nazaj do točke, ko ne gre več naprej. To je točka dinamičnega miru — točka pripravljenosti za akcijo, za start. Tako je potrebno tudi duha potegniti nazaj v stanje umirjene budnosti, stanje pripravljenosti za dinamično in učinkovito aktivnost."

— Ali je temu treba kar verjeti ali imate tudi kakšne dokaze za svoje trditve?

„Imam. Dokazano je, da so pri TM tehniki možganski valovi bolj urejeni. To kaže na veliko integracijo in koordinacijo različnih področij možgan. Dobili so tri različne tipe integracij: desne in leve polovice možgan, prednje in zadnje možganske regije in integracijo površinskih in notranjih delov. To pa pomeni, da se povečuje urejenost v mišljenju; urejeno mišljenje je osnova za učinkovito aktivnost. Učinki te urejenosti so: boljša zmožnost osredotočenja, sposobnost učenja, pomnjenja, večja ustvarjalnost, boljša koordinacija telesa in duha in podobno."

— Vi nenehno govorite o znanstvenih dokazih, a mnogi so prepričani, da gre pri TM za mistiko, sekto ali modno muho.

„Vsak ima pravico misliti, govoriti ali pisati, kot želi. Proti temu se ne borimo. Mi puščamo ljudem, naj se sami odločajo, ali bodo prisluhnili in verjeli sporočilu strokovnjakov in ljudi, ki poznajo TM, ali tistim, ki nimajo nobenih dokazov za svoje trditve. Trdim, da TM ni niti religija niti filozofija niti mistika. Je le praktična vnanjost vede o kreativni inteligenci; učijo jo na številnih univerzah po svetu. Ima tudi dve lastni univerzi Maharishi International University (MIU) in Maharishi European Research University (MERU) v ameriški Iowi in švicarskem Weggisu, podporo mnogih vlad. Za nami je tudi 17 znanstvenih simpozijev, na katerih so predavali znani znanstveniki in tudi nobelovci (Brian Josephson). Tehnika TM ni moda, ampak potreba sodobnega človeka. Zato se hitro širi in danes meditira že več kot milijon in pol ljudi, narodni centri so v vseh državah razen socialističnih, usposobljenih je več kot 10.000 učiteljev tehnike TM."

— Ljudje so nezaupljivi, ko slišijo, da stvar prihaja iz Indije in da je ustanovitelj nekakšen Yogi . . .

„Banane in dateljni prihajajo iz Afrike in ljudje nimajo več nezaupanja do njih, ker so jih poskusili in se prepričali, da so dobri. Tako je tudi s tehniko TM: Maharishi Mahesh Yogi je sodoben človek in diplomiran fizik, ki smo mu dolžni hvalo, saj nam je omogočil uporabo genialne tehnike relaksacije, ki prihaja iz prastare vedske tradicije: na način, ki je enostaven kot prižiganje električne luči. Ničesar nam ni treba vedeti ne o vedski filozofiji ne o tradiciji mojstrov, ki so ohranili to znanje o integraciji življenja — a uživamo te sadove; prav tako, kot nam ni ničesar treba vedeti o tem, kdo je izumil žarnico in kako deluje električna luč, da bi jo vendar lahko uporabljali."

— Na vseh materialnih TM imate Yogijevo sliko. Ali ni to nekakšen kult osebnosti?

„Ne, je le določen razpoznavni znak. Fotografija pomeni, da širimo določeno, preverjeno, sistematično in znanstveno disciplino. Meditantje niso, tako ko uporabniki žarnice ne, privrženci njenega odkritelja. Moč TM je v postopku, ne pa v imenu začetnika te tehnike . . ."

SREČNI LJUDJE — MIR NA SVETU

— Govorite tudi o miru. Kako nameravate reševati te probleme?

„Enostavno: tako kot tvorijo gozd drevesa, tako tvorijo miroljuben svet miroljubni posamezniki. Ko je sreča v dosegu roke vsakega posameznika, takrat je mir v dosegu roke vsakega naroda. Vzrok vojn je kolektivna napetost. Ko se človek sprosti, je miroljuben, veder, strpen in seva mir v svojo okolico."

— Zanimivo bi bilo vedeti, kaj pravijo zdravniki, psihologi in sociologi pri nas o fenomenu TM?

„Vsekakor. Pripravljeni smo priti, če boste pripravili pogovor s kakršnokoli skupino, ki bi želela preveriti naše trditve."

— Zanimivo bi bilo tudi slišati, kaj vas je spodbudilo, da kot diplomirani ekonomist in profesorica spremenite poklic in se posvetite izključno širjenju tehnike TM?

„Po opredelitvi sem pedagog in moj cilj je vedno bil naučiti učence kaj koristnega za življenje. Potem ko sem se pred tremi leti seznanila s tehniko TM, sem doumela, da ni bolj koristnega znanja od sposobnosti združitve absolutnega in relativnega vidika življenja, od sposobnosti vzdrževanja absolutne umirjenosti sredi dinamične aktivnosti.

Biti učitelj TM je zame najlepši in najkoristnejši poklic, ker gredo ljudje iz tečajev, ki trajajo po nekaj dni, zadovoljni, srečni, oboroženi s sposobnostjo, s pomočjo katere bodo spremenili svoje življenje v veselje, harmonijo in napredek. Mislim, da bi morali bii vsi pedagogi tudi učitelji tehnike TM, ker lahko le z njeno pomočjo dosežemo ideal šolanja — popolno razvitega človeka!"

ANICA VIKTOROVSKI

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič

BREZ REDA NE GRE

Najprej so naredili parkirišča iz pločnikov.

Potem so zožili cestišče, da je šla še ena vrsta avtomobilov k tistim na pločniku.

Glavni trg se je spremenil v parkirišče.

Prostori okoli vseh treh spomenikov so prišli avtomobilistom kot nalašč.

Del športnih igrišč so preuredili za parkiranje.

Travnike ob Krki je vzel hudič. Porumeneli so bolj kot takrat, ko so jih potacali Turki s svojimi konji. Zdaj so jih jekleni nasledniki, ki imajo pod „havbo" na desetine peketačev.

Jase ob gozdu, zlasti položne, so nedeljska parkirišča.

Kamor guma priti more, tam vse izrine, vse pomori in sebi prostor naredi.

Pred blokom na klopci ob zidu pa sedijo novodobni oča in se jeze:

„Prekleta mularija in otročad!"

„Kaj so vam pa storili? "

„Meni nič! Ampak poglejte, kje se pode . . ."

„Po travi . . ."

„Saj! Po zelenici! Nezaslišano!"

„Iz otroškega igrišča smo naredili parkirišče . . ."

„Pa? In? Nismo iz svojega? "

„Tam, kjer bi morala biti telovadnica, so avtomobili . . ."

„In? Pa? Kje pa naj bodo? "

„Po parku, kjer so se včasih podili, parkiramo . . ."

„In še bomo! Pa še premalo prostora bo, drevesa bomo posekali, jaso asfaltirali . . ."

„Nekje morajo biti tudi otroci . . ."

„Je res nujno? "

„No, če jih že imamo . . ."

„Treba jih je!"

„Že tako je Slovencev vse manj . . ."

„Ko iščem parkirišče, se mi zdi, da jih je preveč . . ."

„Ubogi otroci!"

„Ubogi? Bolje se jim godi kot našim avtomobilom, celo zelenico imajo na razpolago. Ampak, povem, ne bo dolgo tako! Na prvem zboru občanov bomo samoupravno določili, da naredimo iz zelenice parkirišče, več nas je takih z avtomobili kot tistih z otroki in bodočnost je naša. Avtomobile namreč delajo po tekočem traku . . .

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

andrej novak: s flomastrom

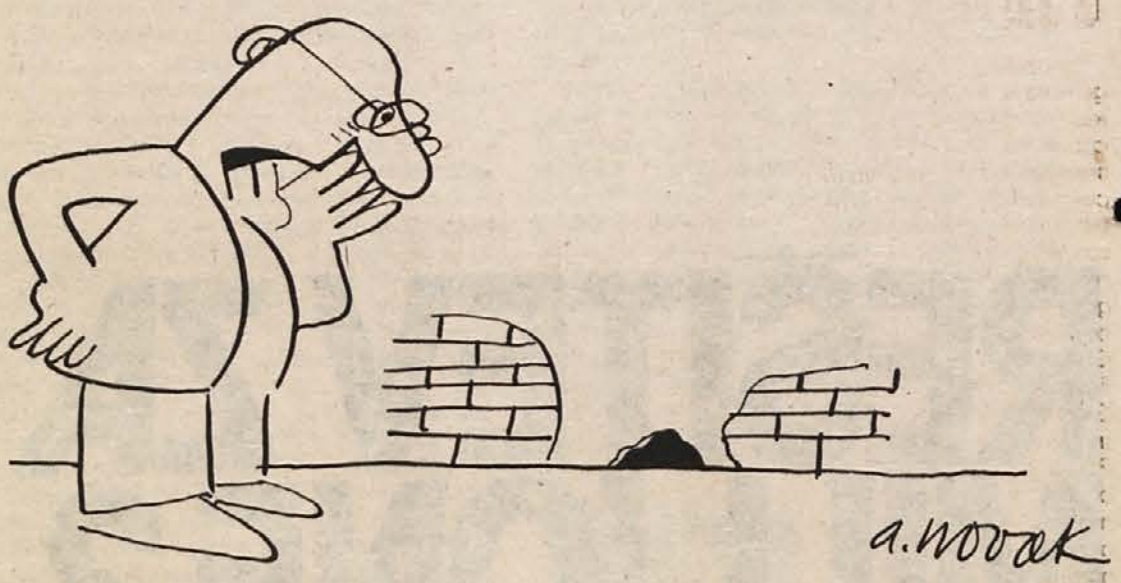

–Tovariš, pridi ven, delavska kontrola je že mimo . . .

NAŠ PETER

Kmalu po tem, ko se je vgnezdil v mehko in toplo posteljico pod maminim srcem, ji je pričel delati take težave, da ji je bilo kar naprej slabo. In povrhu vsega se je v zahvalo za stalne težave domislil, da bi cela dva meseca prezgodaj zapustil varno zavetje materinega telesa in se odpravil v svet. Mamica ga je s pomočjo stričkov zdravnikov zadržala.

Ko je prišel pravi čas in je bilo res treba zapustiti toplo posteljico, je bil zelo nemiren in se je toliko obračal, da si je ovil popkovino okoli vratu. Rodil se je zato ves moder in zguban. Čisto malo je manjkalo, da bi nikoli ne zajokal. Njegova mama ni videla, kakšen se je rodil, toda ko je prišel čas, da bi ga prinesli k nji, da se novorojeni napije sladkega mleka, ga ni bilo; mama je postala nemirna ter je zajokala. Zdravnica jo je pomirila, ko ji je povedala, da je Peterček zunaj nevarnosti.

In tako naprej. Same težave s Petrom. Kadar je le mogel, je imel vročino in tako plašil svoje starše.

Končno je toliko odrasel, da je mogel z očkom na obisk k babici. Tu je dokazal, da že dobro obvladuje običajni pogovorni jezik. Pri babici je Petrček gradil hišo iz kock. Naredil je visoko stolpnico; samo še streho bi ji postavil, a glej ga, zlomka, stolpnica se je podrla.

„. . . ti mater!" se je razjezil Peter.

Babica je seveda slišala, kako možato govori njen vnuk, in povprašala ga je, kje je slišal take besede.

„Pri očku!" je pojasnil Peter. „Avto mu je nagajal. Ni hotel vžgati. Očka je rekel . . . ti mater in avto je vžgal."

Čas je mineval. Peter se je podal v šolo nabirat medu učenosti in nektar pameti. Njegov očka je bil že trdno prepričan, da je fant prišel k pameti.

Nekega dne je Peter prijokal domov. Tovarišica učiteljica ga je bila namazala z leskovo mastjo. Očka je bil ogorčen. Kaj takega! V socialistični šoli pa ubogi otrok dobi klofuto okoli ušes! Tega pa ne! Ne more dovoliti, da bi njegovega Petra pretepali!

Odvihral je v šolo. Toda iz šole je prišel domov rdeč od sramu. Tovarišica mu je povedala, da je nadebudnemu Petru eno primazala samo zato, ker jo je nesramno udaril po zadnjici.

„Peter, zakaj si jo udaril? " je oče zaškripal z zobmi.

„Tovarišica je gledala skozi okno in imela tako lepo napeto, da se nisem mogel premagati," je nedolžno pojasnil Peter.

„Kje, za vraga, pa si videl, da se tako obnaša? " se je očka strašansko razjezil.

Peter je strahoma pojasnil: „Zadnjič na našem balkonu, ko si ti tako plosknil mamico . . ."

Očetu je zaprlo sapo.

In še danes mu od časa do časa zmanjka sape.

DANA JERŠE
Kočevje

ROJEN POLETI

Mladim mamicam, posebno tistim, ki prvič nosijo otroka, je navadno ena glavnih skrbi: kako naj se oblečem, da ne bom videti preveč nerodna, neestetska? Morda še ne veste, da nosečnost marsikatero celo polepša. Nikjer ni rečeno, da postanejo v tem času vse grde. Pač, včasih je tako videti, ampak gre za zanemarjenost.

Bodoča mamica mora seveda predvsem skrbeti, da bo imel njen otrok vse možnosti za normalno in zdravo rast v njenem telesu. Sem spada tudi primerno oblačilo. V drugo skrajnost se podajo tiste, ki vseh devet mesecev hodijo okrog v eni sami „capi" in nimajo volje, da bi bile videti urejene. Še kako pa se čudijo, ko opazijo svojega dragega, kako skrivaj pogleduje na cesti ljubko dekle.

Posebno v poletnih mesecih je nosečnost lahko v nadlego, če nimate primernih oblačil. Le malce morate pogledati v modni časopis glede nasveta, pa boste lahko imele obleko, v kateri vam ne bo prav nič neprijetno vse do zadnjega dne hoditi na sprehod. Da je to zdravo, najbrž veste.

Nosečnica se lahko prav tako ravna po modi glede izbire blaga in deloma kroja. Zlasti letos, ko imamo na voljo vrečaste obleke in je v modi kitajski stil, res ne bo težko izbrati kaj primernega. Tudi dolge hlače s širšo tuniko ali dvodelna obleka sta kroj, po katerem lahko mirno posežete. Paziti morate le, da bo obleka okrog života dovolj ohlapna, da je dovolj dolga in da sprednji del ne bo krajši. Neestetsko je videti nosečnico v zadnjem mesecu z oprijeto obleko, posebno če je ta prekratka. Izogibajte se velikih vzorcev in posebno živih barv. Drobcene črte, karo, cvetje v pastelnih barvah, to iščite v trgovinah!

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: KAMILICA

V stari knjigi iz leta 1720 piše: „Kamilice so tople in suhe narave. Pri zobobolu stolci kamilice, jih v vodi namakaj in obesi na glavo. Preženejo vse bolezni iz glave . . ." Že pred več kot 200 leti so torej splošno znano kamilico uporabljali v zdravilstvu in še danes je zelo cenjeno sredstvo zoper več tegob.

Kamilice nabiramo v času cvetenja. Cvetne glavice raztresemo na papir in jih damo v sušilo na toplo in zračno podstrešje. Kamilica odganja vetrove, zdravi vnetja, pospešuje potenje, mehča in razkužuje, pomaga pri živčni razdraženosti, pri krčih, vnetjih in čirih v črevesju, pri bolečinah v ledvicah in sečnih organih, blaži bolečine v maternici, uspešno preganja prehlad ter bolečine v želodcu, koristi pa tudi bolnikom s premočnim pritiskom v glavi.

Bolnik naj pije 1 do 2 skodelici čaja na dan. Za zunanjo uporabo so kamilice dobre pri izpiranju ust ob vnetjih dlesni, pri zobobolu, vnetih mandljih. V tem primeru priporočajo grgranje s kamiličnovodo. Nič manj pa niso kamilice učinkovite pri solzečih se očeh in vnetjih srednjega ušesa.

Obkladke iz kamiličnega cvetja, kuhane na olju, pa priporočajo pri zobobolu, oteklinah in vnetem slepiču. Prav tako kamiličnі čaj, precej sladkan, priporočajo zoper tegobe sodobnega življenja, ki človeku zvečer ne dajo zaspati.

SOLNOGRAŠKI ŽLIČNIKI

V črnomaljskem penzionu Lahinja znajo posebno okusno pripraviti solnograške žličnike, poslastico, s katero se navadno postavijo pred zahtevnimi gosti na slavnostnih kosilih. „Ta sladica se nam res posreči in se ne bojimo konkurence," je malo v šali, malo zares povedala Angelca Milič, vodja izmene v kuhinji.

„Nič ni težko narediti solnograške žličnike, če paziš predvsem na to, da je sneg iz beljakov popolnoma trd. Sicer pa poteka priprava jedi na tak način: 2 rumenjaka in 4 dkg sladkorja umešamo, dodamo sneg iz dveh beljakov in 4 dkg moke. To maso polagamo z zajemalko v kozico, v kateri je dovolj vročega olja. Žličnike na hitro na obeh straneh ocvremo in še vroče posipamo s sladkorjem v prahu. Sladica je mehka, videti je kot krof, ker ima na obodu venec, je pa se z žličko."

Ta recept je za eno ali dve osebi. Če imate več gostov, morate temu primerno količino sestavin povečati. Če vam je všeč, lahko solnograške žličnike obližete še z vinsko ali vaniljevo kremo, po želji s sladko stepeno smetano.

R. B.

KAJ JE NOVEGA

FILM

PROCES

V obdobju visokega srednjega veka si je rimokatoliška cerkev utrjevala izgubljajočo oblast na političnem in znanstvenem področju z vrsto procesov, v katerih so nevarne politične in miselne nasprotnike spoznali za krivoverce in jih mnogo obsodili na smrt na grmadi. Med take procese sodi tudi proces zoper dominikanca Giordana Bruna, italijanskega filozofa in naravoslovca. Giordano Bruno je bil obsojen in sežgan na grmadi leta 1600. Postal je neke vrste simbol svobodne, k napredku stremeče misli, ki se mora spopadati z okostenelo, institucionalizirano mislijo. Proces zoper Giordana Bruna je torej hvaležna tema, aktualna še dandanašnji, saj se podobni spopadi še vedno dogajajo, čeprav v drugačnem zgodovinskem okolju.

Zagrebški režiser Mario Fanelli snema film „Proces zoper Giordana Bruna" za drugi program beograjske televizije. Nesrečnega misleca igra znani filmski in gledališki igralec Ljuba Tadić. Če bo film dober, bo gotovo tudi na programu ljubljanske televizije.

KNJIGE

Pri založbi Borec je Franc Štrekelj izdal spomine na partizanska leta. Knjiga nosi naslov „Partizan" in opisuje Štrekljevo delovanje v OF v Ljubljani, odhod v partizane in boj na Ključu, kjer je bil ranjen, zdravljenje in nato delo v partizanski čevljarni do ofenzive v Dolomitih. Štrekelj se je udeležil tudi boja v Belški grapi, bil interniranec v Gonarsu do italijanske kapitulacije, nakar se je vrnil v partizane na Primorsko in se znašel v Beli krajini, kjer je bil do konca vojne spremljevalec Borisa Kidriča. Štrekljevi spomini so zanimivo branje, ki ga odlikuje natančnost podatkov in izpiljen jezik; še posebno zanimivi pa so odlomki o Kidriču, ki ga je Štrekelj predstavil s številnimi anekdotami.

Čeprav se z izborom poljudnoznanstvenih knjig ne moremo kaj preveč hvaliti, pa gotovo velja, da knjig, ki na bolj ali manj posrečen način obravnavajo vprašanje spolnosti, na našem tržišču ne primanjkuje. Iz leta v leto izhajajo knjige s to tematiko. Kljub temu naj opozorimo na knjigo „Življenje v dvoje", ki je pred kratkim izšla pri založbi Mladinska knjiga. Napisala sta jo priznana jugoslovanska raziskovalca spolnosti Marijan in Tea Košiček, ki že vrsto let uspešno delujeta kot prosvetitelja in uvajata sodobne poglede na spolnost med mladimi in starejšimi. Avtorja v svoji knjigi, ki je več kot samo priročnik, ostajata dosledna; zavračata lažno, patriarhalno pojmovanje spolnosti ter preživele zastarele poglede, ki so, žal, še vedno sestavni del družbenih odnosov predvsem na podeželju, prav tako pa tudi dehumanizirano potrošniško pojmovanje spolnosti, kakršno se uveljavlja tudi v naši družbi, ki stremi k drugačnim ciljem od ciljev potrošniških družb.

VSTANITE SUŽNJI

Revolucionarne pesmi so svojevrsten izraz ideoloških in socialnih gibanj v različnih družbenih sredinah. Nastajati so začele že pred davnimi stoletji in dandanes gotovo ni naroda, ki jih ne bi premogel. „Pri nas je revolucionarni boj že zelo zgodaj iskal svoj izraz v pesmi, ki se je širila od ust do ust, kmalu pa tudi prek ilegalnega in legalnega tiska." Tako je Milan Apih zapisal v spremni besedi h knjigi „Vstanite, sužnji", ki jo je v počastitev 30-letnice osvoboditve izdala založba Borec. V knjigi so Milan Apih, Rafael Ajlec, Radovan Gobec in dr. Radoslav Hrovatin zbrali in uredili 520 revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta. Besedila od starih revolucionarnih, uporniških in budniških pesmi, ki so nastale pred oktobrsko revolucijo, pa do najnovejših revolucionarnih in protikolonialističnih pesmi dopolnjujejo slovenski prevodi tujih pesmi, vse pa notni zapisi. „Vstanite, sužnji" je zbirka, ki nima primere na slovenskem knjižnem trgu, če kajpak izvzamemo začetek zbirke slovenskih ljudskih pesmi.

Posebna izdaja prvega slovenskega romana „Deseti brat" Josipa Jurčiča, ki je pred kratkim izšla pri Mladinski knjigi, je svojevrstno zlitje literarnega besedila in likovnih stvaritev Borisa Kobeta; Jurčičevo besedilo, ki je veliki večini Slovencev dobro znano, spremljajo namreč številne barvne ilustracije. Koliko je ilustratorju uspelo z likovnim gradivom podati duha teksta ali morda tekstu dati celo nove razsežnosti, je stvar presoje posameznika; zapisali bi le, da je vsaka taka izdaja prijetna novost na knjižnih policah naših knjigarn. Z (izjemo, da visoka cena k novosti nič ne prinese . . .

BELA GARDA

Mihail Bulgakov je pisatelj, ki mu je domovina, Sovjetska zveza, dokaj pozno naklonila toliko pozornosti, da je začela izdajati njegova izbrana dela. Toliko bolj poznan in spoštovan je bil v tujini. Slovenci smo pred leti dobili prvi prevod enega najbolj znanih del tega pisatelja „Mojstra in Margareto", pred kratkim pa je na police naših knjigarn prišel še prevod romana „Bela garda". Ta roman je prvo večje prozno delo Bulgakova, predstavlja pa svojevrstno kroniko meščanske kijevske družine med državljansko vojno in revolucijo. Tudi v tem delu je Bulgakov izredno močan pisec, ki zna bralca pritegniti z vso močjo.

ismail kadare general mrtve armade

V prevodu Jakoba Emeršiča je založba Obzorja izdala prvi albanski roman v slovenščini. To je „General mrtve armade" sodobnega albanskega pisatelja Ismaila Kadareja. Delo govori o italijanskem generalu in duhovniku, ki sta se dvajset let po zadnji vojni odpravila v neznano Albanijo, da bi izkopala kosti padlih italijanskih vojakov. Dveletno dogajanje sploh ne bi bilo nič razburljivo, če se ne bi v generalu odvijal tih boj med dvema skrajnostma: na eni je prepričan, da je njegovo početje vzvišeno poslanstvo, na drugi pa se zave ničevosti tega. Na koncu general v pijači utaplja nebogljenost in cinizem. Kajpak je roman tudi poglobljen zapis o sodobni Albaniji. Pred bralcem se zvrsti nič koliko značajev in usod albanskega življa, o katerem je italijanski duhovnik prepričan, da je nepremagljiv, saj ga je imel priliko spoznati tudi med neizprosnim bojem za svobodo med zadnjo vojno.

ob krakarjevi liriki

„Težka je ta šola, mnogi ne morejo / dojeti vsega, vsi iz mojega razreda, / ki smo se učili en sam predmet, vojno, / smo popadali iz skoraj vsega drugega . . ." pravi Lojze Krakar v pesmi „Potrpite, takoj grem, le tole", eni od tridesetih, ki jih je povezal v zbirko „Nekje tam čisto na robu", izšlo pred tedni pri Mladinski knjigi v zbirki „Nova slovenska knjiga", katere urednik je Janez Mušič.

Pričujoča knjiga je bistveno obogatila dosedanje pesniško sporočilo Lojzeta Krakarja, poglobila doživetje človekovega razčlovečenja iz avtorjevih kacetniških časov, postala krčevito iskanje nečesa, na kar bi se mogel človek opreti, pa se mu le-to večno sprevrača le v nova spoznanja, boleča kot trnova krona, da take opore ni. Iz pesmi sije spoznanje, da se je pesnikovo življenje, zastrupljeno s peklom Auschwitza, naposled pomirilo s svojo usodo in velja njegov opomin prihodnosti in prihodnjim rodovom.

Ta lirika, umirjena v obliki in izpovedovanju pesniškega tkiva, je kljub temu notranje napeta, gibčna, a hkrati zaokrožen organizem, da lahko knjigo „Nekje tam čisto na robu" štejemo ne le za Krakarjev osebni vrh, dosežek njegovega ustvarjalnega zenita, ampak prav gotovo tudi za eno najboljših del, kar jih premore sodobna slovenska poezija.

Prav to pa je obet in za pesnika nedvomno osebna obveznost, da nam bo Krakar dal še kaj iz zakladnice svojega pesniškega vezila. Napoved, da se Krakarjevo pero v resnici ne bo ustavilo, bi mogli razbrati iz verzov „ne daj, da v močvirje zasejem te, beseda, ti seme konopljino" ali iz zaključne pesmi v omenjeni zbirki „čakam na čudež, ki naj bi se zgodil . . . da bi nekomu odnesel to pismo in se najedel spet kopne prsti."

I. Z.

PREDSTAVLJAMO VAM

Prihaja čas, ko se bo v mnogih ljudeh prebudila strast posebne vrste; vzeli bodo košare in odšli v gozdove, izbrane ali naključne prostorčke, gob iskat. Gobarstvo je že kar slovenski množični konjiček, o čemer priča tudi žalostno dejstvo, da je vsako leto precej zastrupitev z gobami. Da bi ne bilo nepotrebnih žrtev ter da bi ljubitelji gobe bolje poznali, s tem pa tudi vzljubili naravo, je bilo napisanih in izdanih veliko gobarskih priročnikov; najobširnejše in dognano pa bo verjetno delo, ki ga je izdala založba Mladinska knjiga. Gre za prevod italijanskega atlasa gob, ki sta ga napisala Augusto Rinaldi in Vassili Tyndalo. Slovensko izdajo je dopolnil in priredil dr. Dušan Vrščaj. Veliko vrednost dajejo knjigi „Gobe" prav gotovo barvne ilustracije, ki z opisi posameznih gob zajemajo poglavitni del knjige. V drugem delu so pridani različni napotki o nabiranju gob, kuhanju, konzerviranju, o umetnem gojenju ter abecedna kazala slovenskih in latinskih imen gob.

študent in kultura

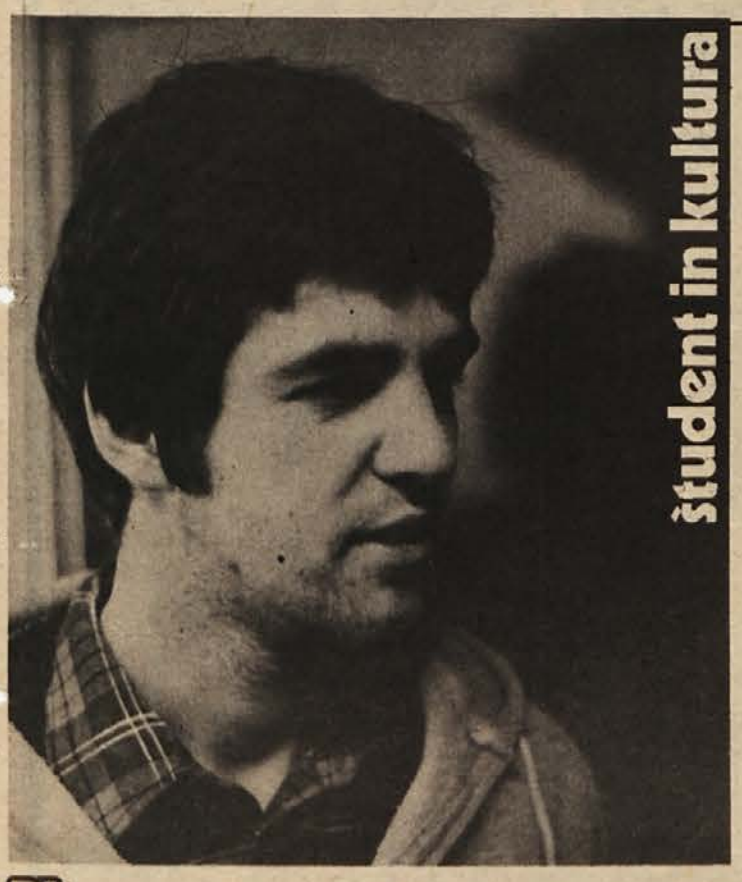

Če jemljemo kulturo kot eno poglavitnih črt človekovega duha, če prav v nji utemeljujemo in tudi iščemo vrednote, ki jih sedanji način življenja vse prerad obide, če delimo mnenje z našim mislecem Josipom Vidmarjem, ki pravi, da brez kulture ni samoupravljanja, potem nam vprašanje, kako je z mladim rodom nastajajočih intelektualcev in njihovim odnosom do kulture, ne sme biti tuje. Vse prepogosto je slišati, da mladim roji po glavi le zabava in da se celo najpreprostejših oblik kulturnega oblikovanja — ustvarjanja prireditev — ne poslužujejo. Po drugi strani pa na študente prav tako leti očitek, da se usposabljajo le za izvrševanje svojega poklica, na gojitev in razvoj kulturnega dela svoje osebnosti pa malo dajo. Kako je torej s tem?

Klub novomeških študentov je bil v skoraj vsej zgodovini svojega obstoja deležen več očitkov in pripomb, kako naj dela, kot pa hvale. Celo več: klubu so mnogi kar upravičeno očitali nedelavnost. Komaj je spravil skupaj tisto letno skupščino vsako leto; da bi se ukvarjal z organizacijo kulturnega dela med študenti, je bilo toliko manj pričakovati. Prav zato je razveseljivo, se je leni tok premaknil in je v letošnjem študijskem letu delo kluba oživelo. Na letni skupščini so ustanovili štiri komisije, katerih ena je tudi komisija za kulturo. Njen predstavnik je Borut Križ, dvajsetletni študent drugega letnika arheologije in zgodovine, doma iz Novega mesta.

„Študentje smo slišali veliko pikrih na račun dela našega kluba," je v pogovoru povedal Borut Križ. „Odkar smo ustanovili komisije in dobili nov upravni odbor, se stanje vidno popravlja. Lahko rečem, da je naši komisiji za kulturo že uspelo pripraviti dobro prireditev; to je bil večer poezije, posvečen stoletnici Cankarjevega rojstva. Poslušalci so bili skoraj sami študentje ter nekai druge mladine, starejših ni bilo. Upam, da ni bil zadnji literarni večer, prav tako pa tudi upam, da na prihodnjih ne bomo samo mladi, saj so ti večeri namenjeni vsem."

Borut Križ je na kratko orisal delovni program komisije za kulturo. Program je pester in sega na več področij. Komisiji je uspelo, da je za člane kluba že izposlovala popust pri ogledu filmskih predstav, da je organizirala tečaj transcendentalne meditacije, odkupila dramsko predstavo „Mišelovka" Agathe Christie, pri kateri so imeli študentje, dijaki in vojaki popust, v načrtu pa je še odkup nekaj abonmajev v Drami in Operi ter razstava fotografij v počastitev dneva republike.

„Nameravali smo tudi ustanoviti pevski zbor, vendar je zamisel propadla. Res škoda, da zanimanje za zborovsko petje upada, saj je vendar nekdaj veljalo, da so študentje znali lepo in ubrano zapeti," je potožil Borut, potem pa spet krenil na trdna tla resničnosti in načel pereče vprašanje financiranja kluba in njegove dejavnosti.

Razumljivo je, da široko zasnovano delo zahteva vsaj minimalna sredstva. Takole pravi Borut Križ: „Dosedanje akcije in prireditve smo financirali z denarjem, ki smo ga dobili predvsem od brucovanja. Pohvaliti moram nekatere delovne organizacije, saj so nam šle na roko, vendar naše delo ne more sloneti na takih dohodkih. Vsekakor bomo morali dobiti proračunska sredstva. Samo tako bomo lahko izpolnili naše programe."

V teh programih je tudi kultura, pastorka današnjih dni, tista, kateri najlažje odščipnemo že tako tanek košček kruha. Bomo spet samo tarnali o polizobražencih, strokovnjakih v svojem poslu, a z očitno premajhno kulturno zavestjo? Ali bomo znali gojiti najplemenitejšo plast človekovega duha na vseh stopnjah njegovega razvoja?

M. MARKELJ

ladislav lesar

VODNJAKI IN IZVIRI

METULJI IN SREČNE IGRE

Visoko v Škofjeloških hribih na Vinharjih pri Brdarju je sijalo sonce. Njive so bile odprte in po bregu je bilo vse polno podleska. Osemstoletna domačija na obronkih Dolomitov pa je stala tam prenovljena, prezračena in ponosna. Tu, na višini 650 m, je pravi raj. Iz doline se sliši samo daljni odmev kakor zamirajoči kriki. Hoste pa šumijo; po bregu se podi veter in vonj po dimu in pravem kmečkem gnoju sili v nosnice.

Strma pot do Brdarjeve domačije je prijetna, in ko prideš do vrha, je naenkrat toliko svetlobe, da se utapljaš v luči. Postojiš pod stoletno lipo in vsa pokrajina okoli tebe je srečen sončni vrt. Sonce pa sije in pomladne sape te hladijo.

Vasica Vinharji je raztresena nad Poljansko dolino. Hiše so za dober streljaj druga od druge in vidi se Žirovski vrh, kjer je naš največji rudnik urana, pa do Polhograjskih Dolomitov, ki jih povezuje nova cesta in bele, snežno bele Alpe triglavskega pogorja v ozadju, da ti jemlje vid in si poln hrepenenja in notranjega miru.

Dolge, malo nagnjene njive na pobočjih čakajo na setev. Iz razorov se kadi in gospodar Vinko je ves šegav, prijazen in kakor pravi hribovci nekoliko redkobeseden.

Čudež pri Brdarju se je začel pred leti, ko so začeli s kmečkim turizmom. Zdaj je njihova domačija znana po celi Jugoslaviji. Prihajajo tudi Belgijci in Nemci in ne moreje se načuditi dobri domači hrani, žgancem in zelju, domačemu gorskemu mleku in skuti in predvsem pokrajini, ki je edinstvena. Arhaična in čista kakor na najbolj dognanih umetniških slikah.

V hlevu imajo trideset glav živine, konja, kokoši, traktor, obračalnik in druge pripomočke. Silos za spravljanje krme pa avto, da se odpeljejo v dolino, in neizmerno voljo do življenja, saj drugače si ne moremo razložiti, da na veliki kmetiji poleg toliko živine uspešno nadaljujejo pred šestimi leti začeti „kmečki turizem". Lani so imeli nad 360 nočitev in gospodinja Malka, ki skrbi za to plat gospodarstva, se ne pritožuje.

Zdaj imajo vodovod. Napeljali so si ga iz dva kilometra oddaljene Pasje ravni. Gospodinja Malka pa pravi: „Napravili si bomo tudi bazen. Ogledala sem si enega v okolici Kranja in stvar se mi zdi zelo enostavna. Gostje se bodo v vročini hladili. Postano vodo pa bomo s pridom uporabili na vrtu."

Toda pri Brdarju so imeli včasih vodnjak, ki je slovel daleč naokoli. Star je nad dvesto let. Globok je štirinajst in širok dva metra. Vodo so vlekli na škripec. In na dnu je bil pravi izvir. Voda je bila zdravje in nikoli je ni zmanjkalo. Toda pred sedemdesetimi leti je bil potres in voda si je poiskala drugo pot. Zdaj je stari, dobri vodnjak kot spomenik na davne rodove. Porasel je z zelenjem in cvetjem in čaka na nov potres, ko se bodo vrnile pobegle vode.

Malka je gostoljubna in vesela kmetica. Toda ko se spomni na vojno, postane žalostna. Trije bratje so ji padli v partizanih. Enega brata in očeta so Nemci ubili v Begunjah, mati pa je od žalosti umrla v izgnanstvu. Tudi Malči in njen mož Vinko sta bila aktivna partizana. „To ni nič nenavadnega," se spominja tistih časov . . .

Imata tri otroke in najmlajši, ki študira agronomijo, bo prevzel kmetijo. Čudež pri Brdarju v škofjeloških hribih se bo nadaljeval.

9. maja 1973 so imeli pri Brdarju nenavaden obisk. Dan je bil kot vsi drugi, toda pred njihovo hišo se je ustavila kolona avtomobilov in nenadoma je stal pred njimi maršal Jugoslavije Josip Broz–Tito. Stal je tam na tisti svobodni ploščadi naše domovine, strateg in genij, voditelj, ki je legenda . . . Veselo družbo, ki je spremljala Tita, sta povabila v hišo. Malka je pripravila narezek, potico in flancate. Vinko pa je postregel maršala in goste z domačim žganjem. „To je bil najsrečnejši trenutek v najinem življenju." Tito je pozorno poslušal in se zanimal za vse. „Tito je eden od nas," se spominja Vinko, „vse razume."

Pri Brdarju na Vinharjih je spet pomlad. Sultan, domači pes, in mala Mateja, prebrisana vnučka, se lovita po travi. Prekopicavata se in lovita metulje. Sonce pa sije in življenje se nadaljuje.

Foto: M. CIGLIČ

„kjer bog roko ven moli"

A. BARTELJ
J. SPLICHAL

dobrote z dvorišča

V Dolnjem Kronovem je gostilna že dve stoletji: najprej jo je imel Košak, ki je bil šlosar in gostilničar, potem ga je nasledil Sladin, ki se je v oštarijo priženil od Žužemberka; ta se je ob gostilni ukvarjal še s kmetovanjem. Za njim je v gostilno prišel Hasel, ki se je poročil s Sladinovo vdovo. Večkrat se je vozil po tej cesti, saj je delal v šentjernejski žrebčarni, pota pa so ga vodila v Novo mesto. Tudi on je imel potlej gostilno in kmetijo. Ker Sladinova ni imela otrok ne v prvem ne v drugem zakonu, je posvojila Pepco, zdajšnjo Prešernovo ženo in oštirko. Gostilna v Kronovem je v resnici zaslovela šele po tistem, ko se je vanjo priženil Topličan Jože Prešeren. Tudi on ni prekinil stare tradicije: gostilna je zapisana na ženino ime, on pa se ukvarja s šestimi hektari zemlje in vinogradom v Grčevju.

Prešernova gostilna v Kronovem je na desni strani ceste, gledano iz Novega mesta, šele od leta 1956. Dve stoletji je stala gostilna na levi strani in tudi Prešernova dva sta še dve leti gospodarila na levi strani. Potem pa so jima dali na izbiro nekdanjo ali današnjo hišo, v kateri so bili pred vojno in še v stari Avstriji žandarji, po vojni pa do 1952 miličniki. Hišo samo so pozidali 1936, prej je tam stala lesena bajta. Prešernova sta se odločila, da bosta šla na drugo stran ceste, ker so zraven te hiše gospodarska poslopja, ker je velik vrt in ker je bila tudi hiša sama večja od one na drugi strani ceste. Zdaj je 20 let, kar ljudje poznajo gostilno na desni strani ceste, se pravi, da je učakala desetino starosti oštarije v Kronovem.

Pri Prešernu so takoj resno zagrabili za delo. „Gostilna zahteva celega človeka in vsakomur je jasno, da zaradi kislice ter golaža in pečenke ljudje iz mest ne bodo hodili na vas. Že tako samo z gostilno ni mogoče živeti, in če se ne bi nič potrudili, bi lahko kaj hitro zaprli gostilniška vrata," pravi Jože Prešeren in v dokaz za to, kako zadnjih dvajset let delata, pove: „Z ženo sva bila le enkrat v vseh teh letih na morju in enkrat sva bila za eno uro v Planici . . ."

Je pa res, da se je dobro delo v tej gostilni zakoncema tudi obrestovalo: tujci to oštarijo že tako poznajo, da pridejo k nam in imajo na zemljevidu s križčkom označeno Kronovo in potegnjeno črto po cesti od Otočca. Prešernova sta bila prva v tem koncu Slovenije, ki sta začela pripravljati postrvi, in prav gotovo tudi med prvimi, ki so se odločili, da bodo z jedilnikov črtali zrezke in golaže, pa raje pripravljali domače stvari: pod domačo streho prekajene šunke in klobase (mimogrede: narejene so iz domačih prašičev, ki jih sami zredijo), gost si lahko na vrtu izbere kokoš, v bazenu v potoku pa pokaže gospodarju, katero postrv naj mu ocvre. Prešeren ima s postrvmi, ki jih navadno v tej gostilni pripravljajo na tržaški način, že toliko izkušenj, da ve: „Vsaj en mesec morajo plavati v bazenu, da postanejo po okusu take kot potočne, ker jih dobimo iz ribogojnice na Dvoru, kjer jih umetno hranijo. Po enem mesecu v našem potoku izgubijo ves duh umetne hrane. K vsem našim stvarem sodi domač kruh in dolenjsko vino, ki ga dobivam iz Grčevja od brata, očeta, iz svojega vinograda in od kmetov."

Pepca Prešernova pa je še dodala: „Pravijo, da imajo naše postrvi poseben okus. O tem ne morem soditi, vem pa, da imam eno samo posodo, v kateri jih pripravim. Če sem jih pripravljala v kakšni drugi, niso take, kot bi morale biti . . ." In je prinesla iz shrambe vso počrnelo, več kot pol stoletja staro posodo, ki jo je dobila od Mice Ferličeve, nekdanje novomeške oštirke iz znane gostilne pri „Totenbirtu".

V kuhinji, nad katero bdi Pepca, je vsak dan mogoče dobiti enolončnice, na štedilniku je vedno pripravljena juha, po naročilu pa potem gostom pripravijo, kar si zažele. Od vseh stvari gredo najbolj v promet ribe.

To je prav gotovo še ena izmed tistih vse bolj redkih oštarij starega kova, v kateri je gospodar vedno prisoten, v kateri je mogoče od oštirja izvedeti prenekatere novice in stare življenjske resnice.

Prešeren ne naredi le vseh salam, šunk in drugih domačih dobrot kar sam – in se smeje: „Če so mesarji zraven, je gotovo malo slabše, kot če delam sam!" – ampak pozna tudi mnoge skrivnosti rastlin in domačega zdravilstva. Zato ima vedno pri roki gorjanski encijan, namočen v domačem žganju, za večji apetit pa priporoča zdrobljen pelin v kozarcu domačega belega vina.

Največ gostov je v gostilni kajpak poleti; razen domačinov in Novomeščanov je vedno dosti Zagrebčanov in tudi tujcev pa seveda kopalcev, ki se kopljejo v Krki pri Kronovem. V gostilni prodajajo tudi dovolilnice za ribolov, ki gredo zlasti poleti kar dobro v promet. Ob sobotah se rade napovedo večje skupine, zlasti proslavljajo poroke, pa tudi marsikateri sestanek so že zalili pri Prešernu.

V gostilni je vedno veliko dela, pri katerem človek hitro ostari. Za to delo, ki ne pozna ne petka ne svetka, prav nič počitka in terja vedno prijazno besedo za vsakega gosta, se zdi, da je od vseh treh otrok še najbolj navdušen devetletni najmlajši. Starejši sin je šel pred dnevi k vojakom, sicer pa dela v IMV, hči je poročena, zato tudi Jože in Pepca polagata svoje upe v nadaljevanje oštirske tradicije te družine v najmlajšega, ki še hodi v šmarješko osnovno šolo.